

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MEHMED FÂZİL EFENDİ DÎVÂNI'NDAKİ GAZELLER
(İNCELEME - METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynep KOYUNCU

Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı: Eski Türk Edebiyatı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Nuran ALTUNER

HAZİRAN - 2007

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MEHMED FÂZİL EFENDİ DÎVÂN'INDAKİ GAZELLER
(İNCELEME - METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

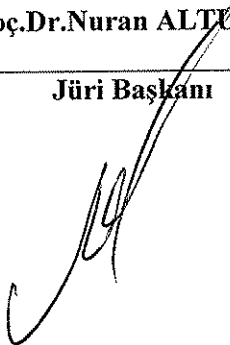
Zeynep KOYUNCU

Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı: Eski Türk Edebiyatı

Bu tez 29/05 /2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

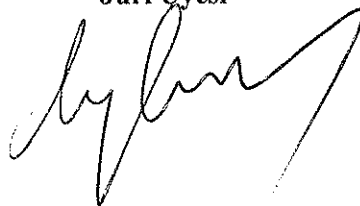
Yrd.Doç.Dr.Nuran ALTUNER

Jüri Başkanı

Yrd.Doç.Dr.Hüseyin YORULMAZ

Jüri Üyesi

Yrd.Doç.Dr.Sezai KÜÇÜK

Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Zeynep KOYUNCU

26.06.2007

ÖN SÖZ

19. yüzyıl değişim ve dönüşüm çağı olarak Osmanlı edebiyatı, tarihi ve kültüründe ayrı bir öneme sahiptir. Batılılaşma çabalarının edebiyata da sirayet ettiği bu yüzyılda Batılı tarz dışında verilen eserler eskisi gibi rağbet görmemiştir. Çağının kültürünü, kalıplaşmış bir geleneğe sahip olan divan şiirinin aldığı son hali ve yüzyılın kabuk değişimini yansıtmaları bakımından bu dönemin eserleri hem edebi hem de tarihsel değer taşımaktadır.

Mehmed Fâzıl Efendi, 19. yüzyılın başlangıcında doğmuş, seksen yılı aşan ömrü süresince Osmanlı Devletinin geçirdiği köklü değişimlere şahit olmuştur. Şairliği yanında Mevlevîliği ve devlet adamlığı yönleri de bulunan Mehmed Fâzıl gazellerinde içinde yaşadığı karışık döneme ışık tutan ifadeler kullanmış, Divan edebiyatının genel kuralları dahilinde oluşturduğu divanında Mevlânâ Celaleddin-i Rumi'ye hürmet ve muhabbetini sunmuş, dini-tasavvufi bir üslub ile divanını oluşturmuştur.

Çalışmamız, bir giriş ile müstakil üç ana bölümden oluşmaktadır. Girişte, 19. yüzyıl divan edebiyatının genel durumu hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde Mehmed Fâzıl Efendi'nin hayatı, eserleri ve edebi kişiliğine dair büyük çoğunluğu kaynaklarda verilmiş olan bilgiler daha derli toplu hale getirilmiş, bununla birlikte bilhassa edebi kişiliğiyle ilgili gazellerinden elde edilen yeni bilgi ve tespitler çalışmaya ilave edilmiştir. İkinci bölümde gazellerin incelenmesine yer verilmiş, eserin üçüncü ve son bölümünde ise gazellerin transkripsiyonlu metnine yer verilmiştir. Çalışmanın sonuna ayrıca metnin Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi bölümünde 703 numara ile kayıtlı nüshasının tıpkıbasımı eklenmiştir.

Eski Türk edebiyatını tanıtip, sevdiren başta Yrd. Doç. Dr M. Hanefi Yontar olmak üzere beni yetiştiren Eskişehir Osmangazi Üniversitesindeki tüm değerli hocalarıma, özellikle de çalışmam esnasında yardımlarını esirgemeyen, sayın danışman hocam Yrd. Doç. Nuran Altuner'e şükranlarımı arz ederim.

Zeynep KOYUNCU

29.05.2007

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ÖZET	v
SUMMARY	vi
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: MEHMED FAZIL EFENDİ HAYATI, ESERLERİ, EDEBİ KİŞİLİĞİ	
1.1. Hayatı	5
1.1.1. Doğum Yeri.....	6
1.1.2. Ailesi Ve Eğitimi	6
1.1.3. Görevleri	7
1.1.4. Ölümü.....	8
1.1.5. Mevlevîliği	9
1.2. Eserleri	10
1.2.1 . Şerh-i Hakâyık-ı Ezkâr-ı Mevlânâ	10
1.2.2. Dîvân.....	10
1.2.3 . Reddiyye Ve Tekzibiyye.....	11
1.3 . Edebi Kişiliği	11
1.3.1. Şairliği	12
1.3.2. Etkilendiği Şairler	14
1.3.3. Ziya Paşa İle Atışması-Zafem Tahmisi Ve Şerhi.....	17
BÖLÜM 2 DİVANDAKİ GAZELLERİN İNCELENMESİ	21
2.1. Divandaki Gazellerin Şekil Yönünden İncelenmesi	21
2.1.1 . Nazım Şekli-Gazel	21
2.1.2. Vezin	23
2.1.3 . Kafiye-Redif.....	24
2.1.4. Dil Ve Üslup	29
2.1.5 . Tesbit Edilen Deyimlerden Örnekler	32

2.1.6. Edebi Sanatlar	33
2.2 Divandaki Gazellerin Muhteva Yönünden İncelenmesi	37
2.2.1 . Mevlânâ Ve Mevlevîlikle İlgili Unsurlar-Kullanımlar	41
2.2.1.1. Mevlânâ.....	41
2.2.1.2. Mevlevîlikle İlgili Unsurlar-Kullanımlar	44
2.2.1.3. Zikir.....	45
2.2.1.4. Semâ.....	48
2.2.1.5. Tennûre-Sikke-Hırka	48
2.2.1.6. Ney	51
2.2.1.7. Asitâne – Dergâh - Matbah	53
BÖLÜM 3:GAZELLERİN TRANSKRİPSİYONLU METNİ	54
3.1. Transkripsiyon Tablosu.....	54
3.2 . Metin Transkripsiyon Ve İmlasında İzlenen Yol.....	55
3.3. Gazeller-Metin	56
SONUÇ.....	239
KAYNAKLAR	240
EKLER.....	243
ÖZGEÇMİŞ.....	307

KISALTMALAR

a.g.e. : adı geçen eser

b : beyit

B. : Bosna Nüshası

bk : bakınız

c : cilt

Fâzıl : Mehmed Fâzıl (Efendi)Bosnevî

G. : Gazel

H. : Hicrî

Haz. : Hazırlayan

H.z. : Hazret-i

İ. : İstanbul,Halet Efendi Nüshası

İnal : İbnülemin Mahmud Kemal

Tas. : Tasavvuf

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo1: Dîvândaki Gazellerin Harf Sırasına Göre Dağılımı	22
Tablo2: Dîvândaki Gazellerin Beyit Sayısına Göre Dağılımı	23
Tablo3: Transkripsiyon Tablosu.....	54

Tezin Başlığı: Mehmed Fâzıl Efendi Divanındaki Gazellerin İncelenmesi ve Metni	
Tezin Yazarı: Zeynep KOYUNCU	Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nuran ALTUNER
Kabul Tarihi: 28/06/2007	Sayfa Sayısı: vi (öncısım) + 242 (tez) + 63 (ekler)
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı	Bilim Dalı: Eski Türk Edebiyatı
<p>Çalışmamız 19. yüzyılda yaşayan İzmit vilayetinde Mutasarrıflık yapmış bir Mevlevî postnişin olan Mehmed Fâzıl Efendi'nin divanındaki gazellerinin incelenmesi ve transkripsiyonunu içermektedir. Ele alınan şiirler genelde dini konulu olup, klasik Osmanlı edebiyatı geleneği içerisinde oluşturulmuştur.</p> <p>Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Kitaplığındaki 703 numaralı el yazması nüshada yer alan 63 varaklık 306 gazeli transkribe edilmiştir. Divanın tamamı 162 varak olup kaside ve tahmisleri Emre Karaboyun tarafından 2004 yılında yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır. Divanın bir diğer nüshasının Bosna'da olduğu tesbit edilmiştir. Bu nüshaya geç ulaşmamız nedeni ile edisyon-kritik çalışması yapılamamış, yalnızca okuyamadığımız harf veya kelimeler için başvurulmuştur. Ankara ve İstanbul kütüphanelerinde el yazma veya matbu örneğini bulamadığımızı belirtmek gerekir.</p> <p>Mehmed Fâzıl Efendi'nin Nabi, Şeyh Galip gibi şairlerin tesiri altında kaldığı gazellerinden anlaşılmıştır. Divandaki gazelleri okuduktan sonra şairimizin Mevlânâ Celaleddin Rumi'ye duyduğu bağlılığın dikkate değer olduğu açıkça görülebilir.</p>	
Anahtar Kelimeler: Gazel, Mevlevîlik, Mevlânâ, Bosna, Mehmed Fâzıl	

Title of the Thesis: The Transcriptional Text Of Gazels in Mehmed Fâzıl Efendi's Divan	
Author: Zeynep KOYUNCU	Supervisor: Asist.Prof.Dr.Nuran ALTUNER
Date: 28/06/2007	Nu.of pages: vi (pre text)+242 (main body)+63 (appendices)
Department: Turkish Language and Literature Subfield: Old (Clasic) Turkish Literature	
<p>In this study we wanted to indicate gazels of the divan which was written by Mevlevî post occipier Mehmed Fazıl who lived in 19.century as a governor of province pf İzmit.All researched poems are commonly included religinal subjects and they exist old traditional Ottoman litterature.</p> <p>The gazels are taken from 703 numbered hand writing piece in Halet Efendi part of Süleymeniye Library.We have transcribed 306 gazels,they took 63 sheets in the divan.The whole of divan is 162 big sheets;in 2004 Emre KARABOYUN studied the same divan's qaside and tahmis part as a master thesis.We noticed that a copy of divan in Bosna unfortunately we were not able to check all of this book because of it's late arrival time to Turkey,us.We only checked this second divan when we could not read a letter of alphabet or a vocabulary which we could not see clearly in the first divan.We could not find out printed or original hand writing copies in Ankara and İstanbul libraries.</p> <p>As far as we learnt our poet Mehmed Fâzıl had been affected by Şeyh Galip and Nabi;we researched,Şeyh Galip's and Nabi's influence at Mehmed Fâzıl's vocabulary structure and gazels.After reading gazels in the divan it is obviously visible our poet Mehmed Fâzıl was sensitive about Mevlânâ Celaledin Rumi</p>	
Keywords: Divan Litterature, Gazel, Mevlânâ, Mevlevî, Bosnia, Mehmed Fâzıl	

GİRİŞ

Çalışmanın Konusu

Genel itibarıyla çalışmamızın konusunu Mehmed Fâzıl Efendi ve onun dîvânındaki gazeller oluşturmaktadır. Şairin edebî kişiliği ve sanat anlayışının daha iyi anlaşılması için yaşadığı yüzyılın sosyal ve siyasî yapısını içeren genel bir bilgi vermeyi uygun bulduk. Şair ve edebî kişiliği hakkında çeşitli kaynaklardan edindiğimiz bilgiler ile dîvândaki gazellerinden edindiğimiz bilgileri derli toplu bir hale getirmeye çalıştık.

Çalışmanın Önemi

Eski Türk Edebiyatı çok geniş bir bilim dalıdır ve sayısı üç yüzü bulan Mevlevî şairler bu alanda önemli bir yere sahiptirler. Son dönem şairlerinden biri olan Mehmed Fâzıl Efendi de bir mutasavvıf olarak gün ışığına çıkarılmamış dîvânı ile tanınmayı beklemektedir. Kaynaklarda kendisi hakkında ulaştığımız açıklamalar ile araştırma yaparak ulaştığımız bilgiler ve tamamı 158 varak olan el yazması dîvânının 63 varak tutarında gazelleri okunduktan sonra edindiğimiz bilgileri bir araya getirmek suretiyle şairimizi, hayatını ve eserlerini tanıtmayı amaçladık. Eski Türk edebiyatı alanında çalışan araştırmacılara katkı niteliğinde bilgiler içermesi açısından tezimiz değer taşımaktadır.

Çalışmanın Amacı

Türk edebiyatı içerisinde zaman dilimi açısından derin ve geniş bir yere sahip olan dîvân edebiyatının 19. yüzyıldaki durumu hakkında, ayrıntılı bilgiler henüz verilememiştir. Dönem şairleri ve eserlerinin büyük çoğunluğu incelendikten sonra, daha doğru veriler elde edilecektir. Biz de bu alanda yapılan çalışmalara ek olması açısından Mehmed Fâzıl Efendi dîvânını seçtik. Çalışmamız bu alanla ilgilenenlere kaynak teşkil etmesi ve bir nebze de olsa dönemi aydınlatmaya çalışması bakımından önem taşımaktadır.

Dönemin daha iyi anlaşılabilmesi için İsmail Ünver'in 19. Yüzyıl Dîvân Edebiyatı makalesinden faydalanarak bilgi vermeye çalışacağız:

Osmanlı Devletinde II. Viyana kuşatmasından sonra Gerileme Döneminin başladığı 18. yy'da yaşanan askerî yenilgiler karşısında ıslahat hareketlerine gidildiği bilinmektedir. 19. yüzyıl yenilik ve batılılaşma hareketlerinin hız kazandığı bir dönemdir. Önceki asırlarda yapılmaya çalışılan ıslahat hareketleri bu yüzyılda batı bilgi ve tekniğine dayalı olarak ilkin 1826 'da Yeniçeri Ocağının kaldırılması ile etkili bir şekilde başlar. 1839'da Tanzimat Fermanı ilan edilir. Batılılaşmanın resmî olarak ilânı olan bu siyasî değişimi, hukuk ve rejimi değiştirme çabası ile 1876 'da ilân edilen Meşrutiyet izler.

Bu köklü değişimlerin yaşandığı dönemde bir yandan liyakatsiz devlet adamları, yenilik karşıtları, beşik ulemâları sıkıntı verirken bir yandan Rusya, Mısır, Akka ve Irak bir yandan ve Balkanlarda başlayan isyanlar devleti güç duruma düşürmektedir(İsen, Kurnaz: 1992, 209).

Böylesine karışık günler geçiren Osmanlı siyasetçisi ve ediblerinin, edebiyata ve olaylara bakışı ile daha önceki dönemdekilerin bakışları arasında bir takım farklılıklar görülmektedir. Bir önceki asırda Osmanlı'nın hastalığını keşfeden ve onu kendi dairesi içinde tedavi etmeye çalışan devlet adamları ve yazarlar, medeniyet değiştirmeyi hiç düşünmeksizin topluma ait eski dinamikleri canlandırıp kazandırma yoluna girmişlerdi. Özellikle yüzyılın ikinci yarısından itibaren eski dinamiklere dönmenin yanında, batıdaki askerî, ilmî ve teknik gelişmelerden yararlanılması gerekliliği inancı da yaygınlaşmaya başlamıştır. Bunda muhtemelen Osmanlı'da var olan hoşgörü kültürünün de etkisi olmuştur. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı'nın din, dil ve ırk ayırt etmeksizin herkese yaklaştığı "hoşgörü" ile devletin içinde bulunduğu "zorunluluk" birleşmiş ve devlet; bürokrasi ordu ve maliye gibi önemli kurumların şekillenmesini kısmen de olsa batılılar ve azınlıkların eline teslim etme durumunda kalmıştır(Şentürk, Kartal: 2004, 461).

19. yy. da batıdaki gelişmeleri takip edip ilişkileri düzenlemek için başta Fransızca olmak üzere batı dillerini bilen insanlara ciddi anlamda ihtiyaç duyulmuştur. Osmanlı'nın mevcut kurumları buna cevap vermediğinden devlet bu sorunu yabancı dil bilen Rum, Ermeni, Yahudi ve mühtediler aracılığı ile çözmek zorunda kalır. Böylece dil bilen belli bir kesim azınlığa hem yeni bir imtiyaz kapısı açılmış olur hem de devletin yapısındaki Hristiyanlar yüksek mevkileri işgâl etmiş olurlar (Şentürk, Kartal: 462).

Bu yüzyılda birçok alanda yapılan yeniliklerle yüzyıllardır süren alışkanlıkları birdenbire söküp atmak mümkün değildi. Tanpınar'ın dediği gibi: "Eski yürüyen hayat karşısında son sözü söylemesine rağmen, cemiyetin içinde, ruhlarda bütün unsurlarıyla çok derin surette hakimdi. Bütün hayat onunla dolu idi "(Ünver,100).

İşte bu yüzden, yedi yüz yıllık bir geçmişi olan dîvân edebiyatının, bu şartlara teslim olduğu, sessiz sedasız mücadelesiz silinip ortadan kalktığı söylenemez. Dîvân şiirinin 19. yüzyılda da varlığını sürdürdüğünün önemli belirtilerinden biri de bu yüzyılda eski şiir geleneğini sürdüren şair sayısının önceki yüzyıllardan hiç de az olmamasıdır. İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazmaları Dîvânlar Kataloğu'nda, kitaplıklarda dîvânlarının yazma nüshaları bulunan 114 şairin adını buluyoruz(Ünver, 100).

19.yüzyıl dîvân şairlerinin büyük çoğunluğu devlet dairelerinde kâtiplik yapmışlar, yahut hayata böyle atılmışlardır. Bu dairelerin başında bulunan yüksek memurların çoğu da şairdir. Dönemin en meşhûr şairleri: Enderunlu Vâsif (? -1824), Keçezizâde İzzet Molla (1785-1829), Dâniş (1805-1830), PertevPaşa (1785-1830), Aynî (1766-1837), Leylâ Hanım (?, 1847), Şeref Hanım (1809-1861), Âdile Sultan (1846-1899), Şeyhülislam Ârif Hikmet (1786-1859), Osman Nevres (1820-1876), Yenişehirli Avnî (1826/87-1884), Musa Kazım Paşa(1821-1889), Fehim Süleyman (1788-1845), Refî-i Kalâyi (? -1821), Mehmed Lebîb (1785-1867), Osman Şems (1813-1893) (İsen, Kurnaz: 1992, 213-216).

Bu yüzyılda yeni edebiyat karşısında gittikçe gücünü kaybeden, hatta kendi geleneği içinde bile değerini koruyamayan dîvân edebiyatının, şiir alanındaki durumunu şu üç noktada belirlemek mümkündür:

1- 18. yy. da Nedîm'de ifadesini bulan mahallîleşme akımını sürdürme eğiliminin etkileri; halk söyleyişini şiire sokmada aşırı kaçan ölçsüzlüklerin bulunması, şiirin duygu derinliği ve hayal zenginliğinden yoksun olması eski, sadece yazmış olmak için vezne uydurulmuş kafiyeli sözler, şeklinde görülür

2- Dîvân edebiyatının her döneminde olduğu gibi 19. yüzyılda da dinî tasavvufî şiirlerin belli bir ağırlığı vardır. Bu dönem şairleri arasında herhangi bir tarikate mensup olmayan şair yok gibidir. Dolayısıyla her şairin dîvânında bu tür şiirlerle karşılaşabiliriz. Öte yandan tasavvufî ilgisi bulunmayan şairler, tasavvufun alışıl gelmiş telmih ve

mecazlarından bol bol yararlanmışlardır. Ancak ne mutasavvıf şairler, ne de şiirlerinde çeşni kabilinden tasavvufa yer verenler, kendilerinden önceki şairlere ulaşabilmişlerdir. 19. yy. bir Şeyh Gâlib yetiştirmemiştir.

3- Şiirde eskiye dönüş, özellikle 18. yüzyılın büyük şairlerini örnek alarak şiire yeniden can verme çabaları, bu yüzyılın eski şiir alanındaki en başarılı hareketidir. 1861 senesinde kurulup, çalışmalarını bir yıl kadar aksamadan sürdüren Encümen-i Şuarâ, her hafta salı günleri Hersekli Arif Hikmet'in Lâleli, Çukurçeşme'deki evinde toplanıyorlardı. Bu grupta şu şairler yer almıştı: Leskofçalı Gâlip, Hersekli Arif Hikmet Bey, Osman Şems Efendi, Musa (Koniçeli) Kazım Paşa, Manastırlı Nâili Efendi, Hâlet Bey, Yenişehirli Avnî Bey, Üsküdarlı Hakkı, Eşref Paşa. Toplantıya katılanlar arasında daha sonraki yıllarda yeni edebiyatın kurucuları arasında yerini alacak olan Nâmık Kemâl ve Ziyâ Bey (Paşa) de vardır. Bu yüzyılın dîvân şairlerinin en kuvvetli temsilcileri bu şairler arasından yetişmişlerdir.

Mehmed Fâzıl Efendi'nin tahmis ve gazellerinden Hersekli Arif Hikmet Bey'i beğendiğini biliyoruz. Ancak Encümen-i Şuarâ'ya katılmadığını Ünver'in makalesinde sıraladığı şairler içinde sadece ismen anıldığını gördük. Bu şairlerden Halim Giray(? - 1826), Fâik(? -1829/1830), İffet (? -1842) e tahmisleri bulunan şairin Mevlevîliği yönü ile tanıtmayı amaçlıyoruz.

Çalışmanın Yöntemi

Mehmed Fâzıl Efendi Dîvânı'nda yapılan araştırmalar sonunda iki yazma nüsha tesbit edilmiştir.Sözlükler yardımıyla metin transkribe edilmiştir.İncelemizin hazırlanmasında İ.nüshası kullanılmıştır. Dîvânın ayrıca baskısı da yapılmıştır. Mehmed Fâzıl Efendi'nin İzmit Mutasarrıfı ve Mevlevîliği bilinen yönleridir,şairliği ise daha arka planda kalmıştır diyebiliriz.

BÖLÜM 1: MEHMED FÂZIL EFENDİ (Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği)

1.1.Hayatı:

Asıl ismi Muhammed Fazlullah Şerifzâde olup Fâzıl mahlasını almıştır.Kaynaklarda ismine Fâdıl veya Fâdıl Paşa Şerifoviç şeklinde de rastladık.Ataları Kırım'ın Kefe şehrinde geldikleri için bu sülale Kefevî olarak anılmıştır. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber farklı kaynaklar bu tarihi H. 1217(1802-1803) şeklinde verirler.Hazım Şabanoviç, kaynak göstermeksizin Mehmed Fâzıl'ın 1808'de doğduğunu söyler (Kolcu, 1998: 12). Hasan Kolcu ise, aynı zamanda şair hakkında en ayrıntılı bilgilere yer veren, Ziya Paşa'nın Zafernamesine Reddiye ve Tekzibiyye adlı eserinde Mehmed Fâzıl'ın doğum tarihinin H. 1213 (1798-1799) veya H. 1215 (1800-1801) olabileceğini bildirir(Kolcu:1998,). Ulaştığımız tezkirelerden Hatimet'ü-l eş'ârda hayatı hakkında bilgi sınırlıdır. Sicill-i Osmânî ve Osmanlı Müellifleri adlı eserlerde verilen bilgiler birbirinin devamı niteliğindedir. Bu kaynaklarda, şairin fiziksel özellikleri, mizâcı, evliliği vs hakkında bilgi verilmemiştir. Babası Nakşibendi tarikatına mensûp olduğu halde, Mehmed Fâzıl Mevlevîliği tercih etmiştir. Bu sebeple tevekkül içinde geçirdiği hayatından genel olarak memnûn olduğu, zaman zaman çektiği gurbet nedeni ile şikâyetvâri mısra ve gazeller söylediği, en fazla da döneminin kötüleşen toplum yapısından, beceriksiz kişilerin makam mevki sahibi oluşundan yakındığı görülmüştür(G. 76/1-2). Uğradığı haksızlıklar ve duyduğu kaygılar onda öfke ve kırıncılık şeklinde bir tepki oluşturmaz. Etrafında olup biten vakâlara üzülüp, sinirlense de derdini içine atmayı tercih eder, sığınılacak kapı olarak Hz. Mevlânâ'nın dergâhına yönelir (G 74/5).

Bu devriñ âdeminde sıdka hiç rağbet mi kalmışdır
Hulûsâne cihân halkında ünsiyet mi kalmışdır G76 / 1

Fâzılâ olma şikayetde cihân hâlınden
Silk-i Monlâda bulundun arama râh-ı diger G74 / 5

Geçimli, anlayışlı bir insan olduğunu hissettiren mısraları vardır, şairimiz kendisinde görülen her iyi hali Mevlevîliğine bağlar. Eşsiz şiir söyleyişi, hırstan kurtuluşu, alemin düşmanlarıyla dost oluşu da Hz. Mevlânâ'nın dergâhında bulunmasıyla kazandığı hasletlerdir(G. 272/6, G263/7).

Der-i Monlâya Fâzıl girmişim sıdk u hulûs üzre
Aceb mi dost olsam âlemiñ cümle âdûsuyla G 263/7

Fâzılı mümkün degildi terbiye etmek cihân
Sâye-i Monlâda oldu şahs-ı bed-nâmdan rehâ G 9/7

1.1.1. Doğum Yeri:

Saraybosna'da Eski Sultan Camii Mahallesi'ndeki evlerinde dünyaya geldiği belirtilmiştir. Şairin Bosna redifli gazelinde G. 274/5'te yer alan "vatanımken ben usandım gözümünden düştü" ifadesi memleketini doğrulamakla beraber buradan şikayetçi olduğu izlenimi uyandırmaktadır.

1.1.2. Ailesi ve Eğitimi:

Evrâd-ı Mevlevîye Şerhi'nde pederini ve cedlerini şu suretle kaydetmiştir: Şerif-zâde demekle şehîr mirlivâ es-seyyîd Mustafa Nureddîn –Nakşibendi ibni es-seyyid Mehmed Hâşim ibni es-seyyid Şerif Ahmedî'l-Hüseynîyyi'l-Hanefiyyi'l -Kırımîyyi'l –Kefevî (İnal: 1999, s.571-575).

Fâzıl Efendi'nin dedesi Ahmed Şerif Efendi Nakibü'l-eşraf kaymakamı olarak Bosna'ya yerleşmiştir. Bu sebeple sülâle Bosna'da Şerifzâde (Şerifoviç)diye anılır olmuştur. Babası Mustafa Nureddin Efendi Saraybosna'da doğmuş, muhtemelen Gazi Hüsrev Bey Medresesinde eğitim görmüştür. Sofya, Biyelini ve Cernici'de kadılık; Saraybosna Sultan Camii'nde imam-hatiplik yapmıştır. Annesi Cemile Fâzıloğlu(Fâzılagiç) Saraybosna'nın tanınmış bir ailesine mensuptur. Sülaleye adını veren Fâzıl Ağa (Fazlullah Ağa), Sultan Kapıcıbaşılığı'na kadar yükselmiştir. Mehmed Fâzıl Efendi'nin anne tarafından dedesi Kamil Fâzıloğlu ise zengin ve itibarlı bir kişidir(Kolcu, 1998: 12).Çocukluk yılları ve aldığı eğitim konusunda da kesin bilgilere sahip değiliz. Ancak diplomasını Saraybosna Gazi Hüsrev Bey medresesinden (Sanât-al kitâbât) dalında, hat sanatı üzerinden aldığı ifade edilmiştir (Kolcu, 1998:13). Taradığımız kaynaklarda ailesi

ve çocuklarına dâir ayrıntılı bilgiye rastlamadık. Gazeliyat bölümünde de kendisini özellikle Mevlevîliği hakkında bilgi verdiği mısralar tesbit edildiği halde ailesi hakkında bir bilgi bulunamamıştır.

1.1.3. Görevleri:

Tahsilini tam olarak nerede ve ne zaman tamamladığı bilinmese de kendisine H. 1239'da (1823-1824)Edirne Müderrisliği rü'ûs-ı hümâyûnu verilerek çok genç yaşta müderrislik vazifesi aldığı 1242'de H.1827'de Bosna Nakibül'eşraf kaymakamlığına getirildiği ve H.1249'da Belgrad Mollalığına tayin olunduğu kaynaklarda belirtilmektedir. Burada çok kısa süre kalan Mehmed Fâzıl Efendi Bosna Mütessellimliğine tayin edilerek, aynı sene içerisinde Saraybosna'ya dönmüştür. Kendisine, H.1250 (1834-1835)'de rütbe-i sâlise ve H.1253 (1837-1838) de mirlivâlık rütbesi tevcih olunmuştur. Daha sonra İstanbul'a gelen Mehmed Fâzıl Efendi, H. 1260 senesinde Galata Mevlevîhânesi şeyhi Kudretullah Dede'ye inâbe etmiştir. Bir süre sonra Saraybosna'ya dönen Mehmed Fâzıl Efendi uzun müddet ortaklarıyla beraber Bosna iltizâmatını yürütmüştür. Maliye ve mahkeme işleri ile uğraşmıştır Çektiği sıkıntıları ve gurbet acısını anlatan "muhtâcız ve düşdü gönlümüz" redifli gazellerinde şairin Bosna'lı oluşuna rağmen, burada bulunmaktan sıkıldığı, beklemediği bir şekilde, sevdiğilerinden uzakta kaldığı hatta mübalağalı bir anlatımla gözyaşlarını ağlayarak tükettiğini vurgulaması manidardır (G. 117/2, G. 118/1, 2, 3)

Hiç hayâl u hâtıra gelmez iken bu asrda

Sevk u takdîr ile tâ Mostâra düşdü gönlümüz G. 117/2

Usandırdı bizi gurbet diyâr-i yâre muhtâcız

Tabîb-i hâzike hasret-keşiz timâre muhtâcız

Tüketdik nakd-i eşki âh u feryâd ile Hersekde

Gamı def etmege bir şehr-i şevk-îsâre muhtâcız G. 118/1, 3

Balkanların içinde bulunduğu karışık durumun şairi etkilediği açıkça hissedilse de bu gazellerini ne zaman yazdığı tam olarak bilinmediğinden şairin ilk mi yoksa ikinci gidişinden mi daha muzdarip olduğu anlaşılammıştır. "Bosna" redifli ise baştan sona yergi ile doludur, ve şair memleketinin ezâsına daha fazla katlanamadığını daha önceleri

İrem bağına benzeyen vatanının artık baykuşların meskeni haline geldiğini sitemlerle ifade eder (G. 274).

Tekrar İstanbul'a gelen Mehmed Fâzıl Efendi, Ali Paşa'nın hizmetine girerek 1280 (1863)'te İzmit mutasarrıfı olmuştur. "İzmidin" redifli gazelinde İzmit'in cefâsını çekmeye râzı oluşunu, bu şehrin dört yanının İrem bağına benzediğini, ilkbaharda açan çiçeklerle Cennete dönen bu şehrin güzelliğini nasıl ifade edeceğini bilemediğini ancak vefa ehli kıymetbilir bir dostunun da olmadığını vurgular (G. 201). Yorumlarından çıkarttığımız sonuç, burada mutasarrıf olarak görev yapmaktan memnun olduğu işinden ayrılınca da sıkıntı çektiğidir. G. 72/5 te kendisine yakışan livâlık rütbesinin adı, kötü birine kaldığından yakınsa da kendisini Hz. Mevlânâ'nın dergâhında aşkın şahı olarak nitelendirip, teselli bulur. Daha sonra tekrar Saraybosna'ya dönen Mehmed Fâzıl Efendi 1295 (1878) tarihinde Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Bosna'yı işgâl etmesi yüzünden, bir daha geri dönmek üzere İstanbul'a gelmiştir. Lâleli'de Kızıtaşsokağı'nda bir konak kiralayarak yerleşmiştir (Kolcu:1998,14).

1.1.4. Ölümü:

Doğum tarihinin kesin olarak bilinemeyişi gibi ölüm tarihi de kaynaklarda ihtilâflıdır. Son Asır Türk Şairleri'nde, İnal Vakit gazetesinden alındığı üzere 30 Muharrem 1300 tarihini verirken, Türkçe Yazma Dîvânlar Kataloğu 'nda gün verilmeden 1300 tarihi, Sicill-i Osmânî de ise 1300 Muharremi'nin ondördü (M. 25 Kasım 1882) fevt oldu şeklinde bilgiler tesbit edilmiştir.

Vakit gazetesi "Bosnalı Fâzıl Paşa dünkü Salı günü *ecel-i mev'ûd* ile irtihâl-i dâr-ı bekâ eylemiştir. Müşârinileyh sînni doksana karîb olup Avusturya'nın Bosna'yı işgâline ma-familya Der-i Aliyye'ye hicret eylemiş idi. Rahmetulla'hi aleyh" diyerek 1 Safer 1300/ 1 Kânûn-ı evvel Rumî sene 1298 /13 Kânûn-ı evvel efrenci sene 1882 tarihli nüshasında ölüm ilânı verir. Netice olarak Kolcu'nun tesbitine göre Mehmed Fâzıl Paşa'nın ölüm tarihi 12 Aralık 1882'dir. Son Asır Türk Şairleri'nde de aynı tarih verilmiştir.

Bir diğer itilâflı konu şairin medfûn olduğu yerdir. Türkçe Yazma Dîvânlar Kataloğu 'nda Üsküdar Karacaahmet mezarlığına, Son Asır Türk Şairleri'nde Üsküdar Kabristanı'na, Sicill-i Osmânî'de Üsküdar'a, Osmanlı Müellifleri'nde ise Galata Mevlevîhânesine defnedildiği bilgileri verilmektedir.

1.1.5. Mevlevîliği:

Mehmed Fâzıl Efendi, H.1260(1845)senesinde Galata Mevlevîhânesi şeyhi Kudretullah Dede'ye inâbe ettiğinde 40'lı yaşlarındadır; dîvân ve Mevlevî evrâdı şerh eden üretken bir Mevlevî'dir. Şeyhinin isteği üzerine oluşturduğu Mevlevî evrâdının yalnızca şerh olmayıp, Mevlevî silsilesi, Mevlânâ Dergâhı çelebileri Galata ve Lazkiye Mevlevîhânesi şeyhleri ve kendi zamanında diğer Mevlevîhânelerde vazife yapan şeyhlerle ilgili bilgi veren Mevlevîlik tarihi için ehemmiyete hâiz bir kaynak olduğu bilinmektedir (Küçük: 2007,18).

Oluşturduğu eser ile hizmetine karşılık Konya'daki Dergâh-ı Mevlânâ postnişini Sadrettin Çelebi tarafından kendisine hilafet verilmiştir. İcâzetnâmesini almaktan duyduğu sevinci yansıtan bir beytine de rastladık.Sarayeva'da 15.yy.'da kurulup 1942'de kapanan Mevlevîhâneye maddî destek verip onarılmasını sağladığı da Dr.Munib Maglajlıc'den öğrendik (Maglajlıc:1990,161).

Alalı dergah-i Monlâda icâzetnâme
Fâzılın yâresine olmada merhem kagaz G. 62/5

Dîvânının gazeliyat bölümünde pek çok örneğine rastladığımız mısralarda şairin Mevlevîliğini vurgulamaktan şeref duyduğu ve zevkle bu vasfını anlattığı görülmüştür. Kendisini bir Mevlevî dervîş olarak feyze mazhar olmuş ve şâhâne gibi vasıflarla nitelendirir.

Fâzıl olmuş mazhâr-ı feyz-i tarîk-i Mevlevî
Rind meşreb böyle bir dervîş halâ görmedimG. 231/7

Biz hele pûyân-ı bâb-ı Mevlevîyiz tâ ezel

Bu gönül mestâne gelmişdir cihâna neş'e-dâr G. 89/7

Dergah-i vâlâsını Fâzıl gibi mesken edip
Mevlevîniñ bende-i şâhânesidir göflümüz (G108/7)

Mehmed Fâzıl Efendi'nin dîvânı'nda Mevlevîlik etkisi oldukça yoğun ve üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulması gereken bir konu oluşu sebebiyle gazellerin incelendiği ikinci bölümde müstakil olarak işlenmiştir.

1.2. Eserleri

1.2.1. Şerh-i Hakâyık-ı Ezkâr-ı Mevlânâ:

Daha önceden muhtasaran Karahisar Müftüsü Osman Bey tarafından tercüme edilen bu eser, Mehmed Fâzıl Efendi'nin şeyhi Kudretullah Dede'nin isteği üzerine oluşturduğu Evrâd-ı Şerîfe-i Celâliyye'dir. 458 sahifelik bu şerhin önemi sonunda çelebilerin kısa hal tercümelerini İstanbul ve diğer vilâyetlerdeki Mevlevîhâne ve meşâyih hakkında bilgi içermesidir. İstanbul'un çeşitli kütüphanelerinde eserin basma nüshaları mevcuttur.

Dîvânının sonunda yer alan icâzetnâmede bu eserin basılışı için düşürdüğü tarih bulunmaktadır. Şârih-i fakîr Fâzıl-ı hata me'lûfun nüsha-i mezkûr tab'ına dâir sebbit sâhife eylediği tarihtir:

Hitâma erdi tabı hamdillah kenz-i irfânın
 Hatâyı rahmet-i gufrânla mahv eyleye Mevlâ
 Teşekkür eyleyip Hakka dedi tarihini şârih
 Basıldı şerh-i evrâd-ı kebîr-i Mevlevî-i âlâ

Bu eserin nüshalarından bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Süleymaniye Kütüphanesi, Dügümcü Baba. 297-7

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 297-73

1.2.2. Dîvân:

Dîvâna ait iki adet nüsha belirlenmiş ve çalışmamızda 162 varak tutarındaki Halet Efendi 703 nolu nüsha esas alınmıştır. Bu nüshada 3 besmele manzûmesi, 1 istiğfar manzumesi, 4 münacaat, 9 na't, 1 Çaryâr medhiyyesi, 2 mersiye, 4 Mevlânâ medhiyesi, 1 Mevlevî sikkesi medhiyesi, 383 tarih, 28 tahmis, 306 gazel, 105 kıta, rubâi serlevhasıyla yazıldığı halde hiçbirisi rubâi vezninde olmayan 53 nazım, 1 Mevlevî evrâdı icâzetnâmesi sûreti, Galata Mevlevîhânesi şeyhi Kudretullah Efendinin hal tercümesi, Fâzıl Efendi'nin, bastırdığı Mevlevî evrâdının baskı tarihi, Sadreddin Çelebi tarafından kendisine verilen hilâfetnâmenin sûreti yer almaktadır(Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu, 957).

Dîvânın Tavsifi:

İstinsah Tarihi:H.1296-(1878/79)

Yazan: Seyyid Mehmed Haşim

158 varak,260 *168-204*117 ölçülerinde talik yazı,19 satır,sarımtarak Avrupa kağıt,tezhiplik, kırmızı szb, ilk çift sayfa yıldız, diğerleri kırmızı cilt, vişne rengi meşin, kenar sulu, miklepli cilt.

Başta Fâzıl Efendi'nin (Şevval 1296/Eylül 1879) tarihli vakfiyesi yazılı ve zat mührü basılıdır. Dîvânda varak numaralandırması yapılmamıştır.

1.2.3. Reddiyye ve Tekzibiyye:

Mehmed Fâzıl Efendi'nin bu eseri isminden de anlaşıldığı üzere Ziya Paşa'nın, Zafernâme'sine red ve tekzib niteliğinde kaleme alınmış 35 beyitlik bir kasidedir. Tıpkı Zafernâme gibi aruzun remel bahrinin *feilâtün feilâtün feilâtün feilün* kalıbı ile yazılmıştır. Ziya Paşa'nın Mehmed Fâzıl Efendi'nin İzmit mutasarrıfı oluşunu sağladığını iddia ettiği kıtası bugüne dek bulunamamıştır.

Kolcu, bu eserin Tarih-i Enverî Kadiç'in sayfaları arasında unutulup gittiğinden Ziya Paşa'nın kendisine verilen cevaptan haberdâr olmadığı kanaatindedir. Eser bir cevap niteliğinde olduğundan önce "*Zafernâme*", ardından "*Reddiyye ve Tekzibiyye*"nin metni verilmiştir

1.3. Edebî Kişiliği

Bir şairin edebî kişiliğini tam anlamı ile ortaya koyabilmek konu ile ilgili bütün eserlerinin incelenmesi, yetişme tarzı, meşrebi ve ruh halinin bilinmesi, nihayet devrin edebî, sosyal kabul ve zevklerinin tesbiti ile mümkündür. (Çıpan: 2003, 38)

Böylesi bir çalışmaya, herşeyden önce yüksek lisans tez süresinin sınırlayıcılığı el vermemektedir. Dolayısıyla, Mehmed Fâzıl Efendi'nin edebî kişiliği hakkındaki tespitlerimizi sadece dîvândaki gazellerinden yola çıkarak oluşturmaya çalıştık. 19. yy.'ın başlarında doğup, uzun bir ömür geçiren şairimiz, bu kimliğinden öte İzmit mutasarrıfı oluşu ve Mevlevîliği ile tanınır. Dönemimin güçlü dîvân edebiyatı müessirleri Enderunlu Vâsıf, Keçecizâde İzzet Molla, Leskofçalı Gâlip, Osman Şems

kadar olmasa da Mevlevîlik fikrini yayma hedefi ile oluşturduğu dîvânında başarılı olduğu görülür. Dîvân edebiyatının klasik mazmunları çerçevesinde oluşturduğu gazellerinde zaman zaman güzel beyitlerine rastlamak mümkündür:

Nukûş-ı nîk u bed kim müncelîdir tab-ı insanda
Degildir aks-i eşyâ yalnız âyineye mahsûs G 144/5

Olma mal-ı müddeharla müftehir âlemde kim
Su gibi mecrâda geh mevcûd geh nâbûd olur G. 67/4

Şairin gerek yaşlılığı, gerekse Mevlevîliği sebebiyle öğüt vermeyi seven bir yapısı olduğunu düşündüren beyitlerine de sıklıkla rastlanmaktadır. Elimizdeki dîvânın istinsah tarihine, şairin Mevlevîliğe inâbe ettiği tarihe bakarak ve şiire daha erken başladığına dair bir kanıt ulaşılamamamızdan dolayı, Mehmed Fâzıl Efendi'nin şiire genç yaşlarda başladığını düşünmüyoruz. Döneminin güçlü şairlerinin toplanarak eski şiiri canlandırmaya çalıştıkları Encümen-i Şuarâ içinde de ismi geçmez. Ancak pek çok münevver devlet adamı gibi o da şirden kopuk bir hayat geçirmemiştir, dîvân sahibi şairler arasında yer almıştır. Dîvânındaki tahmisleri, gazellerinde ismini andığı şairler ve kullandığı kelimeler Mehmed Fâzıl Efendi'nin hatırı sayılır bir edebî birikime sahip olduğunun kanıtıdır. Kendisini bilgi denizinin müstesna incisi olarak tanımladığı bir beyti aşağıdadır:

Maârif-i bahrınıñ kim dürr-i müstesnâsıdır Fâzıl
Saray Bosnada mânendi yok bir dânedir göflüm G. 232/7

1.3.1. Şairliği:

Dîvân şiirine Bosnalı şairlerin de katkıları olmuştur. Bilinen en meşhur Boşnak şairler Sâbit (D. 1650-?), Hersekli Arif Hikmet Bey(1839-1903)dir.Fehim Nametak,Boşnak şairlerden Türkçe yazarların sayısının 300'e yaklaştığı ancak bunlardan sadece 10 kadarın hakkında bilgi sahibi olunduğu bildirir ve bu şairlerin isimlerini şöyle sıralar:Ujiçalı Sabit, Muhammed Nerkesi, Hasan Kaim, Mula Mustafa Başeski, Fadıl Paşa Şerifoviç,Mehmed Meyli,Saih sıdkı HacıhüseynoviçMukevi. (Nametak:1990,61)

Mehmed Fâzıl şairliği yönü ile Sâbit ve Hersekli Arif Hikmet Bey kadar tanınmamıştır.Bunun sebebi birinci dereceden bir şair olmayışı ya da dîvânını ömrünün

sonlarına doğru bitirmesi olabilir. Her ne kadar meşhur bir şair olmasa da, o kendisini büyük bir şair olarak görür. Dîvân edebiyatı şairlerinin büyük çoğunluğu kendisini diğer şairlerden üstün tutar; şiirlerini de diğer şiirler arasında eşsiz olarak nitelendirir. Mevlevî şairlerin bu konuda biraz daha tevâzulu davranmalarının nedeni şairlerin sultanı Mevlânâ Celaleddin-i Rûmîye duydukları saygıdır. Mehmed Fâzıl da saygı ile kendisinin bülbül gibi söyletenin Mevlânâ'nın gölgesi olduğunu belirtir ve nankörlük etmekten çekinir bk (G. 94/7).

Diğer yandan, tüm dîvân şairleri gibi Mehmed Fâzıl Efendi de kendisinin şair olarak üstünlüğünü ve eşsizliğini vurgulamaktan geri kalmaz. Her türlü şiir örneği verebilecek yetenekte oluşunu, kimseyi taklit etmeye gerek duymadığını, tarikat şairleri arasında da kimsenin kendisi gibi tatlı ve sevimli bir söyleyişe sahip olmadığını, bu yönü ile akranı bulunamayacağını, sözlerinde Mevlevîlik sırrının kokusunun olduğunu belirtir.

Kâdirim nazm-ı sühan etmege her vâdîde
Kimse Fâzıl diyemez eyledi taklîd baña (G. 2/6)

Ne mümkün Fâzıla akrân bulunsun şâirân içre
Tarîk-i Mevlevîde öyle bir şirin zebân gelmez (G. 120/5)

Fâzılın nutkunda vardır bûy-ı sırr-ı Mevlevî
Âsitân-ı pîre revâ mâl olmadı cehhâl-veş (G. 136/5)

Mehmed Fâzıl Efendi para, servet, makam ve mevki gibi konularda tok gözlüdür. Bu tarz geçici ve dünyevî kazançlarla övünmez, fakirlikten de yakınmaz, hatta fakirliğinden hoşnuttur. O dünyadan göçüp giderken hayırla yâd edilen bir isim bırakma, ahlaklı bir insan olma gayreti içerisinde.

Bu cihânın mâl u câhı kimsede etmez karâr
Hüsn-i hulku iktisâb eyle düşünme başka kâr G. 88/1

Ancak, mevzu şairlik yeteneği olunca oldukça mübalağalı anlatımlarla kendisini övmekten de geri durmaz. Şiirini *hoş beyân* olarak niteler (G. 106/7). Memleketi Saray-Bosna bir yana İstanbul dergâh ve kâşânelerinden kendisi gibi bir şair çıkmayacağını, üstünlük iddiasında bulunmasının hiç te şaşırtıcı olmadığını şöyle vurgular:

Çok mudur da'va-i rüchâniyyet etse asrda
Sâye-i Monlâda oldu nâmı bâlâ Fâzılın G. 190/7

Sarây-ı Bosnada Fâzıl gibi şâir degil hâlâ
Sitanbulda dahi her dergeh u kâşânededen çıkmaz G. 122/7

Şairleri en çok üzen anlaşılmamak, kıymetinin bilinmeyiştir ki, bu durum tabîî olarak her insanı üzer. Mehmed Fâzıl'ın dergâhın bir köşesinde halden bilmeze derdini açmadan sessizce beklediğini, kimsenin de kendisini anlamadığını belirten beyitlerine rastlanmıştır.

Kime arz eyleyim hâlim muhib yok halden anlar
Dile tesîr etdi âteş-i firkatle sûzânım G. 221/2

Der-i Monlâda Fâzıl ihtiyâr-ı uzlet etmişdir
Ne kimse hâlini añlar ne nâ-murâda zebân söyler G. 91/7

Fuzûlî'nin

Ne yanar bana kimse âteşi dilden özge
Ne açar kimse kapım bâd-ı sabâdan gayrı

feryâdı kadar olmasa da yalnızlığını vurgulayan nadir beytilerdir bunlar. Çünkü şairimiz elinden geldiğince sabretmeyi ve derdini kimselere açmamayı kendisine şîâr edinmiştir. Belirttiğimiz üzere Mevlevîliğinin tesiri ile yanıp yakınan, dövünüp, isyan eden bir kişiliği yoktur.

Derd u mihnet çekse de ashâb-ı kadr u şân
Ketm eder ağyârdan ahbâba etmez âşikâr G. 88/2

Sırrını fâş etme ashâb-ı dirâyetden iseñ
Yâr var ağyâr var insâna yokdur itimâd G55/7

1.3.2. Etkilendiği Şairler:

Mehmed Fâzıl'ın bir Mevlevî olarak en çok etkilendiği ve sevdiği şair Mevlânâ'dır. Kendisine şîir yeteneğinin ilhamla Mevlânâ tarafından verildiğini belirten şairimizin

hemen hemen her gazelinde onun ismini, dergâhını ya da eseri Mesnevî'yi mutlaka anmıştır.

Gazellerini tahmis ettiği şairlerin isimleri ve sıfatları dîvânda geçtiği gibi aşağıdadır:

Leyla Hanım, Şeyh İffet Bursevî, Neccârî-zâde Şeyh Rızâ, Merhum Haşmet, Merhum Muvakkıt-zâde Emrî Pertev, Pertev Paşa, Meşih Zekâî Merhum, Şeyh'ül-İslâm Çelebi-zâde Asım Efendi Merhum, Reisül Küttâb Arif Efendi merhum, Sultan Halim Giray Merhum, Enderunlu Vasıf, Tezkire-i Şuarâ'nın sahibi Fatın Efendi, Şeyh Sezâyi, Şeyh Gâlib, Sâbit Bosnevî, Yenişehirli Akovalı-zâde Hatim, Sultan-üş-Şuarâ-yı Rum Ragıb Paşa, Ateş-zebân Nedim-i Meşhur, Şevket-i Rum Mustafa Nâilî, Hami Emrî, Fasih Dede, Şair-i Yektâ Fuzûlî-i Bagdâdî, Şeyh'ül-İslâm İsmet Begzâde Arif Hikmet Bey(Karaboyun:2004).

İsmi gazeliyat bölümünde geçen şairlerden tesbit ettiklerimiz ise şunlardır:

Arif Hikmet, Fâik, Fatın(Tezkire yazarı), Fuzûlî, Gâlib, İzzî, Leylâ, Nesîmî, Râgıb, Sâbit, Seyrî

Mehmed Fâzıl kendisinden üstün gördüğü şairlere karşı saygılı bir tavır içindedir; Sâbit'e yetişemeyeceğini, Fâik'i ve Râgıb'ı ve tanzir etmenin kendisi için güç olduğunu belirtir. Bk. (G. 7/6, G. /121/8, G. 196/7)

Şairimizin, ismen zikr ettiği yukarıdaki şairlerden Şeyh Gâlib ve ismini anmamakla beraber etkisi altında kaldığı yorumu tarafımızdan yapılmış olan Hikemî tarzın kurucusu Urfalı Nâbî'den de didaktik söyleyiş açısından etkilendiğini zannediyoruz.. Belirtmemiz gerekir ki gerek gazel kafiye ve rediflerinden, gerekse tesbit edebildiğimiz nazire mahiyetinde birkaç gazelden yola çıkılarak kesin bir naziredir dememiz doğru bir tesbit olamaz. Şeyh Gâlib'e ve Nâbî'ye nazire mahiyetinde olduğunu düşündüğümüz mezkur gazelleri aşağıda sunuyoruz.

1- Şeyh Gâlib:

Şûh-ı bed hûy-ı kazâ zan etme nâz eyler bana
Bîm-i cândan çeşm-i cellâdı niyâz eyler bana

Mehmed Fâzıl:

Âşık-ı şûrîdeyim âlem ne nâz eyler bana
Bülbül-i gülzâr-ı aşkım gül niyâz eyler bana (G. 3 /1)

2- Şeyh Gâlib:

Çeşm-i âteş-pâre ammâ çeşme-i âb-ı hayât
La'l-i cân bahş-ı bütân sûz u güdâz eyler bana

Mehmed Fâzıl:

Ateş-i ruhsârına bakdıkca cânânın gönül
Hâl-i Mecnûna girip sûz u güdâz eyler bana G. 3 /5

3- Şeyh Gâlib:

Harîm-i mescid-i kalbinde ehlullah-ı zî-şânın
Saf-ı kandîl-i sâfi nûr u ferdir halka-i tevhîd

Mehmed Fâzıl:

Süveydâ-yı dili derd-i sivâdan kurtarır el-hakk
Aceb bir pûte hâlis sîm u zerdîr halka-i tevhîd G. 54/5

4- Şeyh Gâlib:

Hayl-i mürgâna perî cündüne sultân idi Kays
Devlet-i aşkda güyâ ki Süleymân idi Kays

Mehmed Fâzıl:

Âdem-i Mecnûn ise de âkîl-i devrân idi Kays
Halk dîvâne sanır sahib-i irfân idi Kays
Geldi maşûkası çün pâyına Belkis gibi
Güyyâ sâhib-i evreng-i Süleymân idi Kays(G. 127/1-4)

5- Nâbî:

Sakın terk-i edebden kûy-ı mahbûb-ı Hüdâdır bu
Nazargâh-ı ilâhidir makâm-ı Mustafâdır bu

Mehmed Fâzıl:

Sakın pek lâubâlî dahil olma kûy-ı cânâne
Hâbir ol şâh-ı aşkın tahtgâhı bir mekândır bu G. 252 /2

1.3.3. Ziya Paşa ile Atışması- Zafernâme Tahmisi ve Şerhi:

Ziya Paşa, (1829-1880)Tanzimat sonrası Türk edebiyatının tanınmış şairlerindendir. Terki-i ben, Terci-i bend, Harâbât, Rüyâ, Emil Tercümesi, Verâset Mektupları gibi eserleri içerisinde Zafernâme'sinin ayrı bir yeri vardır. Bu eserin tam olarak ne zaman yazıldığı bilinmemekle beraber Haziran-Temmuz 1870 olduğu belirtilmiştir(Kolcu: 1998,23).Zafernâme tahmisi ve şerhine Süleymaniye Kütüphanesi Erzincan 134 nolu kayıttan ulaştık.

Mehmed Fâzıl'ın aslında Ziya Paşa ile bir husumeti yoktur, Ziya Paşa teftiş için Bosna'ya geldiğinde şairimiz kendisine övgü dolu bir tarih düşürmüştür bk.(Kolcu: 1998, 56).

Ziya Paşa, Ali Paşa'nın adamı olması sebebiyle Mehmed Fâzıl söylemiş gibi, kasideyi yazmıştır.

Zafernâme, üç bölüm halinde meydana getirilmiştir:

1- Kaside (13b-15b) Mehmed Fâzıl

2- Tahmis (15b-20b)Karantina Kitâbetinden mütekaid Hayri Efendi

3- Şerh (20b-65a) Zaptiye müşiri Hüsnü Paşa

Tanpınar "bu üç adamın üçü de okuması yazması kıt tanınmış kimselerdi" yorumunu yapmıştır. (Tanpınar: 1997, 325)

Gibb: "Ziya'nın şiirleri içerisinde pek çok açıdan dikkate değer meşhur hicviyyesi Zafernâme'dir. Bu eser Osmanlı edebiyatında tektir; geçmişte buna az da olsa benzer

bir eser yoktur ve şimdiye kadar da herhangi biri onu taklit etmeye çalışmamıştır. Önceki bazı şairlerin hiciv olarak kabul ettikleri, kendilerini memnun edecek şeyler yazdıkları doğrudur; ancak Nefî ve Sürûrî gibi kişilerce yazılan bu şiirler, yazarlarının ağzının bozukluğundan dolayı okuyucuyu tiksindiren acayip sövüp saymalarından, galiz küfürlerinden öte bir şey ifade etmezler. Ziya'nın şiiri ise oldukça farklıdır. Zafernâme hakikaten modern Avrupa'da hiciv termi ne ifade ediyorsa tam ona uygun bir şiirdir(...)Bu hicviyenin hedefi çoğu şairin de şahsî düşmanları olan, Genç Türklerin siyâsi hasımlarıdır. Burada asıl kurban Vezir-i azâm Ali Paşa olmakla beraber birlikte Fuad Paşa gibi pek çok meslektaşına da yeri gelmişken dolaylı da olsa saldırır. Zafernâme ismi Eski Türk ve İran edebiyatında, manzum ya da mensur olarak bir kumandanın zaferini anlatan manasıyla yaygın bir şekilde kullanılmakla birlikte, Ziya Paşa tarafından özellikle seçilmesinin sebebi alaycı bir manada kullanmak içindir. Şiir, kaside nazım şekliyle yazılmıştır ve zoraki yapılmış mübalağalı bir medhiye havasındadır. İsmi de sebebi olan şiirin sözde hedefi bir süreden beri Girit adasında hüküm süren isyanı sona erdirmek amacıyla Vezir-âzam'ın 1867 sonbaharında yaptığı seferi kutlamaktır; ancak bu vesileyle vezirin tüm politikasının bir resmi geçidi yapılarak abartılı bir şekilde övülüp gülünçlük sağlanmaya çalışılır. Şayet Ziya buradaki fikirlerini bizzat kendisi ifade etmiş olsaydı hiciv hedefine ulaşmayacaktı; bu sebeple o sıralar İzmit Mutasarrıfı olan, Ali Paşa'nın en samimî taraftarlarından Bosnalı Fâzıl Paşa'ya yükler. Böylece bu saçma medhiyede yaşlı Bosnalıyı kullanır. Zira reformistler İstanbul'dan kaçtıkları zaman bu Fâzıl Paşa, Ali Paşa'ya yaranmak için yağcılık yapmak aracılığı ile konu ile ilgili bir şiir yazmış ve eğer Ziya'nın söyledikleri doğru ise bu şiir öfkeli Vezir-i âzâmı memnun etmiş şiirin sahibini de derhal İzmit mutasarrıflığına atamıştır"yorumunda bulunur. (Gibb: 1999, 553-554).

Zafernâme şu beyitlerle başlar

Bârekallah zihî kevkebe-i ale'l'âl

Levhaşallah aceb nusret-i feyz u ikbâl

Hak bu kim görmedi âgâz edeli devre felek

Böyle bir feth u zafer böyle şükhûh u iclâl

Fâzıl-ı pîre ateh gelse de söyler mehdin

Soy köpek olmasa da dişleri durmaz battâl

Dalkavuklukta müdârâda zamanım geçti
Olmadım şimdiye dek mazhâr-ı feyz-ikbâl

Âcizim şükrünü ifâda ki etti lutfun
Şem'i maksûdumu âhir nefesimde iş'âl

Mutasarrıflığa bir kit'a sebep olmuş idi
Bu kasîdem beni valilige eyler isâl

şeklinde Mehmed Fâzıl Efendi'yi ağır ithamlarla yererek devam eder. Eserin tamamı için bk. (Kolcu: 1998, 31-37).

Kasidede ismi geçen üç kişiden yalnızca Mehmed Fâzıl hakkındaki suçlamalara karşı çıkar, bu şekilde isminin kötü kullanılmasından duyduğu rahatsızlıkla Reddiye ve Tezkibiyye'yi yazar. Eserden birkaç beyti örnek olarak sunuyoruz; tamamı için bk. (Kolcu:1998,66-75). Dîvânındaki sakin ve mütevekkil söyleyişine nazaran bu kasidesinde kendisine yapılan haksızlığı şiddetle kınar ve pek de alışık olmadığımız ifadelerle Ziya Paşa'ya duyduğu öfke ve kızgınlığı şu sıfatlarla yansıtır:

"Köpek, teres, hâin kâfir, anîd azgın, domuz, müzevvir, kahbe, kâzib, bedkâr, bî-âr" vs.

Reddiye ve Tekzibiyye:

Bir köpek dişli teres hâin u dîn u millet
Devletin nâm u niâm azgınıdır o kâfir

Eylemiş nâmıma isnâd ile hicvi imlâ
Tîr -i kudretle anı recm ide Rabb-i Kâhir

Devletin şân ile nâmı vükelâya dokunur
Ebedî hicv ü hezel olmadı benden sâdir

Hâric-i tavr-ı edeb nazm u nesir söylemedim
Bilir ehl-i dil u dâniş şuarâ-yı sâir

Sadr-ı Ali keremin bunca sene bendesiyim
Borcudur boynumun ihsânına olmak şâkir

Ömr ü ikbâlin ede Hazret-i Mevlâ müzdâd
Olmuşum leyl u nehâr ediyesinde zâkir

Kıt'a takdîmimi yazmış hezeyânında anîd
Etmîş olsaydım o nazmımla olurum fâhir

Hadd-i adâbı bilir devletin ednâ kuluyum
Arz etseydim emel kıt'alarım var vâfir

Yazdığım kıt'aların neşredegim bak birini
Haklı nazm eylemişim gün gibi zâhir u bâhir

...

Hâmemi etti mülevves ateşe yaktım anı
Ana yetmez mi bu Reddiyyemiz evvel ü âhir

Göremem şânıma lâyık o köpekle itişim
Ben Şerîf ibn-i Şerîfim nesebim de tâhir

...

Eylesin hicv ile enfâs-ı hayâtın ikmâl
Eyledim Hakk'a dua ede kabûl ol Kâdir

BÖLÜM 2: DİVANDAKİ GAZELLERİN İNCELENMESİ

2.1. Divandaki Gazellerin Şekil Yönünden İncelenmesi

2.1.1. Nazım Şekli-Gazel:

Gazel kelimesi Arapça'da "kadınlarla sevgi üzerine konuşmak, söyleşmek" demektir. Nazım terimi olarak gazel, kafiye örgüsü aa, ba, ca.... olan bir nazım şeklinin adıdır. Murassa, yani iki mısraı birbiriyle kafiyeli olan ilk beytine matla, matladan sonra gelen ikinci beytine hüsn-i matla, denir. Gazelin son beytine makta ve makta 'dan önceki beyte hüsn-i makta adı verilir. Hüsn-i matla'nın matla'dan, hüsn-i makta'nın maktadan güzel olmasına dikkat edilir. Gazelin en güzel beytine şah beyit ya da beytü'l-gazel denir. Şair gazelin makta beytinde adını söyler. Bu şairin sonradan aldığı ikinci adı, mahlasıdır.

Türk edebiyatında gazeller 4-15 beyit arasında yazılmıştır. Dört beyitli gazel yok denecek kadar azdır. Kesin bir kural olmamakla beraber gazeller genellikle 5, 7, 9, 11 gibi tek sayılı beyitlerle yazılmışlardır. İlk yüzyıllarda 15 beyte kadar, hatta daha da uzun olan gazellerin yüzyıllar ilerledikçe beyit sayısı azalmıştır. Şairler bazen matla mısralarından birini gazelin sonunda tekrarlarlar buna redd-i matla denir. Matladan başka bir mısraı tekrarlanmasına ise redd-i mısra denir. Şairlerin kendi adlarından başka bir ad bularak şiirde kullanmalarına tahallüs etme denir. Bu ikinci ad da mahlaslarıdır. Şairin adını söylediği beyte de tahallüs denmiştir. Tahallüs beyti makta olabileceği gibi maktadan önceki beyit te olabilir. Şairler mahlaslarını çoğunlukla son makta beytinde söylemişlerdir (İpekten:2003, 17).

Mehmed Fâzıl Efendi'nin dîvânında 306 gazel bulunur. Elif-bâ tertibine uygun olarak düzenlenmiş tüm gazelleri Türkçe'dir ve nâ-tamam gazeli bulunmamaktadır. Gazellerin harfe göre dağılımı şöyledir:

Tablo1:Dîvândaki Gazellerin Harf Sırasına Göre Dağılımı

ا	17	ط	5
ب	9	ظ	5
ت	6	ع	6
ث	5	غ	4
ج	5	ف	4
ح	6	ق	11
خ	5	ك	14
د	7	ل	15
ذ	5	م	17
ر	40	ن	18
ز	21	و	6
س	6	ه	31
ش	10	ی	18
ص	5		+
ض	5		306

Görüldüğü üzere en çok gazel verdiği harfler ر, ه ve ز 'dir. Şairin geleneğe uyararak, yoğunlukla tek sayı ile gazel yazmıştır. Çift sayı ile yazılan tek gazelin numarası 175'dir. B. nüshasında da bu gazel 10 beyitlidir.

Tablo2: Dîvândaki Gazellerin Beyit Sayısına Göre Dağılımı

Beyit Sayısı	5	7	9	10	11	Toplam
Gazel	99	169	32	1	5	306
Toplam Beyit	495	1183	288	10	55	2030

Gazellerin çoğunluğunda mahlas kullanılmıştır; mahlasın makta beytinden önce kullanıldığı gazeller: 2, 7, 11, 88, 107, 175, 196, 258'dir. Mahlasın hiç kullanılmadığı tek gazel, 116'dır.

2.1.2. Vezin:

Aruz vezni ile yazılan gazellerde Mehmed Fâzıl Efendi'nin, bazen aruz kusurlarına düştüğü görülür:

Harâbezâr olur idi bu âlem gaflet olmazsa

Akl-ı nefse uyup hep hâhiş-i tamîrdir manî G.167/4

Kullandığı vezin listesi aşağıdaki gibidir.

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün	164
fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' lün	2
fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün (fâ' lün)	3
fâ' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün	8
fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün	25
mefâ' ilün / mefâ' ilü / mefâ' ilü / fe' ülün	1
mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün	99
mef' ülü / mefâ' ilü / fe' ülün	1
mef' ülü / mefâ' ilü / mefâ' ilü / fe' ülün	3

2.1.3. Kafiye-Redif:

a) Redif Kullanılmayanlar (41):

(G. 17, 21, 22, 32, 41, 57, 58, 66, 74, 88, 89, 94, 95, 96, 97, 129, 134, 138, 156, 164, 169, 171, 173, 176, 183, 213, 214, 215, 242, 243, 253, 255, 256, 259, 264, 265, 273, 292, 297, 299 304)

b) Ek Redifler (39):

-da/de (G. 260, 266, 270, 276, 283, 285)

-dan/den (G. 235, 246, 249, 250)

-dır/dir/dur/dür (G. 77, 84, 85, 93)

-ım/im/um/üm (G. 220, 223, 225, 226)

-ıma/ıme (G. 281)

-ımdır/imdir (G. 81, 90)

-ımız/imiz (G. 107, 112)

-ımla/imle (G. 278)

-ıñ/iñ/uñ/üñ (G. 190, 191, 195, 197, 199)

-ıyla/iyle (G. 267)

-ı/i (G. 298, 305)

-la/le (G. 261)

-nıñ/niñ/nuñ/nüñ (G. 192)

-sız/siz (G. 106)

-veş (G. 136, 137)

-yı/yi (G. 301)

-yla/yle (G. 263)

c) Kelime Redifler (102):

aceb (G. 20)

âferin (G. 236, 241)

almış (G. 135)

âşinâ (G. 7)

aşk (G. 177, 180, 187)

bas (G. 147)

basdı (G. 290)

bana (G. 2)

ben (G. 237)

Bosna (G. 274)

bundadır (G. 83)

cânım (G. 230)

def (G. 175)

devlet (G. 28)

dürûg (G. 172)

edelim (G. 219, 229)

edemem (G. 224)

eder (G. 71)	istiğnâ (G. 6, 14)
emel (G. 210)	kağaz (G. 62)
etdi (G. 300)	latîf (G. 174)
etmez (G. 111)	lezîz (G. 65)
etmişdir (G. 78, 92, 98)	libâs (G. 128)
ferah (G. 44)	mahfûz (G. 158)
feyz (G. 148, 149)	meclis (G. 130)
garaz (G. 150)	meşrebiz (G. 125)
gelmez (G. 120, 121)	Mevlânâ (G. 1)
gibi (G. 289, 294, 302, 303)	muhabbet (G. 27)
gibidir (G. 73, 82)	neşât (G. 153, 157)
görmedim (G. 231)	neş'edir (G. 79)
göster (G. 104)	ney (G. 291)
göstermiş (G. 133)	ahz (G. 159)
hüner (G. 68)	ol (G. 202)
Hû (G. 257)	olmasa (G. 268)
ıyd (G. 59)	olmasa (G. 269, 279)
iken (G. 240)	olmaz (G. 110, 114, 116)
ihlâs (G. 145)	olmuşdur (G. 102)
irfânı (G. 295)	olmuşlardanız (G. 119)
istemez (G. 126)	olmuşum (G. 218)
ister (G. 86)	olsun (G. 248)
istersen (G. 193)	perçemin (G. 200)

peydâ (G. 13)

sabâh (G. 43)

sağ (G. 170)

sana (G. 16)

sâkî (G. 306)

semâ (G. 163)

ser-hoş (G. 141)

söyler (G. 91)

sürh (G. 51)

şarâb (G. 25)

şürû (G. 166)

tevhîd (G. 54)

tut (G. 31)

uyumaz (G. 123)

üzre (G. 262)

vâiz (G. 160)

var (G. 87)

vefâ (G. 15)

verme (G. 288)

yok (G. 185, 186)

yüzün (G. 238)

d) Kelime Grubu Redifler (39):

ahvâli mamûl bahâ (G. 12)

Allâh aşkına (G. 271)

aşk ol gel (G. 205)

bir karar üzre (G. 258)

eksik degil (G. 203)

ele girmez (G. 115)

etdi bu şeb sâkî (G. 293)

etdi hüsn ü aşk(G. 179)

etdim bu şeb (G. 19)

etme gel (G. 206)

etmek de güç (G. 40)

etmek degil kâbil (G. 204)

etsem gerek (G. 188)

eyler baña (G. 3)

eyler bize (G. 287)

geldi hatıra (G. 282)

gönlüm istemez (G. 109)

hiç hiç (G. 39)

idi Kays (G. 127)

ister göñül (G. 208, 211)

ister hep (G. 23)

kim dediler işte biziz (G. 124)

kim gönlümdür ol (G. 212)	-dan ahz(G. 63)
oldu gitdikçe (G. 275)	-dan abes (G. 33)
oldu gönül (G. 209)	-dan reha (G. 9)
oldu inşirah (G. 48)	-dan ümiz (G. 64)
oldu irtikâb (G. 18)	-dandır hep (G. 24)
oldu hulûs (G. 143)	-de kalmışdır (G. 70)
olmadım olmam yine (G. 272)	-dedir âşık (G. 181)
olmasa tevflk (G. 184)	-den çıkmaz (G. 122)
olmaz baña (G. 4)	-dır garaz (G. 151)
olmaz bize (G. 286)	-dır bu (G. 252, 254)
olmaz ebed (G. 56)	-dır hep (G. 26)
olsun olmasın (G. 239)	-dır lezîz (G. 61)
olur âlem bu yâ (G. 10)	-dırdı beni (G. 296)
hüsn ü aşk (G. 178)	-dir bâis (G. 36, 37)
şeklin gösterir (G. 69)	-dir baña (G. 5)
kıyas etmiş (G. 142)	-dir bize (G. 284)
	-dir gönlüm (G. 232)
e) Ek Kelime Redifler (61):	-dir kadeh (G. 45)
-a düşürdük (G. 196)	-dir kadeh (G. 46)
-a heves (G. 131)	-e muhtâcız (G. 118)
-a harîs (G. 146)	-ı bilmem (G. 228)
-a uydurmuş (G. 139)	-ı görmeden (G. 244)
-dadır âşık (G. 182)	-ı olmasa (G. 280)

- 1 şeyh (G. 52)
- 1 kalmamış (G. 140)
- ıdır elfâz(G. 161)
- ıdır göñül (G. 207)
- ıdır vâiz (G. 162)
- ımdır kadeh (G. 47)
- iñ gösterir (G. 75)
- iñ gözet (G. 30)
- ını diñlet (G. 29)
- i neylersin (G. 245)
- idir mâni (G. 167)
- imdir benim (G. 217)
- iñ cânâ (G. 8)
- in İslâmboluñ (G. 198)
- iñ yokdur (G. 100)
- iz zâhid (G. 60)
- la bahs (G. 34)
- mı nedir (G. 80)
- mıdır bâis(G. 35)
- mıdır mâni (G. 168)
- mi kalmışdır (G. 76)
- mi var (G. 101)
- sı galat (G. 154)
- sıdır göñlüm (G. 233)
- sın görmüşüz (G. 113)
- sın İzmidîñ (G. 201)
- sidir göñlümüz (G. 108)
- ya mı geldiñ (G. 189)
- ya kalmışdır (G. 72)
- ye küstâh (G. 50)
- ye mahsûs (G. 144)
- yı tutar (G. 103)
- f) Ek Kelime Grubu Redifler (23):
- a düşdü bu göñül (G. 216)
- a arz-ı ihtiyâc (G. 38)
- a eyler itirÂz (G. 152)
- a vermez mi neşât (G. 155)
- a yokdur itimâd (G. 55)
- da geh mevcûd geh nâ-bûd olur (G. 67)
- dan bir intif â (G. 165)
- dan çekmem elem (G. 227)
- dan sûd ne (G. 277)
- de olmaz temkîn (G. 247)
- den erer feyz nefes (G. 132)
- dir o zûlf u hâl u rûh (G. 49)

-dir ol şûh (G. 53)	-ımız var iken (G. 234)
-e düşdü göñlümüz (G. 117)	-ın kim bilir (G. 99, 105)
-ı bildim bilmedim (G. 221)	-im var sañâ (G. 11)
-ı olsa zâhidiñ (G. 194)	-ler reşk eylesin (G. 251)
-ı var nedir bilmem (G. 222)	-yi gör geç (G. 42)

2.1.4. Dil ve Üslup:

Mevlevîliğinin etkisi ile şiiri düşüncelerini aktarmada köprü gibi işlevsel hale getirmeye çalışan şair gazellerinde sade bir üslup kullanmıştır; girift kullanımlarla sanatlı söyleme çabası içinde değildir. Özellikle kendisini, Mevlevîliğini, bu etki ile dünyaya bakışını vurguladığı ve öğüt verdiği gazellerinde konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıkları asgarîye indirmeye çalıştığı kanaati uyandıran beyitlerine rastlanır. Gazeliyat içerisinde çok sayıda mısra, beyit bu kullanıma örnek olarak verilebilir:

Mâil-i zevk u safâ kim dediler işte biziz
Gamdan azâd u rehâ kim dediler işte biziz (G. 124/1)

Çok mudur kadri bilinmezse cihanda kâmilin
Zerre denlü farkı yokdur kâbil u nâ- kâbilin (G. 190/1)

Kimseye olma sakın hâlini ifşâyâ harîs
Verme halkın diline sırrını efsâne gibi (G. 2893)

Ancak, işlediği konular itibariyle tasavvufî istihlaları ve zengin bir kelime hazinesine sahip olduğunu göstermek istediğini düşündüren Arapça-Farsça terkipleri de bulunmaktadır.(G.284/1, 297/1)Bu tip örneklerde dilin kaçınılmaz olarak ağırlaştığı görülür

Her ne dem tennûre bend-i vecd olup etse semâ
Mevlevî cev-v-i semâda zikri eyler istimâ
Nây-i tayîb ile ifşâyı râz etdi deyû
Mâsadaktır küllü sırr-ı câvez-îsnenyni şâ G. 164/1-2

İrtifâ-ı menzilet ayn-ı melâmetdir bize
İnkıtâ vu inzivâ emn u selâmetdir bize G. 284/1

Koma hergîz dıraht-ı mâ-sivâyı ravza-i dilde
Çalış hall eyle destinde iken hevvâre-i yâ Hay G. 297/1

G. 106 da teyemmüm, kurban, zekat ve hâkimin hüküm vermesi ile ilgili fikhî terimler tesbit edilmiştir.

Nisâba mâlik olmuş cerr ile müftî zekât vermez
Olur mu ıyd-ı ezhânîñ vüçûbu zebh-i kurbansız G. 106/4

Mehmed Fâzıl'ın şiirinde, yaşadığı devrin kimi kullarımlarını yansıtan vapur, balon, diplomat, Avrupa mesleği, postahane gibi kelimelere yer verdiği görülmektedir. Gazellerinde sık olmamakla beraber bigi, kangı vb. arkaik kelimelerle; -cak, -cek, cılayın, -cileyin, gıl-gil, gibi ekler de kullanılmıştır.

Fâzıl ayrılma sakın dergeh-i Mevlânâdan
Öldürür adamı zâhid bulıcak tenhâda G. 260/7

Bir sencileyin dilber-i mümtâz ele girmez
Bir bencileyin âşık-ı-serbâz ele girmez G. 155/1

Bazı beyitlerinde kullandığı terimlerden, şairin satranca ilgi duyduğu anlaşılmaktadır. Çoğunlukla tevriyeli kullandığı at, ferzâne, fil, hasım, mat, pındık, paydak, şah oyun vb. kelimeler örnek olarak verilebilir:

Oyunda aldanıp mat etme kendin yâr u ağyâra
Sürüp tedbîr atın def eyle fil hasmı ferzâne G. 264/8

Anlatımı kuvvetlendirme, dikkat çekme, söyleyişe hareketlilik kazandırma gibi nedenlerle bazen ikilemelere yer verdiği görülür:

Eyledim âyine-i kalbi seninçün *sâf sâf*
Gel gel ey tûtî zebânım bir suâlim var sana G. 11/2

Böyledir hâli harîs olan nekbetlerin
 Âlem-i manâda görmez hâb-ı servet *hiç hiç* G. 39/3

Bâde kim mînâda *geh* mevcûd *geh* nâbûd olur
 Def-i gam sahbâda *geh* mevcûd *geh* nâbûd olur G. 67 /1

Dâne dâne rûyuna benler dökülmüş sû-be-sû
 Kıtâ-i kâfûr üzre anber -i sârâ gibi G. 302/2

Halk şairlerinde görülen dedim-dedi şeklindeki söyleyişe benzer bir beyitine de rastladık:

Cihâm eyledi teshîr sordum ol şehe aslın
 Dedi kim sihr-i gûn-â- gûn var çeşm-i füsûnumda

Tamlamalardan seçilen örnekler aşağıdadır:

6'lı tamlamalar

Sîne-i mecrûh-ı tîğ-ı gamze-i hûnrîz-i yâr G. 7 /2
 Reh-nümâ-yı şâh-ı râh-ı hadîm-i dîn-i mübîn G. 65 /4

5'li tamlama

Rind-i bî-endîş-i şâh-ı mülk-i aşkım G. 188

4'lü tamlamalar

ankâ-yı evc-i feyz-i irfân G. 6 /4
 hassiyet-i keyfiyyet-i pîr-i mey G. 300/3
 kıymet-i vâlâ-yı ayâğ-ı ihlâs G. 145 /3
 mazhâr-ı feyz-i tarîk-i Mevlevî G. 231 /4
 Pûs-ı lal-i leb-i cânân G. 73 /2
 şem-i bezm-i ehl-i aşk G. 31 /2

3'lü tamlamalar

bende-i hırka-i berdûş G. 110/7

Çâker-i Monlâ-yı Rûm G. 203/7

kuvvet-i bâzû-yı vefâ G. 15 /4

Şah-ı mülk-i hüsn G. 49/1

Tâc-ı zerrîn mücevher G. 49/2

2'li tamlamalar

dergâh-ı Mevlânâ G. 1/1

hırka-i tefrîd G. 2/1

sırr-ı tevhîd G. 3/6

ehl-i iffet G. 10/3

kitâb-ı Mesnevî G. 12/5

terk-i hâb G. 19/1

perde-i gaflet G. 34/4

2.1.5. Tesbit Edilen Deyimlerden Örnekler:

âhı tutmak 103/2, 288/4

aklını başına almak 55/4

aklını almak 301/2

ayağının altına gevher dökmek 301/2

ayağını çekmek 61/7

el almak 42/1

göze sürme çekmek 134/6

ibret almak 42/5

ismi var cismi yok olmak 102/5

2.1.6. Edebi sanatlar:

Hemen hemen her dîvân şairi gibi Mehmed Fâzıl da şiire renk katmak amacıyla edebî sanatları kullanır.

Mecazlar

1-Teşbih

Vech-i pâki ol şehin mihr-i ziyâ bahşı gibi

Ol siyeh ebrûleri mâh-ı nev-i garrâ gibi G. 302/1

Temâşâ kıl her eşyâda âyândır kudreti Hakkın

Yanıp pervâne gibi hisse-mend-i tâb-ı aşk ol gel G. 205/2

2-İstiare

Ol perî kesr eyleyip Cemden kalan peymâneyi

Bâdeden mahrûm etdi âşık-ı mestâneyi

Aklımı aldı bu şeb sevdâ-yı zülfü o mehin

Degme bir zîncîr zabt etmez bu dîvâneyi

3-Teşhis

Yed-be-yed mevrûs-ı Cem şâhâne meşrebdir kadeh

Mat eder her hasmını ferzâne meşrebdir kadeh

Bî-muhâba mescid u meyhâneye dâhil olur

Deyre râhib tekyede şeyhâne meşrebdir kadeh G. 45/1-2

Anlamla İlgili Sanatlar

1-Tenâsüb

Mevlevîlik Unsurları

Der-i Monlâda Fâzıl nâil oldu sikkeye
Semâ etmek için tennüreyi endâma uydurmuş G. 139/7

Hevâ-yı masiyetden âşıkı tebîd eder her dem
Anınçün ism-i Hû ile çeker ney âh-ı Mevlânâ G. ¼

Sevgili ve Güzellik Unsurları

Şâne olsam cây ederim kâkül-i cânâneye
Ehl-i sevdâya göre zülf-i perîşândır leziz G. 61/5

Verince şem-i rûyu şule mahbub-ı dil-ârânın
Hemân sûzişle devrâne düşer pervâne-i meclis G. 130/2

Musikî Terimleri

Aceb Fârâbîden mi mûsikîyi eyledi tahsîl
Makâm-ı pûselikte âşıkâ dem-bestedir ol şûh G. 53/6

Çiçek Adları

Sünbül u şebbûya dönmüş gülistân-ı hüsnde
Bülbül-i kalbe gül-i terdir o zülf u hâl u rûh G. 49/ 6

2-Tezat

Nazm-ı mîr-i Fâiki Fâzıl nasıl tanzîr eder
Tabı bu vâdide hem bî-gânedir hem âşinâ G. 7 / 6

3-Leff ü Neşr

Ne mümkün kayd-ı zülfdan dil-i Mecnûn kurtulsun
Anı zincîr-i aşka bağlayan sevdâ-yı Leylâdır G. 77 /2

4-Tecrîd

Fâzılâ verdi haber bana Cenâb-ı Hünkâr
Mantıku't-tayrı aceb etdiler ihsân sanâ G. 16/7

5-Tekrîr

Nedir ol kuvve-i bâzû nedir ol gonce dehen
Nedir ol sîne-i sîmîn nedir ol sîb-i gabgab G. 22/4

6-Mübâlağa

Özge sehhârdır ey şûh dü-çeşm-i siyehîñ
Bir nigeħde kara eyler gözünü mihr u mehiñ G. 197/1

Fark olunmaz oldu sâdık ile hâin dehrde
Şöyle dursun gayre bil ki yâre yok emniyyetim G. 226 /2

7-İstifham

Mey aşkıyla mı yoksa neccâr-ı bâdeden midir
Dilinden saçmada her ân âteşle dumân ser-hoş G. 141/4

Tîr-i müjgânı çekip etdi dilîrâne hücûm
Bir kemân-keş mi nedir bilmem o şûh-ı serveri G. 304/3

8-Hüsn-i ta'lîl

Duyuldu andelibin hoş sadâsı sahn-ı gülşende
Nihâl-i gülde yüzbin gonca oldu der-ukab peydâ G. 13/3

9-Tecâhül-i ârif

Avrupa mesleğine girdi bütün bây u gedâ
Aceb buna sebep seyr u seyâhat mı nedir G. 80/4

10- Nidâ

Ey şeh-i mülk-i hüsn-i mihr-i melâhat cânım
Vey hîred-sûz dahi ayn-ı letâfet cânım G. 230/1

Sözle İlgili Sanatlar

Ses Tekrarına ve Benzeşmesine Dayalı Sanatlar

1. Cinas

Bûy-ı cân-bahşı verirken lezzeti mâni degül
Andelîb-i bâg-ı aşk yara açsa hâr-ı gül G. 214/1

2-Redd'ül Acz Ale's-sadr

Tavakkuf etme ey dil halka-i uşşâka sen gel gir
Harîm-i bezm-i hâsu'l-hâs olamaz şeyh-i şöhretgîr

Der-i Monlâda Fâzıl doldu sırr-ı vahdet-i neyden
Tavakkuf etme ey dil halka-i uşşâka sen gel gir G. 97/1, 5

Hırka dervîşe yeter dehrde şâhâne libâs
Olamaz bâdî kadr u şeref insâna libâs

Hılat-i fahreya Fâzıl eder mi rağbet
Hırka dervîşe yeter dehrde şâhâne libas G. 128/1, 5

3-Asonans

O yâri bî-vefâya bu cefâ kat kat helâl olsun G. 248/1

Ortak Malzemeyi Kullanmaya Dayalı Sanatlar

1-İrsâl-i Mesel

Ne kadar olsa ganî mürtekib u sârik olan
Fıtrat asla çeker ana ferâgat gelmez G. 121/5

Akarsularına câri olur ark-ı kadîminden
Meseldir gayra tefûş eyleme yahu diğcr mecrâ G. 17/2

2-Telmih

Asrımızda kendidir aynıyla ayn bû Leheb
Hânemin bâmında yatmış mârı bildim bilmedimG. 221/4

Kûh-kenlik hâtra gelmişdi bir Şîrîn için
Eyledim ol karyede Ferhâd u bî-pervâdan ahzG. 63/7

Geh Süleymân-ı zemân geh Husrev-i Dârâ olur
Bî-hiredler dehrde Tîmûr şeklin gösterir G. 69/6

2.2. Divandaki Gazellerin Muhteva Yönünden İncelenmesi

Mehmed Fâzıl'ın gazellerinde dinî tasavvufî konular yoğun olarak işlenmiştir. Kullandığı terminoloji Dîvân edebiyatı şairlerinin pek çoğunun vâkıf olduğu türdendir. Klasik mazmunlardan sevgili, sevgilinin güzellik unsurları, sevgili-âşık-rakip üçlüsü, aşk-hasret-firkat gibi kavramlara, gül-bülbül-çemen, bilinen aşk kahramanlarından; Leylâ-Mecnûn, Ferhâd-Şirin'e, Dîvân şiirinin temel kaynaklarından olan Kuran'ı Kerim'den peygamber kıssalarına; Hz. Süleyman: G. 42/3, G. 66/5, G. 125/7mûr, G. 126/1 mühr, G. 127/4 Belkıs G. 131/6 Kasr, G. 270/5 mûr,Hz. İsa: 132/3 Mesih-Mesiha 220/3, 231/4, 284/ 292/9 (nefes-mürde), Hz. Mûsa: G. 6/3 yed-i beyzâ,G.69/1 Tûr,Hz. Yusuf:G.21/3 Mısır-Kenan-hüsn, G.34/8 Mısır-Kenan'a değindiği görülür.G.56 Ehl-i beyt konuludur:

Anı nakkâş-ı ezel tasvîr etmiş bî-bedel
Mısır-ı hüsnün Yûsuf-ı Kenânıdır bî-irtiyâb G.34/8

Dinî tasavvufî unsurlardan Allâh isminin kullanıldığı gibi Hakk (G. 298/9), Hayy(G. 297/2) Hâlık G. 195/2 Bâkî (G. 148/4) Rezzâk (G. 234/2) Hâfız-ı mutlak (G. 276/2), Feyyâz-ı Mutlak (G. 295/7), Hüdâ-yı zü'l-menend (G. 261/7) gibi kâtib-i kudret (G. 104/2) Rahmet-i gufrân (G. 79/5) nakkâş-ı ezel (G.34/8)sıfatların kullanımına da rastladık.

Nedir bir dâne-i maksûm için halka esîr olmak
Cihânı halk eden rezzâk-ı bî-eşbâhımız var ikenG. 234/2

Ayetleri bazen bir kelimeyi ya da cümleyi vurgulayarak bazen de mealen verdiğini gördük.

(Zümer 39/53): "De ki: Ey kendilerine zulmedip aşırıya giden kullarım! Allâh'ın rahmetinden ümîdinizi kesmeyin; çünkü Allâh bütün günahları mağfired buyurur. Şüphesi ki O çok bağışlayıcı, çok merhametlidir. "

(G. 156/1 Vâizin kalbinde yok "lâ-taknetûdan" inbisat)

(İhlâs112)Bu sûredeki ayetlerinin tamamını, beyitler içinde kullanılıp, anlamları açıklayan şairin bir tür tefsîr niteliğinde gazel oluşturduğunu düşünüyoruz. "De ki: O Allâh'tır, tektir!Allâh herşeyden müstağni, herşey ise O'na muhtaçtır! O, doğmadı ve doğurulmadı! Hiçbir şey O'nun dengi değildir! "(G. 148)

(Şûara 42/88-89): *O gün ne mal fayda verir ne de oğullar*, ancak Allâh'a tertemiz bir kalp ile gelen başka! (G. 270 /6 Kalır bî mal u bî evlâd adem cây-ı tenhâda)

(Ahzâb33/41-42): Ey imân edenler! Allâh'ı *çok çok anın(zikr edin)*, O'nu sabah akşam tesbih edin (G. 246/4 beyit zikir konusunda verildi)

(İsrâ17/44): Yedi semâ ile arz ve bunların arasındaki herkes O'nu tesbîh eder. Hiçbir şey yoktur ki, *O'nu hamd ve tesbîh etmesin; fakat siz onların tesbîhlerini anlayamazsınız!* Şüphesiz ki Allâh öfkesine hâkim olup çok bağışlayıcıdır. (G. 297/3)

Bütün âlem lisân-ı halle tesbîh eder Hakkı
Bunu muhber degil mi âyet-i Furkanda "in-min şey "

Sosyal hayat ve aşk gibi konular için ayrı bir başlık açmayıp, en fazla dikkat çeken ve onun diğer dîvân şairlerine nazaran farklı olduğunu düşündüğümüz kullanımlarını aşağıda vermeye gayret ettik. Konu ağırlığına göre şöyle bir sıralama yapmak mümkündür:

1- Rindâne söyleyiş

2- Dinî tasavvufî söyleyiş

3- Âşıkâne söyleyiş (Az sayıda gazeli bu tarzdadır)

Hikmet yüklü şiirlerinde yaşının ve hayat tecrübesinin etkili olduğunu düşündüren bir olgunluk sezilmiştir. Mütevekkil bir ruh hali içerisinde etrafındakilere dünyamı geçiciliğini anlatmış, *nasihat* olarak nitelediği şiirini *insaf ehline* hediye etmiştir.

Kararı yok zemânın devr eder bunca felâketle
Nice sultanlar geçti bu darlıktan tahassürle

Bu nazmım tuhfedir her ehl-i insâfa der-i kimyâ
Nasihât dinler ise muttali olsun tefekkürle G. 261/5-8

Onun, coşkulu bir anlatım sergileyerek okuyucuya güzel örnekler verdiği ve başarılı olduğu alan rindâne gazelleridir. Rind-zâhid tiplerini portreler halinde sunup, dîvânını renklendirmiştir.

Hâce taht başına geçmiş hem açmış ağzını
Teşnelikten bahs eder olmuş aceb suhte-dimağ G. 171-6

Oturmuş kürside vâiz gadabdan halka bahs eder
Diler kim ehl-i meclis sohbetden pür-melâl olsun G. 248/3

Vâiz, şeyh gibi zâhid olarak bahsettiği tipler ayrı şahıslar olmalarına rağmen hepsinin de ortak özelliği, imândan hakîkate ulaşamamaları, sevimsiz ve geçimsizlikleri, dış görünüş meraklısı oluşlarıdır; kıyas etmiş, vâiz redifli gazellerde ve farklı pek çok beyitte bu konuya değinildiği görülür. (G. 142, G. 160).

Mehmed Fâzıl çeşitli benzetme ve sıfatlarla bu tipleri eleştirir. Eleştiri dozunun hafif olmadığını söyleyebiliriz:

*ahmak, bî-behre bî-âr, bî-dâniş bî-feyz bî-irfân, ebleh, gulyabâni, gümrâh, har (eşek)
imansız, leffâf, münker, nâ-puhte, şeytan, vahşi, zahir-perest...*

Nümâyîşde şerîat bâbınıñ der-bândır vâiz
Hakikat münkerî eblehleriñ sultânıdır vâiz G. 162/1

Yine gul-beyâban gibi geldi meclise zâhid
Anıñçün âlemi birden bire derd-i elem basdı G. 290/5

Dîvân şairlerinin çoğu gibi Mehmed Fâzıl da kendisini rind olarak niteler. Beyitlerde vurgulamaya çalıştığı hoşgörülü, dünyanın derdine kedrine işlerine aldırmayan bir yapıya sahip oluşudur. Şairin mey, meyhâne gibi kelimeler kullanması rind meşreb

oluşundandır; işte biziz ve meşrebiz redifli gazelleri şairin kendisini rind olarak tanımlaması açısından önemlidir. (G124-G125)

İskender Pala bu konuda "hayatında hiç içki içmeyen şâirlerin dahi çok zaman meyhâneden, içkiden, sâkîden bahsetmelerinin nedeni çok zaman rindâne bir hayat yaşadıklarını vurgulamaya çalıştıklarındandır" bilgisini verir (Pala: 1998, 330).

Gussa vu gamdan beriü'z-zeme âl-i meşrebiz

Biz kalender fitratız hem lâubâli meşrebiz

Pîr-i meyle birleşip cây eyledik meyhâneyi

Meclisi teşkîl etdik rind-i âlî meşrebiz G125/1-2

Mehmed Fâzıl'ın bir diğer özelliği yek-âvâz gazelleridir. İçeriği ve rediflerinden anlaşıldığı kadarıyla önem verdiği konular hakkında müstakil gazeller yazmıştır. Tasvirleri açık ve anlaşılır ifadeleri ile küstah, şeyh, serhoş, vâiz redifli gazeller örnek olarak verilebilir. (G. 50, G. 52, G. 141, G. 142, G. 162)

19. yy. 'da Osmanlı toplumunda görülen iktisâdî ve siyâsî bunalımın etkilerini, liyâkatsiz devlet adamlarının iş başında oluşunu gazellerine konu edinen şairin, hem bir ferd hem de bir Mevlevî olarak durumdan duyduğu rahatsızlık şiirine yansır. Şair rüşvetçilikten yakındığı *irtikâb* redifli gazelinde eskiden yapılması zor olan bu kötü işin kendi döneminde külfetsizce işlenmesinden şikâyet eder(G.18).Yaşadığı dönemi genellikle *nâ-becâ* yani uygunsuz sıfatı ile nitelendirir(G.76/2, G.98/1).Aşağıda şairin dönemi yorumladığı bir gazeli bütün olarak verilmiştir.

Yufkaya döndü muhabbet cihân oldu gözü aç

Dostluk incelip kaldı misâl-i güllaç

Kevkebiñ devri midir nahsı mıdır bilmem kim

Ermeni milletine oldu ekâbir muhtâc

Sâhirân ile müneccim bitirip ikbâli

Çarşû-yı dâd u mesned rüşvet ile buldu revâc

Zenneler dahi gulampârelige verdi karar

Etdi tayincilerin kîselerin hep tarâc

Dönme mahublar çarşûda mümtâz geçinir

Örme çorab satıp almadadırlar harrâc

Şimdi nevreşlere döndü iki yüzden talî

Nedir anlarda aceb bu derece istidrâc

Fâzılâ tekye-nişîn ol da bu berzahdan çık

Başına konmuş iken saltanat-ı sikke vü tâc(G. 241)

19. yy. 'da Osmanlı tabeasını saran milliyetçilik akımını etkisi Mehmed Fâzıl'ın şiirine *Ermeni* ulusunu gazellerinde iki kez anması ile yansır. Yukarıdaki gazelin ikinci beytinde Ermeni milletine büyük, ulu kişilerin muhtaç kalması bir hayıflanma, aşağıda verilen beyitte Ermenileri *ekmek hakkı* bilmeye çağırma da bir uyarı şeklinde işlenir.

Hakk-ı nân u nimeti bilsin muhaldır *Ermeni*

Âr u nâmûs olmaz ümîd ile sarrâfda G. 266/3

2.2.1. Mevlânâ ve Mevlevîlikle İlgili Unsurlar-Kullanımlar:

Bu alanda oluşturulan başlıklar şairin gazellerinde geçen Mevlevîlikle ilgili unsurların başlıcaları arasından ve müstakil redifler halinde yazdığı Mevlevîliğini vurgulayan gazellerinden seçilmiştir. Şairin, *Mevlânâ*, *semâ*, *Hû*, *Hüsn ü aşk*, *ney* redifli gazellerinde Mevlevîlik ile ilgili kavramlar hakkında dîvânın içindeki gazellere nazaran özgün ve ayrıntılı bilgiler verdiğini söyleyebiliriz. Mevlevîlik unsurlarının sıralarken Mevlevî terimlerini kısaca da olsa açıklamaya çalıştık. Şairin kullanım ağırlığı ve Mevlevîlik unsurları içinde önemine göre bir sıralama yapmaya çalıştık, en göze çarpan beyitleri örnek olarak verdik, konu ile ilgili beyit numaralarını Şems, Mesnevî, Zikir ve Semâ maddelerinde tek tek sıralayarak gazellerdeki Mevlevîlik unsurlarını ortaya çıkarmaya gayret ettik.

2.2.1.1. Mevlânâ:

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî adı tezkire yazarlarının ittifakıyla Muhammed, lakabı Celâleddîn'dir, bugün Afganistan'ın kuzeyinde yer alan Belh şehrinde 6 Rebiülevvel

604/30 Eylül 1207 tarihinde doğmuştur. Annesi Mümine Hatun'dur, babası Belh'in bilgin sûfilerinden Bahâüddin Veled, aynı zamanda Mevlânâ'nın ilk hocasıdır. Babasının müridlerinden Tirmizli Seyyîd Burhaneddîn'in Mevlânâ'nın tasavvufî talim ve terbiyesi ile meşgûl olur. Bu zâtın vefâtından sonra Şems-i Tebrîz Konya'ya gelir ve Şems ile buluşan Mevlânâ kendileri ile eskisi gibi ilgilenilmediğini düşünen müridlerin tepkileri ile karşılaşır. Oğlu Sultan Veled Mevlânâ ile Şems arasındaki ilişkiyi Hz. Musa-Hızır ilişkisine benzeter. Dedikodular yüzünden Şems Konya'dan 16 aylığına ayrılıp Şam'a gider. Ancak Mevlânâ etrâfindakilerle yine ilgilenmez, Sultan Veled Şems'i tatsızlıkların yaşanmayacağına ikna ederek tekrar Konya'ya getirirse de durumda bir düzelme olmaz ve üç yıl kadar süren birliktelikleri Şems'in kayboluşu ile tamamen sona erer. Bu ayrılıkla derinden etkilenen Mevlânâ daha sonra Konyalı ümmî Kuyumcu Selaheddîn ile huzur, sükûn aradığı on yıl geçirir. Ömrünün son ondört onbeş yılını Mesnevî'yi söylemekle geçirir. Mevlânâ 5 Cemâziyelevvel 672/ 16 Teşrin 1273 'de Konya'da vefât eder (DİA:2003,443-444). (Şentürk-Kartal:2004,84-91).

Mehmed Fâzıl'ın gazellerinde Hz. Mevlânâ'ya gönülden bağlılığı açıkça görülebilir. 306 gazelinin tamamında özellikle makta beyitlerinde, Hz. Mevlânâ'yı Cenâb-ı Mevlevî, Hünkâr, Hünkâr-ı aşk, Monlâ-yı Rûm, mürşid-i âgâh pîr, pîr -i mugân, sultân-ı aşk, sultân-ı uşşâk, ulu sultân üstâd gibi sözcükler ile anan şair, *Celâleddîn-i Rûm* şeklinde tam ismini bir kez kullanmıştır. (G. /144-7). Bir beyitte rastladığımız mazmun türünde ifade, bize Hz. Mevlânâ 'yı çağırıştırdı. Ancak, şairimizin Hz. Mevlânâ'yı anmayı açık, anlaşılır ifadelerle yapmayı daha çok tercih ettiğini söyleyebiliriz

Şehper-i murg-ı hakikat sâyesi altındayız

Ehl-i dilden gayr ile ülfet sekâmetdir bize G. 284/4

Hz. Mevlânâ 'ya olan bağlılığını ispatlamak istercesine ilk gazelini onun ismiyle yazmıştır:

Yorulma var iken âlemde bâb-ı şâh-ı Mevlânâ

Muraccahdır serây-ı devlete dergâh-ı Mevlânâ

Murassa tâc u taht-şehriyâreyi nider âşık

Başına konmuş iken efser-i âgâh-ı Mevlânâ G. 1/1, 2

Şair, Hz. Mevlânâ'nın ismini anmayı kendisine vazife edindiği beyitlerinde belirtmiştir(G. 87/5)

Fâzıl-ı bî-çârenin her gazelde adeti
İsm-i pîri yâd etmektir hemân evrâd-veş G. 137/5

Mehmed Fâzıl'ın kendisini Mevlânâ'nın kulu kölesi olarak görür, O varken padişah kapısına gitmeyi düşünmez, yardımı başkalarından istemez, derdini kimselere anlatmaz, cihanın malını mülkünü de onun dergâhında kazandığı şerefe değişmez. Bu gönülden bağlanışı sayesinde Hz. Mevlânâ'nın; onu, padişah dahil başkalarına muhtaç etmediğini belirtir ve sevinç ile Hz. Pîr'e şükranlarını sunar, Hz. Mevlânâ dışında kimseye baş eğip, istekte bulunmayacağını belirtir. Bu tarz minnet ifâdeleri gazellerin büyük bir bölümünde benzer şekilde kullanılmıştır.

Çâker-i memlûkuyum Hünkâr-ı aşkın tâ ezel
Fâzıla ümîd kılmak gayrı sultânden abes G. 33/7

Teşekkür eylerim Fâzıl ki gayre etmedi muhtâc
Cihânda buldugun rifat der-i hünkârdandır hep G. 24/7

Fâzılâ sultân-ı aşka minnet-estkûn tâ ezel
İlm u irfân eylerim dîvân-ı Mevlânâdan ahz G. 63/9

Mehmed Fâzıl ona, şairlik yeteneğinin ilham yoluyla bizzat Mevlânâ tarafından bahşedildiğini sözlerini aslında kendisinin söylemediğini ve aşkın şahına tercüman olduğunu bu sebeple kimsenin kendisini tanzir edemeyeceğini, cezbe halinde coşkunlukla kaleminin şiiri kendiliğinden yazdığını ifade eder bk. (G. 102/ 7G. 219/ 7 G. 235/5 G. 242/5 G. 252/ 7).

Der-i Monlâya Fâzıl müntesibdir cân ile dilden
Anınçün şiir-ter nazm etmek ana mülhem olmuşdur G. 102/ 7

Cenâb-ı Mevlevîye istinâd ile gazel söyler
Degildir nutk-ı Fâzıl şâh-ı aşka tercümândır bu G. 252/ 7

Tâc u taht u saltanat Fâzıl yed-i kabzımdadır

Hazret-i Hünkâr kim manâ-i muînîmdir benim G. 217/ 7

2.2.1.2. Mevlevîlikle İlgili Unsurlar-Kullanımlar:

Şems:

Tebriz'de dünyaya gelen Şems-i Tebrizî'nin asıl ismi Muhammed'dir. Melik Dad oğlu Ali adında bir zâtın oğludur ve Azeri Türklerindedir. Şemseddîn yani dinin güneşi lakabıyla anılmıştır.(1185-1247)

Gazelerde Şems-i Tebrîz şeklinde tam ismi 6 kez bk. (G. 38/7, G. 112/6, G. 126/8, G. 190/6, G. 268/6, G. 305/5)kısa adıyla Şems ise 27 kez kullanılmıştır. bk. (G. 6/5, G. 23/7, G. 28/7, G. 42/6, G. 104/6, G. 105/, G. 127/5, G. 131/9, G. 132/7, G. 149/7, G. 163/5, G. 177/7, G. 179/7, G. 181/7, G. 191/6, G. 192/7, G. 211/5, G. 214/4, G. 220/5 G., 225/5, G. 229/5, G. 231/6 G. 238/7, G. 259/6, G. 268/6, G. 271/7, G. 286/5, G. 292/5) Tevriyeli olarak bu ismi andığı aşağıdaki bir beytine rastladık:

Şirk ile izzîye cenûb ile şimâle düşmez

Şems-veş Fâzıla rûşen görünür bâb-ı semâ G. 163/5

Şairin Şemsi, Mevlânâ ile beraber kullanmayı daha çok tercih ettiğini, sadece Şems ismi kullanılan beyitlerin bir alt veya üstünde Hz. Mevlânâ'yı ya da dergâhını vurgulayan ifadelere rastladığımızı söyleyebiliriz. Şair bu iki gönül sultanını birbirinden ayıramaz, Şems'i de Mevlânâ kadar sever ve Mevlânâ'yı anış ve övüşünde kullandığı ifadelerin benzerlerini onun için de kullanır. Şems'i Hz. Mevlânâ'nın himmet doruğunda yoldaşı olarak görür, Şems olmasa Hz. Mevlânâ'nın aşıkların sultanı olduğunu kimsenin bilemeceğini belirtir.

Şâh-ı Rûmun kim bilir sultân-ı uşşâk oldugun

Evc-i himmetde refiki Şems-i Tebrîz olmasa G. 268/6

Mehmed Fâzıl, gazellerinde Şemsin kişiliği, işi, kayboluşları ölümü ve Mevlânâ'nın onun yokluğu ile çektiği acılar gibi konulara değinmemiştir. Kullanımların tamamında övgü ve bağlılık ifaderine rastladık. Şair, şark ve garbı dolaştığını yine de Şems ve Mevlânâ gibi bilgi sahibi şah görmediğini söyler; Şems ile Mevlânâ'nın mumunun ışığına pervâne olmak istediğini, Şems'e kul olduktan sonra başka padişaha ihtiyaç

duymadığını, aşk beratını Şems'ten aldığı için sūffinin ya da vâizin kendisini sorgu sual hakkı ve yetkisinin olmadığını, Şems'in kapısına kul olmanın da herkese nasip olamayacağını, ona sadakat ile bağlı olduğundan haşre dek Şems'in himmetini göreceğini belirtir. Kendisinin seçkin bir söz üstadı olmasının kaynağını da Şems ve Mevlânâ'ya dayanıp bağlanması olduğunu belirtir:

Cenâb-ı Şems u Mevlânâya Fâzıl istinâd etdim
Anınçün bende-i mümtâz emâsil bir sühendânım G. 220/5

Mesnevî

Mesnevî, yahut diğer adıyla Mesnevî-i Manevî Mevlânâ'nın 6 ciltlik 25.700 beyitten meydana gelen eseri olup mesnevî nazım şekliyle yazıldığı için bu adı almıştır. (DİA:2003,325).

Mehmed Fâzıl gazellerinde, bu eserin ismini kitâb-ı Mesnevî ya da yalnızca Mesnevî olarak toplam 11 kez anar:

(G. 7/7, G. 12/5, G. 22/7, G. 68/7, G. 123/7, G. 152/5, G. 156/7, G. 160/5, G. 292/3, G. 298/3, G. 303/5)

Mucize ve hüner neyinin kalemi olarak nitelediği Mesnevîden ders okuduğunu, böylece, doğru, hikmetli sözler söylediğini, kendisine Mesnevî'den ilm-i ledün ilham edildiğini, şirkten kurtulduğunu ifade eder. Mevlânâ 'ya kul olamayanın Mesnevî'yi anlayamayacağını, bu mucize sözleri bilmeyenin Hz. Hünkâr'a itiraz ettiğini söyler, Mesnevî'yi okumayı tavsiye eder.

Mesnevîden baña gösterdi bu dersi Hünkâr
Fâzıla haşre degin dîde-i imkân uyumaz G. 123/7

Cevher-i irfânı bulmak maksadın ise eger
Maden-i ilm-i ledündür oku nazm-ı Mesnevî G. 292/3

2.2.1.3. Zikir:

Anmak, hatırlamak yâdetmek. (Tas.) a) Allâh'ı anmak ve hatırlamak, O'nu unutmamak, (nisyan) ve gaflet içinde olmamak b) Allâh kelimesini veya lâ ilâhe illallah cümlesini

söylemek tekrarlamak c) Tarikat ehlinin belli kelime ve ibâreleri belli, zamanlarda belli sayıda, belli bir edeb halinde her gün düzenli olarak söylemeleri; vird, hizib d) Tarikat ehlinin ve sûfi cemaatlerin belli bir yerde toplanıp şeyh veya halifesinin gözetiminde Allâh Allâh, Hû Hû, Hay Hay gibi belli ibâreleri bir hareket düzeni içinde söylemeleri. Bu çeşit toplu zikirlerle tarikat ayini, semâ, hadra, deverân gibi isimler de verilir. Bu tür zikirlerde bazen ney, kudüm ve def gibi enstrümanlar da kullanılır. e) Zikreden kendinden geçer, zikrettiğinden başka hiçbir şey hatırlamaz. f) Zikir sevgi alameti ve sevgi eseridir. Bir şeyi çok seven onu çok anar(Uludağ: 1999, 589).

İsm-i Celâl: Mevlevîlerde esmâ yoktur. Esasen Mevlevîlik şuttârdan feyz alınarak kurulmuş bir tarikattır. Yâni esmâ ile sülûku değil, aşk ve cezbe ile gerçeğe ulaşmayı esas tutar. Mevlânâ'ya göre zikir, fikri harekete getirebilirse de işin aslı cezbedir, mürşidin bakışındaki feyzidir. Eflâkî, Mevlânâ'ya sizin yolunuzda zikir nasıldır diye sorulduğu zaman biz Allâh mensûplarımız, Allâh'tan geldik, Allâh'a gidiyoruz; bizim zikrimiz Allâh Allâh'tır dediğini söylerse de ne Mevlânâ, ne Sultan Veled, be de Ulu Ârif Çelebi'nin hal tercemelerinde bir zikir meclisine rastlanmaz. Gölpınarlı bu konuda Mevlevîlerdeki ism-i celâl adetini, Hamzavîlerde olduğu gibi diğer tarikatlere karşı vazedilmiş bir usulden ibâret saydığını belirtir ve ism-i celâlin çekilişini anlatır(Gölpınarlı: 1953, 411-412).

Şair zikri; kelime-i tevhid sözcüğü olan lâ ilâhe illallah'ın kısaltılmış hali lâ ve illâ şeklinde bir de Mevlevîlere has bir zikir olan ism-i Celâl veya ism-i Hû şeklinde kullanılır.Lâ nefiy illâ ise isbat sözüdür;yoktur ancak vardır,yani ancak O vardır anlamını verir.Hû Arapça O demektir.Allâh'ın adlarındandır.İsm-i Hû ism-i Celâl için (G. 1/4, G. 43/3, G. 107/1, G. 109/2, G. 124/7, G. 134/8, G. 147/7, G. 148/9, G. 166/9, G. 173/7, G. 178/7, G. 183/7, G. 207/5, G. 213/7, G. 248/5, G. 254/9, G. 256/7, G257, G. 269/7G. 292/6, G. 292/9, G. 297/4, G. 298/2, G. 298/5) beyitlere bakılabilir.

Derûna işlemekte lâ ve illâ nefy u isbâtı
Dil-i tûtîye mânend-i sükkerdir halka-i tevhîd

Zikir için bk. (G. 55/9, G. 69/2, G. 148/2, G. 149/2, G. 164/1, G. 173/6, G. 179/6, G. 195/6, G. 205/7, G. 217/4, G. 246/4, G. 257/2)

Allâh kelimesini söylemek suretiyle yapılan zikir örneğine bir beyitte rastladık:

Fâzılâ dergah-i Hünkâra dehâlet etdin

Allâh Allâh de ki oldur sana ezkâr-ı latîf G. 173/7

Bir ibadet olarak gördüğü zikrin, gece gündüz yapılması gerektiğini aşk ehlinin tesbihe gerek duymadan zikir çektiğini, sabah seher vaktinde gizli yapılan zikrin tadının bir başka olduğunu, Mevlevîlerin dergâhta toplanarak halka-i tevhîd kurduğunu ve zikir çekerek nûra gark olduklarını müstakil beyitlerde belirtir. Zikrin faydalarını anlatırken güzel benzetmeler yaptığını söylemek mümkündür. Kalbe cilâ verip ölü gönlü, Hz. İsâ gibi canlandırmak, İblis'in kalbine zikir nakşolmuş insana zarar veremeyişi ve ikilik zikkımı olarak nitelediği Allah sevgisi dışındaki herşeyin zikir baltası ile kırıp yok edilebileceği gibi örnekler verir. Kalbinde riya olanın okuduğu dualardan fayda göremeyeceğini belirten bir uyarıda bulunarak, ihlas ve sıdkın önemine de değinmiş olur.

Ver cilâ âyine-veş Hû zikriyle mürde dile

Oİ Mesîh-âsâ hayât-ı câvidânın reh-revi G. 292/9

Tîşe-i zikr ile kat et ikilik zikkımını

Hakkı bil nâ-hakkı tarh et bul nisâb-ı sîreti G. 298/2,

Zikr ile meşgûl olan oldukça kalbinde riyâ

Sûd-mend olmaz tilâvet etdiği ahzâbdan G. 246/4

Şair, halka-i tevhîd G. 54 ve Hû G. 257 redifli gazellerinde, zikrin önemi anlatır. Hem tüm gazeller hem de zikirle ilgili olanlar arasında Hû redifli 11 beyitlik gazel oldukça güzeldir. Aşağıda bu gazelden beyitler verilmiştir:

Fûlk-i kalbi bahr-i aşka saldır ey âşık her ân

Semt-i maksûda seni sevk eyler elbet bâd-ı Hû

Hâb-ı gafletden uyandır gönlünü her rûz u şeb

Âdetin olsun cihânda deb-be-dem feryâd-ı Hû

Sanma fâni âlemin bâki kalır kâşânesi

Kalbini say et ki mamûr etsin istimdâd-ı Hû G. 257/6, 7, 8

2.2.1.4. Semâ:

Semâ' lügatte oynamak, güzel sesle ve ney kudüm, çenk refâkatinde coşmadır. Gerçekte semâ işitmek mânâsına gelir. Semâ'dan murat Allah'ın kelâmını işitmek ve işittirmektir(Eraydın: 1997, 144).

Gazeller içindeki beyitlerden bazılarında(G. 42/6, G. 60/4, G. 164/1, G. 173/6, G. 176/5, G. 205/6, G. 264/9, G. 289/7, G. 291/7)ve Semâ redifli G. 163 'ün tamamında bu konuya değinen şair, semâ etmeyi de tıpkı zikir gibi bir ibadet olarak görür. Özellikle zâhid ve sûfiye verdiği öğütlerde bu işin ciddiyetini ve önemini vurgular. Bk. (G. 176/5, G. 292/6) Halka halinde dönülerek yapılan bu işi, oyun gibi görülmemesi gerektiğini, semâ eden dervişlerin nûrla dolduklarını, semânın kendi gönlüne de nûr kattığını bu halde iken aşk şarabı içip mest olduğunu belirtir.(G. 151/4, G. 177/2, G. 229/4)

Sanma labiyyâtdır ehl-i semân hâlini

Halka-i tevâhidten dervîşe devrândır garaz G. 151/4

Zamanının şân ve nam sahibi büyükleri gibi kendisinin de semâ ettiği sonucunu çıkartabileceğimiz beyitlere rastladık. (G. 297/5)

Der-i Monlâda Fâzıl gibi nice âşık-ı şeydâ

Semâ eyler girip devrâna sâhib-i nâm u şân iken G. 240/5

Der-i Monlâda Fâzıl nâil oldu sikkeye hâlâ

Semâ etmek için tennûreyi endâma uydurmuş G. 139/7

Der-i Hünkârda Fâzıl semâa var ise meylîñ

Giyip tennûreyi uşşâk ile gir gâh-ı devrâne G. 264/9

2.2.1.5. Tennûre-Sikke-Hırka:

Tennûre, dervişlerin giydiği kolsuz yakasız, yırtmaçlı beli kırmalı, uzun ve geniş bir elbisedir. Arap alfabesindeki "ل" harfinin ters çevrilmiş şekline benzer. Bunu giyen insan harfin ortasına çekilmiş bir elif gibi görülür ve bu suretle ters *lâ* bir *illâ* şeklini alırdı ki bu Allah'tan başka tapılacak yoktur "*Lâ ilâhe illallâh*" sözündeki nefiy, yani yok saymak medlûlünü ifâde eden *illâ* ya işaret sayılırdı(Gölpınarlı: 1953, 430).

Semâ tennûresi denen dervîş döndüğünde etekleri bir şemsiye gibi açılan ve bu açılışla bir yerde semâzeni idâre eden elbiseler ise genellikle beyaz renkte olmakla beraber, açık pembe, açık mavi veya başka renklerde olanları da bulunurdu. Ama hâkim renk beyazdır.

Mehmed Fâzıl'da tennûre bk(G. 42/6 G. 59/5, G. 103/5, G. 139/7, G. 164/1, G. 264/9)genel olarak semâ ve diğer kıyafetler ile beraber kullanılmıştır. Renkli tennûrenin o dönemde kullanıldığını ve şairimizin de semâ ettiğini düşündüğümüz beyitler aşağıdadır:

Giyip tennûreden nev-câme-yi rengîn ey Fâzıl
Der-i Monlâda dervîşân devr eyler misâl-i ıyd G. 264/9

Der-i Hünkârda Fâzıl semâa var ise meylin
Giyip tennûreyi uşşâk ile gir gâh-ı devrâne G. 59/5,

Sikke, Külâh-ı Mevlevî veya fahir de denilen sikke, içiçe geçmiş iki kat ve koyu kahverenginde yahut bal rengi veya beyaz, aşağı yukarı 45-50 cm. uzunluğunda, dövme yünden yapılmış olan bir külahtı. Üst tarafı alt tarafına nispetle birazcık dardı. (Gölpınarlı: 1953, 430).

Sikke

Mevlevîliğin sembolüdür, öteki tarikat mensupları başlarına giydikleri külahlara tâc adını verirlerken Mevlevîler serpuşlarına sikke derlerdi. Sikke Mevlevîler için çok kıymetli idi. Gece yatarlarken bile sikkelerini çıkarmazlar, ölümlerinde de mevta kabre konulunca kefesinin başucu açılarak ona da sikkesi giydirilirdi. Sikke başa giyilirken ve baştan çıkartılırken hürmet işareti olarak öpülür, sikke ile kahve ve benzeri yerlere gidilmezdi. Mevlevîlerin kendi aralarında kabahat işleyenlerine verdikleri en büyük cezâ başından sikkesini almak olurdu ki, şeyh tarafından affedilip tekrar giymesine müsaade olunmadıkça sikkeyi giyemezdi(Gölpınarlı: 1953).

Mehmed Fâzıl'da sikke bk(G. 2/7, G. 41/7, G. 54/9, G. 85/5, G. 139/7, G. 145/7) kıymetini ifade etmek bakımından şeref tâcı, altından tâc, saltanat tâcı şeklinde kullanılmıştır, şair başındaki sikke ile kadir, kıymet şeref kazandığını belirtir. Sikkeyi öpme adetine de atıfta bulunan beyitlerden örnekler aşağıdadır:

Ne lâzım defter-i uşşâkı ibrâz etmek ey Fâzıl
 Senin kadr u kemâlin sikke-i serden hüveydâdır G. 85/5

Şerefim sikke-i Hünkârı telebbüs iledir
 Bana Fâzıl olamaz öyle otağ-ı ihlâs G. 145/7

Kabeden semt-i beyâbâna gidilmez Fâzıl
 Bâb-ı Monlâda giyip hırkayı kıl sikkeyi pûş

Hırka

Tören hırkası anlamına gelen resim hırkası da denilen bu üst giyim, kolları 70 cm. genişlikte ve bir metreyi geçen uzunlukta, önü açık ve yakasız, gayet geniş, belsiz ve ayaklara kadar uzanan bir kostümdü. Ekseriyetle siyah renkte olan ve mevsime göre yünlü, yahut keten, hatta sof kumaştan yapılmış bulunan hırkayı dervişler arkalarına alırlardı. Kollarını giymezler, önünü içerden elleriyle kavuştururlardı. Yalnız namazlarda bayramlarda veya sair bir törende, görüşme zamanı kollarını giyerlerdi. Namaz ve tören biter bitmez kollarını çıkarırlardı. Sikkesiz resim hırkası giyilmezdi(Gölpınarlı: 1953, 430).

Hırka giyme: Bir mürid adayı belli bir deneme ve hazırlık döneminden sonra tarîkate ehil ve şeyhe lâyük görülürse ona tekkede yapılan bir törenle hırka giydirilir. Hırka giyen talib bundan böyle şeyhin müridi, tarîkat mensubu ve diğer müridlerin kardeşidir. Tarîkatın kural ve ilkelerine uymak, kendisine verilen görevleri seve seve yerine getirmek zorundadır. Hırka giymek mürid adayını şeyhin kabul ettiğinin, şeyhin onu kabul etmesi Hakk'ın da kendisini kabul ettiğinin simgesidir. (Uludağ: 1999, 237).

Mehmed Fâzıl'da hırka bk(G. 2/1, G. 11/7, G. 38/2, G. 69/7, G. 110/7, G. 128/1-5, G. 134/9, G. 144/2, G. 165/7, G. 168/5, G. 198/7, G. 202/1, G. 233/2, G. 236/9)

Bazı beyitlerde yapılan tamlamalarda *peşmîne* yani yünden hırkaya, ve *pûşân* denilen dervişlik, fakirlik hırkasına rastladık. Şair hırkayı, ilki sadelik hatta yoksulluk giysisi diğeri şeyhine olan bağlılık ifadesi olarak iki farklı açıdan kullanır. İhlâs olmadan şeklen hırka giymenin faydasızlığını da belirtir.

Dergehinde bendeyim ey Hazret-i Monlâ-yı Rûm

Hırka -i peşmîne ile imtisâlim var sana G. 11/7

Dili nakş-ı sivâdan kıl berî her ne gîrsen key

Degil dervîş olmak hırka -i peşmîneye mahsûs G. 144/2

Hırka yün mamûlü olduğundan sadeliği, geçiciliği, hatta yumuşaklığı simgeler. Dervişler de dünyanın faniliğini bilen, bu sebeple onun zevk ve eğlencesine dalmayan, yumuşakbaşlı mütevazî kişilerdir. Fâzıl Efendi de dervîş meşrebdir. Kendisinin hırka ve külâh giydiğine dair ifadeler kullandığını da gördük.(G. 168/5, G. 198/7)

Külâh u hırka Fâzıl lâbis olmuş sıdk ile anda

Dehâlet etmemek gayre der-i Monlâ mıdır mâni G. 168/5

Hırkanın dervîşe yeteceğini, dünya için giyilebilecek şahane bir elbise olduğunu mecazen de hırka giyenin dünyanın şâhı olduğunu vurgular,libâs redifli (G. 128) konu ile ilgilidir.

2.2.1.6. Ney:

Gazeliyat içerisinde Mevlevîler için önem taşıyan mûsiki unsurlarından özellikle neye sonrasında defe yer verildiğini gördük. İki mûsiki aleti için de ayrı rediflerle gazel yazmıştır.(bk. def redifli G. 175 ney redifli G. 291).

Ney kelimesinin geçtiği beyitler için bk(G. 1/4, G. 5/1, G. 20/7, G. 29/5, G. 53/7, G. 58/5, G. 66/4, G. 97/5, G. 98/5, G. 100/9, G. 122/1, G. 144/7, G. 158/9, G. 164/4, G. 166/1 G. 188/7, G. 224/5, G. 225/5, G. 237/7, G. 247/7, G. 282/6 G. 291)

Üflenerek çalınan nefesli bir çalgı olan neyin tasavvufta, a)ince bir perde içindeki sevgilin makamı b)sevgiliden haber, c)sevgilinin sunduğu kadeh, e)esas vatanı olan ruhlar ve kudsîler âleminden ayrılarak dünyaya gelen insan rûhu, gurbet ellerindeki beşer ruhu gibi anlamları vardır(Uludağ: 1999, 409).

Şair neyi genel olarak ilk anlamı ile kullanır. Neyi aşk ve muhabbetten kendisine kalan miras olarak görür. (G. 5/1) Ney ile ilgili beyitlerin genelinde şairi mest edişi, gönlüne ferahlık verişi, neyin sesinin duyulması ile âşıkların vecde gelmesi, ney gibi âh çekmek, neyin sırrı ifşâ edişi, her yanık bağırardan ney sesi çıkmayacağı, neyin âşığa dost oluşu

gibi tekrarlanan beyitlerinin arasında şairin de ney sesini çok sevdiğini ve Hazret-i Nâyî Dede'yi dinlediğini hatta ney üflediğini düşündüren aşağıdaki beyitlerine rastladık.

Bâb-1 Mevlânâda Fâzıl Hazret-i Nâyî Dede

Ehline çalmaktadır her demde nây-ı âferîn G. 291/7

Muallâ mahfil dergâha bî-pervâ nasıl çıktın

Senin Fâzıl gibi ney ile hâce nisbetin yokdur G. 100/9

Fâzılâ yokdur ehibbâ içre bana hem zebân

Bâb-1 Mevlânâda neyle çıkmışım meydâne ben G. 237/7

Neyzen mahfilini Fâzıl edindi mesken

Dergeh-i Pîrde buldu ne müferreh bu yeri G. 305/5

Rivayete göre Peygamberimiz ilâhî aşk sırrını Hz. Ali'ye söylemiş, bu sırrın yükü altında ezilen Hz. Ali gidip Medine dışında kör bir kuyuya bu sırrı anlatmış. Kör kuyu bu sır ile çöşüp köpürmüş ve taşmıştır. Su heryeri kaplayınca kenarlarında kamışlar yetişmiş. Oralardaki bir çoban bu kamışlardan birini kesip muhtelif yerlerinden delmiş ve üflemeğe başlamış, Çıkan ses kalplere coşku ve heyecan verip ilâhî sırrı anlatır olmuş. Peygamberimiz tesadüfen bu çobanın ney sesini işitince durumu anlamış (Pala: 1999, 315) Bu rivayeti anlatan ney redifli G. 291'den beyitler aşağıdadır:

Beni mest eyledi bezm-i muhabbette sadâ-yı ney

Gamı mahv eyledi bir demde gönlümden nidâ-yı ney

İmâm mescid-i Aksâdan aldı sırr-ı irfânı

Gülistân-ı safâdan âleme esdi hevâ-yı ney

Bu hâsiyyet bu keyfiyyet nedendir tab-ı pâkinde

Şeker-güftâr eder tûtî gibi halka gıdâ-yı ney G. 291/1, 2, 3

Şair dergâha ihlâs ile giren bir kulun ney sesi ile doğru yolu bulacağını belirtir.

Hulûsâne girerse dergeh-i Monlâya bir bende

Nevâ-yı ney ile Fâzıl gibi elbet olur irşâd G. 58/5

2.2.1.7. Âsitân-Dergâh-Matbah:

Tarikat mensuplarının topluca ibadet ve törenlerini yaptıkları yere dergâh denir. Dervişler ve şeyhler burada bulunurlar. Dergâhın büyüğüne âsitâne, küçüğüne zâviye denir. Âsitân, daha çok tarîkatin pîrinin medfûn bulunduğu yerde zâviye ise yol uğraklarında bulunurdu. Tasavvufî edebiyatta âsitân şeyhin kapısıdır; oradan himmet umulur. Mevlevî tarîkatinin âsitânesi Konya'da olduğu halde, İstanbul'da dergâhları ve dergâhların daha küçükleri olan zâviyeleri vardı. Özellikle mutasavvıf dîvân şairleri tarafından daha çok sözü edilen dergâh bazen eşik, kapı önü anlamında da kullanılırdı(Pala: 1998, 104).

Şair, Mevlevî mekanlarından dergeh, dergâh ve âsitân dışında der ve bâb kapı anlamına gelen yer adlarına ve matbaha, Monlâ, Hünkâr, Mevlânâ kelimeleri ekleyerek ağırlıklı olarak matla beyitlerinde olmak üzere, pek çok sayıda gazelinde kullanır. Bk. (G. 4/7, G. 11/7, G. 20/7, G. 27/7, G. 29/5, G. 43/7, G. 44/7, G. 46/9, G. 48/7, G. 50/7, G. 54/9, ...) Zâviye olarak ise sadece aşağıdaki beytindeki kullanımına rastladık:

Ders-i aşkı etmişim ben dergeh-i Monlâdan ahz
Kılmışım ilm-ı ledünnî ol der-i vâlâdan ahzG. 63 /1

Der isen kangı zâviyeden erer feyz nefes
Dergeh-i Hazret-i Monlâdan erer feyz nefes G. 132 /1

İlk gazelin birinci beytinden itibaren çeşitli beyitlerde dergâhı; yüceliği, padişahın sarayından kıymetli oluşu, bu sebeple kapısına kul olmak istediği burayı gülşen, gülistan feyz ve kurtuluş kapısı olarak görmesi yönleri ile kullanır. Dergâha bağlılığını vurgulayan beyitlerden bir örnek aşağıdadır:

Ne mümkün Fâzılı ashâb-ı zâhir eylesin mehcûr
Anı dergâh-ı pîre müntesib rûz-ı elest etdi G. 300/5

BÖLÜM 3: GAZELLERİN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

3.1 Transkripsiyon Tablosu

آ, ا	A, a, Ā, ā, E, e
ا	'
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	S, s
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	H, h
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
س	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	S, s
ض	Z, z
ط	T, t
ظ	Z, z
ع	'
غ	G, ğ
ف	F, f
ق	K, k
ك	G, g, K, k, Ñ, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	Ū, ū, Ū, ū, V, v
ه	H, h, e
ی	İ, i, L, l, İ, i, Y, y

3.2. Metin Transkripsiyon ve İmlasında İzlenen Yol

- 1)İnceleme metindeki sıralama ve numaralandırma Dîvân'ın İ. yazma nüshası esas alınarak yapılmıştır.Gazellerin varak içindeki yeri tek tek verilmiştir.(Vr. 71^a-16)
- 2)Dipnotta verilen bilgiler İ. okumamadığında başvuru B.nüshasından alınmıştır.
- 3)Vezindeki problemler mümkün olduğunca düzeltilmeye çalışılmıştır.Yapılan kelime ve harf eklemeleri köşeli parantez içinde verilmiştir.
- 4)Metin tesbitinde bilimsel eserlerde kullanılan çeviriyazı sistemi kullanılmıştır.
- 5)Eserin 19. yy. eseri olması nedeniyle kelimelerdeki okunuşlarda günümüz imlasına yakın bir imla anlayışı benimsenmiştir.Yazıda klişe imlada yer alan yuvarlak şekiller yer almasına rağmen düz şekiller tercih edilmiştir.
- 6)Farsçadaki vav-ı madûleler h^vâr, h^vâce şeklinde gösterilmiştir.
- 7)Elif-i maksûreler uzun okunan yerlerde Leylâ, vezin sebebiyle kısa okunmaları gereken yerlerde ve izâfetlerde Leyli şeklinde yazılmıştır.
- 8)-ub,-üb gerindiumları -up , -üp şeklinde verilmiştir.
- 9)"ile", "için" edatlarıyla "idi" "iken" "ise" gibi fiilin aldığı şekiller ayrı yazılmışlarsa ayrı ,bitişik yazılmışlarsa vezne göre ayrı ya dabitişik şekilde yazılmıştır.
- 10)Arapça ve farsça ön ekler, edatlar ve Farsça ikili tekrarlar eklendikleri kelimedenden tire ile ayrılmış bî-vefâ, nâ-mevcûd, ser-â-ser ,cûy-bâr ancak bitişik şekilleri günümüzde yaygınlaşmış örnekler bitişik yazılmış ve tire kullanılmamıştır: sermâye
- 11)Arapça terkipler beri'üz-zemme şeklinde yazılmıştır.
- 12) a.Bazı kelime kökleri ile edat ve eklerdeki ünlülerin klişeleşmiş şekilleri (berü, denlü, içün, gerü, gice, gizlü, kapu, karşı,mümkün); bazı örneklerde ise günümüzdeki şekilleri tercih edilmiştir: demek-der, demez, degil, deyip, etmek-eder, edip, vermek-verip, verir.

İbtidâ-yı Gâzeliyyât-ı Harfu'l-Elif

1

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr. 71^a-10)

1. Yorulma var iken 'âlemde bâb-ı şâh-ı Mevlânâ
Muraccahdır serây-ı devlete dergâh-ı Mevlânâ
2. Muraşsa' tâc u taht-ı şehri-yâreyi n'eder 'âşık
Başına konmuş iken efser-i âgâh-ı Mevlânâ
3. Cihânda rûşenâdır ehl-i 'aşka pertev-i fevzi
Husûfu yok olur her gece gurre mâh-ı Mevlânâ
4. Hevâ-yı ma'şiyetden 'âşıkı teb'id eder her dem
Anıñçün ism-i Hû ile çeker ney âh-ı Mevlânâ
5. N'olâ dîvânıma ser-levha olsa bu gâzel Fâzıl
Pesend etdi kelâmım sâlikân-ı râh-ı Mevlânâ

2

fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

(Vr. 71^a-16)

1. Hıl'at-i fâhiredir hırka-i tefrîd baña
Devlet-i dâ'îmedir hıdmet-i tevhid baña
2. Özge bir şem'-i şebistân-ı füyûzâtım kim
Görünür zerre gibi tal'at-i hürşid baña
3. Öyle maħmûr-ı mey-i ye's u fütûr oldum kim
Neş'e- bahşâ olmaz sâgar-ı Cemşid baña
4. Benim ol şâhib-i bed-baht u siyeh tâli' kim
Büy-ı nevmîdi verir her gül-i ümîd baña
5. Saña maħşuşdur ey fitne mürâyî haşlet
Düşmez erbâb-ı dili eyleme tehdid baña

6. Kādirim nazm-ı sūhān etmege her vādīde
Kimse Fāzıl diyemez eyledi taklīd baña
7. Tāc -ı ‘izz u şerefim sikke-i Mevlānādır
Baş olundu oradan hil‘ at-ı tecdīd baña

3

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

(Vr. 71^b-5)

1. ‘Āşık-ı şūrīdeyim ‘ālem ne nāz eyler baña
Bülbül-i gül-zār-ı ‘aşkıñ gül niyāz eyler baña
2. Nā‘il-i feyz-i temeyyüz olmuşum devrānda
Nāy-ı pīr imā-yı sırrı imtiyāz eyler baña
3. Cūşa gelse sīne-i sūzānda baħr-ı kemāl
Şeyh u vā‘ iz arz-ı rüy-ı dil-nüvāz eyler baña
4. Sükker-i nutkumdan istilzāz etmiş tā ezel
Tūti-i güyā anıñçün i‘tizāz eyler baña
5. Āteş-i ruhsārına baqdıkca cānāññ göñül
Hāl-i Mecnūna girip sūz-ı güdāz eyler baña
6. Sırr-ı tevħīde haķīkatle degilken āşinā
Hı‘āce-i dil-mürde ta‘līm-i namāz eyler baña
7. İlticā etmem bugün sultān-ı dehre Fāzılā
Hāzret-i Hünkār-ı ma‘nī keşf-i rāz eyler baña

4

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

(Vr. 71^b-13)

1. ‘Āşıkım yārim ne teklif etse bār olmaz baña
Bülbül-i āzār-ı gül mānend-i hār olmaz baña
2. Gülşen ü külhān müsāvidir egerçi ‘āşıkā
Cāhili ammā bu deħriñ hem-civār olmaz baña

3. Tūṭiyim ben sūkkerim la‘l-i leb-i cānāndır
Görmedikçe rüyunu aşla karar olmaz baña
4. Yārdan bir laḥza dūr olsam olur ḥālim yamān
Andan özge bu cihānda zehr-i mār olmaz baña
5. Sırr-ı ‘aşkı pūte-i dilde zerr-i şāf etmişim
Mis u arziz ile bu ‘ālemde kār olmaz baña
6. Yā ilāhi āb-ı luṭfuñla beni sīr-āb kııl
‘Aff u ğufrānıñdan özge intizār olmaz baña
7. Fāzılā bin şıdķ ile kıl olmuşum dergāhına
Ḥazret-i Ḥünkāra beñzer şehr-yār olmaz baña

5

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

(Vr. 72^a-2)

1. Bā‘is-i şevķ u meserret cūşış-i meydır baña
Müreş-i ‘aşķ-ı muḥabbet nāle-i neydir baña
2. Firķat-i aḥbāb göñlüm şöyle me’yūs etdi kim
Māl-ı Kārūn olsa naķdim yine lā-şeydir baña
3. Maķbulānıñ mūnisi olmaķdan ise dehrde
Ehl-i dil hem-bezmi olmaķ cümleden eydir baña
4. Mużtarīb oldum o rütbe-i cānib-i Mostārda
Güftgü-yı ḥalk-ı ‘ālem cümle heyheydir baña
5. Pādişāh-ı mülk-i ma‘nāyım desem Fāzıl revā
Sikkesi Monlā-yı Rūmuñ efser-i keydir baña

6

mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

(Vr. 72^a-8)

1. Mu‘azzam nehr-i dildir menba‘ u mecrā-yı istignā
Naşıl etmez ihāta ‘ālemi deryā-yı istignā

2. Dil-i ' aşıkdır iklim-i cihānīn şāh-ı Cem-cāhı
Muraşşā' tāt -ı zerdır kubbē-i mīnā-yı istīgnā
3. Uzatmaz destini hār u ḥasa erbāb-ı dil zāhid
Tenezzül etmez ednāya yed-i beyzā-yı istīgnā
4. Ben ol ' anķā-yı evc-i feyz-i irfānım kim ' ālemde
Baña minnet eder bāl u per ' ulyā-yı istīgnā
5. Olur Fāzıl gūşāde bāb-ı feyz-i Şems u Mevlānā
Çalındıkça uşūl-ı ' aşk ile şeh-nāy-ı istīgnā

7

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 72^a-14)

1. Feyz-i meyden olmadan cām-ı ferāḥ-dem āşinā
Neş 'esinden olmuş idi tıynet-i Cem āşinā
2. Sīne-i mecrūḥ-ı tīğ-i ğamze-i ḥūn-rīz-i yār
Olmaz ' ālemde kıyāmet kopsa merhem āşinā
3. Hiç muṭayyeb mi olur me 'yūs-ı istiḥkār olan
Olmaz ümīd-i şifāda merdüm-i sem āşinā
4. ' Arz-ı ma' lūmat ' abeşdir meclis-i nā-dānda
Sūd vermez olsa da güftāra ebkem āşinā
5. Zühd ü taqvā cāhili idḥāl eder mi cennete
Olmamış ḥavf u recādan ḳalbi bir dem āşinā
6. Nazm-ı mīr-i Fāiķi Fāzıl naşıl tanzīr eder
Ṭab' ı bu vādide hem bī-gānedir hem āşinā
7. Olmadıkça bende-i ḥāş-ı Cenāb-ı Mevlevī
Nüktehā-yı Meşneviye olmaz ādem āşinā

8

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 72^b-3)

1. Dili şad-pāre etdi tiğ-1 tiz-i firqatiñ cānā
Gözümden zā'il olmaz h̄āba varsam tal' atıñ cānā
2. Gice gündüz taḥayyül eylerim bezm-i dil-ārānı
Çıkar mı ḥātırımdan hiç zevk-i vuşlatıñ cānā
3. Ne 'ālemde gezersiñ kimler ile hem-dem olmuşsuñ
Tefekkür eylerim kimdir nedim-i şöḥbetiñ cānā
4. Baña zindan oldu meskaḥ-i re'sim daḥi sensiz
Ferāmüş eylemek mümkün mi bezm-i devletiñ cānā
5. Der-i Monlāda Fāzıl gibi şadık bende olduñsa
Diliñde hiç olur mu ğayr-ı bāba rağbetiñ cānā

9

fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

(Vr. 72^b-9)

1. Pādişahlar olmaz iken derd ü ālāmdan rehā
Ġayrlar mümkün mi olmak fikr u evhāmdan rehā
2. Nev'-i vāhidde degildir 'illet-i ḥalk-ı cihān
Ol eḥibbā ḳandedir kim etsin eskāmdan rehā
3. Eylediñ dürlü nevāziş cām-ı meyle sāḳiyā
Olmasın kāfir raḳīb şemşir-i İslāmdan rehā
4. Ehl-i 'aşka ḥa'n edersin ey mürā'i-yi zemān
Olma sen de ḥaşre dek bühtān u düşünāmdan rehā
5. Bu'l-heves olma ba'id ol meclis-i nā-merdden
Kendüñi eyle nihāñi ḳurduġu dāmdan rehā
6. Her zemān ehl-i kemāl u dāniş ile ülfet et
Olasın tā cāhil-i nā-puḥte u ḥāmdan rehā

7. Fâzılı mümkün degildi terbiye etmek cihân
Sâye-i Monlâda oldu şahş-ı bed-nâmdan rehâ

10

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr. 72^b-17)

1. Dil-rübâlarda tabî'î nâz olur 'âlem bu yâ
Çâr u nâ-çâr ehl-i dil dem-sâz olur 'âlem bu yâ
2. Her muhabbet etdiğin eşhâşa etme keşf-i sır¹
Kimi şannâz kimi ehl-i râz olur 'âlem bu yâ
3. Ehl-i 'iffet mu'teber olmaz cihânda bir zemân
Müfsid u ğammâz olan mümtâz olur 'âlem bu yâ
4. Çarh-ı nâ-dân şâhib-i isti'dâda etmez i'tibâr
Bed-menişler lâyıķ-ı 'izâz olur 'âlem bu yâ
5. 'İzziden 'irfânı Fâzıl etme taşşile heves
Tab' ma ilhâmı pîriñ bâz olur 'âlem bu yâ

11

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr. 73^a-4)

1. Bu gice gel bezme ey meh hasbihâlim var sañâ
Söylenmez ğayre bir çok kıyl u kâlim var sañâ
2. Eyledim âyine-i kâlbi seniñçün şâf şâf
Gel gel ey tütî zebânım bir suâlim var sañâ
3. Sûz-ı 'aşkıñla yazılmış rûz-ı firkatden berü
Nüşa-i kübrâ gibi bir 'arz-ı hâlim var sañâ
4. Bir selâmıñ gelmedi bunca zemândır ey perî
Bu sebeple süy-i dilden infi'âlim var sañâ

¹ B.de s.110 st 10 da râz yazılmıştır.

5. Bezme geldikçe rakıbiñ bed-nigāhından şakın
Vechine eyle niķāb Keşmīr şālīm var sañā
6. Fāzılıñ diñle sözün aǵyāra minnet eyleme
Sīm u zer envā^ʿ-ı gevher genc u mālīm var sañā
7. Dergehiñde bendeyim ey Hāzret-i Monlā-yı Rūm
Hırķa-i peşmine ile imtisālīm var sañā

12

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 73^a-12)

1. Olmaz aşhāb-ı ḥased aqvāli ma^ʿ mül bahā
Hiç olur mu ehl-i red aqvāli ma^ʿ mül bahā
2. Dur-bīn çeşm ile seyyāre seyrin seyr eden
Olmaz ol ehl-i raşad aqvāli ma^ʿ mül bahā
3. Cāhiliñ ' indinde kim yeksāndır nef^ʿ u zarar
Anıñ olmaz nīk u bed aqvāli ma^ʿ mül bahā
4. Nazmı müdrük olmayıp ehl-i dile ta^ʿ rīz eden
Olmaz o şahşıñ ebed aqvāli ma^ʿ mül bahā
5. Çok mudur etse kitāb-ı Meşnevīye istinād
Fāzıla olur sened aqvāli ma^ʿ mül bahā

13

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(Vr. 73^a-18)

1. Bu şeb meclisde oldu gül gibi bir la^ʿ l-i leb peydā
Sitānbulda yeñi olmuş o şūḥ müntaḥab peydā
2. O serv-ķadd-i cihān durduķça dursun bāǵ-ı ' ālemde
Ederler sāyesinde ' aşıkān şevķ u tarāb peydā
3. Tıyuldu ' andelībiñ hoş şadāsı şahn-ı gülşende
Nihāl-i dilde yüzbiñ ğonca oldu der -? peydā

4. umāş-ı nāz u navetden giyip bir cāme-i rengīn
Oturdu şadr-ı bezme gūyiyā etdi rüteb peydā
5. Dem-ā-dem başladı ‘uşşāka emr u nehye şāhāne
Hülāgū mudur eyā nerden olmuşdur ‘aceb peydā
6. uyunca muhtesib cem‘iyet-i ‘uşşākı pey-der-pey
Yasāg etdi meye hiç olmamışken bir sebep peydā
7. Taammül etmege cevı u cefāya almadı tākāt
Anıñcün halk içinde oldu envā‘ı şıgab? peydā
8. ‘Āfā vu luftu çok idi o yārīn evvel ‘uşşāka
Yok idi hisseti etmeksizin sīm u zeheb peydā
9. Olunca şā‘irān-ı ‘aşra peyrev Mevlevī Fāzıl
Cenāb-ı pirden oldu āna elťāf-ı Rab peydā

14

mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

(Vr. 73^b-9)

1. O serv-i nāz vardı evc-i hūsne pāy-ı istignā
Per açmış āf-ı navetde āna ‘anķā-yı istignā
2. O semmūr ebruvān-ı hāmesiyle yazmadı nāme
Mualdır ādet-i iqlāsa nā-bercā-yı istignā
3. Raīb-i bed-likāya muğber olmuş ol cefā-pīşe
Bu şeb bezme gelir hiç eylemez ĩmā-yı istignā
4. Zemāne dilberiniñ ‘ādet-i me‘lūfıdır dā‘im
Eder āşüfte-gāne çāresiz icrā-yı istignā
5. ‘Aceb fülk-i heves semt-i nigāra gitmeden alaydı
Hevā-yı mu‘tedil göstermedi deryā-yı istignā
6. umāş-ı ma‘rifetden baş eder bī-māyeler bilmez
Şatılmaz bir zemān ehl-i dile kālā-yı istignā

7. Der-i Monlâda Fâzıl ‘aşka dâ’ir besteler söyler
Ne hikmet nâle inmez dem çıkarmaz nây-ı istîgnâ

15

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

(Vr. 73^b-17)

1. ‘Āşık-ı zârına gösterse o meh rûy-ı vefâ
Hep ederdî dil aña ‘arz-ı tekâpü-yı vefâ
2. Menba‘ın etdi felek ‘ayn-ı nazardan mestür
Āb-ı hayvâna menend oldu ‘aceb cûy-ı vefâ
3. Kalmadı bildigimiz yâr u muhibb-i şâdık
Arama gülşen-i ‘âlemde gönül büy-ı vefâ
4. Çile-keş olsa da ‘âşıkına mağmûm olmaz
El verir ehl-i dile kuvvet-i bâzû-yı vefâ
5. Baħr-ı ihsânına müstağrik olursun Fâzıl
Der-i Monlâda düşer destîne lü’lü’-i vefâ

16

fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün

(Vr. 74^a-4)

1. Rûz-âver demiş iken şeh-i hûbân sañâ
Lâyık olmaz mı desem Rüstem-i devrân sañâ
2. Dil-i ‘âşık nasıl olmaz niğehiñden maħzûz²
Oldu âyine daħi ‘âşık u hayrân sañâ
3. Bu sitîgnâyı ‘aceb böyle niçün eylersin
Yaraşır mı bu revîş ey meh-i tâbân sañâ
4. Cigerim âteş-i ħasretle yakıp kül etdin
Ne ‘aceb eyler isem sûzişim i‘lân sañâ

² B.de s.111 st 22’de maħfûz şeklindedir.

5. Māşāallah yazayım rüyuña ba-ḥaṭṭ-ı celī
Nażar için okusun ‘ aşık-ı nālān sañā
6. Bilmedim bunca zemāndır yandıgıñ? ey āfet
Diyemem doğrusu bu ḥüsn ile insān sañā
7. Fāzılā verdi ḥaber baña Cenāb-ı Hünkār
Mantıku't-ṭayrı ‘ aceb etdiler ihsān sañā

17

mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

(Vr. 74^a-12)

1. Fiğān u nāleme vākıf olunca bülbül-i şeydā
Baña dem-sāz oldu sen daha olmaz mısın cānā
2. Aḫarşular yine cāri olur ‘ arḫ-ı ḫadīminden
Meşeldir ḡayrı teftiṣ eyleme yahu digər mecrā
3. Gelip bār olma bu meclisde aḫbāb ile sāḫiyā
Şafāya baḫ ele geḫmiş iken peymāne vu şahbā
4. Ḫaderde olmayan bir emri etme ṭālī‘ e isnād
Seniñ dil-ḫ‘āhına zāmin degil bu ḫubbe-i bālā
5. Tecellī-yi Hüdādır ḫāiz oldu Fāzıl-ı çāker
Añı derviş-i bī-endiṣ etdi bāb-ı Mevlānā

Ḫarfu'l-Be

18

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

(Vr. 74^a-19)

1. Mecma‘ -ı erbāb-ı zevḫ u rāḫat oldu irtikāb
Ṭılsım-ı genc u ḡnā vü şervet oldu irtikāb
2. ‘ İffeti dellāla verdik kimse raḡbet etmedi
Maḫbülān-ı dehre resm u ‘ ādet oldu irtikāb

3. Muṭrib-i ceng-i ḥamiyyet ḳaldı ‘ālemde teḥī
Sāz-ı pūr-āvāz cāh u ḥaşmet oldu irtikāb
4. Mürtekblikmiş meger ‘ālemde ‘ilm-i simyā
A‘ zām-ı eczā-yı şān u şöhret oldu irtikāb
5. Vaḳt-i māzide egerçi aḥzı güç bir ‘ilm idi
‘Aşrımızda şān‘ at-ı bī-kūlfet oldu irtikāb
6. Kūşe-i kitmānda ‘ārḻ-ı cemāl eyler iken
Şimdi bir maḥbūb-ı şāhib ūlfet oldu irtikāb
7. Çekme āh u zār Fāzıl bāb-ı Mevlānāya
Şeyḥ u vā‘ iz arasında müşbet oldu irtikāb

19

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

(Vr. 74^b-8)

1. Eyleyip zūlfün taḥayyül terk-i ḥ‘āb etdim bu şeb
Tırmadım bir yerde ḥayli piç u tāb etdim bu şeb
2. Keyf-i bī-tāb u tüvānken geldi yār ile raḳīb
İhtiyārım gitdi elden çok ‘itāb etdim bu şeb
3. İşledi cāna şeker-āb sözleri ol meh-veşiñ
Kūyunā ‘azm eylemekden ictināb etdim bu şeb
4. İhtilāş-ı vaḳt etmem keşret-i aḡyārdan
Yād edip yāri derūnu zevḳ-yāb etdim bu şeb
5. İnşirāḥ-ı ṭab‘ ḥāşıl eylemek ḳaşdı ile
Meclis-i cānānda naḳl-i şarāb etdim bu şeb
6. ‘Aşḳ-ı dilberden ferāgat eylemek mümkün degil
Bī-muḥāba zāhide redd-i cevāb etdim bu şeb
7. Meclis-i zūhhāda başmazsam ḳadem ma‘ zūr ola
Āsitān-ı Pire Fāzıl intisāb etdim bu şeb

20

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 74^b-16)

1. Ol perî gelmez mi bir dem bezme rindâne 'aceb
'Āşıkñ etmez mi mazhâr-ı luṭf-ı iḥsâne 'aceb
2. Kākülün ref' eylese vech-i cemîlinden o şüh
Beñzemez mi ṭal' at-i nev mäh-ı tâbâne 'aceb
3. Sînesiñ açsa o sîmîñ ten mişâl-i âfitâb
Ġıbṭa îrâş eylemez mi mihr-i raḥşâne 'aceb
4. Reng u büyu verd-i gülşen vech-i âlından alır
Nice düşmez 'andelîb-i zâr efgâne 'aceb
5. Şem'-ı rüyu 'âlemi âteş-perest etdi bütün
'Āşıkân-ı devrâne düşdü mişl-i pervâne 'aceb
6. Cümle erbâb-ı diliñ yağmaya verdi aqlım
Ḳays-veş şahrâda düşmezler mi her yâne 'aceb
7. Ney ile Fâzıl dağ açdıñ sîne-i süzanda
Girmediñ mi dergeh-i Hünḳâr-ı zî-şâne 'aceb

21

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 75^a-5)

1. Lâle şeklinde piyâle gül gibi rengin şarâb
Ḥâtem-i Ṭaydan şehîdir sâķî-i âli-cenâb
2. 'Ārız-ı pür tâbıdır mânend-i ḥurşîd-i cihân
Meh cebîninde nümâyan nür-ı bedr u mäh-ı tâb
3. Anı naḳḳâş-ı ezel taşvîr etmiş bî-bedel
Mısr-ı ḥüsnüñ Yûsuf-ı Ken' anıdır bî-irtiyâb
4. Tâbiş-i refṭârına baḳdıḳca dîde ḳamaşır
Ol perîden iḳtibâs-ı nür eyler âfitâb

5. Geldi hañçer elde pür-âteş o şüh-ı nâzenin
Ehl-i bezmiñ bağrıñı hün eyleyip etdi kebâb
6. Edemez hayru's-şabâh vechini ' arz u beyân
Olmadıķca rüz u şeb bâbında ' aşık bâ-rikâb
7. Çok degil Şehnâme-veş tahrîr olunsa medhî
Ehl-i ' aşka tuhfe-i memdühdur hüsn-i nişâb
8. Derd-mend-i ' aşka olmuş lebleri âb-ı hayât
Vuşlatı şadra şifâ vü firqati qalbe ' azâb
9. Mani' -i feyzî olur mu dilberâniñ ülfeti
Hâzret-i Hünkâra Fâzıl etmiş iken intisâb

22

fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün

(Vr. 75^a-15)

1. Şandala binmiş o meh-pâreyi gördüm bu şeb
Seyr eder sağ u şola baırde güyâ erneb
2. Penbe-zâr câme ile tâifesi ser-tâ-ser
Serv- kâmet bigi küy-ı dilberi nâzik-ter hep
3. Fülkeñiñ yelkeniñ açmış açılıp sâhilden
Ortadan tutdu yolu şanki semend-i eşheb
4. Nedir ol kuvve-i bâzû nedir ol gonce dehen
Nedir ol sine-i simin nedir ol sib-i gabgab
5. Boğaz içre vükelâ diğkat olunsa yokdur
Tavr-ı ? daği öylece Rûmî mezheb
6. Olsa deryâ kapüdânı o güzel lâyıkdır
Hâğğına gevher-i yekdâne dinlese enseb
7. Meşnevî sırrına düş ol yeter oldu Fâzıl
Bilesin ' ilm-ı ledünnî bulasın cây-ı taleb

23

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr. 75^b-4)

1. Göñül cām-ı Cemin sākīsini rindāne ister hep
Doyunca görmege çeşmim rūḥ-ı cānāne ister hep
2. Kūlāğın güftgü-yı 'āleme hiç vermez ehl-i dil
Muhabbet 'āleminde şoḥbet-i mestāne ister hep
3. Şadef-veş çāk-ı sīne bezme geldi ol perī-peyker
Sirişk-i 'āşīkāneniñ ser-tā-ser dürdāne ister hep
4. Felāḫūnum diyenler ile ülfet eylemez 'ākīl
Aniñçün lāubālī 'āşīk-ı dīvāne ister hep
5. 'Ulüvv-i himmetinden ḫālka hergiz ser-fürü etmez
Göñül 'arz-ı temelluḫ etmesin nā-dāne ister hep
6. Zebānı ḫüsn-i ta' bīre muvaffīḫ yār arar kāmīl
Nitekim merd-i cāhil şāḫīb-i efsāne ister hep
7. Görünce şem'-i feyż-i Şems u Mevlānāyı Fāzıl dil
Yanıp maḫv olmağı mānende-i pervāne ister hep

24

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr. 75^b-12)

1. Hezārīñ zaḫm-ı gūn-ā-gūnu cevır-ı ḫārdandır hep
Benim bu gördüğüm derd u miḫen aḡyārdandır hep
2. Düşer dünyāyı ta' na 'aşlını fark etmeden ādem
Bu muḫannetler degil iḫrārdan inḫārdandır hep
3. Kelām-ı nā-sezāyi söyleyen nādīm olur elbet
Kişinin çektiği ḡam eylediği kārdandır hep
4. Raḫīb-i fitne-kāra fāş-i esrār etdigim böyle
O şūḫun kurduğu evzāğ-ı nā-hem-vārdandır hep

5. Dürüg-efken olan aḥbābdan dā'im ḥazer eyle
Cihānıñ gördüğü ḳahr u sitem bī-'ārdandır hep
6. Cünün-ı 'aşkımiñ böyle tezāyüd bulması saḳı
Baña 'arz etdigin ol sāgar-ı ser-şārdandır hep
7. Teşekkür eylerim Fāzıl ki ḡayre etmedi muḥtāc
Cihānda buldugun rif at der-i Ḥünḳārdandır hep

25

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Vr. 76^a-1)

1. Beñzer ol la' l-i lebe renkde sīmā-yı şarāb
Dili pür neş'e eder sāḳı-yi ra' nā-yı şarāb
2. 'Aks edip 'arız-ı ālī o şehe ḥübāniñ
Etdi ser-mest beni nergīs-i zībā-yı şarāb
3. Bir zemān bāde ḥumārı ne imiş bilmez iken
Verdi keyfiyyet-i diger baña mīnā-yı şarāb
4. Muntazırdır dili maḥmūr olan sāḳıye
Eyler iḥyā añı bu bezmde eczā-yı şarāb
5. 'Āşıkı mest edemez āb-ı ḡayat olsa daḡı
Añı lā-ya' kıl eder ḳatre-i deryā-yı şarāb
6. Göremez mısra' ı berceste-i sāḳıyi 'aceb
Şeyḡi mest eyledi var ise mu' ammā-yı şarāb
7. Kevşer-i himmete ḳanmış der-i Mevlānāda
Ḳalmadı Fāzıl-ı dil-teşnede sevdā-yı şarāb

26

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(Vr. 76^a-9)

1. Felekde döndü ḡālī' şaḡn-ı ālem cāy-ı ḡamdır hep
Şuūnāt-ı ḡavādiş ile diller pür-elemdir hep

2. Şeb-i yeldāda ‘ illet oldu zāhir her devā nā-būd
Ṭabīb-i bī-emānīñ verdiği ma‘ cūnu semmdir hep
3. Teemmül etmeyip nīk u bedī mest-i ğurūr olduñ
Deme derd ü belānīñ bāişi şahbā-yı Cemdir hep
4. Taḥarrī etme şıdķ u ‘ iffet aşḥābın bu ‘ aşr içre
Cebānetle denāet ehli bī-şek muḥteremdir hep
5. Tefahḥur etme mal u mülk ü dünyāya şeh olsan sen
Vücūd-ı ‘ ālemi bir nesne şanma kim ‘ ademdir hep
6. Hekim diplomat nabza bakıp ‘ illet nedir bilmez
Teşahḥuşdan müberrā ḥasta-gāne ver veremdir hep
7. Beni ikāz etdi sırr u vaḥdet nidügin pīrim
Der-i Monlāda Fāzıl gördüğüñ luṭf u keremdir hep

Ḥarfū't-Te

27

mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

(Vr. 76^a-18)

1. Oldum bu şeb ol meh ile dem-sāz-ı muḥabbet
Tā şubḥ baña eyledi ibrāz-ı muḥabbet
2. Ol ğonce-i ḥandānı görünce dil-i şeydā
Bülbül gibi serd eyledi āvāz-ı muḥabbet
3. Bilmem o perī kimleriñ ālüftesi oldu
Bir kerre gelip etmedi āġāz-ı muḥabbet
4. Erbāb-ı ğama şevķ gelir yāri görünce
Arzū çeker olmaķlıġa hem-rāz-ı muḥabbet
5. Şūfī ne bilir kâ' ide-i mezheb-i ‘ aşķı
Bī-hüde tutar kendüyi mümtāz-ı muḥabbet
6. Üç felege çıķsa n'ola sūz-ı dil-i zār
‘ Arz itdi o şehe bezmde şehnāz-ı muḥabbet

7. Fâzıl olalı müntesib dergeh-i Hünkâra
Her bâbda etmekdedir ikrâz-ı muhabbet

28

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr. 76^b-7)

1. Olursa sâye efken ger hümâ-yı pâye-i devlet
Eder peymâ be-kânı hep karîn vâye-i devlet
2. Hüner-mendânı aç kor loğma vermez h̄'ânı lutfuñdan
Verir bî-behreye şîr ' aţâsın dâye-i devlet
3. Der-i ' ilm u hüner sūk-ı cihânda kaldı bî-kıymet
Meta' -ı cehl ile buldu şeref bî-mâye-i devlet
4. Tefekkür eylemez mi hiç çıkanlar tāk-ı iqbâle
Haķîkatde mu' allakdır binâ-yı sâye-i devlet
5. Cihânîñ manşıbında var mı bir pâyi-dâr olmuş
Tevekkülde bulunmağdır aşıl sermâye-i devlet
6. ' Aceb ğafletdedir hiç ' ibret almaz hâl-i mâzîden
Odur diğkat olursa hâşıl-ı bî-pâye-i devlet
7. Çün oldum Hazret-i Monlâ-yı Rûma müntesib Fâzıl
' Aceb mi Şemsden erse baña pirâye-i devlet

29

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr. 76^b-15)

1. Gel aşık bülbüle gül-zâr-ı aşğ esrârını diñlet
Bu şüretle o verd-i nâza âh u zârını diñlet
2. Hemân tütî-veş olma sükker u âyineye mecbûr
Edip kesb-i ma' ârif ' âleme güftârını diñlet
3. Kelâmîñ kılletidir mu' teber iksâra meyl etme
Sözü az söyle halka nuğk-ı gevher bārâni diñlet

4. Der-i meyhāneye gir pīr-i meyle eyle ünşiyet
Uzakdan şeyhe şavt-ı sāgar-ı ser-şārını dīñlet
5. Dehālet eyleyip dergāh-ı Mevlānāya ey Fāzıl
Muhibbāne dem-ā-dem ney gibi ezkārını dīñlet

30

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 76^a-2)

1. Gāfil olma hātırın yār-ı vefā-dārīñ gözet
Cān u dilden kadrini dost u hevā-dārīñ gözet
2. Ayağıñ altına gevher dökse olma muṭma' in
Mār-veş zehr-i ābdır efkārın ağıyārīñ gözet
3. Şatma sırr-ı kimyāyı çarsü vu pāzārda
Cüst-cūda olma halkı kendi pāzārīñ gözet
4. Nefsini çirk-i sivādan dā'imā taṭhīr et
Eyleme itlāf naqd-i ömrünü varīñ gözet
5. Hıdmet et dergāh-ı Mevlānāda Fāzıl şıdķ ile
Rüz u şeb terk etmeyip evrād-ı ezkārīñ gözet

31

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 76^b-8)

1. Ey daḥīl-i bezm-i himmet kendini merdāne tüt
Bende-i pīr-i muḡān ol kālbinī şāhāne tüt
2. Semt-i nā-dāna şaķın bir vechle olma yaķın
Şem' -i bezm-i ehl-i 'aşķa kendiñi pervāne tüt
3. Ma' den-i ehl-i hünersen cevherin etme telef
Pūte-i 'aşķı semender gibi yāne yāne tüt
4. Zāhid ile etme ülfet zühde olma mübtelā
Meclis-i 'irfāne gir de na're' i merdāne tüt

5. Cāhil eyler dā'ima ehl-i dile buǧz u ḥased
Sırr-ı 'aşkı bilmez ol gümrāhı sen dīvāne tüt
6. Dām u dāne kaydına düşme hümā-yı 'aşk iseñ
Aç cenāḥ-ı himmeti cev̄v-i semāda lāne tüt
7. Olma bir sükker için tütī gibi ḥabs-ı kafes
Bülbül-i gül-zār-ı şevk ol naǧme-i elḥāne tüt
8. Ol Fuzūlī gibi gavvāş-ı yem-i 'aşk ebed
Dā'imā qalbinde mānend şadef-i dürdāne tüt
9. Bāb-ı Mevlānāya Fāzıl dāḥil oldun ba' de-zīn
Peyrev-i ehl-i dil ol kendiñi üstādāne tüt

32

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 77^a-18)

1. N'oldu ol şūḥ-ı dil-ārāya bu şeb dest-be dest
Geldi aǧyār ile bezme heme lā-ya' kı̄l u mest
2. Geldi meyḥāneye ol dīdesi māḥmūr sāķī
Eyledi ehl-i diliñ cümlesini bāde-perest
3. Ḥāceniñ geldi meger ṭab' ma cezvī? neş'e
Buldu bir mıştabada va' z edecek cāy-ı nişest
4. Etme ta' yīb şaķın vaḥdet-i münker olanı
Aña ma' lüm degil daǧdaǧa-i rüz-ı Elest
5. Ḥābda zāhide mekr eyledi şeytāni'r-racīm
'Āķibet şīşe-i taķvāsı daḥi oldu şikest
6. Nice biñ daǧ açılır sine-i Fāzılda çü nāy
Öyle 'ālīdir añın qadriñi zann eyleme pest

Harfu's-Şe

33

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 77^b-8)

1. Münkir-i 'aşk olanı 'add etmek insandan 'abeş
Âdemiyyet eylemek ümmîd-i hayvândan 'abeş
2. Görmedeñ bir kimse kim mecrāsına vāşıl ola
Kıl te'eddüb eyleme bahş āb-ı hayvândan 'abeş
3. Rağbet eyle ülfete hāl-i mücerrebler ile
Etmek ümmîd-i vefā a' dā-yı devrândan 'abeş
4. Bir güle 'aşık olup bülbül gibi bu bāğda
Etmek istimdād her hār u muğaylândan 'abeş
5. Ateşî meşrebirdir ol şūha gönül meyl eyleme
Fā'ide ummağ saña ol nār-ı suzândan 'abeş
6. La' l-leb sākî verirken sāğar ile bādeyi
Bezmdede bahş eylemek yāğut-ı rummândan 'abeş
7. Çāker-i memlūkuyum Hünkār-ı 'aşkıñ tā ezel
Fāzıla ümîd kılmak ğayrı sultāndan 'abeş

34

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Vr. 77^b-16)

1. Pek şaķın etme şehm-i bezmdede nā-danla bahş
İ' timād eyleme ger etse de peymānla bahş
2. İctināb eyle gürüh-ı süfehādan her dem
Ede gör meclis-i 'uşşāğda canānla bahş
3. Nedir ol āb u tarāvet nedir ol hüsni cemāl
Çok degil eyler iseñ bir gül-i handānla bahş

4. Perde-i ğafleti açsañ şafağ-ı şubhunda
Kılbıñ etmez mi seniñ mihr-i dırağşanla bağş
5. ‘Azm-i mehtāb edip ħasret-i rüyuñla n’ola
Şubha dek eyler iseñ bir mehtābānla bağş
6. Sen keman-keşlige meyl eylesen ey kaşı kemān
Kimseler eyleyemez nāvek-i müjgānla bağş
7. Görsek ey meh-leb cān bağşını bir kerre seniñ
Ħaşre dek eyler idik la‘l-i bedağşānla bağş
8. Ehl-i dil Mısr-ı muħabbette tecemmu‘ eyler
Ne ‘aceb eyler ise Yūsuf-ı Ken‘ānla bağş
9. Bende vü çākeridir Ħazret-i Mevlānānıñ
Fāzıl eyleser revā ol şeh-i devrānla bağş

35

mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

(Vr. 78^a-7)

1. Bu rütbe ıztırāba ol gözü şehlä mıdır bā‘ iş
Beni böyle perişān etmege ħulyā mıdır bā‘ iş
2. Göñül ħurbetde bir mihr u nigāra oldu āşüfte
Vaṭan gelmez ħayāle bilmem ol sevdā mıdır bā‘ iş
3. Qomaz der-bānı bağıñ ehl-i ‘aşkı seyr-i cānāne
Yasāğ-ı şaḡne midir bülbül-i şeydā mıdır bā‘ iş
4. Der-i meyħāneden bir laħza ayrılmaz dil-i rüsvā
Buña sākī-i gül-rū mu ‘aceb şahbā mıdır bā‘ iş
5. Raķīb-i bed-menişle bezme geldi ol şeh-i ħübān
Bu vaz‘ -ı nā-becāya şöhet-i ħelvā mıdır bā‘ iş
6. Tecellīniñ bu gūne zevķ u şevķiñ ‘aksine meyli
Benim kesb ettiğim a‘ māl-i nā-bercā mıdır bā‘ iş
7. Gice gündüz der-i Ħünkārı gözler dīde-i Fāzıl
O bāba intisāba gördüğü rü‘yā mıdır bā‘ iş

36

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 78^b-15)

1. O şūh-ı ser-keşi mest etmege peymānedir bā' is
Zekāt-i hüsnünü verdirmeye meyhānedir bā' is
2. Yine zülf-i siyeh-kārīñ perīşan görmek ol mehiñ
Raķibiñ pāre pāre olmasına şānedir bā' is
3. Teğāfül ile sırr-ı yāri etmem kimseye ifşā
Haķīkat üzre ' arz etmekligim cānānedir bā' is
4. Bu gün de olsa Loķmān ' illet-i ' aşra devā bulmaz
Cihāne qarşılığı vermege şeşhānedir bā' is
5. O şem' -i hüsn için her şeb yanıp yakılmağa böyle
Kemāl-i ' aşkdır şanma hemān pervānedir bā' is
6. Taħallüf eyledi va' dinde bezme gelmedi ol şūh
Merāmı meclisi terk etme mi āyānedir bā' is
7. Tarīķ-i Mevlevīde ķaldı Fāzıl ķadr ile kıymet
Benim de böyle dervīş olmağa ol lānedir bā' is

37

fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'lün

(Vr. 78^b-4)

1. Nazm-ter tarķına ol haķķa? dehendir bā' is
Şevķ-i ķumrī-i dile serv-i semendendir bā' is
2. Bezm-i rindāna ayağıyla gelir bāde-i ter
Neş'eye sāķī-i sīmīn bedendir bā' is
3. Ķadr u şān-ı şervet u cāhıyla vücūda gelmez
Nīk nām olmağa hep hūlķ-ı haşendir bā' is
4. Dil-fikār olduĝunu hār u haşa haml etme
Nāle-yi bülbüle ezhār-ı ķemendir bā' is

5. Ehl-i dil göz göre kayd-ı şadefe düşmez idi
Çekilen mihnete hep dürr-i ' Adendir bâ' iş
6. Bu kadar ceng u cidel böyle uzun gavgâya
Düşmeniñ kurdugu dolâb-ı fitnedir bâ' iş
7. Hayli demdir der-i Hünkâra gönül hasretidir
Fâzılñ nâlesine hubb-ı vağandır bâ' iş

Harfu'l-Cim

38

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr. 78°-12)

1. Yok kalenderlikde hiç bir dâra ' arz-ı ihtiyâc
Etme bülbül-veş gül u gül-zâra ' arz-ı ihtiyâc
2. Hırka-i ' aşkı telebbüs eyleyen olmaz harîş
Pâdişâha eylemez hem-vâre ' arz-ı ihtiyâc
3. Loğma-i fakr u kanâ' âtde bulan şabr u sükûn
Eylemez sükker için tüccâra ' arz-ı ihtiyâc
4. Firkat-i yâre taḥammül eyleyen erbâb-ı dil
Bir vakitte eylemez âgyâra ' arz-ı ihtiyâc
5. Bâb-ı Hâkdan gayrıyı görmez gözü ' âşıklarñ
Mal için etmezler ehl-i kâra ' arz-ı ihtiyâc
6. Çarḫa etmez ser-fürü bir vech ile ehl-i kemâl
Bî-ḫurreddir eyleyen bî-' âra ' arz-ı ihtiyâc
7. Şems-i Tebrizî gibi sultânñ olmuşken kulu
Fâzılâ etme şaḫın Hünkâra ' arz-ı ihtiyâc

39

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 79^a-1)

1. 'Ākil olmaz mest-i 'izz ü cāh-ı devlet hiç hiç
Dür-endiş eylemez iqbāle raġbet hiç hiç
2. Fülk-i 'izz ü cāh ile bahre 'azm eyleyen
Bir daġi 'ālemde bulmaz cāy-ı rāhat hiç hiç
3. Böyledir ħāli ħarīṣ-i māl olan nekbetleriñ
'Ālem-i ma' nāda görmez ħ'āb u ṣervet hiç hiç
4. Ĥāce baġs-i berr u iḥsān ile derse bed' eder
Eylemez taqrīrde nisyān u ġaflet hiç hiç
5. 'Āşıķānda yok riyā zevķ u ṣafādır her işi
Anıñçün zāhid ile etmez ülfet hiç hiç
6. Kevkebe bühtān edip maġlūb olanlar tāli' e
'Ālem içre göremez rüy-ı sa' ādet hiç hiç
7. Ĥalka-i devrāna Fāzıl girdi farṭ-ı 'aşķla
Bāb-ı Mevlānādā etmez fekk u firķat hiç hiç

40

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Vr. 79^a-9)

1. Meclise verdi kesel def' a kıyām etmek de güç
Zāhidi bir cām ile mest-i müdām etmek de güç
2. Bir dem aşķāb-ı ħired olmaz mu' ārızdān berī
Emr-i nā-hemvārda zabṭ-ı kelām etmek de güç
3. Ṭab' -ı erbāb-ı dile vaż' -ı zemān müşķül gelir
İstikāmet yok müdārāya devām etmek de güç
4. Kendini maġv etmeyip ehl-i ħamiyyet neylesin
Bu cihānda kubḫ ile ibķā-yı nām etmek de güç

5. Ger Mesîh olsa tabîbi çare-sâz olmaz aña
Şerha-yı tığ-ı cefâyı iltiyâm etmek de güç
6. Sâbit-i eşheb-süvâr nazma peyrevlik muhâl
Esb-i tab'ı çâbüki zir-licâm etmek de güç
7. Hâzret-i Monla gibi var iken ulu sulţânımız
Fâzılâ şâhân-ı gayra ihtirâm etmek de güç

41

fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün

(Vr. 79^a-17)

1. Yufkaya döndü muhabbet cihân oldu gözü aç³
Dostluk incelip kaldı mişal-i güllaç
2. Kevkebiñ devri midir naşsı mıdır bilmem kim
Ermeni milletine oldu ekâbir muhtâc
3. Sâhirân ile müneccim bitirip iqbâli
Çarşu-yı dâd u sited rüşvet ile buldu revâc
4. Zenneler dahi ğulampârelige verdi karar
Etdi ta' yincileriñ kiseleriñ hep tarâc
5. Dönme maħublar çarşuda mümtâz geçinir
Örme çorab şatıp almadadırlar ğarrâc
6. Şimdi nevreslere döndü iki yüzden tâlî^c
Nedir anlarda ' aceb bu derece istidrâc
7. Fâzılâ tekye-nişin ol da bu berzaħdan çık
Başına konmuş iken saltanat-ı sikke vü tâc

³ B.de s.117 st.22 de bu beyit Yufkaya döndü muhabbet cihân gözünü aç şeklindedir.

mefā'îlün / mefā'îlün / mefā'îlün / mefā'îlün

(Vr. 79^b-6)

1. El al pîr-i harâbatdan der-i meyhâneyi gör geç
Şarâb-ı 'aşkı nûş et cur' a vü peymâneyi gör geç
2. Nazar eyle o serv kâmete çeşm-i haqîkatle
Bu bâğı dehrde ol meclis-i mestâneyi gör geç
3. Süleymâna bu 'âlem nice mekr u hileler etdi
Harâbatîñ yolun tut efser-i şâhâneyi gör geç
4. Şebât üzre degil bünyâd-ı câh u devlet u iqbâl
Heves etme o kâre 'âşık-ı divâneyi gör geç
5. Şağın aldanma şevk-âver görüp şem'-i kibâre sen
Al 'ibret cânını yakmış olan pervâneyi gör geç
6. Olup tennüre-bend meslek-i Şems-i Hüdâ dâ'im
Semâ'a gir 'ulüvv-i himmet-i şeyhâneyi gör geç
7. Devâm et bâb-ı Mevlânâya Fâzıl şıdık-ı kalb ile
Serây-ı pâdişâhiyi ulu kâşâneyi gör geç

Harfu'l-Ha

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

(Vr. 79^b-15)

1. Matbah-ı Hünkâr der-i serhadd-i cevlân-ı sabâh
Kurulur 'uşşâka ol dergehde divân-ı sabâh
2. Lahd-i hâk içre yatar bu âlemi rûşen eder
Zâ'il olmaz tâ kıyâmet şems u rahşân-ı sabâh
3. Subhasız ism-i Celâle ehl-i 'aşk eyler devâm
Başkadır vakt-i seherde zîkr-i pinhân-ı sabâh

4. Suhteğân sâde diller şubh olunca şarf okur
Añlara olmaz keşide-ğân ihsân-ı sabâh
5. Cevher-i 'ilm-i ledünni naḥv-ı mantıqla degil
'Āşık-ı şâfi dilândır vâşıl-ı kân-ı sabâh
6. Mevlevîler hem-çû pervâne döner tevḥîd ile
Terk olunmaz bir zemân onlarda devrân-ı sabâh
7. Bülbül-âsâ gülşen-i 'aşk içre nây-ı Mevlevî
Derd u ḥasretle olur sūzân u nālân-ı sabâh
8. Ḥâb-ı ğafletden uyan ger 'âşık-ı şâdık isen
Kim menar üzre müezzin eyler i' lân-ı sabâh
9. Zâhidâ gir ḥangâh-ı pîre Fâzıl gibi sen
Göresin tâ kim nedir evza' u erkân-ı sabâh

44

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

(Vr. 80^a-6)

1. Buldu 'âlem ṭâli'-i nevrüz ile tam-ı feraḥ
Gitdi âvân-ı şitâ dil aldı nev-kâm-ı feraḥ
2. Bülbül-i şeydâya müjde etsin âğâz-ı nevâ
Ġonceler oldu güşâde geldi hengâm-ı feraḥ
3. Bâğ-ı 'âlem zîb u fer peydâ edip ezhâr ile
Def'-i ğam etdi gönülden câm-ı gülfâm-ı feraḥ
4. Miḥnet-i sermâ dökündü neş'e-dâr oldu cihân
Esdî nev-bâd-ı şabâ 'arz etdi bi-ğâm-ı feraḥ
5. Her nihâl açdı çiçek oldu güşâde lâleler
Nergisiñ çeşmi açıldı erdi eyyâm-ı feraḥ
6. Ehl-i 'aşkıñ ḳalbini şadân etdi 'aşk-ı yâr
Ḳoymadı dilde eser miḥnetden aḥkâm-ı feraḥ
7. Gülşen-i dergâh-ı Mevlânâda der-bân olmuşum
Bülbül-i şeydâdan aldım Fâzıl 'ilâm-ı feraḥ

45

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 80^a-14)

1. Yed-be-yed mevrūs-ı Cem şāhāne meşrebdir kadeḥ
Mat eder her ḥaşmını ferzāne meşrebdir ḳadeḥ
2. Bī-muḥāba mescid u meyḥāneye dāḥil olur
Deyre rāhib tekyede şeyḥāne meşrebdir ḳadeḥ
3. Şubḥ olunca şem' iñ eṭrāfinda devr eyler müdām
Kimseden pervāsı yok pervāne meşrebdir ḳadeḥ
4. Gāh iksīr-i ḥayāt gāh ' aşḳ eyler nişār
Neş'e īrās etmede rindāne meşrebdir ḳadeḥ
5. Bāde-i ' aşḳı der-i Ḥünkārda iç Fāzīlā
Devr eder anda ' aceb mestāne meşrebdir ḳadeḥ

46

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 80^b-1)

1. Şāh-ı Cemden müntakīl bir pīr-i fānīdir ḳadeḥ
Mübtelā-yı ḥüsn u ' aşḳın armağanıdır ḳadeḥ
2. Sīnelerde dağ açar ḥalkı eder zār u nizār
Cünbüş-i ' aşḳıñ ' aceb bir Ḳahramānıdır ḳadeḥ
3. Ḥalk-ı ' ālem zātına etmez ri' āyetde ḳuşūr
Pādişāh-ı ne ' şeniñ ' ünvan-ı şanıdır ḳadeḥ
4. Dildeki derd u ḡamı imḥā eder iksīr ile
' Andelīb-i gülşeniñ hem dāsītānıdır ḳadeḥ
5. Şu' le-dār etmekdedir her bezmi mihr u meh gibi
' Aşḳ-ı pervāneniñ mānend-i cānıdır ḳadeḥ
6. Renkden renge girer bir ḥalde etmez ḳarar
Gāh hem bezm-i e' āli geh edānīdir ḳadeḥ

7. Mescid u deyr-i senāviye devām etmektedir
Her zāviye hıdmetinde cāvidānıdır adeh
8. Her uşūle āşinā her fende māhir rūşenā
H'āceniñ ehl-i dilāniñ hem-‘inānıdır adeh
9. Dergeh-i Monlāda Fāzıl iç mey-i feyzi müdām
Sālikān-ı ‘aşk u şevkiñ imtiñānıdır adeh

47

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

(Vr. 80^b-11)

1. Can-fezā ser-çeşme-i āb-ı revānımdır adeh
Ol sebepten rüz u şeb hātır-nişānımdır adeh
2. Cem gibi şāhib-serīr u muhteşemdir dā'imā
Neş'e-bağşā-yı cihān şāh-ı zemānımdır adeh
3. Tāb-ı rüy-ı sākī ‘aks etdikçe bir ğonce olur
Hāşılı ‘ālemde reşk-i gülsitānımdır adeh
4. Dönmedikçe bezmde yār ile ārām eylemem
‘Āşık-ı didāriyım şūh-ı cihānımdır adeh
5. Şāhne-i devrānı bilmez kimseden etmez hāzer
‘Āleme karşı durur bir pehlivānımdır adeh
6. Cerr-i eşkāl añı depretmez yerinden bir zemān
Zāhide etmez tekāpū ser-girānımdır adeh
7. Bāğ-ı Mevlānāda Fāzıl ğars olunmuş şevkiyle
Gülşen-i ‘aşk içre nahl-i erguvānımdır adeh

48

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

(Vr. 80^b-19)

1. Nāmı aldı hālkda mefkūd oldu inşirah
‘Ālem içre şimdi nā-mevcūd oldu inşirah

2. Halkı ğafletde kodu dehrîñ şu 'ünâtı 'aceb
Başdı kâbûs-ı elem nâ-bûd oldu inşirah
3. Vâleh u hayrândır nîk u bedî idrâk eden
Sedd-i İskender gibi mesdûd oldu inşirah
4. İsmi mânend-i hümâ halkıñ lisânında gezer
Cismi yok 'âlemde nâ-meshûd oldu inşirah
5. Maqbulân efhem-i erkâna olmuş münhaşır
Perçem-i dilber gibi maşsûd oldu inşirah
6. Celb-i rızkıñ kaydına düşdü bütün bây u gedâ
'Âlem-i imkânda maşdûd oldu inşirah
7. Fâzîlâ olma ba'îd ol bâbdan dervîş isen
Dergeh-i Hünkâra maşdûd oldu inşirah

Harfu'l-Hı

49

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr. 81^a-9)

1. Şah-ı mülk-i hüsne zîverdir o zülf u hâl u rûh
Tâc-ı zerrîn-i mücevherdir o zülf u hâl u rûh
2. Âsumandan 'âlem-i süflâya inmiş güyiyâ
Pür-zîyâ dñnbâl-i ahterdir o zülf u hâl u rûh
3. Hâme-i semmür ile Bihzâd taşvîr eylemez
Öyle bir cism-i muşavverdir o zülf u hâl u rûh
4. Seyr eden ol meh-veşi hayrân olur bi-ihtiyâr
'Âşika iksîr-i ahterdir o zülf u hâl u rûh
5. Bir nîgehde âdemi mecnûn-ı lâ-ya' kîl eder
Ehl-i hâle sihr-i digerdir o zülf u hâl u rûh
6. Sünbül u şebbüya dönmüş gülistân-ı hüsnde
Bülbül-i kalbe gül-i terdir o zülf u hâl u rûh

7. Fāzılā vaşfında ‘ācizdir añın kilik-i beyān
Levḫa-i dilde muḫarrerdir o zülḫ u ḫāl u rūḫ

50

mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

(Vr. 81^a-17)

1. Degilken āşınā la‘l-i leb-i cānāneye küstāḫ
Teeddüb etmeyip gelmişin ‘aceb meyhāneye küstāḫ
2. Yoğ iken ülfeti sāķī-i meclis ile şūfīniñ
Şarıldı subḫa-āsā der ‘uķāb peymāneye küstāḫ
3. Ebed mest olmamışken bāde-i ‘aşķla ‘ālemde
Neden ta‘rize düşmüş zümre-i rindāneye küstāḫ
4. Şeh-i mümtāzı iken ol cefā-cū mülk-i ‘uşşāķiñ
Niçün oldu bu gūne ‘aşıķ-ı bī-gāneye küstāḫ
5. Gülistān-ı cihānda bülbül-āsā nāle eylerken
Neden oldu o gül-fem bu dil-i dīvāneye küstāḫ
6. Çerāğ-ı ehl-i ‘aşķı dā‘imā iş‘āl eylerken
Olurmuş şimdi māni‘ sūziş-i pervāneye küstāḫ
7. Diliñ pāk eyleyip de git der-i Monlāya ey Fāzıl
Alınmaz bir zemān ol dergeh-i şeyḫāneye küstāḫ

51

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

(Vr. 81^b-6)

1. Gözü siyeh kaşlar siyeh başındaki fes sāde sürḫ
Meclis-i rindāneye sāķī geldi elde bāde sürḫ
2. Çeşm-i diķķatle nazar eyle cemāl-i yāre kim
Bir taķım gül gonca açmış ol siyeh sīmāda sürḫ
3. Şeyḫ-i zāhid eylemez tecvīz iķāmet etmegi
Tekye vü mā‘bede olsa post ile seccāde sürḫ

4. Men' eder fetvâ ile müfti kerâhetdir deyû
Subha-yı mercân çeker destinde fevka'l-âde sürh
5. Bostân-ı Mevlevî dâ'im şükûfe-zârdır
Şanma Fâzıl yaz u kış lâle olur şahrâda sürh

52

fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

(Vr. 81^b-12)

1. Sürme çekmiş gözüne aldadır ihvânı şeyh
Hüb-rû görse verir dîn ile imânı şeyh
2. Cezbe-yi hâl ile girer halka-yı tevhide müdâm
Celb edip halvete bir âfet-i devrânı şeyh
3. Subha elde dolaşır şubh u mesâ etrâfi
Nemleye başmaz iken başdırır oğlânı şeyh
4. Sûk u pazarda dâ'im mey u maḥbûb arar
Şarf eder hâşılı bu yolda ten u câmı şeyh
5. Tekyeye her gelene dürlü yalanlar söyler
Nâr u aqçe gibi dökmede 'irfânı şeyh
6. Nerede şoḥbet-i helvâyı haber alsa gider
Tâ uzakdan bilebilir hırsıyla dendânı şeyh
7. Silk-i Monlâda olanlarda bu hâlet yokdur
Mübtezal eyledi Fâzıl reh-i şeyhânı şeyh

53

mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün

(Vr. 82^a-1)

1. Periler pâdişâhıdır desem şâyestedir ol şüh
Şabâ ḥub mülkünü zabt eylemiş nev-restedir ol şüh
2. Mişâli yok cemâl-i ḥüsnüne şâh u gedâ meftün
Cihânda gevher-i yektâ gibi dil-bestedir ol şüh

3. Ne mümkün kâmet-i mevzûnuna ‘uzv-ı kuşûr eylemek
Mişâl-i serv-i bâlâ ‘aybdan vârestedir ol şûh
4. Şükûfe-zâr ‘âlem içre peydâ olmamış mişli
Riyâz-ı nâz u istignâdâ bir güldestedir ol şûh
5. Muğavves ebruvânın kânde hâme eylesin taşvîr
Mişâl-i mâh-ı nev-ber mısrâ-yı bercestdedir ol şûh
6. ‘Aceb Fârâbîden mi mûsikîyi eyledi taşîl
Mağâm-ı pûselikte ‘âşıkâ dem-bestedir ol şûh
7. Okurlar maḥfel-i Monlâda Fâzıl zâkirân ismin
Ney u kânunda her besteye vâbestedir ol şûh

Ḥarfı'd-Dal

54

mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün

(Vr. 82^a-10)

1. Şeh-i evreng-i ‘aşka tâc-ı serdir ḥalkâ-i tevḥîd
Hümâ-yı devlete bir bâl-i perdir ḥalkâ-i tevḥîd
2. Derûna işlemekte lâ ve illâ nefy u işbâtı
Dil-i tütîye mânend-i sükkerdir ḥalkâ-i tevḥîd
3. Ḥayâl u vehmden cân u dili dâ’im eder maḥfûz
Dü-‘âlemde ḥaşîn bî-ḥâtırdır ḥalkâ-i tevḥîd
4. Yakıniyyet eder ḥaşıl serây-ı fevze bî-şübhe
Füyûzât-ı Ḥüdâya râh-berdir ḥalkâ-i tevḥîd
5. Süveydâ-yı dili derd-i sivâdan kırtarır el-ḥaḳ
‘Aceb bir pûte ḥâliş sîm u zerdir ḥalkâ-i tevḥîd
6. Olur raḥne-pezir ol zâhid-i nâ-puḥte cehlinden
Taḥayyül eylemez nefse siperdir ḥalkâ-i tevḥîd
7. Şenâ-sâz-ı yemm-i ‘aşḳ olmayanlar kıymetin bilmez
Dil-i ‘âşıkda gizlü bir güherdir ḥalkâ-i tevḥîd

8. Şitâ vu şayfda ermez hâzâne bâğ-ı ' âlemd
Nazîr u mişli yok şebbü-ı terdir halka-i tevhid
9. Müşâr-ı bi'l-benânım Fâzılâ dergâh-ı Monlâda
Degil sikke başımda tâc-ı zerdîr halka-i tevhid

55

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr. 82^b-1)

1. Sırr-ı ' aşkı söyleme ihvâna yokdur i' timâd
Hâl-i sevdâ başkadır yârâna yokdur i' timâd
2. Ey perî mağrur olma munçalibdir bu cihân
Zayi' eyler hüsnuñü devrâna yokdur i' timâd
3. Mâl-ı Qârûna daği mâlik isen kibr etme gel
Mülk-i fânide olan sâmana yokdur i' timâd
4. Her ne rütbe-i muqbil olsañ ' aqlını al başına
Olma dil-beste der-i sultâna yokdur i' timâd
5. Lafla güşe-nişin ' uzlete olma yaqin
Va' d-i ma' zuleyn olan ihsâna yokdur i' timâd
6. İ' tidâle aldandıp keşti-süvâr olma şakın
Rûzgâr ile yemm-i ' Ummâne yokdur i' timâd
7. Sırrını fâş etme aşhâb-ı dirâyetden iseñ
Yâr var ağıyâr var insâna yokdur i' timâd
8. Mümkün oldukça i' âne eyle mazlûm olanı
Hayr-dâl ol çünkü qadr u şâna yokdur i' timâd
9. Dergeh-i Hünkâr-ı ma' niye devâm et zikre gir
Fâzıl uyma nefse kim şeytâna yokdur i' timâd

56

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 82^b-11)

1. Āl-i Ṭāhā ḥubbu gönlümden ba' id olmaz ebed
Bundan özge 'aşıka luṭf-ı mezid olmaz ebed
2. Nūr-ı 'ayn-ı 'aşıkan oldu ḥüsn ile Hüseyn
Ḥubb-ı Āli bilmeyen şadık 'abid olmaz ebed
3. Ehl-i zāhir la' neti İblise taḥşiş etse de
Ḳalb-i 'aşıq tarik-i la'n-i Yezid olmaz ebed
4. Etmemiş resm-i tarikat n'olduğun idrāk hiç
Zāhid-i ḥuşke sülük ehli mu' id olmaz ebed
5. Semtine başma kadem ol şūfi-i mürde diliñ
Ḳavl u fi' ilinden anıñ dil müstefid olmaz ebed
6. Düşmen-i āl-i Resūluñ rüyu jenkdir dā'imā
Rūz-ı maḥşerde bile rengi sep'id olmaz ebed
7. Dergeh-i Hünkāra ḥubb-ı Āl ile kul olmuşum
Ehl-i beytten gayrıya Fāzıl mürid olmaz ebed

57

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 82^b-19)

1. Mest olmaz bezm-i ğamda 'aşıq-ı şeydā ebed
Hiç olur mu baḥrde bir dürlü dā'im cezr u med
2. Zāhidān 'uşşākı etmez degme ḥāliyle ḳabūl
Deyr ile meyḥānede ehl-i dile eyler ḥased
3. Her müneccim aḥter-i dün-bāleyi gerçi görür
Ṭul-i ḳaddin söylemez keşf etmeden ehl-i raşad
4. Ḳalması kālāya ehl-i dilde şimdi hiç revāc
Çekdi cerr māl-ı zemān eflāke divār u sed

5. 'Ākīl iseñ şimdi Fāzıl ol münib-āsā hemān
Tā ki ma' lūmuñ ola dūnyāda her dād u sited

58

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 83^a-6)

1. Uşan geldi tekāpūdan kibāre herçi bād-ābad
Taħammül eylerim hiç eylemem anlardan istimdād
2. Şafā-yāb olmağ isterseñ duḥūl et silk-i 'uşşāğa
Olan bāb-ı tevekkülde olur 'ālemde dā'im şād
3. Leb-i mey-gūn-ı yāri pūseye bā' iş iken 'işret
Mey-i gül-fām eder 'uşşāğı zārı mest-i ber-mu' tād
4. O yār-i bī-vefā etdi beni bī-zār 'ālemden
Refīk olmuş raķīb ile anıñçün eylerim feryād
5. Hūlūsāne girerse dergeh-i Monlāya bir bende
Nevā-yı ney ile Fāzıl gibi elbet olur irşād

59

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 83^a-12)

1. Ğamı kalb-i ḥarīnimden berī etdi hilāl-i 'ıyd
Ḳudūm-i yāre bādī oldu ḥamd olsun vişāl-i 'ıyd
2. Neşāṭ-efzā ḥaber gönderdi yārim va' d-i māzīden
Baña geldi 'amīmü'l-feyz bu sāl içre ḥāl-i 'ıyd
3. Leb-i şīrīn-i yāri pūs eder tebrīk eyler iken
Bulur tūtī-yi dīl sükker gibi zevḳ nevāl-i 'ıyd
4. Dili pervāne-yi sūzānıñ elbette olur pür-nūr
Ğamı taḥvīl eder şevḳ u server meh cemāl-i 'ıyd
5. Giyip tennūreden nev-cāme-yi rengīn ey Fāzıl
Der-i Monlāda dervīşān devr eyler mişāl-i 'ıyd

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 83^a-18)

1. Biz ki ser-mest-i mey bezm-i elestiz zāhid
Ya' ni lā-ya' kıl u peymāne bedestiz zāhid
2. Bāde-yi 'aşkı ki nüş eylemişiz rüz-ı ezel
Anıñ için bu ħarābatda mestiz zāhid
3. Olmuşuz silsile-i bezm-i muħabbetde esir
Ĥazret-i Ĥakka tapan Ĥak-perestiz zāhid
4. Cerr-i eşkāl semā' ıyla ulaşdıq 'arşa
Çarĥ-ı devrān eder merdüm-i pestiz zāhid
5. Der-i Ĥünkāra ĥakīqatle kul olduk Fāzıl
Münker-i ehl-i dile 'ahd-ı şikestiz zāhid

Ĥarfu'z-Zel

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 83^b-5)

1. Ehl-i 'aşka 'ālem içre küy-ı cānāndır leziz
'Andelīb-i zāra dā'im şahn-ı bostāndır leziz
2. Bed-menişler dā'imā imsāk-ı mālā sa'y eder
Eşhuyā-yı şāhib-i 'irfāne ihsāndır leziz
3. Ehline 'aşk-ı muħabbet başka lezzet verir
'Āşıka zevk u şafādan āh u efgāndır leziz
4. Zāhid-i zāhir-perest ile nice hem-dem olur
Bezm-i zühde girmez 'aşık aña ĥirmāndır leziz
5. Şāne olsam cāy ederim kākül-i cānāneye
Ehl-i sevdāya göre zülf-i perişāndır leziz

6. Bir görüşte eyledi ser-mest-i lâ-ya'kîl beni
Kim demiş la'l-i lebinden âb-ı hayvandır lezîz
7. Bir zemân çekmem ayağı âsitân-ı pîrden
Cümleden Fâzıl baña çaşnını? devrândır lezîz

62

fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün

(Vr. 83^b-14)

1. Bir daği ol şeh-i hûbâna da yazmam kağaz
Bu sebeple olacak sırrıma muharrem kağaz
2. Ne tecellisi kavî şah u gedâ hürmet eder
Cümleye fâik olup oldu mükerrem kağaz
3. Qadr u kıymet bulup ' âlemde mua' zzez oldu
Bir zemân etmez iken bir iki dirhem kağaz
4. Postaâne yolunda muntazırım şubh u mesâ
Baña gelmez gelir ağıyâra dem-â-dem kağaz
5. Alalı dergeh-i Monlâda icâzet-nâme
Fâzılñ yâresine olmada merhem kağaz

63

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr. 84^a-1)

1. Ders-i ' aşkı etmişim ben dergeh-i Monlâdan ağız
Kılmışım ' ilm-ı ledünnî ol der-i vâlâdan ağız
2. Şem' -i ' âlem-tâba gördüm h' âhiş-i pervâneniñ
Şeb çerâğ-ı ' aşkı dilde etdim ol muğâdan ağız
3. Deşt-i ' aşka düşmüşüm ' âlem görünmez çeşmime
Eyledim ben bu hâli Mecnûn-veş Leylâdan ağız
4. Ol mehiñ âşüfte-i zülfü olursam çok degil
Etmışim büy-ı vefâ ol ' anber-i sârâdan ağız

5. Gülistānda her seher āh u enīn u nāleyi
Murğ-ı dil etmiş nevā-yı bülbül-i şeydādan aḥz
6. Zülf-i yāre mübtelā etmiş beni baht-ı siyeh
Etdi ḥāl-i zulmeti dil ol şeb-i yeldādan aḥz
7. Kūh-kenlik ḥātırā gelmişdi bir Şirīn için
Eyledim ol karyede Ferhād-ı bī-pervādan aḥz
8. ‘Ārız-ı rengin sākiyi taḥayyül eyleyip
Etdi gönlüm neş’eyi ol bāde-i ḥamrādan aḥz
9. Fāzılā sulṭān-ı ‘aşka minnet-estkūn tā ezel
‘İlm u ‘irfān eylerim divān-ı Mevlānādan aḥz

64

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

(Vr. 84^a-11)

1. Eylemez kāmil olan inşāf aḡyārdan ümiz
Eyleyen kimdir şebāt āh küffārdan ümiz
2. Ādemiñ nefis u hevāsından yok aḡreb-i düşmeni
‘Āḡil eyler mi devā zehr-i āb-ı mārđan ümiz
3. Zāhid ehl-i riyādan ḥayr me‘ mül etme kim
Cām çāk etmezden özge olamaz ḡārdan ümiz
4. Fülk-i cāh u rütbe vü iḡbāle olma müstenīd
Münḡaṡı‘ olmaz mı hiç emvācül-biḡārdan ümiz
5. Bulmayınca bir ṡabīb-i ḡāziḡ ehl-i derd olan
Nāfile eyler şifā sūziş ile zārđan ümiz
6. ‘Asrımızda ḡalmadı aşḡāb-ı dānişde vefā
Nice eyler ehl-i dil şūfī-i bed-kārđan ümiz
7. Şarṡ-ı a‘ ḡam istikāmetdir bu yolda Fāzılā
Var mıdır iḡsān etmez bāb-ı ḡünkārđan ümiz

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 84^a-19)

1. Etmişim rüz-1 ezelde çünkü ikrâr-1 lezîz
Oldu zâtında nümâyân nice âşâr-1 lezîz
2. Hâdim-i râh-1 Hüdâ sâkı-i feyz-i dâ'imî
Etdi himmet verdi baña cām-1 ser-şâr-1 lezîz
3. Vaḥdet-i Haḫḫı baña bildirdi her şekden berî
Hâb-1 ğafletden beni kaldırdı ezkâr-1 lezîz
4. Reh-nümâ-yı şah-râh-1 hâdim-i dîn-i mübîn
Dü-cihânda nefsim için oldu sâlâr-1 lezîz
5. Piş-i çeşmimde müşâhid kıl ilâhi sen añı
Ḳalbime 'aks eylesin mir'at-1 dîdâr-1 lezîz
6. Ben o denlü hâl-i 'işyân ile oldum derd-mend
Luḫf-1 iḫsânî ile ver baña timâr-1 lezîz
7. Fâzîl-1 kemter diler dergâh-1 pâkinden necât
Sâniḫ oldu ṭab'ına nâ-geh bu güftâr-1 lezîz

Ḥarfur-Ra

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

(Vr. 84^b-9)

1. Cihânî hâlidir bu gâh ḫarâb olur gâh ma'mûr
Olur mu şem'-1 ikbâli kişiniñ dâ'imâ pür-nûr
2. Füyûzât-1 ilâhiye o rûtbe mazḫar olmuşken
'Aceb 'âlemde hem-vâre tecellî-zâr olmaz Ṭûr
3. Mecâzât-1 'ameldir çekdiğîñ bu derd u miḫnetler
Seni şanma felekde ṭâli'indir eyleyen ma'zûr

4. Sürerdiñ sâz u neyle bezm-i 'âlemde nice demler
Mey-i düşîneden âh olmasaydîñ der-^ç iķâb maħmûr
5. Bilirken resm u âdâbı nice Süleymânlar saña bakmaz
'Aceb ķaderiñde yok mu bu cihân içre mişâl-i-mûr
6. Ma' ârif defterine şebte lâyıķ yoksa âşârîñ
Seniñ bu nazmıña teslim olup fetvâ verir cumhûr
7. Serây-ı pâdişâhîyi Fâzıla ' arz etseler bakmaz
Der-vâlâ-yı Mevlânâya olmuş ol ķadar mecbûr

67

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr. 84^b-17)

1. Bâde kim mînâda geh mevcûd geh nâ-bûd olur
Def^ç-i ğam şaħbâda geh mevcûd geh nâ-bûd olur
2. Zevķ u şevķ ezhâr-ı cem' iyyet nice ceng u cidâl
Gülşen u şaħrâda geh mevcûd geh nâ-bûd olur
3. 'Âķîl olmaz müstenîd iķbâl u cihân bir zemân
Mesned-i 'ulyâda geh mevcûd geh nâ-bûd olur
4. Olma mâl-ı müddeħarla müfteħir 'âlemde kim
Şu gibi mecrâda geh mevcûd geh nâ-bûd olur
5. Vecdi imħâ etmege 'âşıkda var mı iķtidâr
Mevc kim deryâda geh mevcûd geh nâ-bûd olur
6. Ferr-i câha olma maġrûr aħter-i dñnbâle-vâr
'Âlem-i bâlâda geh mevcûd geh nâ-bûd olur
7. Fâzılâ ne 'âlemi devr eyleyip ehl-i sülûk
Bâb-ı Mevlânâda geh mevcûd geh nâ-bûd olur

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 85^a-6)

1. Zer gibi etmez tevāriş kilik-i ğurre-i hüner
Tuħfe-i feyyāz-ı 'ālemdir 'aṭāyā-yı hüner
2. Olamaz ālüde-i çirk-āb kālā-yı hüner
Külhanlar i' māl etmez naqş-ı dībā-yı hüner
3. İftihar etme mücevher olsa sīneñde nişān
Yoksa ger leb-i qarīhiñde mezāyā-yı hüner
4. Lāne-yi maħfide çekmiş inzivāya cismini
Qalb-i 'ārifde yatar çün murğ-ı 'ānqā-yı hüner
5. Pādīşāh-ı dehre etmez ser-fürü erbāb-ı dil
Qalbi içre devr eder çarḥ-ı minā-yı hüner
6. Nā-Hüdāsız keştī-yi vaħdet eder seyr u sefer
Kim dil-i 'āşıkdadır maħfūz-ı deryā-yı hüner
7. Meşnevīden ders oqur zāhidle etmez baħş-i feyz
Fāzılı irşād eder kim hāme-i nāy-ı hüner

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 85^a-14)

1. Sīnesi erbāb-ı 'āşkıñ Tūr şeklin gösterir
Şu' le-yi āhı dem-ā-dem nūr şeklin gösterir
2. Diliñe māl-ā-māldır envār-ı zikru'llah ile
Nūra ğarḥ olmuş dili deycür şeklin gösterir
3. Ehl-i dil kīse tehī iken ğımadan baħş eder
Bir ḥarābe-zārdır ma' mūr şeklin gösterir
4. Levḥ-i dilde naqş olunmuşdur cemāl-i dil-rübā
'Āşıkān añın içün mesrūr şeklin gösterir

5. Bāde-i vecd ile dā'im mest olur ehl-i sülük
Fāş-ı esrār etmeyip maḥmūr şeklin gösterir
6. Geh Süleymān-ı zemān geh Ḥusrev-i Dārā olur
Bī-ḥiredler dehrde Tīmūr şeklin gösterir
7. Fāzılā Monlā-yı Rūmuñ bende-gān-ı dergehi
Ḥırka pūşān içre dā'im mūr şeklin gösterir

70

mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

(Vr. 85^b-3)

1. Vefā bir lafz-ı bī-ma' ni gibi dillerde ḳalmışdır
Cihāniñ i' tibārından eyilmiş yerde ḳalmışdır
2. ' Aceb nāmūs-ı ' ālem özge bir bāğa nazīr olmuş
Şemersiz ābasız bī-sāye vü bī-perde ḳalmışdır
3. Bu ṭavr-ı nā-becā her şınıfın etdi rāḥātın meslūb
Mezāk-ı erbāb-ı dil de bādede sāgarda ḳalmışdır
4. Eder ehl-i ' uḳūl erbāb-ı ḥāli ḥāliyle idrāk
Bozulmuş pūte ammā māyesi cevherde ḳalmışdır
5. Der-i Ḥünḳār-ı māni' var iken Fāzıl bu ' ālemde
Su'al etme şafā vu rāḥatı kim nerde ḳalmışdır

71

fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

(Vr. 85^b-9)

1. ' Ārız-ı renginiñ ey meh āfitāba yaz eder
Ḳara zülfüñ rüz u şeb ebr u seḥāba nāz eder
2. Çeşm-i mestiñ ḳana bulanmış iken ey nāzenin
Leyle-i vuşlatda kibr eyler de ḥāba nāz eder
3. Nice biñ dil-ḥasteler senden devā eyler niyāz
Lebleriñ ise senin redd-i cevāba nāz eder

4. Kāngı bāğın servisisin bilmem seni ey nihāl
Kāmetin ‘ūşşāka meyl etmez turāba nāz eder
5. Dergeh-i Hünkāra Fāzıl eyleseydin ilticā
Bāb-ı aşhāb-ı riyāya intisāba nāz eder

72

mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

(Vr. 85^b-15)

1. Güşāyiş gülşen içre ol gül-i rā‘ nāya kalmışdır
Temāşası bu bāğın bülbül-i güyāya kalmışdır
2. Ne mümkün vech-i yāri görmek ağıyār-ı bed-endişe
Bu nevbet ‘ālem içre ‘aşık-ı şeydāya kalmışdır
3. Şitāb eyler yorar bī-hüde kendin rind-i leb-teşne
Şafā-yı mey-gede sākī ile şahbāya kalmışdır
4. Göñül boş yere şahrāyı muhabbetde olur pūyān
Bu deştin zevk u şevki Kays ile Leylāya kalmışdır
5. Der-i Monlāya Fāzıl şāh-ı ‘aşk olduñ ne devletdir
Saña nisbet livālīk rütbesi ednāya kalmışdır

73

fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Vr. 86^a-2)

1. Cevr-i yār ‘aşık-ı bī-çāreye ‘ādet gibidir
Āhire luṭf-ı kerem etme mürüvvet gibidir
2. Pūs-ı la‘l-i leb-i cānānı emel eyler idim
Rüz-ı ‘ıyd oldu sebep buña kerāmet gibidir
3. Çeşm-i sehḥārı baña oldu belā-yı mübrem
Āh o āhū revīşin bakışı āfet gibidir
4. Bā‘ış-i şevk-i diliñ bāde degül sākīdir
Meze şeftālūsi bir başka melāḥat gibidir

5. 'Ār u nāmūs bilen dilbere dil-dāde olan
Münzevī sālik erbāb-ı riyāzet gibidir
6. Bir nevāziş edecek olsa kibārı 'aşrīñ
Zann eder pek büyük ihsān u 'ināyet gibidir
7. Bilmeyen qadrini Fāzıl der-i Mevlānāñ
Münkerī mezheb olan ehl-i dālālet gibidir

74

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 86^a-10)

1. Kōmaz aşhāb-ı hüner dilde gamūm ile keder
Gice gündüz 'arq-ı meyle eder vaqti gezer
2. Olamaz dağ-ı derün-ı 'āşığa kayd-ı mansıb
'Andelibān-ı muḥabbet arar ancak gül-ter
3. Ehl-i dil dilber-i Şirine hemān 'āşıqdır
Vaqti Ferhād gibi kūh-ı muḥabbetde geçer
4. Zāhidān ehl-i diliñ ḫāline vākıf olamaz
Bilemez neş'e-i rindān nidügin şūfī-i ḫar
5. Fāzılā olma şikāyetde cihān ḫālinden
Silk-i Monlāda bulunduñ arama rāh-ı diger

75

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 86^a-16)

1. Āsiyāb-ı çarḫ-ı 'ālem inqılābıñ gösterir
Dehr-i dūn gāhi feraḫ gāh ıztırābın gösterir
2. Mihr-i 'ālem-tāb ḫāl-i bi-şebātın bildirir
Geh şu' ā'ın 'arz eder gāhī ḫicābın gösterir
3. Teşne-gān-ı cām-ı şahbā dā'imā ḫasret-keşī
Rüy-ı sākī-yi 'araq-efşān cibābın gösterir

4. Ol şehiñ tab^ç-ı hadîdinden nasıl havf eylemem
Hışm ile bezme gelir her dem ^çitâbın gösterir
5. Tab^ç-ı Fâzılda tekellüf bir tarafdır ^çaşk ola
Bâb-ı Mevlânâya dâ'im intişâbın gösterir

76

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr. 86^b-3)

1. Bu devriñ âdeminde şıdka hiç rağbet mi kalmışdır
Hulûsâne cihân hâlkında ünsiyet mi kalmışdır
2. Dilinde kalmadı meyl-i haqîkat kimseniñ aşlâ
Bu ^çaşr-ı nâ-becâda doğruya minnet mi kalmışdır
3. Çeker ehl-i tama^ç bâr-ı girân-ı dehri mâl için
Bu sevdâda olanlarda ^çaceb râhat mı kalmışdır
4. Tecellî kimseniñ iqbâlini göstermedi memdûd
Ze'vî'l-^çirfân olanda câha emniyet mi kalmışdır
5. Hârâbat ehli olmak hâl u şânındandır ^çuşşâkıñ
Bu köhne ^çâlem içre kaydden ^çâdet mi kalmışdır
6. ^çArz-ı felek vücûd-ı zâhidi maḥv eylemekde hep
Saña ḥodbinligiñ Nemrûddan ^çillet mi kalmışdır
7. Der-i Hünkâra girmeyenler Fâzıl zâhidân-âsâ
^çAceb bî-feyz u bî-^çirfân u bî-^çizzet mi kalmışdır

77

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr. 86^b-11)

1. Dil-i ^çaşık gelir cüş u ḥurûşa şanki deryâdır
Seyâhat eyleyen baḥr-ı elemde fülk-i sevdâdır
2. Ne mümkün kayd-ı zülfden dil-i Mecnûn kırtulsun
Añı zincîr-i ^çaşka bağlayan sevdâ-yı Leylâdır

3. Beni mecbūr-ı 'işret eyleyen endūhtur şanma
Gam olmaz kalb-i 'āşıkda o bir lafz-ı mu' ammādır
4. Kemān u sāz ile erbāb-ı 'işret zevk-yāb olmaz
Bu bezme neş'eyi taksim eden sāķi-i şahbādır
5. Hilāl ebruvānı gördükce yāriñ evc-i hüsnūñde
Şanır 'uşşāk her bir kendini bir 'ıyd-ı azhādır
6. 'Aceb rāhatda ķor mu 'āşık-ı müştak 'uşşākı
Derūnunda gam-ı 'ālem añın 'ayn-ı süveydādır
7. Cihānı sāye-i Monlāda Fāzıl naķd-ı feyz etdi
Anıñçün zevk u şevķi rüz u şeb böyle dū-bālādır

78

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 86^b-19)

1. Nifaķla ehl-i bezmi mübtelā-yı hayret etmişdir
Degil bi-gāne aħbāb-ı ķarīn nefret etmişdir
2. Terāzū-yı nigāh-ı yāre ķalmaz oldu emniyyet
Yine vezn-i edebde hayli nokşāniyyet etmişdir
3. Devām üzre ederken ehl-i dil hürmet o bi-'aķla
Ri'āyetsizligi şāhib-i kemāle 'ādet etmişdir
4. Degil h'āhişle rāzı ülfete ol bed-zebānla halk
Cihānda ārz-ı ma' lūmatla selb-i rāhat etmişdir
5. O bir da'vā-yı 'ulviyyetdedir kim vaşfi nā-ķābil
Enāniyyetde işrār ile kesb-i cennet etmişdir
6. Şarābı men' ederken bir tarafından vā' iz-i nā-dān
O da nazm ile bezmi doldurup bi-lezzet etmişdir
7. Biziz Monlā-yı Rūmuñ bendesi Fāzıl halāş olduk
O nā-dānlıkla meclisden bu şebde firķat etmişdir

79

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 87^a-8)

1. 'Āşıkâne hāl u vecd-i 'aşk 'alā neş'edir
Ehl-i 'îrfâne göre seyr u temāşa neş'edir
2. Fikr-i Leylâ ile kınde olsa lezzet-yâb olur
Kays-ı bî-endîşeye kuhsâr u şahrâ neş'edir
3. Şemme-i zülfü taḥayyül 'âşık-ı ḥasret-keşe
Câme-i câhı telebbüsdan dü-bâlâ neş'edir
4. Gevher-i 'aql-ı dirâyetden berî eblehlere
Şubḥa-i mercân fass-ı dürr-i yektâ neş'edir
5. Raḥmet-i Gufrânı vâ' iz bir zemân almaz dile
Nâsı gayyâ ile tehdîd etmek aña neş'edir
6. Teşne-gân-ı la' l-i lebde var iki dürlü şafâ
Saḳi-i gül-rû digerdür cām-ı minâ neş'edir
7. Zevk bulmam sâkı vü meyde egerçi Fâzılâ
Ḥıdmet etmek dergeh-i Monlâda banâ neşe'edir

80

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 87^a-16)

1. Halka luṭf eylemek 'âlemde fezâḥat mı nedir
Yoḥsa iḥsân u 'aṭa cürm u kabâḥat mı nedir
2. Toḥm kezb olmaz iken feyz-nümâ 'âlemde
Ne 'aceb kıadr u şeref buldu felâḥat mı nedir
3. Halka nüş etdiriyor zehrini çarḫ-ı gerdün
Ḥükmü devrin mi 'aceb kesb-i şalâḥat mı nedir
4. Avrupa meslegine girdi bütün bây u gedâ
'Acebâ buña sebep seyr u seyâḥat mı nedir

5. Udebāya süfehā hayli muraccaḥ görünür
Terk-i nāmūs u hayāsın şabāḥat mı nedir
6. Çıkdı iflāsa cihān dağdağa-ı ziynetden
Bu reviş ḥālet cinnet mi semāḥat mı nedir
7. Peyrev olmaqlığın üstād-ı lebībe Fāzıl
Pīrden şādır olan emr-i şarāḥat mı nedir

81

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 87^b-5)

1. Ḥarābat ehliyim sāķī vu şahbā hem-zebānımdır
Anıñçün āsitān-ı pīr-i mey her dem mekānımdır
2. N'ola Ferhād-veş 'aşķ ile çeksem tīşe-i āhı
O Şīrīn-leb nigāra 'aşķ olmak kadr u şanımdır
3. O şūḥuñ dīdeden olmaz ḥayāli bir zemān zā'il
Hemān evşāf-ı ḥüsnü dilde dā'im dāsītānımdır
4. Naşıl ğaddardır benden şor ol şūḥ-ı cefā-kārı
Şikest-i şişe-i dil etdiği zāhir nişānımdır
5. N'ola bülbül gibi nāle edersen 'aşķ ile Fāzıl
Benim dergeh-i Mevlānā cihānda gülsītānımdır

82

fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

(Vr. 87^b-11)

1. İstikāmetde olan şāḥib-i töhmet gibidir
Eyleyen 'arz-ı ḥulūş ehli cināyet gibidir
2. Ehl-i inşāf ne mümkün bula 'izz ü iķbāl
Şıdķ u iḥlāş zemān içre kabāḥat gibidir
3. Ḥayl u kezbi bilen kaṭ' -ı merātib eyler
Nezd-i devletde bu bir başķa dirāyet gibidir

4. Re`y-i ehl-i ħıredi bir pula almaz kimse
Vā` iziñ eylediği pend u naşihat gibidir
5. Fāzıl ayrılma şaķın şoĥbet-i derviřāndan
Sā`ire nisbet ile pīr evi rāhat gibidir

83

fā` ilātün / fā` ilātün / fā` ilātün / fā` ilün

(Vr. 87^b-17)

1. Gel mürīdi kâle alma şeyĥ efendi bundadır
Ĥ`ace taķrīri uzatdı dil-pesendi bundadır
2. Cām-ı Cemle bezmde sākī-i mey devrān eder
Pīr-i muğ şadra kurulmuş şeh-levendi bundadır
3. `Āşık-ı āvāreniñ her cānibi ma` mūr kim
Dilde sevdāsı olan nev-res levendi bundadır
4. Münfek olmaz ehl-i dil yāriñ ĥayālinden ebed
Ĥalka-i zincīr-i zūlfüñ müst-mendi bundadır
5. Mevlevīniñ sāyesinde tab`-ı pākize şā`irim
`Āşıkāne Fāzılıñ nazm-ı bülendi bundadır

84

fā` ilātün / fā` ilātün / fā` ilātün / fā` ilün

(Vr. 88^a-4)

1. Bezm ehl-i dilde peydā oldu bir nevrestedir
Mīhr-i rüyün ĥāme yazsa maṭla` a şāyestedir
2. Ĥālimi o şūĥa ruĥşat ister bu gönül
Bezme dāĥil olmamız fermānına vā-bestedir
3. Rūz u şeb çıķmaz ĥayālinden o serv-i kaç perī
Gönlümü zincīr-i zülfe bend edip peyvestedir
4. Ĥāme-i kudretle naķş olmuş o ĥāl-i ebruvān
`Anber-āsā micmer rüyü koķar güldestedir

5. Sikke-i efser edendeñ Fâzıl artuğ neyleriz
Sâye-i Monlâda ğamdan gönlümüz vârestedir

85

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr. 88^a-10)

1. Eder erbâb-ı dil bahtı gül-terden hüveydâdır
Şadâsı bülbülün gülşende her yerden hüveydâdır
2. Ne hâcet ehl-i sıdık u dânişi nâ-dândan sormak
Zer-i hâlisle arziz-i seng-i cevherden hüveydâdır
3. Revâ mı bunca mülkü zabt ede bir kıptı-i bed-rû
Şeh-i devrân olan zerrin efserden hüveydâdır
4. Sitanbul gibi 'âlem içre yokdur bir ferâh-efzâ
Nazar eyle bu ma' nâ bahır ile yerden hüveydâdır
5. Ne lâzım defter-i 'uşşâkı ibrâz etmek ey Fâzıl
Seniñ qadr u kemâlin sikke-i serden hüveydâdır

86

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr. 88^a-16)

1. Yine nevrûz erişdi sâkiyâ gönlüm şarâb ister
Geçen eyyâm-ı derd kırkına bir bir hesâb ister
2. Hâtt-ı ruhsâr-ı yâre kıl nazar çeşm-i haqîkatle
Cihânda hâll-i 'aşka böyle bir rengin kitâb ister
3. Nedir maqşad tefekkür eyle gelmekden bu dünyâya
Hañadan geç Hüdâyı bulmağa râh-ı şavâb ister
4. Harâbet ehliyiz kayd-ı menâşıbdan müberrâyiz
Çemen-zâr-ı muhabbetde gönül çeng-i rebâb ister
5. Cenâb-ı Mevleviniñ sâyesi varken bu Fâzılda
Ne ehl-i zühd ile ülfet ne sâkıden şarâb ister

87

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 88^b-3)

1. 'Ārz-ı kâmet eyle ey serv-i revân şimşād var
Eyleme terk-i ehibbâ düşmen-i bî-dād var
2. 'Ākîl u kâmil olan endūh ğam bilmez nedir
Pas tutmaz dilde hiç āyine-i pūlād var
3. Seyr-i ruhsârı beni mest eylemişken bâdesiz
Başıma çökdü o kâfir cām ile cellād var
4. H̄āce mescidden çıkıp başdı ayak meyhāneye
Eyledi pîr-i muġāna hürmeti üstād var
5. Fāzılūn nazm ettigi her bir ğazelde 'ādeti
İsm-i pîri yād u tezkîr etmedir evrād var

88

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 88^b-9)

1. Bu cihānūn māl u cāhı kimsede etmez qarār
Hüsn-i hulķu iktisāb eyle düşünme başka kār
2. Derd u miḡnet çekse de aşhāb-ı ĵadr u şān
Ketm eder aġyārdan aḡbāba etmez āşikār
3. Neş'e-i dige gelir her verdigi peymānede
Söylemem 'uşşāķa sākî kimdir ol vālā-şikār
4. Kūh-ken -mānend efsāne olmam 'ālemde
Tîşe ile üstüme etse hücūm ehl-i ḡisār
5. H̄ār elinden rāḡat etmez bülbül-i şeydā ebed
Eksik olmaz gülistanda āniñçün āh u zār
6. Eyler istimdād andan pādişāha baḡr u ber
Ḷonyada Fāzıl o rütbe ulu H̄ünkār var

7. Çäker-i deyrinesiyim iki 'älemde anıñ
Pädişäh ser-fürü etmesem degil mi iftiñär

89

fä' ilätün / fä' ilätün / fä' ilätün / fä' ilün

(Vr. 88^b-17)

1. Ehl-i 'aşka küşe-i meyñānedir cāy-ı qarār
Her günü nevrūzdur her faşlı bir evvel bahār
2. Ehl-i dil deşt-i muñabbetde o rütbe neş'edir
Olamaz sirāb nūş eyleser de biñ cūy-bār
3. Bāde-i ñamrāyı ver nūş eyleyim Ĥāfiż gibi
Sākıyā ben 'āşık-ı şūrıdeyim bī-iñtiyār
4. Rind tab'ım meclis-i ehl-i dile dil-dādeyim
Andelib-i bāğ-ı 'aşkā eyleme benden firār
5. Şāf dil bilmez nedir bu neş'e-i bintü'l-'ineb
Görmemişdir bezm-i 'älemde şarāb-ı hoş-güvār
6. Girmesin nākıs ñazer bir dem der-i meyñāneye
Bir piyāle mey için dünyāyı eyler tār-u-mār
7. Biz hele pūyān-ı bāb-ı Mevleviyiz tā ezel
Bu gönül mestāne gelmişdir cihāna neş'e-dār
8. Himmet-i rüñāni-i 'āliyesi söyletdi beni
Baña Ĥünkārıñ tükenmez güfte-yi imdādı var
9. Fāzılā her kayddan āzādedir aşñāb-ı dil
Anlar için küşe-i meyñānedir cāy-ı qarār

90

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(Vr. 89^a-8)

1. Benim ki küşe-i meyñāne me'vā vü penāhumdır
Şarāb-ı ergüvān içmek medār-ı intibāhumdır

2. Ne hâletdir a zâhid sendeki bu da'vâ-yı taqva
Kemâl-i hırşımı işbâta bu revîşin güvâhıdır
3. Süpür sil sürme-i çeşmi açılsın dîde-i kalbiñ
Halâş ol bu riyâdan kim benim 'ayn-ı günâhıdır
4. Eger maqşad riyâkâr oldugıñ imâ ise halka
Yıkıl git meclise ta'n etme bu hâl-i tebâhıdır
5. Benim ehl-i haqîkat bendesi Fâzıl bu 'âlemde
Der-i vâlâ-yı Mevlânâ kadîmî tekye-gâhıdır

91

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr. 89^a-14)

1. Harâbat ehline ta'n etme kim pek çok yalan söyler
Cihân peymâ olan 'âlemde şad şad dâsitan söyler
2. Zemâna ülfeti şol rütbe-i müşkil oldu 'âlemde
Kime ifşâ-yı râz etmişseñ o demde bunu bî-nihân söyler
3. Ne var ol bî-vefâyı kâhice zemm etsem aḥbâba
Refîk-i Hac ile gavgâ-yı dâ'im hâciyân söyler
4. Hayâl-i kalb-i 'âşîk nakş edince şekl-i dil-dârı
'Aceb kim sîne-i muḥribdeki hâli gümân söyler
5. Haqîkat sırrını ol zâhid-i bî-behre bilmezken
'Urûc-ı asmâna bir mücevher nerdibân söyler
6. Bu 'aşrîñ şeyḫi ile remmâlına gel 'itimâd etme
Tecellî-i Hüdâ her kârı bir reybu gümân söyler
7. Der-i Monlâda Fâzıl ihtiyâr-ı 'uzlet etmişdir
Ne kimse hâlini añlar ne nâ-murâda zebân söyler

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(Vr. 89^b-3)

1. O şeh bāy u gedāyı mübtelā-yı hayret etmiştir
Nigāh-ı iltifātı bende-gāna 'ādet etmiştir
2. Ne zerle aldanır ol meh ne sözle kıanması mümkün
Bu istiğna vu nāzı celb-i kıalbe 'ālet etmiştir
3. Terāzū-yı nigehe ben geçirdim o şeh nāzı
'İzzidir hüsnde ikrārını çok sebkat etmiştir
4. Muḥabbet 'ālemini görmeyen bilmez bu sevdāyı
'Alāka eyleyip ol şūḥa 'āşık 'uzlet etmiştir
5. Kemāle vāşıl olmuş ol mehiñ baḥt-ı tecellisi
Ser-i kūyun bütün 'uşşākı bābü'l-ḥācet etmiştir
6. O temkīn-fiten āmizine erbāb-ı dil hayrān
Cihān meftūnu olmuş 'arz-ı rüy-ı minnet etmiştir
7. O naḥririñ ne mümkün ede Fāzıl nazmını tanzir
Añ ol deñlü yāri āşinā-yı hikmet etmiştir

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 89^b-11)

1. Şāh-ı 'aşkın taht-gāhı kūşe-i meyhānedir
Ḥābda olsa bile ḥasret-keş-i peymānedir
2. Meclis-i ehl-i dil olmaz cāmesiz bir laḫza-veş
Sāki-i gül-çehre için 'āşıkān mestānedir
3. Muntazırdır ehl-i dil nūr-ı tecellīye her ān
Şeb-çerāğ vaşla ḥasret-keş olan pervānedir
4. Ehl-i hırş eyā şeb-i tāriñda kıalsa n'ola
Kālbī mağmūm hevā mānend-i efsānedir

5. Ta' n eder ' uşşāka sırr-ı vahdeti fark etmeyen
' Ālem-i keşretde kalmış özge bir dīvānedir
6. Zāhid-i bī-mürşide şad hayf kim bu dehrde
Āşinā-yı zühd olup ' irfāndan bī-gānedir
7. Sāye-i Hünkārda etmem cihāna ser-fürū
Hangāh-ı Mevlevī Fāzıl ' aceb kāşānedir

94

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(Vr. 89^b-19)

1. Hayāl-i dīdeden gitmez Kalaşda gördüğüm pınār
Eger Cemşid görse ol mehi eyler idi ilgār
2. Bahār-ı hüsnü vermiş reng-i diger vech-i cānāne
Anñçün bülbül-i şūrīde feryād etmede her bār
3. O şūhuñ zülfünü görse yapardı āşiyān-ı ' anka
Dökülmüş dāne-veş ruhsārına beñler zihī āşār
4. O şundukça baña cām-ı Cemi ben rüyuna baqdım
Meh u Hürşid-veş verdi ziyā gitdi bütün efkār
5. Doyulmaz nāz ile refārına bir vechle yāriñ
Sezadır başı pāyi-taht ederse ol mehe Hünkār
6. Nigāh-ı iltifāta mazhar olduğca dil-i şeydā
Degil böyle gāzel tarh etme söyler şad hezār-ı eş' ār
7. Lisān-ı hāliyle Fāzıl beni güyā eden böyle
Cenāb-ı Mevlevīnin sāyesidir eylemem inkār

95

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 90^a-8)

1. Var iken dilde elem erdi meserretten haber
Tiz yetişti sāgar-ı şahbā ile ol sim-ber

2. Dīde-i maḥmūrūna baḳdıḳça o nāzık-teriñ
Göñlüme geldi feraḥ hiç ḳalmadı ḡamdan eser
3. Rüstem ḡam üstüne çekdi ḥüsām u himmeti
Geldi ser-heng-i meserret ol bulur şevḳ-i diger
4. Başladı feryāda bülbül eyledi ‘arz-ı niyāz
Tazelendi ḡülşen-i ‘ālem açıldı verd-i ter
5. Ḥābdan yāri uyandırdı yine bād-ı şabā
Tār-u-mār etdi ḡamı sildi süpürdü ser-te-ser
6. Keşti-i maḳşūdumuz sāḥil-res vuşlat olup
Nā’il-i āmāl olduḳ ḳalmadı hiç derd-i ser
7. Fāzılā dergāh-ı Monlāda mukīm ol dā’imā
Cilve-i taḳdīrdir cümle zuḥūr ḡayr u şer

96

mefā’īlün / mefā’īlün / mefā’īlün / mefā’īlün

(Vr. 90^a-16)

1. O şūḡuñ gerden-i billūruna mānenddir kāfūr
Leb-i sūkker-feşāni üzre cem ‘olmuş hezerān mūr
2. Ne ḥikmetdir o noḳta noḳta beñler rüy-ı ālında
Yazarken resmini dökmüş mürekkeb ḡāme-i semmūr
3. O ressāma ‘aceb mi ra‘şa geldi ol perī-rūdan
Cemāl-i bā-kemālinden mi oldu ‘aḳlı böyle şūr
4. O ebrūlar ki ḡıḡ-ı Husrevī mānend şārimdir
Mişāl-i māh-ı nevdır līk açar biñ yāre-i nāsūr
5. Nevāziş eyleyip ‘uşşāḳa meclisde ol meh-pāre
Elinde dā’ire raḳs etdi ḳıldı dilleri mesrūr
6. Geçirdiñ māh-ı tābiñ zevḳini seyr-i cemāl ile
O meh-rū bezme taḳsım eyledi bāde-i engūr
7. Ne ḡam ḳaldı ne ḡuşşa ḳoydu dilde sāḳī-i meclis
Terennüm eyledi peyrev civān elde def u ḡanbūr

8. Yeter oldu o şüh-ı nāzeniniñ mebhāsı ğayri
Dil-ārāmı haqıkiye gönülden olmuşuz mecbür
9. Türāb-ı zır-i pāyiyiz Cenāb-ı Mevleviniñ biz
Ne mümkün ola Fāzıl mey-ı düşineden maħmūr

97

mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün

(Vr. 90^b-7)

1. Tavaqkuf etme ey dil halka-i 'uşşāka sen gel gir
Harim-i bezm-i haşu'l-haş olmaz şeyh-i şöhretgır
2. Abeşdir āb-ı rüyuñ dökme nāmūs telef etme
Kerem ümidi ile ehl-i cāha eyleyip tevķir
3. Şaķın bir loķma için minnet etme şaş-ı nā-merde
Tevekkül bābına eyle tevessül luţf-ı Haqka ir
4. Eger nām-ı şekvā-hırāz ihrāz etmek maţlabıñ ise
Kelām-ı şā'iri 'ālemde bil mānend-i iksir
5. Der-i Monlāda Fāzıl doldu sırr-ı vaħdet-i neyden
Tavaqkuf etme ey dil halka-i 'uşşāka sen gel gir

98

mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün

(Vr. 90^b-13)

1. Bu 'aşr-ı nā-becāda ehl-i 'irfān 'uzlet etmişdir
Anıñla iktisāb-ı zevķ u şevķ u rāhat etmişdir
2. Mükahhal çeşm ile tefsir-i 'aşkı göremez vā'iz
Anıñçün böyle taķrızde noķşaniyyet etmişdir
3. Şarābı içmemekde yok haţāsı h'ācenin artık
Bulup la'l-i leb dil-dār a fetvā-yı hürmet etmişdir
4. Edip bir buse istid'ā ver imānın dedi kāfir
Naşıl ol şūha zāhid dīnini emniyet etmişdir

5. Der-i Hünkāra Fāzıl girmeden bilmez idi qādrin
Ol elden vāqıf-ı esrār-ı neyle ülfet etmişdir

99

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 90^b-19)

1. Sāhib-i ' irfān u kemāliñ qādr u şānın kim bilir
İstiķāmet ehliniñ nām u nişānın kim bilir
2. Cevher-i zī-kıymet ihlāş ancak dildedir
Ehl-i şıdķı kim arar zāt u zemānın kim bilir
3. Ehl-i şıdķ u kezbi tefrīk eylemek emr-i muhāldir
Hüsn ile ķubħuñ dilā rāz-ı nihānın kim bilir
4. Mudda' İler gerçi da' vā-yı Felātün eder
Vardır ālemde hümā ammā mekānın kim bilir
5. Nice genc-i ma' rifet dillerde maħv olur gider
Bir şorar yok cevheriñ ' ālemde kānın kim bilir
6. Bir zemān ħali degildir Bermekilerden cihān
Luţf u iħsāniñ begim vaķt-i zemānın kim bilir
7. Bāb-ı Mevlānāya Fāzıl dāħil ol ihlāş ile
Dehrde ehl-i riyānın āsitānın kim bilir

100

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(Vr. 91^a-8)

1. O şāh-ı mülk ħüsn-ārā ile ünsiyyetiñ yokdur
Aniñçün zümre-i ' üşşakda ħaysiyyetiñ yokdur
2. Ne ħulyā ile şūfi bezm-i ehl-i ' işrete girdiñ
Seniñ o sākī-i mihr ile germiyyetiñ yokdur
3. Niçün her encümende tavr-i kibr eylersiñ akrāna
Ger beyānında bir cevher nişān-ı devletiñ yokdur

4. Kemâl-i ‘aşkı sen hâl-i riyâya nisbet eylersin
Anıñçün bezm ehl-i dilde vâ‘ iz hürmetiñ yoqdur
5. Seni ‘uşşâkdır şanma eden meyhâneye mecbūr
O cāye girmege pīr-i muğandan ruḥṣatıñ yoqdur
6. El atdın hâl-i ‘ānber fām-ı yāre subḥa mı şandıñ
‘Acab ‘ābid seniñ nāmūs u ‘ārı hacletiñ yoqdur
7. İnandıñ vād-ı halef -āmizine birden bire aḥmak
O şūḥ-ı dil-firībi farqa hālā kudretiñ yoqdur
8. Çalışma Göksuda her gördüğün maḥbūbı teşhīre
Sitanbul nev-resāmı ile üns ü ülfetin yoqdur
9. Mu‘allā maḥfil dergāha bī-pervā naşıl çıkdıñ
Seniñ Fāzıl gibi ney ile ḥ‘āce nisbetiñ yoqdur

101

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

(Vr. 91^a-18)

1. Ādeme luṭf u nevāziş gibi bir ḥaşlet mi var
Kibr u naḥvetden büyük ‘ālemde bir tōhmet mi var
2. Ehl-i isti‘dād olan olmaz tevāzu‘ dan berī
Ḥaşm cāh u menzilet-mānend bir izzet mi var
3. Resm-ı ādābı dem-ā-dem iltizām eyler ise
Şāḥib-i iḳbāle bu ḥaletden girān şıḳlet mi var
4. Ṭavr-ı nā-becāyı dūnān cāna kār eyler müdām
Şaḥş-ı nā-merde tekāpūdan eşed zillet mi var
5. Kendünden bālā-teri taḥḳir etmek mi hüner
Andan ‘aliyyü'l-āl şāḥib-i şafvet şöhret mi var
6. Loḳma-i nānı koyup meydāna bu zevḳ u şafā
Bundan a‘lā eşhiyā nezdinde bir lezzet mi var

7. 'Arz-ı minnet eyleme Fâzıl kibâr-ı 'asra hiç
Bâb-ı Mevlânâ gibi bir melce-i devlet mi var

102

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr. 91^b-7)

1. Bu şeb erbâb-ı dîl hasret-keş-i câm-ı Cem olmuşdur
Kemâl-i teşnegiden her birisi ebkem olmuşdur
2. Gelir neş'e egerçi ehl-i bezme meyden ey sâķī
Seniñ lâ' l-i lebiñ görmekle gönüm hürrem olmuşdur
3. Gelince meclis-i rindâne müstaşķil olur elbet
'Aceb ol şahşı-ı eşkal kanğı yerde mükerrem olmuşdur
4. 'Aceb mümkün müdür taķdîri tedbîr ile ref^c etmek
Ki hayr u şer bütün levh-i ezelde muķassem olmuşdur
5. Lisân-ı halkda var ismi cismi yok hümâ asâ
Şafâ vü zevķ ma' düm-ı fezâ-yı 'âlem olmuşdur
6. Düşer mi 'âķile etmek teessüf hâli âtiye
Ta' ķibde cihâniñ germ u serdi te' vem olmuşdur
7. Der-i Monlâya Fâzıl müntesibdir cân ile dilden
Aniñçün şii' r-ter nazm etmek aña mülhem olmuşdur

103

fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlün

(Vr. 91^b-15)

1. 'Āşık-ı sevdalarıñ feryâdı dünyâyı tutar
Ķatresi çeşmânımıñ bu heft deryâyı tutar
2. Peykânı hoşca tut feryâdı etdirme şaķın
Düd-ı âhi bu zemîn u çarķ-ı bâlâyı tutar
3. Şişe-i kalbiñ şikest etmekden eyle ihtirâz
Zâr-ı mazlûm olanıñ 'alâ vu ednâtı tutar

4. Bâğ-ı 'âlem mülk-i mevrûsu olup gÿyâ anıñ
'Andelîb-i zâr her gülşende bir cāyı tutar
5. Fâzılâ tennûre-bend ol maţbağ-ı Hÿnkârda
'Âşıkânıñ hây u hÿyu evc-i 'alâyı tutar

104

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr. 92^a-2)

1. Hevâ mağmûmdur aç sîneñi bir âfitâb göster
Şeb-i târında ref' et niķâbıñ mâh-ı tâb göster
2. Temâşâ edelim bir kez efendim nüşha-i hÿsnüñ
Ne yazmış kâtib-i kudret bize ey şâh-ı kitâb göster
3. Eger vuşlat dilersen rû-nÿr-ı 'aşq-ı cânân ol
Hemân Mecnÿn-veş bî-vehm bî-pervâ şitâb göster
4. Taaşşub eyleyip ol vâ'iz-i huşq-mağza ey sâķı
Saña 'arz-ı kitâb eylerse sen aña şarâb göster
5. Kaçır ağyârı bu şeb bezm-i pîr-i meyden ey âfet
Dü-çeşmiñ mest kendiñ neş'e-yâb meyl-i hÿ'âb göster
6. Berât-ı 'aşkı ben Şems u Hüdâdan aldım ey şÿfî
Beni ilzâma dâ'ir sende varsa bir cevâb göster
7. Riyâyı koy diliñden 'âşık ol Fâzıl gibi zâhid
Kemâliñ varsa bâb-ı Mevleviye intisâb göster

105

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

(Vr. 92^a-10)

1. Olmasa feyz-i çemen şayfiñ zemânın kim bilir
Zârı bülbül kesmese bâğıñ hazânın kim bilir
2. Sırr-ı 'aşq 'akş etmemiş mir'at-ı kalb-i zâhide
Zağdan sormak 'abeş tÿtî lisânın kim bilir

3. Gelmedi semt-i ehibbāya bu şeb ol nāzenīn
Meclis-i aġyār da zevk-i niḥānım kim bilir
4. Tıfl-ı mektebiñin nigāhından ederdim iḥtirāz
Şimdi ol çeşm-i siyāhıñ ḥün-feşānım kim bilir
5. Sīne-i ‘uşşāka tır-i gamze olmazsa resā
Ol şeh-i merdümegin zūr kemānım kim bilir
6. Şems u Mevlānā gibi sultān-ı ḥaḳān olmasa
‘Āşık-ı ḥasret-güşānıñ ḥāl u şānım kim bilir
7. Dürr-i baḫr-i feyz-i ‘aşk u ma‘rifetdir söyleden
Fāzılıñ ‘ālemde kilik-i ḥoş beyānıñ kim bilir

Harfū'z-Ze

106

mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

(Vr. 92^a-19)

1. Ğubār-ı rāh-ı merdān ol cihānda ḳalma ‘irfānsız
Vücūdu ‘āşıkım ḳalmaz iki ‘ālemde dermānsız
2. Döker bī-hūde vā‘iz āb-ı rüyiñ kesb-i feyz etmez
Zarūretsiz teyemmüm cāiz olmaz bilmez imānsız
3. Ḥaḳīḳat sırrına vāḳıf degildir kaḳı-ı ḥodbīn
Olur mu ḥāḳimiñ hiç hücceti maḳbul burhānsız
4. Nisāba mālik olmuş cerr ile müftī zekāt vermez
Olur mu ‘ıyd-ı ezhānıñ vücūbu zebḫ-i ḳurbānsız
5. Der-i Monlāda Fāzıl ḳalbini ihyāya sa‘y eyle
‘Aceb sūfī-i münker gibi cismiñ ḳalmasın cānsız

107

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 92^b-6)

1. İsm-i Hüdur hangāh-ı ' aşkda evrādımız
Sâlik-i rāh-ı muhabbetdendir ister şādımız
2. Kaşr-ı tevhide cilā vermektedir leyl u nehār
Māsiva naqşın nedir bilmez dil-i Bihzādımız
3. ' Aşık-ı ālī maqāmız ' ālemi süflīde biz
Naqş olursa atlas gerdüne çok mu adımız
4. Hāl-i ' aşk-ı zāhidān ' ācizdir idrāk etmede
Onlara te ' şir etmezse n ' ola feryādımız
5. Semt-i zağa hiç eyler mi nigāha iltifāt
Murğ-ı ' anqāya tenezzül etmeyen şayyādımız
6. Her ne deñlü Fā ' iğ-i aqrān degilsin Fāzilā
Nazm-ı güftāra bezmde vardır isti ' dādımız
7. Bāb-ı ğayre ' arz-ı hācet etmeyiz bir vechle
Āsitān-ı pirdendir her dem istimdādımız

108

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 92^b-14)

1. Hüsñ ü ' aşkın tā ezel dīvānesidir gönlümüz
Bezm-i vahdet şem ' iniñ pervānesidir gönlümüz
2. Nağme-senc feyz olur bizden bütün aşhāb-ı dil
' Andelīb-i bāğ-ı ' aşkın lānesidir gönlümüz
3. Biz harābat ehliyiz semt-i melāmet bekleriz
Mey-i pür sitān-ı ğāmın meyhānesidir gönlümüz
4. Cevher-i tevhide mānend-i şadefdir cismimiz
Baħr-ı ' ilm-i hikmetiñ dürdānesidir gönlümüz

5. H̄āceden ders almazız zāhidle ūlfet etmeziz
Kim haq̄īkat sırrınıñ ‘aceb peymānesidir gönlümüz
6. Baħr-ı ‘irfānı temellük etmişiz bu dehrde
Ma‘ rifet keştisiniñ tersānesidir gönlümüz
7. Dergeh-i vālāsını Fāzıl gibi mesken edip
Mevleviniñ bende-i şāhānesidir gönlümüz

109

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

(Vr. 93^a-3)

1. Ben hümā-yı evc-i ‘aşkıñ dāne gönlüm istemez
Dešt-i vaħdet baña yegdir lāne gönlüm istemez
2. H̄āne-i ƣalbimde nuƣka geldi çün ism-i Celāl
İstima‘ -ı subħa-i şad dāne gönlüm istemez
3. Doldu vaħdet bādesiyle bu sūrāħi-i dilim
Mest-i ‘aşkıñ mürşid u meyhāne gönlüm istemez
4. İztrāba düşme ey sākī-i sīm endām kim
Neş‘e-dār-ı ‘aşkıñ peymāne gönlüm istemez
5. Rūz u şeb etmişsem taħayyül zūlf-i şebgünün n’ola
Āşiyāna ģasretim bī-gāne gönlüm istemez
6. Ƙalbim içre şem‘ -ı ‘aşk-ı yār oldu şu‘le-dār
Bezmdede cem‘ iyyet pervāne gönlüm istemez
7. Bāb-ı Mevlānāda Fāzıl faħr ile ben girmişim
Seyr-i gülşen kūşe-i şeyhāne gönlüm istemez

110

fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

(Vr. 93^a-11)

1. Saña ‘aşık bu gülistānda aġyār olmaz
Güle bülbül var iken hār sezā-dār olmaz

2. Görmedik dehrde bir kimsede iqbāl ebed
Var mı bir cāh ki müstelzem-i idbār olmaz
3. Eylemeyen Hakkı ülfet cümle ile şaķın
Var ise ‘aqlın eger bundan eyü kār olmaz
4. Kıymet u qadrini ben Bosnada bildim ne imiş
Baña ol şūh gibi yār-i vefā-dār olmaz
5. Ne kadar eylese bir zāhidi ‘āşık iz‘ āc
Ecre nā’il olur anıñla günahkār olmaz
6. Ehl-i dil kıymetini bilmeyidir ‘āķil olan
Bir yere gelse ħarref ile güher ħvār olmaz
7. Bende-i ħırķa-i berdüşum der-i iclālinde
Fāzilā Hāzret-i Monlā gibi Hünkār olmaz

111

mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

(Vr. 93^a-19)

1. Odur naħrır kim cihāna ser-fürü etmez
Bilir ādāb-ı resmī pūs-ı dāmān-ı ‘adüv etmez
2. Ba‘īd ol meclis-i ehl-i ta‘azzümden şaķın ey dil
Añı erbāb-ı himmet bir zemānda arzū etmez
3. Maķāmı her ne rütbe olsa ‘ālī kemālīñ yine
Tefāħur etmege kendüye meslek-i cest-cü etmez
4. Raķīb ol şūhu te‘bīd eyledi bezm-i ehibbādan
Bu demlerde anıñçün ‘āşıkānla güft-gü etmez
5. Hemān dergāh-ı Mevlānāya ‘arz-ı ihtiyāc eyler
Der-i diğerde Fāzıl zerre şarf-ı āb-rü etmez

112

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 93^b-6)

1. Tekye-i tecriddendir mürşid irşādımız
Yed-be-yed şāh-ı velāyetdendir ister irşādımız
2. Hücet-i kâdı ile tevḥīdi taşdıķ etmedik
Bezm-i ikrārda bizi sevķ etdi isti' dādımız
3. Zāhid-i ebleh bu sırra olmadı āgāh kim
Aña ders-i 'aşķ-ı ta' līm etmedi üstādımız
4. Sū-be-sū şāhra-be-şāhra 'ālemi devr eyledik
Ey tecellī çarḫa erse çok mudur feryādımız
5. İftirāk-i yār ḫayli dağ açtı sinede
Yine hem-dem olsa lāyıķdır dil-i nā-şādımız
6. Şems-i Tebrīzin var iken sāye-i kūsdiyyesi
Cenāb-ı Ḥaķķdan erer bir gün bizim imdādımız
7. Bāb-ı Mevlānā Fāzıl feyz-yāb olsa n'ola
İsm-i zāt-ı lā-mekāndır rüz u şeb evrādımız

113

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 93^b-14)

1. Şāḫib-i iķbālīñ kemāl-i i' tilāsın görmüşüz
Ṭālī' -i ma' kūs olup āḫir fenāsın görmüşüz
2. Çarḫ-ı gerdün miḫverinde dā'imā devrān eder
Gāḫ cevrin 'ālemiñ gāḫ şafāsın görmüşüz
3. Muḫallaķdır meşreb u mezhebde bu ḫalk-ı cihān
Şad hezār ehl-i vefā vu bī-vefāsın görmüşüz
4. Mümkün olmaz kimseniñ her rü'yāsı müstaḫsen ola
Pek çok ehl-i dānişīñ sehv u ḫaḫāsın görmüşüz

5. Bâb-ı Mevlânâda Fâzıl münzevî ol şıdk ile
Nice sâhib-i câh u iclâlin gedâsın görmüşüz

114

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr. 94^a-1)

1. Odur merd-i hıred kim bâb-ı Hakkdan nâ-ümîd olmaz
Bu 'aşrîñ ehl-i câhından mürüvvet müstefîd olmaz
2. Şad-ender-şad tekâpü eyleyip püs eyleseñ dâmen
O hâletde olan va' d u va' ide bil âķid olmaz
3. Tamâ' u şervete düşmüş gerek 'alâ gerek ednâ
Bu âvanda olan rüsvâ rezâletden mezîd olmaz
4. Bu dehrîñ şevķini taħsîn-i kırân tâ-rû-mâr etdi
Yine şa' deyn-i muķarin olmadan 'âlem-i sepîd olmaz
5. Bilenler teşne-i beyt-i tecellînin bu aħkâmın
Harış-i câ-be-câh olsa Felâtûna mürîd olmaz
6. Olurken böyle vaķtin dânişi baķ 'aķlıma cânâ
Ümîdi yokken yine devrân-ı ebvâba sedîd olmaz
7. Gel ey Fâzıl ħalâş et nefsini bu mübtezillikden
Meded Monlâ-yı Rûmdan iste andan eyi ümîd olmaz

115

mef'ülü / mefâ'îlü / mefâ'îlü / fe'ülün

(Vr. 94^a-9)

1. Bir sencileyin dilber-i mümtâz ele girmez
Bir bencileyin 'âşık-serbâz ele girmez
2. Bir sencileyin ħonce-dehen yâr bulunmaz
Bir bencileyin murġ-ı ħoş-âvâz ele girmez
3. Bir sencileyin dîdesi maħmûr bulunmaz
Bir bencileyin mest-i nevâ-sâz ele girmez

4. Bir sencileyin şūḥ-ı vefā-dār bulunmaz
Bir bencileyin hem-dem u hem-rāz ele girmez
5. Bir sencileyin kebk-i ḥıramān bulunmaz
Bir bencileyin Fāzıl-ı şahbāz ele girmez

116

mef'ūlū / mefā'īlū / mefā'īlū / fe'ūlūn

(Vr. 94^a-15)

1. Bir şemme-i kākülle gönül mültefī̄t olmaz
İfā-yı teşekkür ederiz ma'zeret olmaz
2. Elden kıoma mümkün ise hiç 'arz-ı ḥulūş
'Ālemde müdārā gibi bir maşlahat olmaz
3. Bir manşıbı fikr eyleme kim dār-ı fenāda
Evlādına meşrūta degil tevliyet olmaz
4. İrādı olan 'avrāda meyl etme şaḫın
Mālında anıñ fā'ide vü meymenet olmaz
5. Eger iksir-i ḥayāt ister isen sen
Ezkār-ı Ḥüdā gibi saña menfa'at olmaz

117

fā'ilātūn / fā'ilātūn / fā'ilātūn / fā'ilūn

(Vr. 94^b-2)

1. Firḫat içre fikr-i vaşl-ı yāre düşdü gönümüz
Yāde geldikçe o meh-i efkāra düşdü gönümüz
2. Hiç ḥayāl u ḫatıra gelmez iken bu 'aşrda
Sevḫ u taḫdīr ile tā Mostāra düşdü gönümüz
3. Bu sefer hindi gibi döndüñ dolaşdıñ 'ālemi
Bülbül-āsā ararken ḫāra düşdü gönümüz
4. Bir pula degmez iken pāzār-ı 'aşḫ içre
Bī-bedel ḫadr aşınā dil-dāra düşdü gönümüz

5. Olmuşuz āzāde-i ğam sāyesinde Fāzılā
Hāzret-i Monlā gibi Hünkāra düşdü gönlümüz

118

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 94^b-8)

1. Uşandırdı bizi ğurbet diyār-i yāre muhtācız
Tabīb-i hāzike hāşret-keşiz timāre muhtācız
2. Dil-i maḥmūrumuz aḥbāb-ı 'işretten berī oldu
Muḥibb-i şādık u sāķi-i hoş-güftāre muhtācız
3. Tüketdik naḳd-i eşki āh u feryād ile Hersekde
Ğamı def' etmege bir şehr-i şevḳ-īsāre muhtācız
4. Çıkardık keştī-i ümīdi şaldık baḥr-ı ikbāle
Müsā'id-i rüzigāra himmet-i Hünkāra muhtācız
5. Tarīḳ-i müstekīmi Fāzılā tut meslegiñ üzre
Var iken sāye-i Monlā deme āgyāre muhtācız

119

fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

(Vr. 94^b-14)

1. Ol perī rüya bakıp mestāne olmuşlardanız
Şevḳ-i şem'-i vechine pervāne olmuşlardanız
2. Cā-be-cā biz āşinā-yı meclisi olduḳsa da
Şimdi cānāndan berī bī-gāne olmuşlardanız
3. Etmez iken biz hārābe-zāra raĝbet şimdi bak
Şüret u şiretde çün vīrāne olmuşlardanız
4. Āferīn ol rinde kim bāde-keşini bilmiyor
Nāfile meyhānede peymāne olmuşlardanız
5. Ḥayme ḳurduk Ḳays-veş deşt-i Sarāy-Bosnada
Hāşret-i Leylā ile dīvāne olmuşlardanız

6. Sîne-i şad-pāreme etmesin nigāh-ı iltifāt
Zülf-i yāre bî-tekellüf şāne olmuşlardanız
7. Fāzılıñ baḥr-ı dilinde bul ararsañ cevheri
Bāb-ı Mevlānāda dürr ü dāne olmuşlardanız

120

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 95^a-3)

1. Seniñ gibi cihāne ey perī bir mihrībān gelmez
Saña 'āşık olandan nice lafzu'l-amān gelmez
2. Keman-keşler bile tiz nigāhından hāzer eyler
Saña beñzer bu şaḥna bir daḥi kaşı kemān gelmez
3. Gülistāmı kapatdıñ tal' at-ı ḥüsnüñle ey meh-rū
Anıñçün ḥayli demlerdir şadā-yı bülbülān gelmez
4. Ser-ā-ser 'āleme ḥodbinligiñ 'aks etdi ey āfet
Bununçün kūyuna nice zemāndır 'āşıkān gelmez
5. Ne mümkün Fāzıla akrān bulunsun şairān içre
Ṭarīk-i Mevlevīde öyle bir şirin zebān gelmez

121

fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilün

(Vr. 95^a-9)

1. Keşret-i zerle ṭama' kāra semāhat gelmez
Şeyḥe kim tāt u kıyāfetle kerāmet gelmez
2. Ṭabl-ı iqbāli çalıp rütbede etse iḥrāz
Merd-i kıbtıye vezāretle aşālet gelmez
3. Terbiye etse Felāṭun yine kār etmez āñā
Zür-ı bāzu ile bî-'aqla feṭānet gelmez
4. İbtılādan olamazsa n'ola fāriğ insān
Sā'ile rüze ma'ışetle ḳanā'at gelmez

5. Ne kadar olsa ğanī mürtekīb u sārīk olan
Fıtrat ayla çeker aña ferāgat gelmez
6. Dā'imā ālemi dūzaħla eder taħdīş
Vā' ize cennete girmekle beşāset gelmez
7. Re'y-i ħoduyla verir istediği ma' nāyı
Ĥalka-i zāhide erbāb-ı ĥaķīķāt gelmez
8. Eyledim Şābite peyrevlīgi arzū ammā
Sa'y ile neyleyeyim nazma letāfet gelmez
9. Münkeri dergāh-ı Monlāya götürme Fāzıl
Kāfire mescide girmekle hidāyet gelmez

122

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 95^a-19)

1. Bu bāğ-ı dehrde şavt hezār her lāneden çıkmaz
Şadā-yı ney ki her bir sīne-i sūzāneden çıkmaz
2. Ümīd etme şafā pervāne-veş fānus-ı 'ālemden
Ziyā-yı şem'-i iħsān sevdiğim her ĥāneden çıkmaz
3. Çıkar zevķ u şafānıñ ehl-i dille neş'esi yoksa
Mey u ĥamrā ile ol sākī-i peymāneden çıkmaz
4. Naşıl ĥāl-i perīşānım aña ' arz eyleyeyim bilmem
O nergīs çeşm-i ser-keş bir zemān meyhāneden çıkmaz
5. Var ise ' aşķa dā'ir bir suāliñ vā' ize şorma
Yalandan ğayrı bir nesne o pür-efsāneden çıkmaz
6. Yıķılmış gönlümü ta' mīr kıl koyma ĥarāb-ābād
Mażarrat var saña bir menfa'āt vīrāneden çıkmaz
7. Sarāy Bosnada Fāzıl gibi şā'ir degil hālā
Sitanbulda daħi her dergeh u kāşāneden çıkmaz

123

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Vr. 95^b-8)

1. Şanma ğafletde yatar fitne-i devrân uyumaz
Mâr-ı efâ' -ı ziyankâr gibi bir ân uyumaz
2. Dâyesi vermeyecek tıfl-ı şabiye şîri
Halkı bî-zâr eder merdüm-i çeşmân uyumaz
3. Zâ'îl oldukça güneş zâğ u zağın h̄'âba varır
Şahn-ı gülşende olan bülbül-i nâlân uyumaz
4. Veled-i kalbi olan 'aşık-ı derviş-i nihâd
Hâl-i h̄'âbda iken merdümek-i cân uyumaz
5. Kimsede olmaz idi h̄'ab u huzûr 'âlemde
Zabt u rabt olmayacak fitne-i büldân uyumaz
6. Deyr-i h̄âk içre yatar tali' -i ehl-i 'irfân
Gerçi kim şubh u mesâ mihr u dıraşşân uyumaz
7. Meşnevîden baña gösterdi bu dersi Hünkâr
Fâzıla haşre degin dîde-i imkân uyumaz

124

fe' ilatün / fe' ilatün / fe' ilatün / fe' ilün

(Vr. 95^b-16)

1. Mâ'îl-i zevk u şafâ kim dediler işte biziz
Ġamdan âzad u rehâ kim dediler işte biziz
2. Ururuz na'ra-i mestâne be-'aşkı cânân
Hem-dem nây u nevâ kim dediler işte biziz
3. Almayız bir pula zühhâd-ı zemânîñ hâlin
Münker-i ehl-i riyâ kim dediler işte biziz
4. Etmeyiz şekve ol maḥbûb-ı zemândan hergiz
Kâ'îl-i cevr u cefâ kim dediler işte biziz

5. Yār için āh-ı zār etmedeyiz gülşende
‘Āşık-ı bülbül edā kim dediler işte biziz
6. Genc-i dil genc-i tevekkül ile dā’im memlū
Şāhib-i fakr u gūna kim dediler işte biziz
7. Fāzılā dergeh-i Hünkārı penāh eylemişiz
Zākir-i ism-i Hüdā kim dediler işte biziz

125

fā’ ilātün / fā’ ilātün / fā’ ilātün / fā’ ilün

(Vr. 96^a-5)

1. Guşşa vu gamdan beri ’ü’z-zeme hāl-i meşrebiz
Biz kalendar fitratız hem laübālī meşrebiz
2. Pīr-i meyle birleşip cāy eyledik meyhāneyi
Meclisi teşkīl etdik rind-i ‘ālī meşrebiz
3. Tekyede devrāne müştāk olalıdan gönlümüz
Şem’-i ‘aşka mübtelā pervāne hālī meşrebiz
4. Her cihetde kıble-i ‘aşka teveccüh eyleriz
‘Ālem içre ne cenübī ne şimālī meşrebiz
5. Bülbül-i güyāyı mecbūr etmişiz dağ-ı dile
Gülşen-i ‘aşk içre güyā gül-nihālī meşrebiz
6. Müşterī vüzühreyi tālī’ de teşhiş eyledik
Bend-i zıncır etmişiz nahsı Celālī meşrebiz
7. Olmuşuz ‘aşrın Süleymañı der-i Hünkārda
Mūruz ancağ Fāzılā ‘aliyy’ül-‘ālī meşrebiz

126

fā’ ilātün / fā’ ilātün / fā’ ilātün / fā’ ilün

(Vr. 96^a-13)

1. Şāhib-i tecrīd olan mühr-i Süleymān istemez
Şüretā ‘ünvān u cāh u şadr u dīvān istemez

2. Muḳbil bi-‘ aḳl u idrākiñ ‘ aceb ḫāli budur
Rütbe vü cāhında hergiz kāmīl insān istemez
3. Sırr-ı tevḫīdi bilen insana ‘ ālem bir olur
Ḳande olsa gōnlü başḳa zevḳ u vicdān istemez
4. Zāhid olmaz derd-i ‘ aşḳın ḳābili ḫiçbir zemān
Kim hidāyet ermedikçe kāfir imān istemez
5. Bülbülān feryād ederken ‘ āşık-ı şūrīde dil
Gülsitanda zağ olsun şād u ḫandān istemez
6. Kān-ı dürr u cevher ‘ irfān olmuşken dili
‘ Āşık-ı ālüfte meşreb feyz-i nīsān istemez
7. ‘ Āşık-ı Leylā ile şol kim ‘ āḳibet Mecnūn olur
Deşt u kūhu geşt eder başḳa seyrān istemez
8. Şems-i Tebrīze ḳul olmaḳ herkese olmaz naşīb
Bābına bende olan dergāh-ı sultān istemez
9. Bāb-ı Mevlānāda ehl-i ḫāl alır menşūr-ı ‘ aşḳ
Fāzılā onlar digeḳ tuğralı fermān istemez

Ḥarfı's-Sīm

127

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

(Vr. 96^b-5)

1. Ādem-i Mecnūn ise de ‘ aḳıl-i devrān idi Ḳays
Ḥalḳ divāne şanıḳ şāhib-i ‘ irfān idi Ḳays
2. Feyz-i ‘ aşḳ eyler idi cūş u ḫurūş anda müdām
Ḥāşılı gāyeti yoḳ bir yemm-i ‘ ummān idi Ḳays
3. Leylīye ‘ āşık olup rāh-ı melāmetde meger
Rehzen-i yāre şoyulmuş ‘ aceb ‘ irfān idi Ḳays
4. Geldi ma‘ şūḳası çün pāyına Belḳıs gibi
Güyyā şāhib-i evreng-i Süleymān idi Ḳays

5. Düşme teftişine Fâzıl kışsa geç kışşasını
Şems u Monlâ gibi bir ulû sultân idi Kays

128

fe'ilatün / fe'ilatün / fe'ilatün / fe'ilün

(Vr. 96^b-11)

1. Hırka dervîşe yeter dehrde şâhâne libās
Olamaz bâdî-i kâdr u şeref insâna libās
2. Nâfile câme-i zer-düze düşer nev-hevesân
Olmaz 'âlemde sebep şöhret u şâne libās
3. Renkten renge girip ba'zı esâfil meşreb
Yapdırır kendüye maşşûş sefihâne libās
4. Sîmden gâşiyeyi raşşa örerler ammâ
Derk eder mi 'aceb îrâş o hayvâne libās
5. Hîl'at-ı fâhireye Fâzıl eder mi rağbet
Hırka dervîşe yeter dehrde şâhâne libās

129

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

(Vr. 96^b-17)

1. Ehl-i câhîñ 'izzet u iqbâline etme heves
Olsa da başında tuğrâ-yı mücevher tâc u f es
2. Bâd-ı şarşar gibidir iqbâl u istidrâc-ı câh
Vehm içinde yelkeni eyler güşâde çün mekes
3. Etme bezm-i zevk u şevki reng-i miñnetle harâb
Mînneti ko düşmene aħbâbdan ümîdi kes
4. Düşme câh-ı miñnet-i dehre hevâ-yı nefis ile
Âb-rüyüñ dökme etme nâfile şarf-ı nefes
5. Ehl-i dil âzâdedir vehm u hayâl-i câhdan
Tûñ gibi sükker için ihtiyâr etmez kafes

6. Hıyf-ender-hıyf ol nādāna kim dūnyā için
Sāriḳ-āsā gezdigi yerde geḳer hıyvf-ı ' ases
7. Bāb-ı Mevlānāda Fāzıl bulmuşum feyż-ı ezel
Ehl-i cāhūñ felek iḳbāline olma bu'l-heves

130

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(Vr. 97^a-6)

1. Olur erbāb-ı dil cānānsız bī-gāne-i meclis
Götürmez neş'e sāḳī olmasa peymāne-i meclis
2. Verince şem' -i rüyu şu' le maḥbūb-ı dil-ārāññ
Hemān sūzişle devrāne düşer pervāne-i meclis
3. Şarāb-ı la' liñ etdi ' aḳlımı yaḡma bu şeb sāḳī
Baña şimden giru dese revā dīvāne-i meclis
4. Olur olmaz yere etme tenezzül ḳadrin ' alī tūt
Şaḡn-ı erbāb-ı ḫaḳiñde desin dürdāne-i meclis
5. Sarāy-ı padişāhiye tenezzül mi eder Fāzıl
Var iken maḫbaḡ-ı Monlā gibi ḳāşāne-i meclis

131

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 97^a-12)

1. Kāmil etmez meclis-i erbābı inkāra heves
Göz göre ādem eder mi öyle bī-' āra heves
2. Añlaşamaz ehl-i ' aşḳın ibtilāsı bir zemān
Dā'imā pervāne eyler tābiş-i nāra heves
3. Olsa da altun ḳafesde eylemez bir dem ḳarār
Būlbül-i şeydā eder āh ile gül-zāra heves
4. Etsede tıḡ-ı niḡehle dā'im ' uşşāḳı helāk
Ehl-i dil eyler yine ol çeşm-i ḫūn-ḫāra heves

5. Levh-i dilde naqş olunmuştur o şūhuñ şüreti
Etmemek mümkün midir didâr-ı dil-dâra heves
6. Şeh Süleymânîñ eger kaçrın temellük etseler
Yine mür eyler zemîn içre olan dâra heves
7. Derd-i firķât buldu gitdikçe kemâl-i imtidâd
Dil naşıl etmez dem-â-dem vuşlat-ı yâre heves
8. Müctenîb ol ehl-i naşfet olmayandan rûz u şeb
Eylemez sâhib-i dirâyet öyle ğaddâra heves
9. Zülmet-i şebden çıkardı Şems-i raḥşân Fâzılı
Etmesin mi dâ'imâ dergâh-ı Hünkâra heves

132

fe'ilatün / fe'ilatün / fe'ilatün / fe'ilün

(Vr. 97^b-3)

1. Der isen kaḅı zâviyeden erer feyz nefes
Dergeh-i Ḥazret-i Monlâdan erer feyz nefes
2. Ehl-i dil zühd ile taḳvâ sözüne aldanmaz
Küşene cânib-i Mevlâdan erer feyz nefes
3. Nice mürde dili ihyâ eder erbâb-ı kulüb
Ehl-i 'aşka dem-i 'İsâdan erer feyz nefes
4. Rind meşreb olan ehl-i dile ey sūfî-i dün
Kulḳul u şîşe-i şahbâdan erer feyz nefes
5. Bâgda ḥâr u ḥasa raąbet eder mi hergiz
Bülbüle ğonca-i ra'nâdan erer feyz nefes
6. 'Aşk-ı muṭlaḳ yol ki 'azm eden ehl-i şıdka
Ḳays-ves Leylâ vu şahrândan erer feyz nefes
7. Pend-i zâhid eşer eyler mi saña ey Fâzıl
Ḥazret-i Şems ile Monlâdan erer feyz nefes

Harfu's-Şın

133

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün(Vr. 97^b-12)

1. Tecellīsin Hüdā kim halka reng-ā-reng göstermiş
Nice nā-ķābili gūne şeh örnek göstermiş
2. Görür ehl-i ħired nīk u bedī yeksān her demde
Egerçi Şani' -i 'ālem nice erjeng göstermiş
3. Sa' ādetle nuķūset birbirin ta' ķīb eder dā'im
Felek iķbāl ile idbārı deng-ā-deng göstermiş
4. Olup insāne zīb nāṭıķa ihsān maḥz-ı Hāķķ
Kemāl u ilme bī-ħadd u 'aded ferheng göstermiş
5. Ne mümķün sırr-ı vaḥdetten ola agāh zūhd ile
Riyā mir'at-i 'aşķı zāhide pūr-jeng göstermiş
6. Degildir ehl-i 'irfāna sezā taķdīme bu nazmım
Tabī' at zātımı tanzīrde dil-teng göstermiş
7. Naşıl gülşende bülbül Fāzıla dem-sāz olur bilmem
Aña nāyı Cenāb-ı Mevlevī āheng göstermiş

134

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün(Vr. 98^a-1)

1. Cūylar bāğda kim eyledi cūş u ħurūş
Bülbülān vaķt-i seherde nice olsun ħamūş
2. Renk-i mey kim leb-i cānāneyi eyler imā
Fikri şaşmaz ne ķadar olsa da 'aşık ser-ħoş
3. Mest olur ehl-i ṭama' bāde-i ħırsıla müdām
Cāh-i ħazlāne düşer kendüyi bilmez bī-ħuş

4. 'Āşıkın kalbidir āyine-i bî-jeng u keder
Seyr eder 'ālem-i lâhûtî degildir med-hûş
5. Bî-sütûn hayme kıran uçmağa balon-āsâ
Seyr-i sür' atle düşer bahre görür bir nice dūş
6. Gözüne sürme çeker zâhid-i har şubh u mesâ
Na' ra-i hayra mine'n-nevmi işitmez bî-gūş
7. Meve biñ tövbe eder vâ' iz-i hodbîn ammâ
Mâl-ı vaqfa eli erse yer âmı ol har-gūş
8. Hiç igva ede mi ehl-i dili ol iblîs
Kalbinde etmiş iken ism-i celâli menkūş
9. Ka' beden semt-i beyâbâna gidilmez Fâzıl
Bâb-ı Monlâda giyip hırkayı kıl sikkeyi pūş

135

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr. 98^a-12)

1. Şeb-i deycür ol şūhuñ perteviñden âb u tâb almış
Cemâl-i bâ-kemâlınden bu nûru âfitâb almış
2. Açılmış gerdün şâfî şafâ bahş olmuş âfâka
O rengin şîşe-i billürdan sâkı şarâb almış
3. Ruhuñdan reng-i surhu eylemiş peydâ gül-i ra' nâ
O dürlü aldan vaqt-i seher bülbül-i küllâb almış
4. O şüh-ı nâzeniñ tel tel dökülmüş rüyuna zülfü
Muhtarra kâkülde vech-i pâki hoş-nikâb almış
5. Görünce bezmde ol şūhu şüfî-i siyeh çehre
Oturmuş karşusunda tıfl-ı mekteb-veş kitâb almış
6. Ne hâletdir ketm-ger rüzigâr aşlâ zemân vermez
Nice ehl-i hünerden yok yere yüz biñ hesâb almış
7. Hâkîkat mektebinde derse hâzır olduq ey Fâzıl
Cenâb-ı Mevlevîden Hüsn u 'aşka dil hitâb almış

136

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 98^a-19)

1. Vech-i sākīyi görünce kaldı sūfī lāl-veş
Zevk u şahbāya döşendi ahsen-i a' māl-veş
2. Ālet olmuş pūse-i lā' l-leb cānāneye
Ehl-i ' aşka neş 'e bahşa olmaz meh-şevvāl-veş
3. Eyle taqlīl sahn-ı temkīn üzre ol müdām
Sūk-ı ehl-i dilde şatma ma' rifet dellāl-veş
4. ' Ālem içre nākıl-ı meclis-i ehl-i nifāk
Mübtezildir meclis-i ' irfānda hāmmāl-veş
5. Fāzılhñ nuṭkunda vardır büy-ı sırr-ı Mevlevī
Āsitān-ı pīre revā māl olmadı cehhāl-veş

137

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 98^b-6)

1. Ol perī eyler nazar ' uşşākına şayyād-veş
Meclisi terk etdi bu şeb düşmen bī-dād-veş
2. ' Āşıka te 'şir etmezse n 'ola endüh u gam
Pas tutmaz ehl-i dil āyine-i pūlād-veş
3. Hā'ce cāmīden çıkıp meyhāneye başdı āyaq
Eyledi pīr-i muğāna ilticā üstād-veş
4. Nergīs çeşmi beni mest etmiş iken tā-ezel
Başıma çökdü o kāfir mācerā-i cellād-veş
5. Fāzıl-ı bī-çāreniñ her gazelde ' ādeti
İsm-i Piri yād etmekdir hemān evrād-veş

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 98^b-12)

1. Sirişki mey yerine eyledim sāgar ile ben nūs
Ġam-ı hicr gele ey meh-rū dolaşdım 'ālemi ser-hoş
2. Qararım yok gice gündüz benim bu bāğ-ı gülşende
'Aceb bülbül gibi feryādımı etmez misin sen gūş
3. Baña bu etdigiñ ğaddarlık n'olsun a kâfir-kîş
Tevahhuş etmeyip aġyār-ı bed-gir dāra oldun rūs
4. Çıkar tā kubbe-i çarha a zālīm āh u efgānım
Eder sükkān-ı 'ulviyyi dem-ā-dem vālih u bī-hūş
5. Nigāh-ı merhametle kıl benim bu hāl-i dilzāra
Gelir belki saña inşāf görünce bendeki hāmūş
6. Hāqīkat hālını ehl-i sülūkuñ fehm edersen sen
Olursuñ āsitān-ı Mevleviye 'aşk ile med-hūş
7. Qumāş-ı mā-sivādan Fāzıl 'āciz-i mücerreddir
Qoyup 'ünvān-ı kübrā oldu şıdķ ile 'ābā-berdūş

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 99^a-1)

1. O sīmīn ten qumāş-ı reng-i Būdan cāme uydurmuş
Siyeh zülfün şalıp ruhsārına aḡşāma uydurmuş
2. O meh-rū rüz-ı vaşlın 'ıyd-ı Fıtra eyleyip teşbīḡ
Hilāl ebrūlarımı ğurre-i bayrāma uydurmuş
3. Müseḡḡir eylemiş ol çeşm-i seḡḡār ile 'uşşāķı
Tılsım-ı hāl-i 'anber ile yazmış nāme uydurmuş
4. Çemen ile qabā-būş olmuş ol serv-i revān sāķī
'Aceb cām-ı Cem-i şahbā ile hoş fāma uydurmuş

5. Hezār bāğdan fetvāyı almış yeriñ gül üzre
Meye ruḥşat için kağıdan isti' lāme uydurmuş
6. Hüseyniye çıkarmış yine zāhid muṭrib-i nāyı
Riyāyı ber-ṭarāf etmiş sūz-ı eyyāme uydurmuş
7. Der-i Monlāda Fāzıl nā'il oldu sikkeye ḫālā
Semā' etmek için tennüreyi endāma uydurmuş

140

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 99^a-9)

1. Kāle-i iḫlāş u şıdķıñ i' tibāri ḳalmamış
Sūķ-ı ehl-i ' iffetiñ hiç kesb u kāri ḳalmamış
2. Mevķi' -i ehl-i ḫamiyyet oldu kim şaff-ı ni' āl
Maḳbūlān-ı devletiñ inşāf u ' āri ḳalmamış
3. Ehl-i ' ismet oldu ḳāf-ı dehrde ' ankā gibi
' Ālem içre ' ār u nāmūsuñ şı' āri ḳalmamış
4. Dūr-bīn çeşm-i ' ibretle bu ḫikem-i ' aşra baķ
Vādi-i ḫayretde hep ḫalkın medāri ḳalmamış
5. Her ṭaraf mesdūd olmuş sedd-i İskender gibi
Cadde-i rāh-ı şavābiñ reh-güzāri ḳalmamış
6. Dāsītānı söylenir Ṭay oldu nāmı Ḫātemiñ
' Aşriñ aşḫāb-ı semāḫat bir kibāri ḳalmamış
7. Sikke-i sīm u zeriñ ismi var ise cismi yok
Şāf u ḫāliş baḫşi etme ki mi' yāri ḳalmamış
8. ' İlet-i efrence ' ālem uğradı ister devā
Sūķda altun baş tiryāk-i māri ḳalmamış
9. Ṭuṭi-i gūyā gibi söylerdi Fāzıl şorsalar
Çare yok elde ' irādeti iḫtiyāri ḳalmamış

141

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 99^a-19)

1. O şūh-ı dil-keşi gördüm Kalendarde yamān ser-hoş
Der-i meyhāneden çıkmış yola olmuş revān ser-hoş
2. Kuşanmış bir 'Acem şemşirini güyā Hülāgūdur
Özenmiş katl-ı 'uşşāka nedir bilmez āmān ser-hoş
3. Gelir āheste āheste hāzer et andan ey sāķī
Ulaşdırma āna peymāne olmuş pek girān ser-hoş
4. Mey 'aşkıyla mı yoḥsa neccār-ı bādeden midir
Dilinden saçmada her ān āteşle dumān ser-hoş
5. Taşa te'şir eder bārut-veş her ān pināhı
Firāk-ı yār ile olmuş o maḥbūb-ı cihān ser-hoş
6. Cihānı devr eder kayd-ı 'alāka ile ol ser-mest
'Aceb mi bilmeye 'ālemde hiç rāz u nihān ser-hoş
7. Der-i Monlāda mest-i mā-sivā olmaḥ ne mümkün
Ġalaṭ söylerler ehl-i 'aşka Fāzıl münkerān ser-hoş

142

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 99^b-8)

1. Raķīb-i kāfiri ol şaf-dil muḥarrem kıyās etmiş
Beyān-ı ḥāl kılmış derdine merhem kıyās etmiş
2. Olup mest-i gurūr u cāh u rütbe nā-kes ḥodbīn
Sikenderden daḥī kendüsini a'zam kıyās etmiş
3. Cenāb-ı küllḥanī Ka'bende geldi meclise şūfī
Kerāmetden urup dem 'ālemi ebkem kıyās etmiş
4. Nümāyişde berī 'ü'z-zeme göstermiş meger kendin
Şanır zāhid bütün 'ālem anı Edhem kıyās etmiş

5. Hâkîkatden haber-dâr olmamış rûz-ı ezel içre
Şarâb-ı nâb-ı ‘aşkı vâ‘iz-i har sem kıyâs etmiş
6. ‘Aceb eyyâm-ı rûze bâdeyi kağıya haşr etdi
Görüp sâkı anıñ bu ihtîşâmın Cem kıyâs etmiş
7. Götürmüş h̄‘ace-i nādānı Fāzıl bāb-ı Monlāya
Yañılmış münker-i devrānı ol âdem kıyâs etmiş

Harfu's-Şad

143

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

(Vr. 99^b-17)

1. ‘Aşrımızda cism-i ‘anqāya qarīb oldu hūlūş
Lāne-i dilde yatar murğ-ı ‘acīb oldu hūlūş
2. Kalmadı fark u temeyyüz yār ile ağıyārda
Lafzda mevcūt ma‘nāda ğarīb oldu hūlūş
3. Bir tevāzu‘ dur gezer halk içre yek-dīl yek-vücūd
Sāde bir nabza bakar güyā ṭabīb oldu hūlūş
4. Sükker u nān ile ğirānide kānı bilesiñ
Kimse bilmez şükrüñi bî-naşib oldu hūlūş
5. ‘Āķīl etmez zümre-i nā-dāna ašlā ser-fürū
Gerçi ehl-i dānişe yār-ı ḥabīb oldu hūlūş
6. Ehl-i ḥācet bi‘z-żarūr eyler müdarā muḳbile
Kām-yāb olmaḳ için ebleh-firīb oldu hūlūş
7. Halişāne dergeh-i Hünkāra etmiş intisāb
Meslegiñde Fāzıl-ı zārīñ muşib oldu hūlūş

144

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 100^a-6)

1. Vefā ' âlemde yâr-ı şādık-ı deyrîniye maḥşûş
İhânet eylemekse düşmen-i pür-kîneye maḥşûş
2. Dili naḳş-ı sivâdan kıl berî her ne gîrsen key
Degil dervîş olmak hırka-i peşmîneye maḥşûş
3. Nice ' ayyâşlar dâr-ı bezm-i ' işret olduḡun bilmez
Degildir ḥâl-i mesti bâde-i düşîneye maḥşûş
4. Mürüvvet başka ḥâletdir ġinâ vu mâl ile olmaz
Degildir luḡf-ı iḥsân eylemek gencîneye maḥşûş
5. Nuḳûş-ı nîk u bed kim müncelîdir ṭab' -ı insânda
Degildir ' aks-i eşyâ yalnız âyineye maḥşûş
6. Tebeddülle teġayyür üzredir her ḥâlde ' âlem
Degildir gördüġün luḡf u sitem pişîniye maḥşûş
7. Celâleddîn-i Rûma intisâb etmek için Fâzıl
Mişâl-i ney nice biñ daġ açtım sîneye maḥşûş

145

fe'ilatün / fe'ilatün / fe'ilatün / fe'ilün

(Vr. 100^a-14)

1. Ḥâne-i ḳalbde yaḳtînsa çerâġ-ı iḥlâş
Ârama bir daḡî ' âlemde sürâġ-ı iḥlâş
2. Ḳalb-i pāk içre eder nûr-ı tecellî lem'ân
Ṭürdan rûşen olur dilde ocâġ-ı iḥlâş
3. Añlayan ḳadrini biñ câm-ı Ceme vermez anı
Başkadır kıymet-i vâlâ-yı ayâġ-ı iḥlâş
4. Kendiñi ḳurtarasın sen ta marâz-ı naḥvetden
Nefs u şeytâna uyup olma firâġ-ı iḥlâş

5. Cühelâdan hâzer et ehl-i kemâli ara bul
Bir zemân olmaya ta saña yasâğ-ı ihlâş
6. Reh-i nâr-ı fitneye gitme şaşırırsın kendiñ
Saña el vermiş iken böyle mesâğ-ı ihlâş
7. Şerefim sikke-i Hünkârı telebbüs iledir
Baña Fâzıl olamaz öyle otağ-ı ihlâş

146

fe'ilatün / fe'ilatün / fe'ilatün / fe'ilün

(Vr. 100^b-3)

1. Ey gönül olma şaşkın sāğar-ı ser-şâra hârîş
Mest olup fâş-ı sırr eyler heme ağıyâra hârîş
2. Hâceye râ' şe gelip dersi ederken takrîr
Olmuş ol dağî meger bir gözü sehğâra hârîş
3. Hâl-i pervâneyi gör añla nedir hâlet-i ' aşk
Eyler ifnâ-yı vücūd olmağla nâra hârîş
4. Hâr elinden ne çeker şubh mesâ bülbül-i zâr
Cân-ı dilden olalı ol gül gül-zâra hârîş
5. Kafes içre kapanıp kalmaz idi tûfî-i zâr
Olmasaydı bu kadar sükker-i güftâra hârîş
6. Kimyâ derdine ekşer düşüp aşhâb-ı yâr
Ehl-i şervetken olur dirhem u dînâra hârîş
7. Evc-i iqbâl eder şâhibin ekşer itlâf
Bulamaz ' illetine dehrde bir çâre hârîş
8. Tama' -ı hâm anı ' âkıbet eyler tezlîl
Câh-ı rütbe ile emeliyle olur âvâre hârîş
9. Fâzılâ hân-gah-ı Hâzret-i Mevlânâda
Olmuş aşhâb-ı şafâ şıdk ile ezkâra hârîş

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 100^b-13)

1. Şeyhe sāķī tırmayıp bir iki üç peymāne baş
Der ederse al ayāğın altına merdāne baş
2. Geldi zāhid meclise kābus-veş başdı bizi
Sāķiyā verme amān şahbāyı ol nā-dāne baş
3. Şaḡne men' etmek dilerse meclis-i cānāneyi
Der-^ç uķab eyle hūcūm ^ç uşşāk ile şırāne baş
4. Haşmını mat etmeye şaf-beste et pındıkları
Şāha be-nīl at anı kīş eyleyip ferzāne baş
5. Semt-i iḡlāşa ^ç azīmet eyle rabt-ı ḡalb ile
İstikāmet rāhını tıt ayagiñ rindāne baş
6. Dök şadef-veş dürr-i nazmı sebķat et akrānını
Bahr-ı ^ç irfānı temevvūc etdirip ^ç ummāne baş
7. Dergeh-i Monlāda çek ism-i Celāli Fāzılā
Toḡm-ı enfās-ı ḡayātı ḡirmen-i devrāne baş

Ḥarfū'd-Ḍad

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 101^a-3)

1. Esdi nev bād-ı şabā dōkdü yine āşār-ı feyz
Başladı cūş u ḡurūşa dilde biñ enhār-ı feyz
2. Eyledi ḡalbi mücellā "ḡul hüv'allāhü eḡad"
Mün' akisdir ^ç āşıķa ma' şuķdan envār-ı feyz
3. Dil olursa zākir-i ezķār "Allāhu'ş-şamed"
Şekden ^ç ārāyi olup zāhir olur esrār-ı feyz

4. "Lem yelid ve lem yüled" ile muttasıfdir zāt-ı Hakk
Dāim u bākīdir eyler dā'imā işār-ı feyz
5. Dā'imā bī-ḥarf u bī-şavt u şadā fermān edip
'Āleme inzāl eder rahmet ile emtār-ı feyz
6. Bī-vezir u bī- müşir ahkāmı cārī 'āleme
Küfv u 'aqrāndan münezzehdir eder ezhār-ı feyz
7. Vaḥdetin ikrār edip zikr ile eyle iştigāl
Eylesin dilde temevvüc mevce-i ebhār-ı feyz
8. Zahidā eyle edā şavm u şalātı bī-riyā
Nefsiñe uyma ki oldur inkār-ı feyz
9. Qalbine ism-i Celāl-i Hakk verip feyz-i ezel
Eylemiş bend dergehinde Fāzılı Hünkār-ı feyz

149

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 101^a-13)

1. Meclis-i dāniş kuruldu geldi hep aşhāb-ı feyz
Hü deyip devr-i semā' başladı erbāb-ı feyz
2. Halka-i tevḥide rahmet nāzil oldu 'āşikān
Döne döne zikr ile hep oldular ğarq-āb-ı feyz
3. N'ola etmişsek isti'āze zāhidā şeytāndan
'Ālem içre onlara mesdüddur ebvāb-ı feyz
4. Girmeyen keşti-i Nūḥa bulmadı fevz u necāt
Ġarq-ı baḥr-ı naqmet oldu görmedi gird-āb-ı feyz
5. Çok kişi beyt-i 'atiki rüz u şeb eyler tavāf
Perde-i zühd u riyādan göremez mihrāb-ı feyz
6. Hāl-i 'aşkı bilmeyen ehl-i dili ser-ḥoş şanır
Düşmemişdir qalbine hiç qatre-i mizāb-ı feyz
7. Şems cihetden na' rā-yi hūyu işidir Mevlevī
Anlar için Fāzılā meftūhdur her bāb-ı feyz

150

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 101^b-2)

1. Menzil-i maṭlūba vāşıl olmaz erbāb-ı ğaraż
Damdan dama düşer miḥnetle reh-yāb-ı ğaraż
2. Fülk-i ḳalb-i bî-kes sevḳ eylemese baḥr-ı ğama
Keşti-i cismiñ eder itlāf gird-āb-ı ğaraż
3. Her ne rütbe üstivār olsa ḥarāba meyl eder
Dā'imi dönmez bu 'ālem içre dolāb-ı ğaraż
4. Bir zemān ehl-i kemāl olmaz ḥariş-i intiḳām
Çünkü menfūr-ı cihāndır dā'im āşḫāb-ı ğaraż
5. Ehl-i 'iffet şirk-i töḥmetden naşıl olsun rehā
Bu cihānda dā'imā meftūḥdur bāb-ı ğaraż
6. Her ne deñlü aña istiḥkām verse çāresiz
Bir gün elbette olur fersūde mizāb-ı ğaraż
7. Fāzılā dergāh-ı Mevlānāya eyle ilticā
Ol der-i 'ālīde maḥv olmuşdur esbāb-ı ğaraż

151

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 101^b-10)

1. Dehre gelmekden heme taḥsīl-i 'irfān ğaraż
Ḥaḳḳı üzre Ḥaḳḳa ancak ḳalben imāndır ğaraż
2. Ehl-i cehliñ bir şanemdir şanḳi hāl-i zāhiri
Ḳalib bî-rūḥdur kim cisminden cāndır ğaraż
3. Oldu bî-ḥad nesnede envā'-ı şūret müncelī
Anları seyr eylemekden kesb-i iz'āndır ğaraż
4. Şanma la'biyyātdır ehl-i semāi'n hālini
Ḥaḳḳa-i tevḥīdden dervişe devrāndır ğaraż

5. adr u rütbe cāh u devlet nesneyi olmaz müfīd
Dehre gelmekden beāyi Şöhret u Őāndır arā
6. Māl u Şervet bir pula degmez anı imsāk eyle
‘Āīle gencine-i dūnyādan isāndır arā
7. Fikr-i cāh u menzilet lāyık degil ehl-i dile
Dergāh-ı Monlāda Fāzıl kesb-i ‘irfāndır arā

152

fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilūn

(Vr. 101^b-18)

1. Ehl-i dil evār-ı nā-hem-vāre eyler i‘ tirā
Ol cihetden zāhid-i bī-‘āra eyler i‘ tirā
2. Őey sākīden zekāt-ı hūsnī būse istedi
alkdır ???kim ‘āŐık ol cerrāre eyler i‘ tirā
3. Vā‘iz-i ar zaa bezer Şavt ile takrīr eder
Tūini ol sūkkerin ūftāra eyler i‘ tirā
4. Ehl-i inŐāf u kemāl etmez sūkūt-ı itiyār
Dā‘imā a-gū olan addāra eyler i‘ tirā
5. Bilmeyen ol nazm-ı ‘icāz-nūmāyi Fāzılā
MeŐnevī-i azret-i ūnkārā eyler i‘ tirā

arfu‘-ı

153

fe‘ilatūn / fe‘ilatūn / fe‘ilatūn / fe‘ilūn

(Vr. 102^a-6)

1. Geldi mūjde o encūmen-ārā-yı neŐāt
Őāgar albime oydu yine Őahbā-yı neŐāt
2. Őeve gelmez mi dili ‘āŐık-ı bī-āreleri
Görse bir kerre eger gözleri Őahrā-yı neŐāt

3. K̄or mu bir laḥza ḡülistānda ŧeydāyī dili
Āh u zār eylemese ol ḡül-i ra' nā-yı neŧāt
4. Bāde kim cevher-i iksīr-i ŧafāyı dildir
K̄atresi olsa n'ola zīnet-i mīnā-yı neŧāt
5. Olur olmaz yere ŧarf etme ŧaḳın ŧahbāyı
Sāḳiyā etme telef kim odur eczā-yı neŧāt
6. Semt-i iḳbāle buḡün esdi ' aceb bād-ı nesīm
Def -ı idbār edip eyledi īmā-yı neŧāt
7. Verdi endīŧeyi aḡyāra cihānda Fāzıl
Himmet-i pīrī ile eyledi icrā-yı neŧāt

154

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 102^a-14)

1. Nāme-i yāri oḳutdum ḥaṭṭ u imlāsı ḡalaṭ
Etmiş ibrāz-ı muḥabbet mühr u imzāsı ḡalaṭ
2. Bir ḥabiŧ ḥīle-kārı kātib etmiş kendüye
Raṭb u yābis yazdığı elfāz u ma' nāsı ḡalaṭ
3. Ṭa' n edersen çok mudur ol meŧa' -ı hezl-āveri
Ḥikmet-āmīz sözleri ŧaçma mu' ammāsı ḡalaṭ
4. Fāiḳ-i aḳrān olmuş gibi eyler iftiḥār
Kendüye kātib ŧanır bilmez ki inŧāsı ḡalaṭ
5. Ḡalibāne mest-i lā-ya' ḳīl olup leyl u nehār
ŧa' iriyyet idda' ası gibi rü'yāsı ḡalaṭ
6. Farḳ u temyīze degildir muḳtedīr nīk u bedī
' Aḳlı ḳāŧır fehmi nāḳıŧ fikr u ḥulyāsı ḡalaṭ
7. Sāye-i Monlāda olmuşken rumūza āŧinā
Fāzılıñ olmaḳ ne mümkün ' arz u inhāsı ḡalaṭ

155

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 102^b-3)

1. Vech-i ān diler yā⁴ hiç cāna vermez mi neşāt
Verd-i gülşen bülbül-i nālāne vermez mi neşāt
2. Lāle-veş zerrīn kadeh devr eyledi gice bāğda
Bezme revnāk hātır-ı rindāne vermez mi neşāt
3. Sāķi-i sīmīn ten raķs eyledikçe bezmde
Bāde-i engür ile peymāne vermez mi neşāt
4. Görse mir'at-ı mücellāda cemāl-i pākini
Kendi cism-i nāziki hūbāne vermez mi neşāt
5. Celle-i hicri olurken 'āşıkā dāğ-ı derün
Vuşlatı eyā dil-i sūzāne vermez mi neşāt
6. Bir ğazel tarķ eylesem hāķķında ol şüh seniñ
Vaşf-ı hātt-ı 'ārızı dīvāne vermez mi neşāt
7. Bāb-ı Mevlānāda Fāzıl olmuşum āsūde hāl
Himmet-i Hünkār dervīşāne vermez mi neşāt

156

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 102^b-11)

1. Vā' iziñ kalbinde yok "lā-taķnetūdan" inbisāt
Düşmez anıñcün dilinden bir zemān zıkr-i şırāt
2. İhlilāt-ı münker u 'āşık muħabbetden degil
Pütede nā-çār erziz-i zerle eyler irtibāt
3. Kāle-i fazl u ma' ārifdir cihānda mu' teber
Zātadır rağbet degil rüzgārdan olsa besāt

⁴ B'de (yā) vardır.

4. Lāubālī meşrebāndır dā'imā fāka başan
Şadme-i düşmenimiz 'ālemde ehl-i ihtiyāt
5. Yār ile aġyār temyīz edemez bir vechle
Devr-i ebvāb eyleyen şahş ile etme ihtilāt
6. Kālb-i 'āşık bŷy-ı zŷlfŷnden olurken mŷnbesit
Sākı vu şahbādan 'ale'l-'āl gelmez mi neşāt
7. Hıkm̄et u 'irfān dersin Meşnevīden almışım
Fāzılā her nuţkumu taşsın eder ehl-i simāt

157

fā' ilātŷn / fā' ilātŷn / fā' ilātŷn / fā' ilŷn

(Vr. 102^b-19)

1. Ravza-i dilde nŷmāyān oldu şebbŷy-ı neşāt
'Andelibe mŷjde kim geldi o gŷl-rŷy-ı neşāt
2. Zevk u şevk ĩrāş eden şahn-ı çemendir 'āşıka
Eylemez mi arzŷ 'ākıl olan sŷy-ı neşāt
3. Pāre pāre eyle sākı şışe-i derd u ġamı
Bezmi şahbāyı revān et kim odur cŷy-ı neşāt
4. Keyf gelmez 'āşıka zāhid gelirse meclise
Hālet-i 'aşkı nedir bilmez o bed-ħŷy-ı neşāt
5. Nŷş-ı meyden neşve ħāşıl eylemez ehl-i vera'
Bilmez ol bī-derk u iz' ān kandedir kŷy-ı neşāt
6. Zāhidā cānān ile ŷlfetden eylersin ey ibā
Çŷndŷr gelse gerekdir saña āhŷ-yı neşāt
7. Fāzılā dergeh-i Hŷnkāra olaldan āşinā
Nev-nŷmāyiş mi saña gŷsterdi dil-cŷy-ı neşāt

Harfu'z-Zı

158

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 103^a-9)

1. O şāh-ı 'ālemiñ çeşm-i siyehinden cihān maḥzūz
Ḥayāl-i tūr-i müjgānından olmaz mı kemān maḥfūz
2. Eger bāğ-ı cemāl-i yāre kılsa biñ nigāh kerem
Olur gonce-feminden 'andelib-ı gülistān maḥfūz
3. O mehdır 'ālem-i ḥüsnüñ hümā-yı sa' d pervāzı
Vücūd-ı nāzıkinden evc-i dilde āşiyān maḥfūz
4. Eder mi bāğ-ı 'aşk-ı yārdan ehl-i dil istib'ād
O şūḥuñ kāmetiñden olmada serv-i revān maḥfūz
5. Muşavverdir ḥayāl-i āyinesinde 'āşıkıñ ma' şūḥ
O sım-endāma baqdıqca olur şafī dilān maḥfūz
6. Eger bezm-i muḥabbetde bulunsa ol perī-peyker
Degil āluftesi belki olur pır-i muğān maḥfūz
7. Göñül dest-i irādetle muḥabbet etdi ol şūḥa
'Aceb mi iltifātından olursam her zemān maḥfūz
8. 'Alāka nidügin añla ḥaḳıḳat mübtelāsından
Teferrüs eyle ḥāl-i 'aşkı ol her vaqt u ān maḥfūz
9. Şadā-yı nāy Fāzıl gūş edip dergāh-ı Monlāda
Nevāsından olurlar sākinān-ı āsumān maḥfūz

159

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 103^a-19)

1. O şūhuñ maqđemiyle oldu meclis neş'e-yāb-ı hāz
Bütün ehl-i dile geldi şafā-yı bī-ḥesāb-ı hāz
2. Tulu' etdi şeb-i tārnāda bedr-i münir-āsā
Ṭağıtdı bezmi zihī ol māh-ı tāb-ı hāz
3. Görünce ḥāce kürsiden o şūhuñ ḥaṭṭ-ı ruḥsārını
Bırakdı pendı açdı 'aşka dā'ir bir kitāb-ı hāz
4. Dil-i 'aşık olur mu münkesir hiç seng-i sevdādan
O şūhuñ her nigāhından gelir şeyḥe şebāb-ı hāz
5. Dil-i maḥzūn ehl-i 'aşkı mesrūr eylesin nazmım
Ben oldum sāye-i Monlāda Fāzıl müsteṭāb-ı hāz

160

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 103^b-6)

1. O şūḥa bir baqışda oldu böyle bī-mecāl vā'iz
Edip da' vā-yı 'aşkı verdi şāha 'arz-ı ḥāl vā'iz
2. O serv-kāmetiñ bir kez göreydi zūlf-i müşkinin
Verir fetvā-yı 'aşkı 'aşka bī-kīyl u kāl vā'iz
3. İdelden arzū-yı pūs-ı la'liñ ol perī-rūyuñ
Güzel sevmekligi dersinde gösterdi ḥelāl vā'iz
4. 'Aceb sevdā-yı ḥāme düşdü ol āfet için şimdi
Ferāmüş eyledi taqvā-yı 'aşka oldu dāl vā'iz
5. Olur şirk-i ḥafiden Fāzılā āzāde bir demde
Kitāb-ı Meşnevīyle eyler ise ḥasbiḥāl vā'iz

161

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 103^b-12)

1. Ma'ārif-i āşinānıñ bā' iş-i i' zāzıdır elfāz
Meḥāzin kemālīñ cevher-i mümtāzıdır elfāz
2. Ḥaḳīkatde kelām-ı ḥüsn u ḳubha tercümān olmuş
Kemāl aşḫābınıñ eczā-yı ser-efrāzıdır elfāz
3. Eder aġyār-ı şādıġ yāri düşmen bir tekellümde
Bu ḥālet ile ḥalkıñ muḥliş u ġammāzıdır elfāz
4. Serv-i ḥırmeni dā'im eyler ilḳā ṭab' -ı insāne
Gerek ḥayr gerek şerriñ 'aceb dem-sāzıdır elfāz
5. Der-i Monlāya Fāzıl daḫil olduñ başla ġüftāra
Muḥabbet evciniñ kim tā'ir -i şahbāzıdır elfāz

162

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 103^b-18)

1. Nümāyişde şerī' at bābınıñ der-bānıdır vā' iz
Ḥaḳīkat münkerī eblehleriñ sultānıdır vā' iz
2. Ribāye devr ile ḥalka mübāḥa gösterir biñ yol
Dalālet kişveriniñ şāḫib-i ḥazlānıdır vā' iz
3. Ḥaḳīkat sırrını seyr edemez āyine-yi dilde
Hemān şirk-i ḥafīniñ vāḳıf-ı burhānıdır vā' iz
4. Sivā derdiyle saçmış cerre rāh-ı istiḳāmetden
Velāyet münkeri sım u zerin ḳurbānıdır vā' iz
5. Cihāmı aldadır zāhir kıyāfetle şaḳm Fāzıl
Şavuş dergāh-ı Monlāya riyā şeyṭānıdır vā' iz

Harfu'l-‘Ayn

163

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün(Vr. 104⁹⁻⁵)

1. Ka‘ be-i ‘ aşka teveccühdedir aşhâb-1 semâ‘
Kürre-i arz gibi dönmede erbâb-1 semâ‘
2. ‘ Āşıkā şubh u mesâ bâb-1 teveccüh meftûh
Nereye baksa görür kıble vu mihrâb-1 semâ‘
3. Münker-i vahdet olan nâ ‘il-i maflüb olamaz
Ara bul ehl-i başiret isen esbâb-1 semâ‘
4. Kâ ‘il-i vahdet olan kayd-1 riyâya düşmez
Fehm eder bu sözü ancak ulü‘l-elbâb-1 semâ‘
5. Şirk ile ‘ İzzîye cenüb ile şimâle düşmez
Şems-veş Fâzıla rüşen görünür bâb-1 semâ‘

164

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün(Vr. 104⁹⁻¹¹)

1. Her ne dem tennüre-bend vecd olup etse semâ‘
Mevlevî cevvi-i semâda zikri eyler istimâ‘
2. Nây-1 ta‘ yîb ile ifşâ-yı râz etdi deyû
Mâşadağdır küllü sır-1 câveze‘l-işneyni şâ‘
3. Dâ ‘imâ ehl-i haqîkat nâ ‘il-i maqşud olup
Mihr-i rahşân gibi ‘ âlem içre eyler intifâ‘
4. ‘ Āşık-1 nâlânda mümkün mi olsun inbisât
Ney gibi âh u enîn-i ‘ aşkı bulmaz inqitâ‘
5. Yâre vuşlat isteyen hubb-1 sivâyı terk eder
Rişte-i tül-i emelle eylemez hiç ictimâ‘

6. Şâf-dil idrâke kâdir olamaz ehl-i dili
Etmedikce zümre-i ehl-i kemâle ittibâ'
7. Girse zâhid bezm-i 'uşşâka hevâ-yı 'aşk ile
Muṭrib-i maḥfil gibi eylerdi beste ihtirâ'
8. Hâne-i ḳalbine kimiñ vermişse pertev şem'-i 'aşk
Devr eder pervâne-veş rüşen olur mişl-i şuâ'
9. Bülbül-i şeydâ gibi Fâzıl der-i Hünkârda
Gonce-i maḳşûda erdi buldu bü-yı intif â'

165

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr. 104^b-2)

1. Eylemez 'âşık olan aḡyârdan bir intif â'
Bülbül-i zâra gelir mi ḥardan bir intif â'
2. Merd-i şâhib-i kînden bir vechle gelmez vefâ
Var mı görmüş kimse zehr-i mârđan intif â'
3. Hâşma eyler ser-fürü bî-hüde bî-idrâk olan
Var mı etmiş ḥâin-i bed kârdan bir intif â'
4. Devr-i ebvâb eyleyen şahşı muḥib tutma ebed
Etme ümid öyle bir bî-'ârdan bir intif â'
5. Āteşî meşreb olan dilberlere olma yaḳîn
Maḥv olur pervâne görmez nârdan bir intif â'
6. Bir zemân şüfi-i bârid dersine etme devâm
Hâşıl olmaz öyle ḥâm inkârdan bir intif â'
7. Hırḳa-puş ol Fâzılâ dergâh-ı Mevlânâda kim
Etmemek mümkün midir Hünkârdan bir intif â'

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 104^b-10)

1. Ney edince 'aşk ile ezhār-ı elhāne şürü'
Bülbül-i şeydā eder ol demde efgāne şürü'
2. Şem' -i hüsn-i yāri seyr etdikce pervāne mişāl
'Aşıkñ kalbinde eyler 'aşk cevlane şürü'
3. 'Āfiyet-i ordu-yı 'aşka ehl-i dāniş 'azm eder
Nefs ile gāvġāya eyler pādişāhāne şürü'
4. Kāf-ı 'anķāya muhib kalb-i 'āşıkdır hemān
'Āleme hep andan eyler feyz-i tayrāne şürü'
5. Semtinde 'āşık olan erbāb-ı dil bi-ihtiyār
Rüy-ı yāri görmekle eyler hākimāne şürü''
6. Hāl-i zevk u 'aşkı bir kez añlasa bühtāndan
Tövbesin şūfi ederdı halka i' lāna şürü'
7. Hāne-i dilde biraķmaz zerrece ġamdan eşer
Eyleyince bezmde devrāne peymāne şürü'
8. Zevk-ı şahbā-yı muhabbet n'olduġun derk eylese
Hāce eyler idi ders-i 'aşkı şıbyāne şürü'
9. Ehl-i vecdiñ şeh-peridir Fāzılā ism-i Celāl
Mevleviler eyler anıñ ile devrāne şürü'

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(Vr. 105^a-1)

1. Teehħürle bir emriñ şanma kim tedbiridir māni'
Anı levh-ı ezelde yazmamış taķdīridir māni'
2. Hārābe-zār olur idi bu 'ālem ġaflet olmazsa
'Aql-ı nefse uyup hep hāhiş ta' mirdir māni'

3. Cihānıñ çekdigi miñn u meşākıñdan halāş olmaq
Bütün kesb-i yed i' māl olan taqşırdır māni'
4. Eger zabı olmaz ise şıre beñzer nefsi-insān
Mazarrat etmege bend olduğu zıncırdır māni'
5. Hāmā 'il neylim Fāzıl belādan olmağa maħfūz
Der-i Monlāya girdim her belādan Pırdır māni'

168

mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün

(Vr. 105^a-7)

1. Bu şeb ol çeşm-i cādū nergisi şehlā mıdır māni'
Hayāle gelmez başka bir hulyā mıdır māni'
2. Gönül pır-i meyiñ ayrılmıyor bezm-i şafāsından
O sāki-i perı-rū şışe-i şahbā mıdır māni'
3. Beni bende etdi küfr-i zülfüne bir āfet-i devrān
Görünmez çeşmime bir nesne bu sevdā mıdır māni'
4. Kızamaz der-bān-ı bāğ-ı yarıñ ehl-i 'aşkı gül-zāra
Yasāğ şahsına mıdır bülbül-i güyā mıdır māni'
5. Külāh u ⁵ hırka Fāzıl lābis olmuş şıdık ile anda
Dehālet etmemek ğayre der-i Monlā mıdır māni'

Harfu'l-Ğayn

169

fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

(Vr. 105^a-14)

1. Vermez iken müfti-i 'allāme fetvā-yı mesāğ
Ehl-i dil etmez mey u maħbūbdan bir dem ferāğ

⁵ B'de s.147, 21.satırda (vav) harfi konulmuştur.

2. Men' ederken h̄'āce ʔullāb-ı meyi d̄üſ̄ineden
Sāk̄i-i nevres için bezme bu ſeb etdi ayağ
3. Mescidi meyḥāneye tahv̄il ederdi b̄i-riyā
Lezzet-i ſahbā ile eylerse ta' ʔir-i dimāğ
4. Kūh-ken bilseydi ger ' aſkı ſüveydā-yı dili
İḥtiyār etmez idi ſaḥrāları mānend-i zāğ
5. Būlbūl-i ſeydāyı gör kim mesken etmiş gülſeni
Çekseler z̄incir ile d̄üſmez gülistāndan ırāğ
6. Āſinā-yı sırr olan ʔa' n etmez aſḥāb-ı dili
Zāhid-i vaḥſi gibi gezmez cihānda deſt u dağ
7. Sāye-i Monlāda Fāzıl buldu rāh-ı müſtaḳim
Vaḳı' a olmaz ḥaḳīḳat dehr-i dūnda ſol u ſağ

170

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 105^b-3)

1. Dehri dūn ḳoymaz cihānda dā 'imā aḥſām-ı ſağ
Var mıdır imkān her rü 'yān ola aḥkām-ı ſağ
2. D̄üſme ḳaydı dāneye ' anḳa ṭabi' at ol müdām
Ḥaḳḳa tefevvüz et umūruñ kim ola encām-ı ſağ
3. Ğill u ğiſden ſaf ʔut ' ālemde dā 'im ḳalbini
ʔutmaḳ isterseñ eger āyine-i endām-ı ſağ
4. Himmet et kim ḳubḥ ile yād etmege ' ālem seni
Nīk ṭab' āniñ olur dūnyāda dā 'im nām-ı ſağ
5. Cām-ı billūrı ne güne ḥıfz etseñ i' tinā
Birgün elbette olur görmezsiñ ol gül-fām-ı ſağ
6. Var mıdır iſkeste ḥāṭır olmamış bu dehrde
Ādeme mümkün mi olmaḳ müddet-i eyyām-ı ſağ
7. Fāzılā sevdā-yı b̄i-ma' nāyı ḳalbiñden çıkar
Bāb-ı Mevlānāya gir gör anda ſubḥ u ſām-ı ſağ

171

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 105^b-11)

1. Zāhidā şahbāyı etdiñ gerçi ' uşşāka yasāğ
Yok ' arakdan bahş müdām ver aña yār-i mesāğ
2. Bādedir ehl-i diliñ kāşānesin şenlendiren
Sāğarı şahbāya men' nā-sezādır ver ferāğ
3. Saķi-i sīmīn-ber devr etmede pervāne-veş
Ehl-i meclis hāzır olmuş ortada ister çerāğ
4. Muhtesib resmin alırken her gice meyhāneniñ
Vā' iz-i nā-puhte men' i neşr eder hep şol u şağ
5. Hākim belde oturmuş bezmde görmez misin
Husrev-i Dārā gibi kurmuş mülükāne otāğ
6. H'āce taht başına geçmiş hem açmış ağızını
Teşnelikten bahş eder olmuş ' aceb suhte-dimāğ
7. Etdi ders u mescidi şūfī ferāmüş ' aşk ile
Olmuş ol lāle ruhuñ fikr u hayāli aña dāğ
8. Şavt-ı sāz u nağmeniñ ālüftesi olmuş meger
Bezm-i cānāndan ne mümkün hārice atsın ayağ
9. Dergeh-i Hünkārda Fāzıl mey-i feyz içer
Bī-nemekler meclis-i ' aşka gelir mānend-i zağ

172

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 106^a-2)

1. Hīkmet u ' aql u kemāl olalı ' unvān-ı dūrūğ
Kesb-i ' izāz u şeref eyledi erkān-ı dūrūğ
2. Cevher-i şıdka ' aceb qalmadı ' ālem revāc
Zīb-i derc-i şefer oldu gühergān-ı dūrūğ

3. İzdihām oldu maḥall kalmadı ehl-i şıdka
Doğrusu buldu girān kıymeti meydān-ı dūrūğ
4. İstikāmet aramaz ‘aşrımızıñ erkānı
Nā’il-i ḥil‘ at olur nāvere sencān-ı dūrūğ
5. Pek kesād oldu gedā çarşūsuna gelmez hiç
Aratdı pāzār-ı kibār içre yeñi şān-ı dūrūğ
6. Daha bundan eyū olur mu şeref māyesi kim
Neşr olur ‘āleme bir gün nice i‘lān-ı dūrūğ
7. Der-i Monlāya düşüp maḥbaḥa gir ey⁶ Fāzıl
Bulamaz anda maḥal kendüye mihmān-ı dūrūğ

Ḥarfı'l-Fe

173

fā‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

(Vr. 106^a-11)

1. Yār ile hem-bezm olmaqdır baña ‘izz u şeref
Dildeki dāğ u elem böyle olur maḥv u telef
2. ‘Āşık-ı nā-şād ‘aceb mi eylese fikr-i vişāl
Yāri gördükçe olur gönlündeki ġām ber-ṭarāf
3. Yāri añdıqça dil-i ġam-gir ‘āşık şād olur
Kalmaz ehl-i ‘aşqda şevk u muḥabbetle esef
4. Gāh ağlar gāh tebessümde olur erbāb-ı ‘aşk
Bağlamışdır añları zıncir-i sevdā-yı selef
5. Lezzet-i ‘aşk-ı ḥaḳıḳiyi ne bilsin zāhidān
Girmişdir küşene ma‘nā-yı lafz-ı "men ‘araf"
6. Zıkr u devrān-ı semā‘a ṭa‘n eder ehl-i vera‘
Zann ederler cevher-i ‘irfānı mānend-i ḥazef

⁶ B’de s.148, satır 24 ’te (elif) harfi vardır.ey şeklinde okundu.

7. Bende-gân-ı Mevlevî her dem çeker ism-i Celâli
Añlara Fâzıl verir şevk-ı diğer nây ile def

174

fâ' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün

(Vr. 106^a-19)

1. Hâtırâ gam mı gelir var iken ol yâr-ı laţîf
Tab' a sıklet getirir olsa da ağıyâr laţîf
2. Ne kadar eylese bülbül nâgmât-ı dil-süz
Baña dil-dâr -sâz olmaz gül-i gül-zâr-ı laţîf
3. Çeşm-i maħmûrî ile neş 'e gelir encümene
O sebepden arar zühde dil-dâr -ı laţîf
4. Mihr u meh hüsününe bir vechle karşı gelmez
Bâreka'llah nedir andaki ruhsâr-ı laţîf
5. Luţf u ihsân ile eyler ' aqla kesb-i şafâ
Andan özge olamaz dehrde bir kâr-ı laţîf
6. Cerr-i eşkâl gibi olma gîrân cânâ şakın
Çekmez erbâb-ı hüner olsa daħî yâr-ı laţîf
7. Fâzılâ dergeh-i Hünkâra deħâlet etdiñ
Allâh Allâh de ki öldür saña ezkâr-ı laţîf

175

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr. 106^b-8)

1. Cezbe-i ' uşşâka bir âlet olup bî-çâre def
Çalmır şevk u muhabbetle ' aceb hem-vâre def
2. Hey 'etiñ tağyîr edip aşhâb-ı ' ıyş u nüş anıñ
Dâ 'ir e şeklinde oldu fâsık-ı dâvâre def
3. Tekyelerden bir zemân çıkmaz iken fışka düşüp
Devr eder meyhânelerde şimdicek mekkâre def

4. Bir 'aceb hâldir ki derk eyler anı ehl-i 'uqûl
Halk-ı 'âlem gibi düşdü tab'-ı nâ-hem-vâre def
5. Güyiyâ zî-rûhdur 'uşşâk-ı bî-pervâ gibi
Görse bir meh-pâre eyler kendini biñ pâre def
6. Şüreti bî-cân iken maḥbûb için efgân eder
Meclis-i ḥûbanda olsa n'ola şad pâre def
7. Sa'y ederken ehl-i 'aşkıñ keşret-i tevḥîdine
Bil-'akis fışk u fücürîñ başladı ezhâra def
8. Geçdi neyden etdi ṭanbûr u kemâna ilticâ
Merkezin terk eyleyip âh oldu yâr aḡyâre def
9. Neyle dem-sâz ol der-i Ḥünkâra Fâzıl gibi
Maḥrûm etmez ehl-i 'aşkı nükte-i esrâr-ı def
10. Peyrev olmak ḥaḡḡ-ı pîre ne mümkün nazmîde
Duhl pür âvâze mânend olamaz bî-çâre def

176

fâ' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün

(Vr. 106^b-19)

1. Rûy-ı cānâne yaraşmış o siyeh zülf-i zarîf⁷
Baḡamaz oldu anı vâ' iz ile merd-i ḡarîf⁸
2. Ḥaṭṭ-ı ebrûları bir levḡâ-i miḡrâb gibi
O mehiñ vechi eder cāmi'-i ḡüsnü ta' rîf
3. O elif ḡâmeti bir kerre taḡayyül ile
'Ârif olmaz kişi bilmek ile lâm-ı ta' rîf
4. Bâdesiz neş'e verir ehl-i dile ol sâḡî
O leb-i sükkerî ḡâbil midir etmek ta' rîf

⁷ B.de s.149,st.20 'de laṭîf yazılmıştır.

⁸ .('Äleme fülful ḡâli getirir büy-ı laṭîf)

Bu tek mısra gazelinin yanına der-kenar olarak yazılmıştır.B.de s.149' da da bulunur

5. Farzı kıl virdi oqu eyle semâ' ey zâhid
Sen de ol Mevlevî Fâzıl gibi dervîş-i 'ârîf

Harfu'l-Ḳaf

177

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr. 107^a-7)

1. Mevlevîniñ pîr evidir gūyiyâ eyvân-ı 'aşḳ
Nevbetin muṭrib çalınca ḳurulur dîvân-ı 'aşḳ
2. Sâlikânîñ hâlini seyr et semâ' eyler iken
Ġarḳ olurlar nûra pervâne gibi erkân-ı 'aşḳ
3. Ser-fürü etmez cihânda kimseye ehl-i sülûk
Her biri bir meslege olmuş anîñ sultân-ı 'aşḳ
4. Zâhidân iḳlîm-i 'aşḳı târ-ü-mâr etmek diler
Haydar-güzâr ḳomaz kim andadır meydân-ı 'aşḳ
5. Fülk-i 'aşḳıñ hâline nerden habir olsun cihân
Pek uzaktadır gözlerden añlarıñ seyrân-ı 'aşḳ
6. Hep felekler devr eder erkân-ı Mevlânâ gibi
Anları taḫrik edendir mâlik-i devrân-ı 'aşḳ
7. V â' izâ girme benimle imtiḫân-ı 'aşḳa sen
Fâzıla Şems ile Monlâdır veren fermân-ı 'aşḳ

178

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr. 107^a-15)

1. Her zemân' aynımnda şâbitdir ḫayâl-i ḫüsn ü 'aşḳ
Müncelîdir Ṭür-ı dilde rûy-ı âl ḫüsn ü 'aşḳ
2. Şüretâ mestûr ma' nâda ' ayân u müncelî
' Aḳs eder âyine-i ḳalbe cemâl-i ḫüsn ü 'aşḳ

3. Ol kadar hâl-i teyakkuz üzereyim 'âlemde kim
Her neye bakşam nümâyandır kemâl-i hüsn ü 'aşk
4. Zâhid istiğrâk-ı 'aşkdan haber-dâr olmadı
'Andelîbi söyledir gülşende hâl-i hüsn ü 'aşk
5. İns u cin nev-i' behâim üzre kâ'imdir müdâm
'Âlemi etmiş ihâta nev-nihâl-i hüsn ü 'aşk
6. 'Âşıkân mişl-i hümâ uça felekde var yeri
Anlara eyler i'âne per u pâ hüsn ü 'aşk
7. Bâb-ı Mevlânâya Fâzıl rûz u şeb eyle devâm
Bende-gân anda çeker ism-i Celâl-i hüsn ü 'aşk

179

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr. 107^b-4)

1. Hâne-i kalbe gelip iskân etdi hüsn ü 'aşk
'Âşıkâ ihsân-ı bî- pâyân etdi hüsn ü 'aşk
2. Sahâ-i dilden gamı sildi süpürdü ser-te-ser
Hâtır-ı maḥzûnumu şādân etdi hüsn ü 'aşk
3. Şeb-çerâğ-âsâ n'ola süzân olursam ḥaşre dek
Dilde pervâne gibi devrân etdi hüsn ü 'aşk
4. Vâkıf oldum ehl-i 'aşkın sırrına her vech ile
Baña bir feyz-ı diger ihsân etdi hüsn ü 'aşk
5. Kûh-ı Tûr-âsâ gönül aldı tecelliden naşîb
Sînede birden bire tuğyân etdi hüsn ü 'aşk
6. Erdi dil âb-ı hayâta bâb-ı Mevlânâda kim
Zîkr ile kalbinde bak tûfân etdi hüsn ü 'aşk
7. Sâyesinde iftihâr eyler isem Fâzıl sezâ
Ḥâzret-i Şemsi baña sultân etdi hüsn ü 'aşk

180

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 107^b-12)

1. Hâzret-i Hünkâr-ı ma' nîdir cihânda şâh-ı âşk
Olmasın mı ehl-i ' irfân ' âzim-i şeh-râh-ı ' aşk
2. Kisve-i mevrûş sürürdur külâh-ı Mevlevîye
Anî ile sâlikân olmağdadır âgâh-ı ' aşk
3. Kûbbe-î pâk binâ-yı Hâzret-i Kerrârdır
Bir zemân olmaz harâbe-zâr hiç dergâh-ı ' aşk
4. Zâhid-i nâ-puhte münkerdir mağâm-ı ' aşkı kim
Olmamışdır aña mesken bu nişîmengâh-ı ' aşk
5. Bu cihân durduğca sâbitdir ziyâ vü pertevi
Zâ' il olmaz haşre dek ' âlem mihr u mâh-ı ' aşk
6. Bülbüle karşı gelip gülşende nây-ı pür şadâ
Açdı sînemde benim bin dağ-ı demle âh-ı ' aşk
7. Fâzıl etsem sâye-i Monlâda ğayre ser-fürü
Redd eder mi bendesini hiç o şâhen-şâh-ı ' aşk

181

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

(Vr. 108^a-1)

1. Melâmet-kâr olup Mecnûn gibi nâlendedir ' aşık
Pey-a-pey vuşlat-ı yâri ' aceb kevnîdedir ' aşık
2. Yanar şem' i muhabbet ' aşıkın gönlünde sönmez hiç
Bu ' âlem ser-nigün olsa yine pür-ğandedir ' aşık
3. Bir özge semm-kâtildir cefâ vü firqat-i maḥbûb
Ne dürlü etse istîğna yine pâyendedir ' aşık
4. Aña ' arz-ı kumâş-ı iştiyakda hiç kuşur etmez
O şūḥuñ luḫf-ı bî-pâyânına şermendedir ' aşık

5. Biz ise bezm-i 'aşkı şülelendirdik ney u demle
Gören gülşende zann eyler dil-i külhandadır 'aşık
6. H̄ayāl-i yār ile r̄uz u şebīn devrānını görmez
O mihrin neyyir ruhsārıyla tābendedir 'aşık
7. Biz aldık ders-i 'aşkı dergeh-i H̄ünkārdan Fāzıl
Aniñçün himmet-i Şems ile her gülşendedir 'aşık

182

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr. 108^a-9)

1. Tecellī-i vişāl-i yār için külhandadır 'aşık
H̄ayāl-i çeşm-i peykerle şanır gülşendedir 'aşık
2. H̄ayāl-i nergisī çeşmiyle ol şūh-ı sitemkārñ
Mişāl-i şüret dīvar ser-efkendedir 'aşık
3. Taşavvur eyledikçe 'arız-ı pür-tāb-ı cānāmı
Ser-ā-pā şüle cevvalē-veş tābendedir 'aşık
4. Muḥabbet mülkünün ḥākān-ı pür 'ünvānıdır ma' şūḳ
Aniñ ṭāḳ-ı mu' allā dīde-bānı bendedir 'aşık
5. Başında ol kıyāmet kāmētiñ sevdāsı olduḳça
Vücūdu maḥv olur ammā yine pāyendedir 'aşık
6. Seniñ biñ cāmyla memnūn dūšnām u 'inābıñdır
Hemān zann etme kim maḥzūz luṭf u ḥandedir 'aşık
7. Faṭīn u Fāzıl u H̄ikmet olunca yek-zebān böyle
Rumūz-ı 'aşḳdan baḥş etmede şermendedir 'aşık

183

fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlün

(Vr. 108^a-17)

1. Girme baḥş u vaḥdete ey sālīk zıy-yı ṭarīḳ
Baḳ ḥulūş üzre hemān tevḥid-i Ḥākka ol şadīḳ

2. Çok tavîl yoldur bu şâhra içre gülşen bulmağa
Gir yola gerçek bulursuñ kendine şâdık vefîk
3. Her kişi çıkamaz bu yoldan doğru rah-ı vuşlata
Erişir pâyına dâmen bulmadan mürşid u veşîk
4. Ehl-i ‘aşkıñ pek çoğu bu silke ‘azm etdiyse de
Çaldı baħr-ı hayret içre cezbesi oldu ‘amîk
5. Baĸ Nesîmî ile Manşür sekr içinde ĸaldılar
Bulmadı Şiblî gibi ol meyde maħmûr bir refîk
6. Diyemem ben vahdeti inkâr eden Hakkı bilir
Mürşidi bulmaĸ gerekdir ĸalmasın mülhid-i ‘atîk
7. Pîrimiz ism-i Celâliñ zâkiri Monlâ-yı Rûm
Fâzîlâ sen kıl ‘inâyet râh-ı ‘aşĸda ol şefîk

184

mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün

(Vr. 108^b-6)

1. Gidilmez menzil-i maĸşûda hem-dem olmasa tevfiĸ
Erilmez maĸlab-ı tedbîre munzam olmasa tevfiĸ
2. Sikender-veş cihâna mâlik olsañ kudretiñ yetmez
Esâs re‘y u tedbîr üzre muĸkem olmasa tevfiĸ
3. Hâyâl-i cem‘ u mâl u câh-ı şervet fâ‘ide vermez
Terâzûda mevâzin zerle dirhem olmasa tevfiĸ
4. Dil-i bîmârı aĸyâr zaħma senden etmege tedhîn
‘Aceb mümkün mi ĸâzîk ile merhem olmasa tevfiĸ
5. Nice bî-çâreler ĸaĸ‘ı merâtıbcün çeker zaħmet
Erişmez rûtbe-i vâlâya sellem olmasa tevfiĸ
6. İşâbet eylemez bir re‘ye ‘aĸl u fikr-i Eflâtûn
Eger ol emriñ icrâsında mülhem olmasa tevfiĸ
7. Ne mümkün Fâzîl-ı bî-çare girmek bâb-ı Monlâyâ
Ana râh-ı Hüdâda yâr-i hem-dem olmasa tevfiĸ

185

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 108^b-14)

1. 'Ādetim āvārelikdir albde ārām yok
Hātırımda arzū-yı zev-i bī-encām yok
2. Tende Őiĥhat dilde rāat elde fırŐat olsa da
Bezm-i meyde cām yok Őāı-i Őim-endām yok
3. Cānıma kār eyledi urbetde yāriñ ĥasreti
Anıñcün albde ārāma hi hengām yok
4. Meclis-i cānānden ben dūr u mehcūr olalı
Dilde bir Şüretle meyl-i zeve Őub u Őām yok
5. Fāzılā gir ĥangāh-ı Mevleviye Őıd ile
Rabet etme mā-sivāya anda neyl-i kām yok

186

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 109^a-1)

1. Bir taım zālīm elinde aldı ehl-i dād yok
Őāib-i inŐāf yok Őān-ı istimdād yok
2. ok ta' accüb eylerim zāhid senin avāline
Etme da' vā-i kerāmet sende isti' dād yok
3. Őey efendi bī-delil erkān-ı Ĥac mümkin degil
ande ilāŐ u icāzet kuvvet-i irŐād yok
4. MaŐadın taŐil-i 'ilm etmekdir ammā sevdiğim
Mekteb-i efāl ire ehl-i dil üstād yok
5. Mevlevilerle n'ola Fāzıl olursam hem-nişin
İlerinde ehl-i dil ok münker u ĥussād yok

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 109^a-7)

1. Gülşeni tebrik etdi bülbül-i güyâ-yı 'aşk
'Aşıkım gönlünde açıldı gül-i ra' nâ-yı 'aşk
2. Kays-âsâ sū-be-sū Leylâyı eyler güft-gū
Düşdü sahrâ-yı belâya 'aşık-ı rüsvâ-yı 'aşk
3. Eylemez raġbet serây-ı pâdişahiye o kim
Lâne tutdu Kâf kalbinde anıñ 'anķâ-yı 'aşk
4. Kaṭredir nisbetle kalb-i muhlise bu baḥr u ber
Cümleden a' zamdır anda sâhil u deryâ-yı 'aşk
5. Tîşe-i âh ile kaṭ' et mâ-sivâyı kalbden
Küh-ken den hisse al añla nedir sevdâ-yı 'aşk
6. Bir küyden baḥş olunmaz bu kitâb-ı 'aşk
Etme bî-hüde yere zâhid ile ġavġâ-yı 'aşk
7. Varsa 'aqlıñ intisâb eyle hulûs-ı kalb ile
Derġeh-i Monlâdadır Fâzıl nevâ vu nây-ı 'aşk

Ḥarfu'l-Kef

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 109^a-16)

1. Barda rengin ile kânūnumu ḥâr etsem gerek
Geldi âvân-ı şitâ nârı bahâr etsem gerek
2. Şem' -i ruhsârın taḥayyül eyleyip ol mehveşiñ
Kalbde 'aşkın şarâbın şüle-dâr etsem gerek
3. 'Andelib kalbe rengin besteler meşķ eyleyip
Gülistân-ı 'aşkı pür şevķ u mesârr etsem gerek

4. Rind-i bî-endîş-i şâh-ı mülk-i ‘aşkı dehrde
Çeşm-i âlâmı gönülde târ u mâr etsem gerek
5. Lâne vü dâne hevâsından berî ‘anķâ benim
Per u bâl ‘aşk ile çarķ-ı güzâr etsem gerek
6. Öyle şehbâzım ki murġ-ı ‘aşkı çâr per şehperim
Evc-i a‘ lâya ma‘ ârifde şikâr etsem gerek
7. Ney gibi dem çekdigimde çarķa dek âhım çıkar
Bâb-ı Mevlânâda Fâzıl iftiĥâr etsem gerek

189

mefâ‘îlün / mefâ‘îlü / mefâ‘îlü / fe‘ûlün

(Vr. 109^b-5)

1. Ey şüh-ı cihân ‘âlemi iġvâya mı geldiñ
Maĥbûb-ı zemân olduġun inhâya mı geldiñ
2. ‘Arz etmiş idim derd-i dili ben saña maĥfî
Serd eyledigim râzımı ifşâya mı geldiñ
3. Aĥbâbıñ ile kaţ‘-ı muĥabbet mi murâdıñ
Âlüfte olup düşmene hem-pâye mi geldiñ
4. Her gördüğüne bâl açıp sâye bırakma
Herkez seni zann eylesin ‘anķâya mı geldiñ
5. Div kim ‘aceb kırdıñ ayâġın sen a zâhid
Bu meclis-i ‘uşşâķda ġavġâya mı geldiñ
6. Şüfî şayfamız ehl-i riyâya bu nümâyiş
Seyr etmek için sâķî vü şahbâya mı geldiñ
7. Reng-i gül ile bülbüle dem-beste mi olduñ
Fâzıl gibi yâ derġeh-i Monlâya mı geldiñ

190

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 109^b-13)

1. Çok mudur kadri bilinmezse cihānda kāmiliñ
Zerre denlü farkı yokdur qābil u nā-qābiliñ
2. Bāğda bülbül öterken şavt-ı zāğa kim baqar
Diñlenir mi bezm-i ehl-i dilde lāfi cāhiliñ
3. Nazm u inşāda Feridünem deyu da' vā eden
Şāhib-i şadr olamaz çalmaqla mihriñ hāmiliñ
4. 'Ār u nāmūs şikest etmiş olan bi-ğayddır
'Ādeti olmağ mübeddel mümteni' dir sâ'iliñ
5. Çarhı vapuruñ kırılma kâr eder mi re'y saña
Önüne biñ fersağ olsa ba' di semt-i sâhiliñ
6. Rakīb-ı fayton olan aşhâb-ı cāh u menzilet
Vâkıf olamaz hâline pâ-mâl olmuş rāciliñ
7. Çok mudur da' va-i rüçhāniyyet etse 'aşrda
Sāye-i Monlāda oldu nazmı bālā Fāzılıñ

191

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(Vr. 110^a-2)

1. Müsāvī olmaz erbāb-ı hıredle kadri abdālīñ
Olur mu meclis-i devletde hiç tevqiri hammālīñ
2. Kibāriñ sellem nuṭquyla çıkmasa kaşr-ı iqbāle
Hāzer üzre buluñ yok sıhḥati qolunda remmālīñ
3. Zemāne halkı re's-i māl-mānend 'add eder kezbi
Şatar 'ālemde kıymetlendirir vezn ile aqvālīñ
4. Mürüvvet-i şervet 'ālemde degildir bir kimseye mevrūs
Şehi etmez hāsīs u nā-kesi hiç keşreti mālīñ

5. Ne deñlü nāzik olsa cāhiliñ olmaz sözü maqbül
İşitmez şavt-ı nā-sāzin kemāl aşhābı qavvālñ
6. Egerçi Şemse nisbetle kamer ez' af-ı muzā' afken
Bedirle pertevñ bī-şevk eder necm-i şafā fālñ
7. Riyākārānı koymaz zühd u taqvāyı bāb-ı Hünkāra
Bulunmaz Fāzıl anlarda şafāsı hüsn-i a' mālñ

192

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(Vr. 110^a-10)

1. Sitābulda yine bir nevresīde şāh-ı hūbānñ
Olup üftādesi rüsvāsı oldum halk-ı dünyānñ
2. Cihāna bir dahī gelmiş degildir mişl u akrānı
Nice biñ sihr eder 'uşşākına çeşmi o fettānñ
3. Niçün nazzāreden 'uşşākı men' eylesin ey şūfī
Güle arzūsu vardır bülbül-i nālān u şeydānñ
4. 'İzārından n'ola bir lahza kaldı zülf-i şebgünun
Görünsün pertev-i hüsn-i o mihr-i 'ālem-ārānñ
5. Erişdi husūf gāhi hüsn 'arz edip ol şūh
Görünmez oldu şimdi tal' atı ol māh-ı tābānñ
6. Taḥassürden 'ibāretdir bu bāğ-ı 'ālemiñ hālī
Götürmez neş'e-i çeşm-i bülbül olsa cām-ı şahbānñ
7. Hāzer eyler mi baḥş-ı 'aşqdan zāhid ile hergiz
Bu Fāzıl çākeridir Hāzret-i Şems ile Monlānñ

193

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(Vr. 110^a-18)

1. Şaḫın nā-merde dökme āb-rūyuñ' izzet isterseñ
Hayālī bī-mā' il cāha düşme devlet isterseñ

2. Ta'āmdır sevķ eden bu 'ālemi her zillate ey dīl
Harīş-i şervet olma hūsn şīt u şöhret isterseñ
3. Cefā-yı zahma döñmez maķbulāne ' arzu iķlāşıñ
Ķalender meşreb ol sen bu cihānda rāhāt isterseñ
4. Ķanā' at ķıl nevāl-i maķzurla iktifā eyle
Otur ehl-i muħabbetle cihānda lezzet isterseñ
5. Mişāl-i gevher şeh-vār bil her nuţķ-ı aħbābı
Şoķulma meclis-i aġyāra ķadr u kıymet isterseñ
6. Sebūkmagzān zūhhād ile girme mebħaş-i ' aşķa
Kelām ehli ħamķa dinleme cem' iyyet isterseñ'
7. Duħūl et ' aşıķāne dergehi Monlāya ey Fāzıl
Ķarīm-i bezm-i ' uşşāķ ol felekde rif' at isterseñ

194

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 110^b-7)

1. ' Āşıķa ta' n eylemez ĩmānı olsa zāhidiñ
Meclis-i ' aşķa girer ez' ānı olsa zāhidiñ
2. Meşā' ire daħl eylemezdi münker-i ħassān olup
Bir tetebbu' edecek divānı olsa zāhidiñ
3. Naşş-ı kaţ' ıla Cenāb-ı Ķaķķ ħarām etdi deyu
Aġıza almaz bādeyi irfānı olsa zāhidiñ
4. Ez ķaza tevcih olunsa bir ķazānıñ manşıbı
İftihār eyler keşiş ' ünvanı olsa zāhidiñ
5. Ķānesinde hey' et u ħikmetle dā' im uğraşır
Münker-i ķudret olur dermānı olsa zāhidiñ
6. Mani' -i fişķ olmada dā' im aña zīķ ma' aş
Ķatl eder ehl-i dili meydānı olsa zāhidiñ
7. Ben deġişmem bāb-ı Mevlānāyı Fāzıl ' āleme
Ķam degildir Ķaķķıma bühtāmı olsa zāhidiñ

195

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 110^b-15)

1. Ta'n u teşni' etme h'āce hāline sen 'āşıkıñ
Olsa da noqşanı hoş gör bezmine gel şādıkıñ
2. Mā-sivādan yok anın qalbinde hiç reng-i tamā'
Dil uzatma ol qalender zākiridir Hāhıkıñ
3. Püteye qonduqda zer izhār eder şāfiyyetin
Qurtulur mi' yārda her hilesinden sārıkıñ
4. Qıl nazār tevḥīd-i ehl-i vecde 'ayn-ı dīl ile
Geç riyādan diñle nuşhun mürşidān-ı hāzıqıñ
5. Nuṭqumu fehm eyle münker meclis-i 'irfāne gel
Vāqıf olmak isterseñ zevqine her zā'ıqıñ
6. Ehl-i zāhir zıkr-i cehrī men'ine fetvā verip
İ' tibār olmaz mücered qavline ol nāmıqıñ
7. Bāb-ı Mevlānāya Fāzıl girmeden bilmez idiñ
Dergeh-i 'ālemde qādrin ehl-i hāl-i fā'ıqıñ

196

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 111^a-4)

1. Yār ile muḥabbet demin eyyāma düşürdük
Bu derd ile aqyārı şad ālāma düşürdük
2. Yāri bırağıp gitti rāqīb 'ālem-i āba
Ol fitneyi āḥir hele bir dāmāna düşürdük
3. Meyl etdi gönül ol meh-i tābānla şeb
Hem-dem olalım bezmde iqdāma düşürdük
4. Gülşende bu şeb bezmimizi eyledi teşrīf
Ol āfeti meyl-i mey-i gülfāma düşürdük

5. Gerçi aña bercā-yı şafā bulma muhaldir
Biñ minnetle ol şehi ārāma düşürdük
6. Fāzıl ne güzel dergeh-i Monlāya alışdık
Tevhīd şafāsıñ dil-i nā-kāma düşürdük
7. Rāğıb gibi bir ‘ārifi tanzīre ne mümkün
Kendümüzü bi-hūde bu evhāma düşürdük

197

fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Vr. 111^a-12)

1. Özge sehḥārdır ey şūḥ dü-çeşm-i siyehiñ
Bir nigeḥde qara eyler gözünü mihr u mehiñ
2. Tesliyet baḥş dil-i ‘āşık olurken deheniñ
Öldürür ademi bir laḥzada tıḡ-ı nigeḥiñ
3. Mülk-i Qayşer olur idi qapıñda der-bān
Sen gibi şūḥ-ı cihān mäh-liḳā pādişehiñ
4. Görmüş olsaydı seniñ ḥüsniñi bir kez Şirīñ
Tütüyā eyler idi didesine ḥak-i rehiñ
5. Fāzılā ḥasret-i cānān ne qadar verse telāş
Mevlevīsin alamaz kimse seriñden külehiñ

198

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

(Vr. 111^a-18)

1. Gör Qalender içre maḥbūb-i terin İslāmboluñ
Olma mecbūr-ı zemān sev dilberin İslāmboluñ
2. Görmemişdir mişlini kimse cihānda bir daḡı
Sevmemek mümkün mi ol meh-peykerin İslāmboluñ
3. Beñleri ruḥsarı üzre dāne-i fülful gibi
Medḥ eder ‘ālem o şūḥ-ı esmerin İslāmboluñ

4. Lihyesin teslīm etdi zāhid-i gümrah vāh
Gördüğü anda o hüsna berberin İslāmboluñ
5. Şeyh efendi halka-i zikri çıkardı aradan
Seyr edince hoş-edā dilberlerin İslāmboluñ
6. Devr-i ebvāb ile gelmez tālib-ı cāh-ı fütūr
Şaldırır gördükçe zīb u ziverin İslāmboluñ
7. Giy külāh-ı Mevlevīyi hırka pūş ol Fāzılā
Hangāh-ı aşka gir gör cevherin İslāmboluñ

199

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 111^b-7)

1. Görmediñ emşālini ol şūh şāhib-i meh-cebiñ
Dideden gitmez hayāli bir dem ol meh-ṭal' atıñ
2. Şu' le-i şem' cemāli bezmi pür-nūr eyledi
Çok mudur pervānesi olsa gönül ol āfetiñ
3. Cām-ı Cemşīdi ayaklandırdı sākī şevk ile
Görmedik bir mişlini ' ālemde bu cem' iyyetiñ
4. Ol raqīb-i fitne-engīze uyup olduñ refik
Bezm-i ehli dilde degmez bir pula hayşiyyetiñ
5. Ey mürāyi ol pūte-i ' aklıñ esir etmiş seni
' Ālem içre kalmadı bir vech ile hürriyyetiñ
6. Şems-i Tebrīze ben oldum müstenid ihlāş ile
Münfek olmam haşre dek bābında ehl-i himmetiñ
7. Etmeden Fāzıl gibi dergāh-ı Hünkāra penāh
Añlamaz zāhid nedir zevki maqām-ı vaḥdetiñ

200

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 111^b-15)

1. 'Aqlımı çekdi hevāya per ü bāl-i perçemiñ
Eyledi murğ-ı dili ' anķā hayāl-i perçemiñ
2. Būy-ı müşkünü dimāğ u cānı ta' tır etmede
Vaşf olunmaz ḥaşılı ' anber mişāl-i perçemiñ
3. Mülk-i fes şāhı mıdır ser-' asker sevdān mıdır
' Ālemi teşvişe verdi kıyl u kāl-i perçemiñ
4. Bağladı zincir-i sevdāya bütün ' aşıkları
Bir muḥalsam fitnedir silr-i ḥalāl-i perçemin
5. Ḥazret-i Ḥünkāra şekvā eylese bī-cā mıdır
Fāzılı āvāre etdi ḥasbiḥāl-i perçemiñ

201

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 112^a-2)

1. Gördü çeşmim bir perī-rū dil-rübāsın İzmidiñ
Sevdi gönülüm ol şeh-i nāzik edāsın İzmidiñ
2. Bir nigārñ zülfüne bende oldu bu dil şöyle kim
Her ne deñlü çekse rāzıdır cefāsın İzmidiñ
3. Bir tenezzüh-gāhı var çarḥ-ı felekde mişli yok
Gül yüzüñ görsün o cāyı āsiyāsın İzmidiñ
4. Çar eṭrāfi ānuñ bāğ-ı İrem mānenddir
Kimse inkār eylemez zevķ u şafāsın İzmidiñ
5. Dā'imā bād-ı şāba ruḥa gıda anda eser
Var mıdır çarḥ edecek āb u havāsın İzmidiñ

6. Tağ u şahrâsı şüküfe-zâr olur faşl-ı harîf
Cennet-mânend⁹ baq zînet fezâsın İzmidiñ
7. Bulmadım ben kime Fâzıl vaşfını ‘ arz eyleyim
Görmedim ben haqq-şinâs ehl-i vefâsın İzmidiñ

Harfû'l -Lam

202

mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün

(Vr. 112^a-11)

1. Der-i Hünkâra gel feyz al muhibb-i ehl-i irşâd ol
Külâh u hurka-i peşmine giy sultân-ı efrâd ol
2. Şunûf-ı evliyâ vu eşfiyâya intisâb eyle
Tulu‘ -ı Şemsde bî-dar olup gafletden âzâd ol
3. Geçip râh-ı mecâzı ol haqîkat şehrine vâşıl
Çıkar hubb-ı sivâyı hâtırdan hurrem u şâd ol
4. Hücûm et kûh-ı kurbe tîşe-i şıdk u hulûş ile
Eriş Şîrin kâm-ı maţlaba mânend-i Ferhâd ol
5. Gel maqşûda vâşıl olmağ istersen bu gülşende
Dem-â-dem bülbül-i şûride gibi ehl-i feryâd ol
6. Cihâniñ mâl u iqbâliyle olma mest u lâ-ya‘ kıl
Me’âl-ı faqr fahrî kıl te‘ emmül gamdan âzâd ol
7. Bu günüñ mâl u câhın bir pula almaz kemâl ehli
Sebükmağaz olma sâhib-i dânişi bul kâmil üstâd ol
8. Şikest etme kûlûb-i nâsı hodbîn olma ey derviş
Müdâvî eyle rüy-ı dille halka ehl-i imdâd ol
9. Hûluş üzre girip dergâh-ı Mevlânâya çün Fâzıl
Hârab-âbâd ‘ âlemde her ân ma‘ mûr âbâd ol

⁹ B s.155 satır 20 Cennet-mânend kelimeleri bulunmaktadır.

203

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 112^b-2)

1. Bezm-i ğamda ' aşık derd-i āşinā eksik degil
Nāle-i cān-gāh anıñçün dā 'imā eksik degil
2. Kūşe-i meyhāne gibi var mı bir cāy-ı emān
Cām-ı ğam-fersā dolu zevk u şafā eksik degil
3. Şaķı-i meh-pāre esbāb-ı tarāb olmazsa da
Meclis-i ' uşşākda sāz u nevā eksik degil
4. Baħr-ı ' aşka düşdü fülk-i dil hevā-yı zülf ile
Mevc-i sevdā kalbde şubħ u mesā eksik degil
5. Hātır-ı virānemi gāhi yapar gāhi yıkar
Tab' -ı cānānda vefā ile cefā eksik degil
6. Şehr-i a' zāmı temāşa etdim ise bu sefer
Var gözümle gördüğüm biñ dil-rübā eksik degil
7. Çāker-i Monlā-yı Rūmī oldugıçün Fāzılñ
Tab' -ı derrākiñde nazm-ı dil-güşā eksik degil

204

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(Vr. 112^b-10)

1. Hezārān-ı āşināya i' timād etmek degil kâbil
Vücūd-ı ' arızıya istinād etmek degil kâbil
2. Tecellīdir sebep efzāyiş-i iķbāl-i dünyāya
Yanan şem' in fūruğun müstezād etmek degil kâbil
3. Cihānda biñ nām ebķāsına kıl himmeti dā 'im
Bu deħriñ zevk u şevķin imtidād etmek degil kâbil
4. Hılāf cinse hem-dem olmadan eyle hāzer zirā
Sebükmağaz ile ' āķil ittihad etmek degil kâbil

5. Ene'l-Hak̄k dedi Manşūr etdi kendin 'ākibet-i dār
Mu'annid ğaf ile qarşu cihād etmek degil kâbil
6. Cihānda sırr-ı vahdetden haber-dār olmayan şahşı
Eger olmazsa mülhem irtişād etmek degil kâbil
7. Mürâyi zâhid ile Fâzıl ülfetden hâzer eyle
Der-i Monlâyâ gelse inkıyād etmek degil kâbil

205

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr. 112^b-18)

1. Esîr-i nefis-i dūn olma daḥîl-i bâb-ı 'aşk ol gel
Gülistân-ı muḥabbetde dönüp dolâb-ı 'aşk ol gel
2. Temâşâ kıl her eşyâda 'âyândır kudreti Ḥak̄kîñ
Yanıp pervâne gibi ḥuşşa-mend tâb-ı 'aşk ol gel
3. Libâs-ı zâhide kılma nâzar bu bezm-i fânide
Şeb-i târdan çıkar kendüñ meh-i erbâb-ı 'aşk ol gel
4. Ḥayât-ı câvidân-ı 'aşka ermek maṭlabîñ ise
Hevâ-yı mâ-sivâyı sil süpür nâ-yâb-ı 'aşk ol gel
5. Neden feryâd eder bülbül seḥer vaḳtinde ey 'âşık
Anı bilmek murâdıñsa ulü'l-elbâb-ı 'aşk ol gel
6. Semâ' -ı nây-ı Mevlânâda esrâr-ı 'âlî rüşen
Rebâb-ı ceng-âsâ mazḥar-ı âdâb-ı 'aşk ol gel
7. Şu ḥâle var ki gönlüñ müsterîḥ olsun dü-'âlemde
Seḥer vaḳtinde Fâzıl zıkr ile reh-yâb-ı 'aşk ol gel

206

fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlün

(Vr. 113^a-7)

1. Neş'e baḥş-ı iltifât ol düşmeni şâd etme gel
Ṭavrını rindâne tut aḥbâb-ı nâ-şâd etme gel

2. Ey felek ehl-i dile çok görme bu cem' iyyeti
Sākī-i nāzik teni meclisden ib'ār etme gel
3. Ey perī dünyāya etmem ser-fürū bir baş için
Sen de sil eşk-i çeşm-i bāri imdād etme gel
4. Tāli' vü iqbāle ma' zūz eyā şüh-ı cihān
Yāri maḥzūn düşmeni mesrūr u dil-şād etme gel
5. Rūze-dāran ğama yokdur taḥammül dehrde
'Āşık-ı bī-çāreye bu rütbe bī-dād etme gel
6. Hāl-i ruḥsārın aña dağ-ı derūn oldu yeter
Ehl-i 'aşkı mübtelā-yı āh u feryād etme gel
7. Sāye-i Monlāda Fāzıl etme minnet kimseye
Fikr-i manşib ile ḳadr u şānı berbād etme gel

207

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 113^a-15)

1. Menba'-ı āb-ı ḫayāt cāvidānıdır göñül
Gevher-i ĩmānıñ ancaḳ baḫr u kānıdır göñül
2. Zāhid u şeyḫe ḫaḳīḳat sırrını tefhīm eder
Güyyā bezm-i şuhūduñ tercümānıdır göñül
3. Anda etmişdir taḫaşşün bülbül-i güyā-yı Ḫaḳḳ
Derd-i 'aşkın ḫaşılı bir gülsitāmıdır göñül
4. Derd-i 'aşḳa isteyen anda bulur dermānını
'Ālemin nabz-ı āşinā bir nüktedānıdır göñül
5. Bir daḳıḳa dūr olmaz dergeh-i Hünkārdan
Fāzılā ism-i Celālīñ pas-bānıdır göñül

208

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 113^b-2)

1. Derd-i 'aşka mübtelâyım bir t̄abīb ister gönül
Şüret u s̄iretde bir yār-i edīb ister gönül
2. Her kimi gördümse anda bulmuşum bu derdi ben
Çāre-sāz-ı 'aşk olur merd-i lebib ister gönül
3. Biz bu bezm-i 'aşkda kaldık bu şeb bī-ehl-i dil
Lebleri mül sākī-i hūbb-ı vārīb ister gönül
4. Çıktı hayt-ı şubh şādık tākātım tāk eyledi
Mıhr-i enver maṭla'ında bir ḥabīb ister gönül
5. Olmuşum ben bu tecellī ile mest-i cām-ı 'aşk
Meclis-i 'irfānda şūḥ-ı dil-firīb ister gönül
6. Yārdan firqat edip dil düşdü tā İslāmbola
Ḥāne-berdüş ben gibi şūḥ-ı garīb ister gönül
7. Fāzılı koymaz tehī destīde Ḥünkārı anıñ
Böyle cerrārāne bābından naşīb ister gönül

209

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 113^b-10)

1. Yād edip gurbetde zülfün tār-u-mār oldu gönül
Ḥasret-i la' l-i lebiñle bī-ḳarār oldu gönül
2. Seyl-i eşkim 'ālemi etdi ihāṭa Nīl-veş
Ḥāşılı hicriñ ile bir cūy-bār oldu gönül
3. Firqat ile kişver-i gāmda melūl olmuş idi
Vuşlat-ı cānāne ile kām-gār oldu gönül
4. Çarḥa te 'şir eyleyip āh u figānım 'ākibet
Gonca-i maḳşūd açıldı nev-bahār oldu gönül

5. Hāmdī'lillah derd-i gam etdi yanımdan iftirāk
Şadr-ı 'āli-i şafāya müsteşār oldu göñül
6. Cām-ı meyden hiç kesb-i inşirāh etmez idim
Bir perī çehre yetişdi neş'e-dār oldu göñül
7. Biz khalender meşrebiz şāh u gedā yekdir bize
Sāye-i Monlāda Fāzıl şehriyār oldu göñül

210

fa' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Vr. 113^b-18)

1. Coşdu deryā gibi emvāc ile mīnā-yı emel
Oldu aşhāb-ı ruteb-i mesti-i şahbā-yı emel
2. Aқmasa feyz-i tecellī-i Hūdā şu gibi
Eylemez fā'ide dil-teşneye mecrā-yı emel
3. İnqilābātını dehrin görür āyine mişāl
Olmaz aşhāb-ı hıred 'āzīm sevdā-yı emel
4. 'Ākıbet hāşıl olur her ne ise taқdiriñ
Yoһsa tedbīr ile geçmez ele hulyā-yı emel
5. Ne kadar nabz-ı marāza baқacaқ olsa tabīb
Naқd-ı zer ile vücūda gelir eczā-yı emel
6. Nā-Hūdā olmayacaқ keştī ile etme sefer
Rāhbersiz arama sāhil-i deryā-yı emel
7. Şādıқ ol etme televvün ikilikden hāzer et
Çeşm-i haққ beyniñi sen eyleme şehlā-yı emel
8. Doldu meyhāne-i gāfletde bütün bāy u gedā
Añlaşılmaz gibidir halkda gavgā-yı emel
9. Dost u düşmen olamaz yek digerinden tefriқ
Etme ihvānına Fāzıl daһi ifşā-yı emel

211

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 114^a-9)

1. Mā-sivā girmez sivāda şāh-ı rah ister gönül
H̄'āb-ı gāfletden müberrā intibāh ister gönül
2. Eylemiş kā'im vücūdu ile her 'ālemi
H̄ālini o şāha 'arza bir penāh ister gönül
3. Müşköl-ı rāz-ı dil ancak hāl olur bu rütbede
Her cihet mahv eyleyip vaşl-ı ilāh ister gönül
4. Her ne görse Kays zann eyler idi Leylā odur
Hep o deñlü seyr u şahrā-i cilvegāh ister gönül
5. Tā ezelden Fāzıl olmuş Şems u Monlā çākeri
Ders-i 'irfāne güşāde hangāh ister gönül

212

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 114^a-15)

1. Āfitāb-ı rüyūña hayrān kim gönlümdür ol
Lutfūñla ihsāñıña şāyān kim gönlümdür ol
2. Gülizārññ fikr ile bu bāgda leyl u nehār
Bülbül-i şeydā gibi nālān kim gönlümdür ol
3. Āteş-i 'aşk u muhābbetde semenderler gibi
H̄asretiñle rüz u şeb sūzān kim gönlümdür ol
4. 'Ālem içre küşe-i meyhāneyi cāy eyleyip
Va' de-i ālām ile mestān kim gönlümdür ol
5. Eyleyip her dem taħammül nāz-u istiğnāsına
Bī-şikāyet şāhib-i 'irfān kim gönlümdür ol
6. Nazm-ı Leylāyı görüp tanzire etdim ihtimām
Bī-muhābā cevher-i iz'ār kim gönlümdür ol

7. Dür olmaz hangāh-ı Mevlevīden bir zemān
Fāzılāne nāy-veş mihmān kim gönümdür ol

213

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Vr. 114^b-4)

1. O cefā-pīşe bu şeb eylemiş idi vā' d-ı vişāl
Tā seher göz kapamak oldu baña emr-i muhāl
2. İntizār üzre idim rüyunu seyr etmek için
Dökdü ruhsārına kāküllerini ebr mişāl
3. Neş'e-dār etmiş iken vā' d-i vişāl ile beni
Raķıba sözü ile etdi baña istişkāl
4. Hāli derd-i dili söyletmedi bir nebze baña
Bu şeb ol māh-veş etdi beni tekdīr ile lāl
5. Hāylice dağ-ı derūn oldu baña bu şun'ı
Luṭf u ihsānını ben etmedeyim fikr u hayāl
6. Uyup ağıyāra beni münkesir etdi ol yār
Vechi-dār eyler isem şubḥ u mesā' arz-ı melāl
7. Fāzıla böyle gāzel söylemeden eyle firāğ
Dergeh-i pīre girip aşk ile çek ism-i Celāl

214

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr. 114^a-12)

1. Būy-ı cān-baḥşı verirken lezzeti māni' degül
'Andelīb-i bāğ-ı 'aşk yara açsa ḥār-ı gül
2. Çekmez erbāb-ı muḥabbet imtinān-ı 'ālemi
Āteş-i āhı semender olsa eyler anı kül
3. Kaṭre-i şahbā ile def-i gāmūm eyler müdām
Sākī-i meclis tebessüm eyledikçe sen de gül

4. Evc-i feyz pîrde Şemse taqarrub eyleyip
Neyyir-i ' azîm gibi dâ'im olur pertev gönül
5. Vâkıf-ı hâl olmayan zâhidle ülfetden ise
Meclis-i rindânda Fâzıl dolansın câm-ı mül

215

fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün

(Vr. 114^a-18)

1. Ol şuhuñ şem' -i rûh zîbâsını etdim hayâl
Tûr-ı kalbimde tecellî eyledi nûr-ı cemâl
2. Sînesin açmış idi zann eyledim âyinedir
Kâmet-i dil-cûsuna bakdıkça oldum bî-mecâl
3. Âşık-ı şürîde dil görse gül-i ruhsârını
Na' me-sâz olur idi bülbül gibi bî-ihtimâl
4. Niyeti ' uşşâkı der-zincîr etmek mi ' aceb
Halka halka zülfünü etmiş yine ol nev-nihâl
5. Ol şeh-i nâzik edâya olmuş âşüfte cihân
Zâhid-i ebleh naşıl olmaz yolunda pây-mâl
6. Şeyh efendi görse o şüh nezâket-kârımı
Ehl-i ' aşka verir idi yokdur bu ülfetde vebâl
7. Şıdk ile Fâzıl der-i vâlâsını etdim penâh
Dest-gîr midir ezelden Hâzret-i Monlâ-yı Celâl

216

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr. 115^a-7)

1. Kaşı ya(y)¹⁰ müjgâni ok bir yâre düşdü bu gönül
Ol Hülâgü menkıbet Tâtâra düşdü bu gönül

¹⁰ B'de s.108 ,yay şeklinde yazılmıştır.

2. Şehr-i hüsnü sükker haṭla iḥāfā eylemiş
Öyle bir bir sultān dil-i ğaddāra düşdü bu gönül
3. Etdi nāmūsu şikest ol āfet-i devrān için
Sā'il u cerrār-veş āvāre düşdü bu gönül
4. Biz ümīd-i luṭf ile etdik seyāhat iḥtiyār
Kimyā şandık 'abeş efkāra düşdü bu gönül
5. Etme şekvā Fāzılā şükr eyle Ḥaḫḫa rūz u şeb
Dergeh-i Ḥünkār-ı feyz āşāra düşdü bu gönül

Ḥarfū'l-Mīm

217

fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

(Vr. 115^a-14)

1. 'Ābidim ben şāhidim naḫş-ı cebīnimdir benim
Şeyḫ-i vaḫtim sālīkim ḫalb-i ḫarīnimdir benim
2. Ben tecellī-zār-ı 'aşkın maẓḫāryım dā'imā
Şeb çerāğ-ı sırr-ı Ḥaḫḫ 'ayn'el- yaḫīnimdir benim
3. Ben rumūz-ı 'aşkı ta' līm eylerim erbābıma
Zāhir u bāḫm bütün 'ilm ḫarīnimdir benim
4. Lā ve illā zıkr u fikrimdir ḫulūş-ı ḫalb ile
Rūz u şeb evşāf-ı Ḥaḫḫ derdiniz benimdir benim
5. Leylīni zūlfūñ ucundan olmuşum Ḫaysa şebih
Kūh u deşte 'aks eden āh u enīnimdir benim
6. Dā'imā çinçin-veş sīnemde yüz bin dağ açan
Ol leb-i Şirīn u şūḫ-ı dil-nişīnimdir benim
7. Tāc u taḫt u saltanat Fāzıl yed-i ḫabzımdadır
Ḥazret-i Ḥünkār kim ma'nā-i mu'inimdir benim

218

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.115^b-3)

1. Şem' -i ' aşka yanmada pervâne-āsā olmuşum
Tā ezel ehl-i melâlet içre rüsvâ olmuşum
2. Āşiyân u dâne derdinden müberrâdır dilim
Ben kemâl-i ' aşk ile mânend ' anķâ olmuşum
3. Kā' il-i vaḥdet olalıdan ' âlem-i taḥķikde
Kaṭreden ḥâşıl olup bir başka deryâ olmuşum
4. Masivâdan etmişim âyine-i ḳalbi berî
İkilik tevzin silip ' ayn-ı mücellâ olmuşum
5. ' Ārifîñ ḳadrin bilip taḥşîl-i ' irfân eyledim
Meclis-i ehl-i riyâdan ben müberrâ olmuşum
6. İḥtiyârımla hevâ-yı ' aşkı aldım başıma
Terk edip cümle murâdı ehl-i sevdâ olmuşum
7. ' Ālem āgâh olmuşdur ḥâlime Fâzıl benim
Bâb-ı Mevlânâda ben dervîş-i yektâ olmuşum

219

fe' ilatün / fe' ilatün / fe' ilatün / fe' ilün

(Vr.115^b-11)

1. Şaḥn-ı gül-zâra varıp nâle vu feryâd edelim
Bülbül-i zârı fiğân etmeden âzâd edelim
2. Üşelim cüyların başına her vaḳt-i seḫer
Ḍarb-ı feryâd ile zâhidi irşâd edelim
3. Semt-i iḳbâle revân eyleyelim fülk-i dili
Baḫr-ı ğavvâş(1) ğam-ı mevcden ib' âd edelim

4. Ey şeh-nâz yeter oldu gönül şehri harâb
Hışn-ı âmâli bu gün sa' d ile bünyâd edelim
5. Hayd-ı 'uşşâkını şaf beste edip cânânın
Tıg-ı ebrûlarını düşmene cellâd edelim
6. Ders-i 'aşkı bize h̄'âce hemân ta' lim et
Seni bu meclise şimden giru üstâd edelim
7. Hâlet-i cezbe ile yazdı kalem bu gazeli
Fâzılâ dergih-i Monlâda anı yâd edelim

220

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr.115^b-19)

1. Gehi derviş-i 'üryânım gehi sulţân-ı devrânım
Nice demler garîbâne muķim-i kûy-ı cânânım
2. Kime 'arz eyleyim hâlim muhib yok halden añlar
Dile te'sîr etdi âteş-i firkatle süzânım
3. Mesih-âsâ benim mürde dilânı eyleyen ihyâ
Benimle da'vî-i 'icâz eden nâ-dâne hayrânım
4. Sebükmağzâne minnet eylemem ben ihtiyârımla
Cihânda av kazanmış şöhret almış şâhib-i 'irfânım
5. Cenâb-ı Şems-i Mevlânâya Fâzıl istinâd etdim
Anınçün bende-i mümtâz emâsil bir sühendânım

221

fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlün

(Vr.116^a6)

1. Sînemi çâk eyleyen gaddârı bildim bilmedim
Hey'et-i İslâmda küffârı bildim bilmedim

2. Haşma karşı gelir zann etdiğim merd-i cesur
Zâlim-i bî-dîn imiş hun-hârı bildim bilmedim
3. Zehr ile ' imâl olunmuş tığı çekdi üstüme
Ol Hülâgükâr olan ser-dâr ı bildim bilmedim
4. ' Aşrımızda kendidir ' aynıyla ' ayn bü Leheb
Hânemin bâmında yatmış mârı bildim bilmedim
5. Hiç idrâk etmedim ol put-perestiñ hilesin
Neş 'ede kâr humâr-âsârı bildim bilmedim
6. Olmuş idim ben meta' -ı fahr ile âşüfte dil
Hayf sük-ı gâdrde simsârı bildim bilmedim
7. Küfre meyl ile perişan etdi bunca ' âlemi
Göz göre ol mefsedet girdârı bildim bilmedim
8. Balsa fırsat Kâ 'betullâhı yıkar Haccâc-var
Kalbimi virân eden bî-' ârı bildim bilmedim
9. Sözlerim intâk-ı Haqqdır ehl-i ' irfân fark eder
Sihr ile fahr eyleyen sehğârı bildim bilmedim
10. Seyf -i kahr-ı Zü-l-celâle kıl havâle ey kalem
Tut ki ' âlemde ben ol merdleri bildim bilmedim
11. Sâye-i Monlâda ben hıfz-ı Hüdâda kalmışım
Fâzilâ bu cilvede âğyârı bildim bilmedim

222

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr.116^a-18)

1. Baña ol şâh-ı hüsnüñ igbârı var nedir bilmem
Aña bu gönlümüñ pek iftikârı var nedir bilmem
2. Raķibe dâ 'imâ hüsn-i memaşât eyler ol meh-rû
Ne hikmetdir derd-i gama ihtiyârı var nedir bilmem
3. O şüha var iken farç-ı muhabbet dâ 'imâ dilde
Selam versem alırken iztirârı var nedir bilmem

4. Gülün degmez iken zevk u şafâsın zaḥmına ḥârîñ
Hezârîñ ise her dem i' tibârı var nedir bilmem
5. Cihânı verseler Fâzıl aña terciḥ etmez kim
Der-i Monlâyla pek iftiḥârı var nedir bilmem

223

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr.116^b-5)

1. Tâ ezel o çeşm-i âhu ile olmuş ülfetim
Ḥalk-ı ' âlemden benim vardır anıñçün vaḥşetim
2. Gönlümün bir âfet-i devrâna pek sevdâsı var
' Âlemi tutsa n'ola dîvânelikle şöhretim
3. Şem'-i ' aşk ol rütbe rüşen eylemişdir ḡalbi kim
Mihriñe ey çarḡ-ı gerdün yokdur aşla minnetim
4. Sûz-ı ' aşkıñ cismime şol deñlü te'şîr etdi kim
Bir nigeḡ ile yine tıttı aña fer hey'etim
5. Kimse iḥsâs eylemez oldu benim ' âlemde ben
Ḥâşılı cism-i laṭife döndü şimdi şüretim
6. Girye-i çeşm-i terimden ihtirâz ile benim
Bir gün ' âlemde olur Ceyhün eşk-i ḡasretim
7. Etsem Fâzıl ne var şâḡ u gedâya ' arz -ı ḡâl
Bâb-ı Mevlânâda olmuşdur mua'yyen kısmetim

224

fe' ilatün / fe' ilatün / fe' ilatün / fe' ilün

(Vr.116^b-13)

1. Ḥâne meyhâne gezip cerr u sâ'ilet edemem
Devr-i ebvâbı o zâhid gibi ' avdet edemem
2. Bulmadım dehrde bir mürşid-i şâḡib-i ' irfân
Mübtezeli ehl-i sivâ şeyḡe inâbet edemem

3. 'Aşırda kalmadı kim cevher-i şıdık u ihlâş
İhtilâf-ı süfeha ile rezâlet edemem
4. Kimi medh u kimi zemmde kim zahhâk-ı cihân
Bezm-i erbâb-ı dile 'azme cesâret edemem
5. Derdimiñ ne felege âhı çıkarken Fâzıl
Ney gibi sırrımı ifşâda semâhat edemem

225

fâ' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün

(Vr.116^b-19)

1. Olmasa her ne kadar vuşlata dâ'ir emelim
Kâkülüñden keff-i yed eyleyemem ey güzelim
2. Hâtırdan benim ol şüh-ı dil-ârâ çıkmaz
Dile geldikçe hayâli gider ol dem keselim
3. Bir dakika reh-i cânândan olmaz mehcür
Nice olmaz benim ağıyar ile ceng u cedelim
4. Etmeyip 'atf-ı nazar cânib-i a' dâya hemân
Yekdir Allâh diyerek Bekkeye doğru gidelim
5. Kim bilir kadrini Şemsiñ bu cihânda Fâzıl
Ney gibi nâfile böyle niye feryâd edelim

226

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr.117^a-6)

1. Yok yanıñda zerre deñlü ey dil-ârâ kıymetim
Hep hebâ mı oldu eyâ etdigim bu hizmetim
2. Farq olunmaz oldu şâdık ile hâ'in dehrde
Şöyle tursun gayre bil ki yâre yok emniyyetim
3. Gerçi ben bir bî-nevâyım sâkıyâ bu bezmde
Bir piyâle mey için gerdûna yokdur emniyyetim

4. Olmuşum ben her cihet küşe-nişin-i iğtinā
Mışra sulţān etseler yokdur aında rağbetim
5. Zülfüne bend oldu gönül dāne-i hāli görüp
Atdı ol dām-ı belāya beni āhir gafletim
6. Gitmezem yabāne girdim istikamet şehrine
Çıkmazam eyden ebed güç ile buldum rāhatım
7. Bulmuşum ben Fāzılā dergāh-ı Mevlānāda feyz
Pirden ğayra benim yokdur niyāz u hācetim

227

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün (fa' lün)

(Vr.117^a-14)

1. İhtilāt-ı yārdan çekmem elem
O şeh-i ğaddardan çekmem elem
2. Hāl-i ' anber büyudur fikrimde hep
Āteş-i ruhsārdan çekmem elem
3. Kırsa başımda āyāğ-ı bādeyi
Sāki-i mekkārdan çekmem elem
4. Zülf-i dilberden baña gelmez ziyān
Hiç zehr-i mārdan çekmem elem
5. Bāb-ı Monlā bülbülüyum Fāzılā
' Āşıkım gül-zārdan çekmem elem

228

mef' ūlü / mefā' ilü / fe' ūlün

(Vr.117^b-1)

1. Bilmem o şive-kārı beslemem¹¹
' Uşşāka cefā mı kārı bilmem

¹¹ B.de s.161 st.24'te bilmem şeklinde yazılmıştır.

2. Meftūnu deęil nazarda bildim
Aęyāra mı i' tibāri bilmem
3. Ol ūḫa 'aceb eyler mi te'sir
Gönlümdeki āh u zārı bilmem
4. Cevri niçün eyler ehl-i ḫāle
Keyfiyyet-i rūzigārı bilmem
5. Eyler mi nevāziŝle mesrūr
Fāzıl gibi ğam-kārı bilmem

229

fā' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Vr.117^b-7)

1. Bülbüle ol gül-nevresteyi hem-rāz edelim
Ḥüsn ü 'aşka dil-i ŝurideyi dem-sāz edelim
2. Rastdan ol ŝehnāza kılalım 'arz-ı niyāz
Pūse-i la'l-i lebe ney gibi āġāz edelim
3. Ref ' edip kākülün ol 'arız-ı āl üstünden
Māha karşı o şehi bezme ser-efrāz edelim
4. Bāde-i 'aşkı semā' eylerken nūŝ etdik
Bir zemān sāķi ile pīr-i meye nāz edelim
5. Sāye-i şemsde mānend-i hümāyız Fāzıl
Himmet-i Pīr ile biz çarḫda pervāz edelim

230

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' lün

(Vr.117^b13)

1. Ey şeh-i mülk-i ḫüsn-i mihr-i melāḫat cānım
Vey ḫired-süz daḫi 'ayn-ı letāfet cānım
2. Gerçi dil-dāra sitiġna gerekdir ammā
Bari bir kerre ne var eyle 'ināyet cānım

3. Ben taḥammül edemem ğayri sen inşâf eyle
Etdigin çevre baña yok mu nihâyet cânım
4. Bulmadı tîr-i müjgenden dil u cân bir dem emân
Ġanzelerden n'ola etsem de şikâyet cânım
5. Kaşd-ı cân etmegi mu' tād edinip ol hūnî
El-amân fitne-i nigâhından ey âfet cânım
6. Şöyle dil zâr-ı zebûn oldu ki ta' rîf olmaz
Eyle bir çâre aña bulsun ifâkat cânım
7. Şöyle kıl merḥamet ol Fâzıl-ı dil-ḥastesine
Eylesin vaşlıñı îma vu işâret cânım

231

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr.118^a-2)

1. Ḥüsn-i cânân gibi mâh-ı pertev-efzâ görmedim
Kâmet-i yâra mümâşil serv-i bâlâ görmedim
2. Encüm-i evc-i semâ reşk eylemez mi ḥüsnüne
Öyle bir mihr-i münîr ' âlem-ârâ görmedim
3. Mescidiñ mihrâbı şandım tāk-ı ebrûsun görüp
' Ârız-ı pâki gibi bedr-i â' lâ görmedim
4. Yek nazarda mürde cismi eylese ihyâ ne var
Ḥikmet-âmîz öyle enfâs-ı Mesîḥa görmedim
5. ' Âşık-ı üftâdaye eyler nevâziş dâ'imâ
Kişver-i ḥüsn içre öyle şūḥ-ı vâlâ görmedim
6. Eyledim seyr u seyâḥat şark u ğarbı bir zemân
Şems u Mevlânâ mişâli şâh-ı dâñâ görmedim
7. Fâzıl olmuş mazḥâr-ı feyz-i tarîḳ-i Mevlevî
Rind meşreb böyle bir dervîş halâ görmedim

232

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr.118^a-10)

1. Ezelden 'aşık-ı şūrīde vü mestānedir göñlüm
'Aceb bir rind-meşreb sākin-i meyḥānedir göñlüm
2. Meh u ḥurşīd kim hep senden eyler iktibās-ı nūr
Aniñçün bezm-i 'aşkda döner pervānedir göñlüm
3. Anı ser-mest u ḥayran etmedi iksīrin ey sāķī
Seni vaşf etmek için mā'il-i efsānedir göñlüm
4. Taḥammül etmez oldu derd-i hicrāne añın için
Ḥayāl-i la'liñ ile hem-dem-i peymānedir göñlüm
5. Degil bī-'ār u bī-nāmūs bī-mezheb bu 'ālemde
Sebükmağzan ḳo ḳann eylesin dīvānedir göñlüm
6. Gezer şahrāları Mecnūn-veş kim ıztırārıdır
Der-i Monlāyı eyler arzū Ḳaysānedir göñlüm
7. Ma'ārif-i bahrınıñ kim dürr-i müsteşnāsıdır Fāzil
Sarāy-ı Bosnada mānendi yoḳ bir dānedir göñlüm

233

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr.118^a-18)

1. Sipihr-i ḥüsn u 'aşkın özge bir 'anḳāsıdır göñlüm
Aniñçün 'ālemiñ bu rütbe-yi pervāsıdır göñlüm
2. Ḳanā' at eylemişdir ḥırḳa ile luṭf-ı yek rūze
Ḳalender meşrebāniñ zevḳ u şevḳ efzāsıdır göñlüm
3. Ḥarābat ehliniñ yanında bulmuş vird-i maḳşūdu
Der-i pīr-i muḡāniñ bülbül-i güyāsıdır göñlüm
4. Şiā'rı 'aşık-ı āşüfteniñ bundan olur ma'lüm
Bu 'işrethānede cām-ı Cemiñ hümāsıdır göñlüm

5. Beni bu vechle ser-mest eden şahbā degil sākī
Şarāb-ı ʿaşkıniñ bi-huş-ı mestānesidir gönlüm
6. Görünce hüsnünü yağmaya verdi şabr u sāmānı
O şūh-ı nāzeniniñ ʿāşık-ı şeydāsıdır gönlüm
7. Kul olmak ihtimāli var mı Fāzıl başka dergāha
Cenāb-ı Mevleviniñ çāker-i ednāsıdır gönlüm

Harfū'l-Nūn

234

mefāʿilün / mefāʿilün / mefāʿilün / mefāʿilün

(Vr.118^b-8)

1. ʿAbeşdir kula kulluğ eylemek Allāhımız var iken
Bir öyle pādişahlar pādişahı şāhımız var iken
2. Nedir bir dāne-i maḫsūm için ḫalka esir olmak
Cihāmı ḫalk eden rezzāk-ı bi-eşbāhımız var iken
3. Niye ebvāb-ı nā-merde düşüp minnetdeyiz ey dil
Sarāy-ı pādişahiden ulu dergāhımız var iken
4. Tarīḫ-i istikāmet ʿindimizde zāhir u rūşen
Revā mı ḡayre gitmek ol reh-i dil-ḫāhımız var iken
5. Ne ḫacet ders-i ʿaşkı ḡayrden öğrenmek ey Fāzıl
Der-i Ḥünkārda ol mürşid-i āḡahımız var iken

235

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

(Vr.118^b-14)

1. Her ne semte ʿazm edersen şaşma hiç şeh-rāhdan
Tut tarīḫ-i müştākimi geçme ḡayrı rāhdan
2. ʿİlm u ʿirfān cevherin bulmağ eger ister iseñ
Maʿrifet dersiñ oḡu bir mürşid-i āḡahdan

3. Meclis-i 'uṣṣāka gel zāhiddan eyle ihtirāz
Münfek olma tālib-i dīdar isen dergāhdan
4. Bende-i fermānı ol ehl-i tariķiñ rüz u şeb
Hıdmete el bağlayıp ayrılma bāb-ı Allāhdan
5. Fāzılıñ aşla nazır olmaz bu gāzel-i pākine
Şii'ri taḥsıl eyledi Mevlānā gibi bir şāhdan

236

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.119^a-1)

1. Hoş-nümâdır ehl-i 'irfâne şadâ-yı âferin
Dürr ü cevherle berâberdir bahâ- yı âferin
2. Maḳbulâniñ ekşeri nîk u bedî fark eylemez
Aldanıp olmaktadır ḫayret-fezâ- yı âferin
3. Bülbül-i ünsüm deme 'âlem taḫammül eylemez
Saña olur ḫārler gıpta nümâ- yı âferin
4. Çekdiği miḫnetde özge nesne ḳalmaz kendüye
Sāye-baḫşa kimseye olmaz hümâ- yı âferin
5. Sen hemân kendi umûrunda muḳayyed ola gör
Var mı görmüş bu cihân içre vefâ- yı âferin
6. İ' tibâr u ḳadr ile maḡrûr olma bir zemân
Maḫv eder pervâne-veş nâmın ziyâ- yı âferin
7. Şûret-i ümmidiniñ 'aksın görünce bir kişi
Jeng-baḫşâdır aña âyine hây-ı âferin
8. Baḫşe girme sükkerin şoḫbet ile tütî gibi
Aldadır şoñra seni ol jajhâ- yı âferin
9. Dergeh-i Monlâda olmaz Fāzılâ redd u cevâb
Hırḳa-i peşmînedir aña ḳabâ- yı âferin

237

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.119^a-11)

1. Añladırđım ħālimi her vechle cānāne ben
Söylesem sūz-ı derūnum yanarađ her yāne ben
2. Çekmeyenler firđat-i yāri ne bilsin ħālimi
Dest-i cevrinden felek oldum seniñ dīvāne ben
3. Şarđ u ğarba mihr-veş şöhret nişār olsam n'ola
‘Āşık oldum cān u dilden bir meh-i tībāne ben
4. Nāzikāne bir nigāh-ı iltifāt etse baña
Bezli ederdim varımı ol āfet-i devrāne ben
5. Mübtelāyım ol kadar ol şem' -i bezm-i nāza kim
Yandım ‘aşkıyla añın mānend-i pervāne ben
6. Ĥāb u rāhat görmedim bezm-i muħabbetde bu şeb
Şevđ-i la' l-i yār ile döndüm ‘aceb mestāne ben
7. Fāzılā yoğdur ehibbā içre baña hem zebān
Bāb-ı Mevlānāda neyle çıkmışım meydāne ben

238

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.119^a-19)

1. Görelī āyinede ol dilber-i ra' nā yüzün
‘Aşkından yüz çevirdi tutdı istiğnā yüzün
2. ‘Āşıkñ ma' şük gönlünde teferrüd eylemiş
Görmez anıñçün gözü māh-ı mülk-i şimā yüzün
3. Ehl-i ‘aşkıñ gözü görmez yārdan ğayri vücūd
Gösterir Mecnūna her eşyā hemān Leylā yüzün
4. Tişe-i āh ile düşmüş küh-ken şaħralara
Kānde baksa seyr eder bir vechle yaylā yüzün

5. Vaĥdet-i münker misin zāhid nedir bu zişt -rū
Ehl-i ‘aşka gösterirsin dā’imā tersā yüzün
6. Tali‘ -i ‘ālem bu ya her dem taġayyür eyleyip
Gāh kūh-ı Kaf gāhi gösterir şahrā yüzün
7. Şems u Mevlānāya Fāzıl rabṭ kılıp eyle hemān
Pertev-i Hürşid-veş anlar tutar dünyā yüzün

239

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

(Vr.119^b8)

1. Sevdi ol şūhu gönül beg-zāde olsun olmasın
İltifātı ehl-i isti‘ dāda olsun olmasın
2. Kaşları ol āfetiñ mihrāb-ı ehl-i ‘aşkıdır
Zāhid-i münker aña dil-dāde olsun olmasın
3. ‘Āşık oldum ol şeh-i mümtāza ez-cān u gönül
Mişli bu dünyā vu māfihada olsun olmasın
4. Gül cemāli söyledir ‘aşk ile bülbül-veş beni
Dideden gitmez o meh rü’yāda olsun olmasın
5. Etsin ol şāki-i sīm endām tek bezme devām
Ġam degül sāz u tarab āmāde olsun olmasın
6. Bu gice bezmi mişāl-i bedr etdi şu‘ le-dār
Cevri ol māhiñ dil-i nā-şād olsun olmasın
7. İntisābım dergeh-i Hünkāradır Fāzıl benim
Göñlüm ol şūh-ı melek sīmāda olsun olmasın

240

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

(Vr.119^b-16)

1. Gönül vermiş idim āġuş-ı māderde nihān iken
O serv-i kāmete üftāde olmuşdum civān iken

2. Nigāh-ı i' tibārından cihānıñ olsa da sākıř
‘Alākam var yine ol çeşm-i meste ahramān iken
3. O tıfl-ı nevresin ğitmez hayali dideden bir ān
Durur mir’at-ı dilde şüreti geçmiş zemān iken
4. Görürken hālını erbāb-ı ‘ ařkıñ dā’imā böyle
Niçün dervişe şa‘n eyler o řüfī müselmān iken
5. Der-i Monlāda Fāzıl gibi nice ‘ aşık-ı řeydā
Semā‘ eyler girip devrāna řāhib-i nām u řān iken

241

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

(Vr.120^a-3)

1. Ehl-i ‘ilm u ma‘rifet iken sezā-yı āferin
şimdi müstaķbeĝ olur dā’im becā-yı āferin
2. ‘İtibār-ı devlete eyler mi ‘ākıl istinād
Vāřil olmaz şem‘ine bir kez nidā-yı āferin
3. İltifāta aldanır erbāb-ı hācāt ekşeri
şarf ile mā-kün eder kendin fedā-yı āferin
4. ‘Āřık mā‘şük yanında daĝı tül-i dil-rāz
İşdilmez oldu lafz-ı merĝabā-yı āferin
5. Eb u ced ile nice cāhiller eyler iftiĝār
Eblehān ekşer meşel söyler berā-yı āferin
6. Nevzemīn bu nazmıña erbāb-ı himmet başş eder
şüret-i tanzirde bir dil-ĝüşā-yı āferin
7. Bāb-ı Mevlānāda Fāzıl Ğāzret-i Nāyi Dede
Ehline çalmaķdadır her demde nāy-ı āferin

242

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.120^a-11)

1. 'Āşık-ı şādıkıña destinle kıl ihsân
Sāgar-ı nāzikini ser-şār ederiñ ey cānān
2. Nazarıñdan giderirseñ eger nā-dānı
Hāne-i hātır-ı yārānın edersin şādān
3. Her gice saçlarını saçdıgın añlar ise
Artar derd-i seri hāşılı ağıyar-ı cihān
4. Āteş-i 'arız-ı 'aşkıñla dil-zār seniñ
Atdı şahrālara kendin gezer el'ān-ı nālān
5. Kağı şai'r edecek nazmını Fāzıl tanzīr
Eder elbette anı halk-ı cihān istihsān

243

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.120^a-17)

1. 'Āşıkā bir gibidir gurbet ile cāy-ı vaṭān
Bulsa ger cāna yakın encümen-i ehl-i sūḥān
2. Cennetiñ 'aynıdır ehl-i dile bezm-i aḥbāb
Unuldulmazsa n'ola āh bu uslūb-ı kühen
3. Çeşm-i 'uşşāka görünmez ne kadar olsa ba'īd
Yār için istenilirmiş sefer Çin u Ḥotan
4. Bu sene Bosnaya sevķ etdi beni baḥt-ı siyāh
Yalnız kaldı gönül hiç çekilir mi bu mihen
5. Hāl-i 'āşık nidügin bilse idi 'ālemde
Baña bir buse verir idi o sīmīn beden
6. Geçti eyyām-ı şitā geldi bahār-ı hoş-dem
Dīde-i bülbüle gülşen görünür şahñ-ı çemen

7. Fâzılâ geldi heves peyrev olup Seyriye
Himmet-i pîr ile 'arz etdi zihî dürr-i 'aden

244

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr.120^b-6)

1. Neş'e bulmam o şeh-i 'ālî-cenâbı görmeden
Keyf olmaz rind meşrebler şarâbı görmeden
2. Bu cihâne meyl eden i' mârına eyler emel
Vaķfı ta' mîr eylemez cāy-ı ħarâbı görmeden
3. Sâķiyâ biz dün gece gelmiş idik meyĥâneye
Vermediñ zâlim bize şahbâ ħesâbı görmeden
4. Ehl-i 'aşķıñ zevķini fehm eylemek mümkün degil
Mürşid-i âgâhdan ders u kitâb görmeden
5. Vâķıf -ı esrâr-ı Mevlânâ olur mu ehl-i zühd
Şavt-ı nâyı tuymadan ceng u rebâbı görmeden
6. Biñ sene taĥşîl-i 'ilm etse cihânda bir kişi
'Ârif olmaz mürşid-i 'izzet nümâyı görmeden
7. Etmedi Fâzıl o mey-i sükkeri nüşâ heves
Tûĥî-i 'aşķ-ı dili kâşâne bâbı görmeden

245

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

(Vr.120^b-14)

1. Cemâl-i sâķî-i gül-rûya baķ Ĥurşîdi neylersin
Anıñla neş'e-dâr ol sâġar-ı Cemşîdi neylersin
2. Düşünme şîşe-i billür içre bâde-i nâbı
Nazâr kıll gerden-i yâre mey-i nevmîdi neylersin
3. Neşât-ı ruĥdur sen şadân ol seyr-i dilberden
Şafâ-yı mevsim-i nevrüz u zevķ-i 'ıydı neylersin

4. Qarār eyle dem-ā-dem meclis-i ‘uṣṣāqda ey dil
Nevā-yı bülbüle āheng ile taqlīdi neylersin
5. Şafā-yı hātır ile gel ‘ubūr et nehr-i Ṭunadan
Belğrada geçip anda ğam-ı tecdīdi neylersin
6. Zeminden tüt yolun vapur ile nehr-i Şoh üzre
Ġamum-ı ‘ālemi dilden çıkar temdīdi neylersin
7. Hemān ihlāş ile kul ol der-i Hünkāra ey Fāzıl
Kibār-ı ‘aşra bīhūde yere te’yīdi neylersin

246

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

(Vr.121^a-3)

1. Setr eder pīr-i muġan ol āfeti aḥbābdan
Çaldırıp cāmi‘ den key seccādesi mihrābdan
2. Cāhil-i ebter ne rütbe ketm-ser eylerse de
Çaresizdir añı ifşā etmeden küttābdan
3. Ağniyā-yı ehl-i ḥaset beñzer ol ‘amāya kim
Hişşe-mend olmaz şafā-yı mihr ile mehtābdan
4. Zikr ile meşġül olan olduġça kalbinde riyā
Sūd-mend olmaz tilāvet etdiġi aḥzābdan
5. İntisāb eylemek der-i Hünkāra emr-i mümteni‘
Almadan menşūrunu Fāzıl gibi ol bābdan

247

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

(Vr.121^a-9)

1. Sevdigim ‘āşık-ı dīvānede olmaz temkīn
Maḥv olur şem‘ ile pervānede olmaz temkīn
2. Etme aġyār ile ülfet dedim ol şūḥa dedi
Meclis-i bādede meyḥānede olmaz temkīn

3. Def u sâz sâkı̄-i rakqâş var iken meydanda
Zerrece meclis-i rindânedede olmaz temkîn
4. Kimisi sâz ile mecbûr u kimi ʿ işret eder
Saḥa vu şaḥn-ı Kağıdhânedede olmaz temkîn
5. Medḥ u zemm hezel u mizâḥ olmuş aña sermâye
Hâşılı şâhib-i efsânedede olmaz temkîn
6. Etme zî-kıymet olan nesneye meyl u raġbet
Zâhidâ subḥa-i dürdânedede olmaz temkîn
7. Ney-i Hünkâr ile dergâha girince cānān
Fâzılâ ehl-i semâʿ hânedede olmaz temkîn

248

mefâʿ ilün / mefâʿ ilün / mefâʿ ilün / mefâʿ ilün

(Vr.121^a-17)

1. O yâri bî-vefâya bu cefâ kat kat ḥelâl olsun
Bu tekdîre muḳâbil aña luṭf bî-mişâl olsun
2. Götür sâkı̄ şarâbı bezm-i ʿ işret parlasın şöyle
Gönül ol şevḳle mânend-i fânûs-ı ḥayâl olsun
3. Oturmuş kürside vâʿ iz ġazabdan ḥalka baḥş eder
Diler kim ehl-i meclis şoḥbetden pür melâl olsun
4. Tehi döndürmesin ʿ uşşâkına kâhice luṭf etsin
Seri küyunda isterse o meh ceng u cidâl olsun
5. Tarîḳ-i Mevlevîde Fâzıl irşâd olmaḳ isterseñ
Gice gündüz seniñ virdiñ ism-i Celâl olsun

249

fâʿ ilâtün / fâʿ ilâtün / fâʿ ilâtün / fâʿ ilün

(Vr.121^b-4)

1. Bülbül-i şürîde incinmez gül-i gül-zârdan
Miḥnet u zaḥmet aña ʿ ârız olur hep ḥârdan

2. Kāliben qalbā ki bir taqdīri inkār etmeyiz
Bir sebeptir dil-fikār olmak kişi ağıyardan
3. Hālini Mansūruñ ehl-i zāhir idrāk etmedi
Aniñçün olmadı vāreste pāyı dārdan
4. Zāhid-i bī-dāniş ile baḥş-i ‘ aşka girmeyip
Müctenib ol öyle bir nā-dān olan bī-‘ ārdan
5. Dīn u mezheb lāubālisinden eyle iḥtirāz
Olmaz ümīd-i şadākat bir zemān küffārdan
6. Şıkklet-i zūhhādı ehl-i dil çeker bī-iḥtiyār
Cerr-i eşkāle bulunmaz çāre ḥaml-i bārdan
7. Zehr iken sūkker eder mürşidiñ qalbini
Raḥmet-i nīsān kim taḫtīr olur ebḥārdan
8. Olmaz ikbālīñ tecellīsi dem-ā-dem şu‘ le-dār
Şem‘ iñ aḥvāli bunu imā eder edvārdan
9. Müsta‘ idseñ luṭf u iḥsāniñ olursun mazḥarı
Bir zemān dūr olma Fāzıl dergeh-i Ḥünkārđan

250

mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

(Vr.121^b-14)

1. Mürüvvet bābı sed oldu çıkaldan dest-i Ḥātemden
Yed-i ‘ ālemde qaldı bir piyāle devlet-i Cemden
2. Şaḫın aldanma va‘ d-i bī-esās ehl-i ikbāle
‘ Aṭāyı Ḥaḫḫdan ümmīd eyle etme şadr u Ḥatemden
3. Temāşil-i şuūnāta baḫınca ‘ aql olur ḥayrān
Naşıl ādem qalır vāreste bir dem miḥnet u ḡamdan
4. Rumūzāt u ḥaḫāyıḫdan yoḡ iken şeyḫde behre
Kerāmetden urur dem baḥş eder aḥvāl-i Edhemden
5. Şebāt et Ḥangāh-ı Mevlevīde şıdk ile Fāzıl
Yücedir qadri Ḥünkārīñ şehēn-şāh-ı mua‘ zḫamdan

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.122^a-1)

1. Mest-i 'aşk ol sâkî vü peymâneler reşk eylesin
Neş'e giy seyr eyleyip mestâneler reşk eylesin
2. Āteş-i 'aşka semender gibi vaqf et cismiñi
Ol kadar yan ki görüp peymâneler reşk eylesin
3. Esb-i luṭf u himmeti şāhâne oynat dā'imā
Haşmı mat et paydağ-ı ferzâneler reşk eylesin
4. 'Ārız-ı ruḥsârıñı gül ḡoncaya karşı götür
Bülbül-i nālân ile cānâneler reşk eylesin
5. Hiç düşünme süzişi kânün-ı 'aşka daḡil ol
Şol Rıfā' -veş ki âteşhâneler reşk eylesin
6. Baḡr-ı 'aşka düşmeden bir vechle etme ḡazer
Bir şadef ol kim saña dürr -dâneler reşk eylesin
7. Fâzılâ zincir-bend intisâb ol kim saña
Bâb-ı Mevlânâda key divâneler reşk eylesin

Ḥarfü'l-Vav

mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün

(Vr.122^a-12)

1. Sözüñ dinle a şüfî şanma lâf-ı zāhidāndır bu
Gelip de bezme şıḡlet verme cāy-ı 'āşıkāndır bu
2. Şaḡın pek lâubālî daḡil olma küy-ı cānâne
Ḥabir ol şāh-ı 'aşkıñ taḡtgāhı bir mekândır bu
3. Göñül sevdi seni ey nev-nihālim münḡa' al olma
Kırılrsa bir daḡı çäre bulunmaz bir kemāndır bu

4. Bahār-ı hüsnünün yokdur nazîri bāğ-ı ‘ âlemde
Anıñçün nâz u istiğnâya düşmüş bir fidandır bu
5. Ne dürlü minnet etse âña ‘ aşık iltifât etmez
Cefâ vu cevri ‘ âdet eylemiş bir nev-civandır bu
6. O yâriñ ‘ aşkına Mecnûn-veş şahrâlara düşdüm
Baña ‘ âlem desin divâne eski nâm u şandır bu
7. Cenâb-ı Mevlevîye istinâd ile gâzel söyler
Degildir nuḡ-ı Fâzıl şâh-ı ‘ aşka tercümândır bu

253

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

(Vr.122^a-18)

1. ‘ Âşıkım bir yâre dilde vuşlata var arzû
Eylerim ol meh-veşi ‘ âlemde dâ‘imâ cüst-cû
2. Kibr u naḡvetden degil temkin ğayretten gelir
Bir zemânda ehl-i dil aġyâra etmez ser-fürü
3. ‘ İtibâr-ı ‘ âķili nâ-ķâbilân çok görür
Bî-sebeb aşhâb-ı iķbâle olur müdbir ‘ adû
4. Qalmanı ehl-i menâşib içre ḡasbî iş görür
Bî- mürüvvet maķbûlân-ı ‘ aşr dökme âb-rû
5. Serde tâc-ı iftiḡârıdır külâh-ı Mevlevî
Fâzılñ iki cihânda imtiyâzı oldu bu

254

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

(Vr.122b-5)

1. Sırrı fâş etme kim meclis-i ‘ irfândır bu
Ḥaşmñ mekrine düşme saña fermândır bu
2. Ḥâr-ı gülden şakınır ğonceyi şem eyler iken
‘ Aşķ ile nâle eden bülbül-i nâlândır bu

3. Bezm-i aġyāra girersen de eger bir demde
Nıgeh-i ġayr ile bakma saña nokşandır bu
4. Zevk u şevkiñ ne ‘ aceb bu'l-hevesi çokdur
Süfehādan ġazer et ġıffeti ġo şandır bu
5. Nāmını etme şikest ‘ āķıl iseñ ġaflet ile
Çeşm-i ‘ ibretle nazār ġıl nice seyrāndır bu
6. Dā'imā şevk olamaz vaktine herşey merhūn
Giceler zā'il olur mihr-i dıraşşandır bu
7. Nice muķbilleri maġv etdi sipihr-i ġaddar
Tiz refitār olana āteş-i sūzandır bu
8. Māl-ı ġulyāya düşüp mübtezil olma yā hū
‘ Āķilāne ġareket eyle ki devrāndır bu
9. Ėoma dervişligi Fāzıl der-i Monlāda
Zākir-i ism-i Celāl ol saña iġsandır bu

255

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' lün

(Vr.122^b-15)

1. Yār elinden nüş eden bir ġatre şu
Āb-ı ġayvānı eder mi arzū
2. Mey taleb etdim o sākiden bu şeb
Vermedi bīhūde dōkdüm āb-rū
3. Nā'il oldum bir ġül-i nāzik-tere
Ėālimi ġörsün ġased etsin ‘ adū
4. Ėüsn-i nev vermiş o çār ebrūya ġatt
Başıma bir başķa sevdā verdi bu
5. Bāb-ı Ėünķāra var iken nisbetiñ
Fāzıl etme ehl-i cāha ser-fürū

256

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.123^a-2)

1. 'Āşık etmez pādişāha ser-fürū
'İzz u cāha yok dilinde arzū
2. Kalmadı ehl-i kerem bu 'aşrda
Bī-sebeb luḫf eylesin bir ḫaṭre şu
3. 'Azm-i gülşen eylemişken nā-gehān
Çıkdı ḡonce feme ḫarşu 'adū
4. 'Āşık oldum bülbül-i şürīde-veş
Görmedim 'ālemde öyle ḫub-rū
5. Zülfüni şem eyledim ol āfetiñ
Verdi sevdāī dile bir başka bū
6. Muşhaf-ı ḫüsnün müzeyyen eylemiş
Vech-i cānāne gelip ḫaṭṭ mū-be-mū
7. Fāzılā yetmez mi bu devlet saña
Dergeh-i Monlāya gel çek ism-i Hū

257

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.123^a-10)

1. 'Āşıkān ihlāş ile her dem çeker evrād-ı Hū
Zāhidā gir ḫalkaya añla nedir irşād-ı Hū
2. Verir cilā mir 'at-ı ḫalbe rū-nümā olsun saña
Zikr-i "lā ma' būde illallah" ile ḫıl yā Hū
3. "Maḫşūd u mā fi 'z-żamīre" ermek isterseñ eger
ḫalbini 'ālemde eyle dā'imā mu' tād-ı Hū
4. Öyle bir ḫışn-ı ḫaşīn insana yokdur bir daḫī
İki 'ālemde ḫarāb olmaz ebed bünyād-ı Hū

5. Olma münfek istikāmetde bulun her ān u dem
Bir zemān bulmaz fenā ol kim olur ābād-ı Hū
6. Fülk-i k̄albi baħr-i ‘aşka şaldır ey ‘āşık her ān
Semt-i maqşūda seni sevķ eyler elbet bād-ı Hū
7. H̄āb-ı ğafletden uyandır gönlünü her rüz u şeb
‘Ādetiñ olsun cihānda deb-be-dem feryād-ı Hū
8. Şanma fāni ‘ālemin bākī k̄alır k̄aşānesi
K̄albini sa‘y et ki ma‘mūr etsin istimdād-ı Hū
9. Şun‘una nisbet olunmaz nesne ol şāhen-şehiñ
‘Ālemi ma‘mūr eder dā‘im o şāhib-i dād-ı Hū
10. Dergeh-i Monlāya dā‘im şıdķla var bende ol
Tā cefā-yı dehr-i dūndan olasıñ āzād-ı Hū
11. H̄alka ‘arz-ı h̄ācet etmek Fāzılā lāyık mıdır
‘Ālem içre saña besdir her nefes evrād-ı Hū

Harfū'l-He

258

mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

(Vr.123^b-4)

1. Ziyā-baħşā degilken mihr-i devlet bir karar üzre
Naşıl mümkündür olmak ‘izz u zillet bir karar üzre
2. Varılmaz menzil-i maqşūda sa‘y u ihtimām ile
Eger taķdīr etmezse delālet bir karar üzre
3. Döner mānend-i çarķ iķbāl ile idbār hem-vāre
Degildir tāli‘-i ‘ālemde h̄ālet bir karar üzre
4. Tevāzū‘-pīşe ol emşāl u akrān içre ‘ākīlseñ
‘Azīz eyler seni bu h̄ulķ-ı h̄aşlet bir karar üzre
5. Tedāvīde etıbbā-yı zemāne eyleme ta‘riż
Degildir tıbda emrāz u ‘illet bir karar üzre

6. Olunca māye-i ‘irfān u isti‘dād māder-i zād
Qalır mı anda āşār -ı cehālet bir qarar üzre
7. Ne mümkün Fāzılı ta‘bīd etmek āsitandan
Der-i Hünkāra etdi çün duhūlet bir qarar üzre
8. Yayıldı bu gazel kāfiyyesi ta‘rīzden hāli
Ki vardır ehl-i dānişde aşālet bir qarar üzre
9. Eger etmez ise tanzīre raġbet ‘Ārif Hikmet
Qalır da‘vī aşhāb-ı fazīlet bir qarar üzre

259

mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

(Vr.123^b-14)

1. Cihāniñ ehl-i dil ‘indinde degmez qadri bir pāre
Bilen kânün u ādābı baqar mı resm-i aġyāra
2. ‘Aceb hāletdir ehl-i dilde sevdā-yı muḥabbet kim
Halel gelmez aña ‘aşq içre düşse türlü efkāra
3. Bulur āvāre bülbül şad belāyı zaḥm-ı gülşende
Ne çāre mübtelādır ḥārı yoq ta‘bīde bir çāre
4. Tebeddül eylemez aḥvāli ehl-i şıdık u ihlāşıñ
Eger ḥānān ederse ḥātırın bir demde bin pāre
5. Muṭarra kākül ruḥsārı üzre sāye-dār olmuş
Cihān āşüfte vü ālüftedir ol sünbül-zāre
6. Ne mümkün ser-fürū etsin sipihre Fāzıl-ı kemter
Eder ancaq tekāpū Şems ile Hünkāre
7. Niyāza ‘ār eder seyyāḥ ṭabı‘m bāb-ı digerden
Qapuna geldi himmet bu ‘abd-ı şerm-şāre

260

fā' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Vr.124^a-3)

1. Zer u sîmi göremez kimse meger rüyâda
Sûd vermez olucağ dürr u güher deryâda
2. Zehr-i efî' gibi iflâs yayıldı halka
Nağdden kalmadı bir pulca eşer dünyâda
3. Kalmadı mihr-i vefâ ' aşık ile dilberde
Nice neş'e bulunur sâgar ile şahbâda
4. Ol kadar teşnesiyim encümen-i ' uşşâkıñ
H~âb girmez gözüme olsa şeb-i yeldâda
5. Zîb u fer vermiş iken gülşene eyyâm-ı bahar
Berf yağdırdı felek mertebe-yi sermâda
6. Yâri yok yâveri yok kalb-i hazîn u zârîñ
Cân u dilden ne ' aceb başlar isem feryâda
7. Fâzıl ayrılma şakın dergeh-i Mevlânâdan
Öldürür adamı zâhid bulıcağ tenhâda

261

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

(Vr.124^a-11)

1. Erişmez kimse cây-ı maţlâba fikr u taşavvurla
Ser-efrâz-ı cihân olmaz kişi câh-ı taşaddurla
2. Kimiñ kim zerrece idrâki varsa olmayıp gâfil
Düşürmez nefsinı kibr u gurûra hiç tehevürle
3. Nedir bu âdemiyyet mâyesi derk etmek istersiñ
Çapılma mal ile câha gönül kırma tekebbürle
4. Olunca bir kişi ehl-i hıred bu köhne ' âlemde
Cihân gencinesine müstenid olmaz tefahhurla

5. Kararı yok zemânî devr eder bunca felâketle
Nice sultanlar geçti bu darlıktan taḥassürle
6. Düşünce mesnedinden ehl-i cāhı görmüşüz āḥīr
Eder ehl-i ḳubürdan ilticā ‘ arz-ı taḥaḳḳurla
7. Ḥüdā-yı zü ’l-menendden gayri nesne bir karar olmaz
Döner bu çarḥ-ı ‘ âlem şüpheşiz ḥāl-i taḡayyürle
8. Bu nazmım tuḥfedir her ehl-i inşāfa der-i kimyā
Naşīḥat diñler ise muṭṭali‘ olsun tefekkürle
9. Gel ey Fāzıl ḡazer ḳıl meclis-i nā-dāne girmekden
Ġarībāne der-i Ḥünḳāra dāḡil ol tefakḳurla

262

mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün

(Vr.124^b-2)

1. Hümāyı ṭā‘ līm-i pervāz eder idi murād üzre
Şaldı sāyesin ‘ anḳā-yı himmet imtidād üzre
2. Felek hep cevri baña görme şāyeste bu ‘ âlemde
Ḥüdānîñ luṭfu zirā ḡālîp olmuşdur ‘ abād üzre
3. Cihānîñ ‘ izz u cāhın dil ḡayāle almamaḳ ister
Olur tāb‘ -ı hevā-yı nefse nā-çār i‘ tiyād üzre
4. Geçirdi āh-ı ḡurbet ḡançer -i hicri çeker ḡāḥī
Tecellīdir sebep hiç şüphe etmem ‘ itikād üzre
5. Yine keşti-i dil düşdü yemm-i hicri-i firāḳa āh
Erişdi bir sāḡil-i maḳşūda yā Rab iştihād üzre
6. Peyām-ı vaşl-ı cānānı ulaşdır ey şabā luṭf et
Raḳībiñ kes ayāḡın bilmesin fışḳ u fesād üzre
7. Ezelde Fāzılı irşād etdi luṭf u iḡsāmı
Deri Monlāya dāḡil olmuşum ben ‘ itimād üzre

263

mefā'îlün / mefā'îlün / mefā'îlün / mefā'îlün

(Vr.124^b-10)

1. Kibâr-ı 'aşrîñ aldanma cihânda güft-güsuyla
Dehâniñ nâfile televvüs etme pây-ı büsüyle
2. Mürüvvet ermez aşhâb-ı tekebbürden saña ey dil
Havâle kıl ânı nâ-dânlara vech-i 'ubûsuyla
3. Ricâl-i 'aşr İskender gibi şöhret-şi'âr olmaz
Cihâni pür tanin ise şadâ-yı tabî u gûsuyla
4. Saña ger rütbe -i bâlâ teveccüh etse bir anda
Şebâtı yokdur aldanma cihâniñ reng-bûsuyla
5. Sitanbulda te'ehhülden hâzer et var ise 'aqlıñ
Seni bâyeste-i hırmân eder kayd-ı 'arûsuyla
6. Ne fikr ile der-i meyhâneye girdi 'aceb zâhid
İçer erbâb-ı 'işret bâdeyi bunda sebûsuyla
7. Der-i Monlâya Fâzıl girmişim şıdık u hulûş üzre
'Aceb mi dost olsam 'âlemiñ cümle 'adûsuyla

264

mefā'îlün / mefā'îlün / mefā'îlün / mefā'îlün

(Vr.124^b-18)

1. Eder 'arz -ı 'ubûdiyyet egerçi ehl-i 'irfâna
Eder mi ser-fürû şâhib-i hüner hiç şahs-ı nâ-dâna
2. Eger şem' -i muhabbet olmasa bu bezm-i 'âlemde
Döne döne yanar mı ehl-i dil mânend-i pervâne
3. Eger gülşende peydâ olmasa her dem gül u gönca
Seher vaktinde bülbül düş olur mu âh u efkâne
4. Cihânda ehl-i dille ülfetiñ mecbûrudur tab'ım
Eger sâkı -i şahbâ olmasa neyler bu divâne

5. Kıpıldım bir meh-i tábân-ı hār ebrūya meclisde
Şarāb-ı ‘aşk ile mest oldum ammā yokdur peymāne
6. Tekāsül etme ey dil zabt u teşhīrinde ol yāriñ
Kaçar āhu gibi vahşet edip deşt-i beyābāne
7. Gözüñ aç dām-ı şayda dāi ’mā çil yavrusu düşmez
O şehbāz elde iken zabtına çalış dilirāne
8. Oyunda aldanıp mat etme kendin yār u ağıyāra
Sürüp tedbīr atın def eyle fil haşmı ferzāne
9. Der-i Hünkārda Fāzıl semā’ a var ise meyliñ
Giyip tennüreyi ‘uşşāk ile gir gāh-ı devrāne

265

mefā’īlün / mefā’īlün / mefā’īlün / mefā’īlün

(Vr.125^a-9)

1. Lebiñ ‘uşşāka oldu sākīyā bir rehzen-i fitne
Götür cām-ı Cemi kim bezme düşdü şuyün-ı fitne
2. Kıpardıñ ‘arbede gülşende bülbül ile ey gül-rū
Tuyurduñ şaħneye etdiñ güşāde revzen-i fitne
3. Nedir ol çeşm-i hünriziñle halka verdigin dehşet
Cihānı tār-u-mār etdiñ bütün ey behmen-i fitne
4. Ser-i zülfüñ ucundan nice gavgālar zühür etdi
Degildir şaħn-ı Kağıdhāne gayri mi ’men-i fitne
5. Olup Leylāya ‘āşık atdı kendin küh-ı şaħrāya
Kodu Mecnūnu bu sevdāya āħīr ol zen-i fitne
6. Perişān eylediñ zülf-i perişāniñ gibi halkı
Cihānda kalmadı şimdengirū müsta ’men-i fitne
7. Huzūr u rāhātı var Fāzıl erbāb-ı diliñ anda
Degildir dergeh-i Monlā-yı Rūmī mesken-i fitne

266

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.125^a-17)

1. Der-miyān-ı hâtır etdim dehr-i bî -inşâfda
Ehl-i dil mefkûd oldu saḥâ-i eṭrâfda
2. Etmese me 'mül vefâ biñ yıllık olsa ülfetiñ
Olmaz inşâf u mürüvvet hiçbir eşnâfda
3. Şeyḥ u vâ' iz kimyâya döndü dillerde gezer
Murğ-ı ' anka gibidir varsa verâ-yi Kâfda
4. Himmet isterseñ der-i Hünkâra Fâzıl kı1 devâm
Kaldı kim ehl-i semâhat nâm u şân u lâfda

267

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

(Vr.125^b-4)

1. Dil-i ' aşık eder feryâd o yâriñ iştîyâkıyla
Olur pervâne sūzân şem' -i bezmiñ iftirâkıyla
2. Ne şem' -i ' âlem -ârâdan ne cām-ı âteşdendir
Çıkan dulḡân gibi dūd-ı elem yâriñ firâkıyla
3. Şabâdan büy-ı vuşlat eyleyip gülşende istişmâm
Düşer feryâda bülbül verd-i âlûñ ihtirâkıyla
4. Düşürdün ' aşığı kayd-ı belâya Kays-veş âḥir
Yine bir fitne peydâ eylediñ zülfüñ nifâkıyla
5. Benim Monlâ-yı Rümûñ çâkeri Fâzıl bu ' âlemde
Nukül etmem sözümden zâhidânîñ ittifâkıyla

268

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.125^b-10)

1. ' Āşık ârâm eylemez zülf-i dil-âviz olmasa
Teşne-dil sîr-âb olmaz cām-ı lebrîz olmasa

2. Ehl-i dil ayağını atmaz der-i meyhāneye
Sākī-i sīmīn sākī-yi fitne-engiz olmasa
3. Mey ile olmaz münevver meclis-i şāhib-i dilān
Devr eder pervāne şem' -i meş' ale -hiz olmasa
4. Ehl-i 'aşkıñ kimse bilmezdi cihānda n'olduğun
Dūd-ı āhı her nefesde şu' le-āmiz olmasa
5. Kimse ta' n etmezdi pākize- tab' -ı ehl-i dile
Zāhid-i nā-puhte vü bī- ' aql u temyiz olmasa
6. Şāh-ı Rūmuñ kim bilir sultān-ı ' uşşak olduğun
Evc-i himmetde refīki Şems-i Tebriz olmasa
7. Kānde ' aşık-ı nev-zemīn tāze gazel tarh eylesin
Fāzıl-ı ' aciz gibi derviş-i nā-çiz olmasa

269

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.125^b-18)

1. Vuşlatuñ kadri bilinmez gāh-ı firkat olmasa
Şihhatiñ nāmı añlaşılmaz derd u ' illet olmasa
2. Ehl-i ' aşka bāde-i hamrā ile sākī gerek
Neş'e olmaz bezmde esbāb-ı ' işret olmasa
3. Rūz u şeb etmez idi bu mertebe sa' y-ı belig
' Ālemiñ i' mārına insānda gāflet olmasa
4. İ' tibār u kıymeti olmazdı böyle bī-kıyās
Ehl-i şervetde eger elmāsa rağbet olmasa
5. Tār u mār olurdu fişq u fitneden halkı cihān
Resm-i kânūn-ı cezā aḥkām-ı devlet olmasa
6. Çok muḥallidler bu ' ālemde "ene'l-Haḫḫ" der idi
Da' vā-yı Manşūrı müş' ir dār-ı ' ibret olmasa

7. Fâzıl erbâbı bilir ism-i Celâliñ n'olduğun
Kimse girmez halka-i tevhide lezzet olmasa

270

mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün

(Vr.126^a-7)

1. Hâriş-i mâl olan derd-i tama' dan olmaz âzâde
Belâ-keşdir bu hâletde olan dünyâda 'uqbâda
2. Degildir 'âķil u kâmil olanlar mâl için mağmûm
'Aceb gencinedir nâm u nîk-i dânyâ dünyâda
3. 'Ulüvv-i kâdr olan ehl-i tevâzûdur bu 'âlemde
Tevakkur eylemez 'ârif olanlar şadr-ı 'ulyâda
4. Şeh-i iklîm-ı 'âlem olsa da kibr eylemez 'âķil
Taa'zzüm etmedi mûra Süleymân câh-ı bâlâda
5. Ölenler haķķına yâb genc-i Qârûn hâllerin seyr et
Götürmez mülk-i 'uqbâya cihândan post u seccâde
6. Tefekkür etme durşun kârı kâr-ı 'âķil u dânâ
Qalır "bî-mal u bî-evlâd" âdem cây-ı tenhâde
7. Ne şadrîñ 'izzetin iste kâdr u kıymetin gözle
Hâzer kıl Fâzıl onlardan muķim ol bâb-ı Monlâda

271

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

(Vr.126^a-15)

1. Derdimi 'âşık haber ver yâre Allâh 'aşķına
İbtîlâmı söyle ol dil-dâre Allâh 'aşķına
2. Ol daħî maħmûruñ ben gibi olmuş eyler figân
Ta' n etme bülbül gülzâra Allâh 'aşķına
3. İ'timâdiñ yok mudur ey şüh teslîm etmege
Bâğ-ı hüsnüñ bu şad iftikâre Allâh 'aşķına

4. H̄āce-i bī-‘ār istermiş zekat-ı h̄üsnüñ
Bendeñe ver verme ol cerrāre Allāh ‘aşkına
5. Derd-mend ‘uşşākıña eyle vişālīñle devā
Semm-ı mārı ver ‘ilāc aǵyāre Allāh ‘aşkına
6. Seyr edip la‘l-lebiñ eyler temennī luṭfuñu
Ver bir iksir -i ḥayāt meyh̄āre Allāh ‘aşkına
7. Fāzılā esrār-ı ‘aşq-Haqqı ta‘līm etmege
Şems u Mevlānā bulur bir çare Allāh ‘aşkına

272

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

(Vr.126^b-4)

1. Düşmene gül dosta ḥār olmadım olmam yine
‘Andelībim kimseye bār olmadım olmam yine
2. Ben ki taqdīre ḥavāle eyledim her kārımı
Silkimde şāhib-i inkār olmadım olmam yine
3. Bu cihān bir gün ḥarābezār olur fehm eyledim
Yer yüzün i‘ māra mi‘ mār olmadım olmam niye
4. Rütbe-i manşib için etmem cihāna ser-fürü
Bāb-ı muḫbilden ümid-kār olmadım olmam yine
5. Eylerim bezm-i eḥibbāya ḥulūş üzre devām
Şıdḳ u kezbi mürtekib yār olmadım olmam yine
6. Herkese ‘arz-ı nevāziş eylerim mümkün ise
Kimseden ‘ālemde bīzār olmadım olmam yine
7. Bāb-ı Mevlānāda Fāzıl istiḳāmet üzreyim
Fikr-i ferdā ile ḡamḥār olmadım olmam yine

273

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr.126^b-12)

1. 'Ināyet -i Hüdāya yok mesāha metr u endāze
Tecellīde mücellid örmedi bu şerha şirāze
2. Felek mir'at-ı gerdün içre dāi'm gösterir bāze
Havādış neşr eder halk-ı cihāne tazedden tāze
3. Bu günü dāi'mā etmekdedir tārihi ābādan
Gehi bād-ı semī gāhī şabā gösterdi yelpāze
4. Kim olursa müstenid iqbāline bu köhne dünyāda
Düşer rubah gibi elbette bir gün dām-ı perdāze
5. Bakın aşhāb-ı rüşdüñ kārı hep şabr u taḥammüldür
Yorulmaz ol reh-i nārı fitneye pāzār-ı nā-sāde
6. Nice bī-māyeler var aldanır iltifata bī-sūd
Çapılmaz ehl-i 'irfān u kemāl ikrām u i' zāze
7. Kanā' at vezni dürüst etmeyen bu sūk-ı 'ālemde
Çeker bī-şübhe Fāzıl mihnet u gām ile hemyāze

274

fā' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Vr.127^a-1)

1. Beni bī-tāb u tüvān etdi cefā-yı Bosna
Yere mi battı 'aceb zevk u şafā-yı Bosna
2. Çille-keş etdi tecellī bizi dervīş mişāl
Çekilir mi bu sefāletle ezā-yı Bosna
3. Bir zemān sīm u zer u şa' şaa' sı pek çok idi
Çıkmış iflāsa meger şimdi ğinā-yı Bosna
4. Şua' rā vaḫti ile böyle vaşf etmiş idi
Başkadır şive-i dilberde edā-yı Bosna

5. Dile neş'e verecek kalmadı esbâb-ı tarab
Halkı dil-teng eder âb u hevâ-yı Bosna
6. Vatanımken ben uşandım nazarımdan düşdü
Tab'ıma verdi kesel medh u şenâ-yı Bosna
7. Fâzılâ mesken-i büm olmuş 'aceb her câyı
Evveli bâğ-ı İrem idi Sarây-ı-ı Bosna

275

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr.127^a-9)

1. Gözümde vuşlat-ı cānān nümāyan oldu gitdikçe
Gönlümde âteş-i firķat fūrūzan oldu gitdikçe
2. O deñlü zaħm-dār etdi beni tuğ-ı nigāh-ı yār
Sirişķ-i çeşm-i ter ber baħr-ı 'ummān oldu gitdikçe
3. Cihāniñ kayd-ı ālām u gamından oldum āzāde
Firāk-ı dil-rübā bî- ħadd u pāyān oldu gitdikçe
4. Müyesser oldu yār ile Sitanbulda yine vuşlat
Dile bir başka ħālet verdi şādān oldu gitdikçe
5. Degilken zerrece 'irfānda āgāh Fāzıl-ı kemter
Cenāb-ı Mevlevīden luḡf-ı iħsān oldu gitdikçe

276

fā'îlātün / fā'îlātün / fā'îlātün / fā'îlün

(Vr.127^a-15)

1. Būy-ı müşk olmaz begim 'ālemde her bir nāfede
'İtimād etme cihāniñ ħalkına her lāfda
2. Ĥāfız-ı muḡlakdan olma müstenid ġayra şaķın
Fā'ide vermez saña ħışn olsa da eḡrāfda
3. Kalmadı ehl-i fenā a'lāda da ednāda da
Kānde aşhāb-ı fütüvvet şimdi bu evşāfda

4. Düşdü kıymetden metâ‘ -1 istikâmet şöyle kim
Devr eder naqd-1 hıyel şimdi yed-i eşnâfda
5. ‘Aql ile dâniş zer u sîme taḥavvül eyledi
Ḳadr u câhı isteyen bulsa bulur şarrâfda
6. Yâr-1 şâdık varsa ger zir felekde şimdicek
Bulunur ‘anḳa gibi ancaḳ verâ-yi Ḳâfda
7. Feyz-i ‘ilm u ma‘rifet Fâzıl der-i Monlâdadır
‘Âşḳa isti‘dâd yoḳdur zâhid-i leffâfda

277

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

(Vr.127^b-4)

1. Ehl-i zevḳe yârsız bâḡ u bahardan sūd ne
‘Andelîbe ḡoncesiz şḡ sebze-dârdan sūd ne
2. Ḳâmet-i yâre tevâfuḳ etse de biñ kerre ger
Şivesi yoḳ öyle bir naḡl-i çınârdan sūd ne
3. Yaḡmaz ise şebnem-âsâ bir zemân bârân-1 eşḳ
Bâḡ-1 ‘âlemde vücüd -1 ḡâksârdan sūd ne
4. Renk bir key olsa da yâḳut-1 aḡmerden laṭîf
Nergis aḡvâl nigâh-1 pür ḡumârdan sūd ne
5. Mevlevîler gibi Fâzıl şehr-i ‘aşḳa girmeyen
Şüfî-yi ḡar fark eder mi ol diyârdan sūd ne

278

mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün

(Vr.127^b-10)

1. Yine bir âfete meyl etdi ḡönlüm ihtiyârımla
Bütün şeb uyḳusuz ḳaldım aña ben intizârımla
2. Ṭuyurdum zâr-1 ‘aşḳı çarḡa çıḳdı âh u eḡḡânım
Uyandırdım cihâni âh u zâr-1 bî-ḳarârımla

3. Niçün ser-keşlik eyler ol cefâ-pişe baña böyle
Anı ben bî-ħuzür etmez iken feryâd u zârımla
4. Ne kanlar dökdüğün görmez ol meh çeşm-i giryânım
Yemm-i aħmer gibi oldu cihân eşk-i hezârımla
5. İki ‘ âlemde buldum ‘ izzeti Fâzıl fakîrâne
Cenâb-ı Mevlevîye nisbet şıdķ-ı iştihârımla

279

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

(Vr.127^b-16)

1. Hüsni-ı ħulķun ķadri olmazdı bed aħlâķ olmasa
Ķıymeti yâriñ bilinmez idi ‘ uşşâķ olmasa
2. Leylî pişîneyi kimse bilmez idi dehrde
Ķıssa-i Mecnün şöhret-gîr -i âfâķ olmasa
3. Mâr-ı gezîd âdeme ħâzîk de olsa bir ħekim
Ķâr-ger olmaz ilâc cezve-i tiryâķ olmasa
4. Farķ olunmazdı cihân içre ħamâķat şâĥîbi
Ħırşla ‘ âlemde ger rüsvâ-yı esvâķ olmasa
5. Feyz alır mı Fâzıl-ı kemter bu ‘ âlem içre hiç
Can u dilden âsitân-ı pîre müştâķ olmasa

280

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

(Vr.128^a-3)

1. Zevķi olmaz meclisiñ ceng u rebâbı olmasa
Kim tanıır yer-i ħarâbatı şarâbı olmasa
2. Kim bilirdi ehl-i derdiñ ħâlini bu dehrde
Hüsni-ı ħaĥt-ı dilrübâ ‘ aşķıñ kitâbı olmasa
3. Câhla iķbâlden olmazdı bir nesne elez
Telĥî-i idbâre nâ-geh inķılâbı olmasa

4. Dür eder idim rakîbi kûy-ı yâre gitmeden
Rûz-ı ferdâ ile ger maşşer hesâbı olmasa
5. Ehl-i ‘aşkıñ hâlini Fâzıl bilir miydi ‘aceb
Hâzret-i Monlâ-yı Rûma intisâbı olmasa

281

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

(Vr.128^a-9)

1. Zâhid-i münker gelir bilmem ne yüzle yanıma
Muttaşıl geçmekte iken dînime îmânıma
2. Silk-i ‘aşkıñ hâline câhil iken ehl-i riyâ
Nice dahl edebilir eyâ benim cânânıma
3. Meclis-i ağıyâra gitmiş yâr duydum bu gice
Bu peyâm-ı telh-ter güç gelmesin mi cânıma
4. Ğurbet içre kimse bilmez çekdiğim derd u gamı
Âteş-i firkat tayandı sine-i süzânıma
5. İntisâbım âsitân-ı Pîredir Fâzıl benim
Ol kapuya gelmeyen insanı kıoymam yanıma

282

fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

(Vr.128^a-15)

1. Gülşene girdim o gül ruhsâr geldi hâtırâ
Serve bakdım kâmet-i dil-dâr geldi hâtırâ
2. Bezm-i ‘işret ehl-i dil sâķi -i şahbâ hem daķi
Devr-i güldür bülbül-i gülzâr geldi hâtırâ
3. Ğurbet içre artmada Leylî şıfat-ı efkâr hep
Kışşâ-i Mecnûn ‘aceb tekrâr geldi hâtırâ
4. Bir nigâr-ı çâr ebrû cin gibi çarpdı beni
Seyr-i şahrâ-yı cihân nâ-çâr geldi hâtırâ

5. Ülfet-i ağıyāra bağıdıka vefāsız yār ile
Gül fidanla imtizāc-ı hār geldi hātıra
6. İftirāk-ı yār ile deryā kesildi gözyaşım
Āh ederken ney gibi Hünkār geldi hātıra
7. Bu ğazel söyletti bir gün hāl-i ğurbet Fāzıla
Nazm ederken yār hem ağıyār geldi hātıra

283

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr.128^b-4)

1. Tahammül yok cefāya bu dil-zārı zebūnumda
Eder devrān dāi'm ol perī peyker derūnumda
2. Vişāliñle sevdāi diliñ şevki olur efzūn
Firākiñ ey perī düşvār gördüm rü-nümūnumde
3. Cihānı eyledi teşhīr sordum ol şehe aşlın
Dedi kim sihr-i gün-ā-gün var çeşm-i füsūnumda
4. Hüseyniye çıkardı muṭrib-i ğam cümle 'uşşākı
Maḳāmātı ta'lim etdi ḳalb-i erğanūnumda
5. Mürīdiñ hüsünü seyr eyleyince şaşırıp kendin
Diger cezbe-i zāhir oldu şeyḫ-i zū-fünūnumda
6. Kemān ebrūların çekdi görünce 'abd-ı ğamḫārı
O tır ğamzeler kim neş'e bulmuş nüş-ı hūnumda
7. O bālā ḳāmet-i Leylā iken¹² Fāzıl ḫayālimde
Der-i Monlāda buldum incilā ḳalb-i cenūnumda

¹² B'de s.174, st.17 de iken şeklindedir.

284

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.128^b-12)

1. İrtifā' -ı menzilet ' ayn-ı melāmetdir bize
İnkıṭā' vu inzivā emn u selāmetdir bize
2. Nūr-ı tevḥidī muḥīṭiz vaḳt-i ḥılḳatden beru
Dildeki sūz u muḥabbet bir ' alāmetdir bize
3. Bir nefesde nice mürde diller iḫyā eyleriz
Meslek-i ḡayre heves etmek nedāmetdir bize
4. Şehper-i murḡ-ı ḥaḳīḳat sāyesi altındayız
Ehl-i dilden ḡayr ile ülfet seḳāmetdir bize
5. Ehl-i ' aşka ṭa' n eder şeyḫ-i mürāyi dersini
Diflemek her vechle cürm u dehāmetdir bize
6. Etmeyiz ' ālemde da' vā-yı şadākat bir zemān
Bāi' ş-i ḳadr u şeref bu istikāmetdir bize
7. Şıdḳ ile dergāh-ı Mevlānāya Fāzıl girmişiz
Sikke pūş -ı fāḳa olmaḳ bir kerāmetdir bize

285

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.129^a-1)

1. Cām-ı Cem-i cānān hem-dem olsa ger mehtābda
Sāhil-i deryā verir şevḳ-i diḡer mehtābda
2. Sīnesin açıp o meh-rū bezme teşrīf eylese
Kesb eder ' uşşāḳ başḳa zīb u fer mehtābda
3. Muntazır oldum bu şeb şubḫa ḳadar ol meh-veşe
Sūy-ı bahre eyleyip ' atf-ı naḳar mehtābda
4. Kūy-ı yāre ' azm edersem bu gice şāyestedir
Başḳa bir ḫālet verir medd-i başar mehtābda

5. K̄alb-i maḥzūna gelir birden bire ŧevk̄ u sūrūr
Anıñ içün ehl-i dil gezmek diler mehtābda
6. Zıřt-rūdur beñzemez bir kimseye hiç ŧāyesi
Vā' ize gelse n'ola biñ derd-ser mehtābda
7. H̄āba varmaz bülbul-āsā bende-gān-ı Mevlevī
Fāzilā biñ bū döker çün verd-i ter mehtābda

286

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.129^a-9)

1. Biz hümā-yı evc-i 'aşkız yer mekān olmaz bize
Cismimiz dünyāya ŧıgmaz āsitān olmaz bize
2. Tahtımız gāhi hevā-yı 'aşk ile çarḫa çıkar
Öyle bir ŧāhız ki mānend ins u cān olmaz bize
3. Olsa ŧahbā-yı muḥabbetle göñül teskīn olur
Cām-ı Cem neş'e nümā-yı cism u cān olmaz bize
4. Gülşen-i dilde uyandı bülbul-i sevdā-yı 'aşk
Bir taım zağ u zāğanlar hem-zebān olmaz bize
5. ŧu' lelendirdi dili ŧemsiñ ziyāsı Fāzilā
Bāb-ı Mevlānā gibi bir āsitān olmaz bize

287

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.129^a-15)

1. Mest-i 'aşkız muḫrib u sākī ne nāz eyler bize
Bülbul-i gülşen böyle 'arz-ı niyāz eyler bize
2. Biz ŧarāb-ı 'aşkı tā rüz-ı ezel nūř etmiřiz
Nāy-ı Mevlānā daḫī ifřā-yı rāz eyler bize
3. Sırr-ı vaḫdet nidügin feh̄m edemez dünya -perest
Zāhid-i ḫar nāfile gūřun dırāz eyler bize

4. Etse mir 'at-ı dili şad pāreye bir kez nazar
Hālimiz tūti bilip sūz u gūdāz eyler bize
5. Nicemiz evc-i saā' detde her ān devrān eyler
Ṭali' -i iqbāl ' arz-ı imtiyāz eyler bize
6. Hūzn u şādi birbirin eyler ta' kıb dāi 'mā
Bir gün olur ki felek de cevri az eyler bize
7. Vāye -mend feyz u maṭlab olmuşuz der Fāzılā
Sāye-i Monlāda herkez i' tizāz eyler bize

288

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.129^b-4)

1. Hār u haşak gibi ' āleme şıket verme
Berd-i sermāya dönüp ṭab' a burüdet verme
2. Bezme geldikçe riyāyı қо diliñden şūfi
Bir ṭakım ehl-i dile vehm u kedüret verme
3. Herkesiñ kadrini bil ehl-i hıred hāli budur
Şıfat-ı ' aceb ile āfağda şöhret verme
4. Dil-i ma' zūri şikest etme ṭutar āhı seni
Kibr u naḥvetle bakıp ' āleme nefret verme
5. Fāzılā çirk-i sivādan diliñi taḥtīr et
Der-i Monlāda otur kendiñe zahmet verme

Ḥarfū'l-Yā

289

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.129^b-10)

1. Gördüğün şaḥşa açılma der-i meyhāne gibi
Bezm-i aḥbābda devr eyleme peymāne gibi

2. Açma nā-ķābile ‘irfān u kemālīñ baħşin
Yorma pākiñ rāh-ı nā-refteye dīvāne gibi
3. Kimseye olma şaķın hālını ifşāya ħariş
Verme ħalkın diline sırrıñı efsāne gibi
4. Bozma temkīniñ edānı vu e‘ ālī içre
Ķadriñ a‘ lā ola tā cevher-i yekdāne gibi
5. Etme tefriķa heves uķde-i ‘ aşķ-ı ħalka
Ķılma dendānlarıñ elde gezen şāne gibi
6. Düşme erbāb-ı dili ġaybet varsa ‘ aķlıñ
Olma menfūr-ı cihān vā‘ ız-i bī-gāne gibi
7. Şu‘ le ver şem‘ -i dile dergeh-i Mevlānāda
Fāzılā eyle semā‘ ‘ aşık-ı pervāne gibi

290

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

(Vr.129^b-18)

1. O serv endām bu şeb bezm-i rindāna ķadem başdı
‘ Aceb nevrüz oldu ‘ ālemi ferħunde dem başdı
2. Görünce o meh-i tābānı zann etdim ġüneş doğdu
Göñül maġmūm iken nā-geh sürūr-ı şubħ-dem başdı
3. Ķarıķ-i lücce-i şevķ eyleyip fülk-i dil-i cānān
Hevā-yı ‘ aşķ tūfān eyledi emvācı yem başdı
4. Raķīb ile mülāki olduğun bu şeb edip inkār
Kitāb-ı ħüsnüne el ķoydu o āfet ķaşem başdı
5. Yine ġül-beyāban gibi geldi meclise zāhid
Anıñçün ‘ ālemi birden bire derd-i elem başdı
6. Götürmüş tekyeye maħfice bir maħbūb-ı müştēsā
Müridānı bu şeb ħalvetde şeyħi müttehem başdı
7. Erişse maţlab-ı dil-ħ‘ āhına Fāzıl degil ib‘ ad
Der-i Monlāya zirā şıdķ ile pāy-ı ķadem başdı

291

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr.130^a-7)

1. Beni mest eyledi bezm-i muḥabbette şadā-yı ney
Gamı maḥv eyledi bir demde gönlümden nidā-yı ney
2. İmām mescid-i Akşādan aldı sırr-ı 'irfānı
Gülistān-ı şafadan 'āleme esdi hevā-yı ney
3. Bu ḥāsiyyet bu keyfiyyet nedendir ṭab' -ı pākiñde
Şeker-güftār eder tūṭı gibi ḥalkā gıdā-yı ney
4. Ne ṭanbūr u kemān ne şadā-yı bülbüle beñzer
Bulunmaz meclis u gülşende 'āşık bu şafā-yı ney
5. Yanar şem' -ı vücudu süziş-i 'aşk-ı Ḥüdā ile
Güneş mānend sönmez tā kıyāmet hevā-yı ney
6. Bilir zāhid şalāḥ-ı Şūru görmüş bu 'ālemde
Gözü görmez ne semti gösterir kıble-nümā-yı ney
7. Semā' eylerken Fāzıl der-i Ḥünkārda 'uşşāk
Qalırlar 'ālem-i ḥayretde erince nevā-yı ney

292¹³

fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

(Vr.130^a-15)

1. Söylenir efsānelerde efser-i Keyḥusrevī
Ehl-i 'aşka özgedir andan külāh-ı Mevlevī
2. Sikkeye olduñsa nā'il etme minnet bir kese
Müfteḥar ol efseriñle dünyevī hem uḥrevī
3. Cevher-i 'irfānı bulmaḥ maḥşadıñ ise eger
Ma'den-i 'ilm-i ledündür oḫu nazm-ı Meşnevī

¹³ Bu gazel B. de yoktur.

4. Hacılegāh-ı vehme düşme sâlik-i tevḥîd ol
Feyzini senden dirîğ etmez o şâh-ı ma'nevî
5. Zâ'il olmaz ḥaşre dek devrân eder bu 'âlemi
Müst-merdir Şems ile Monlâ-yı Rûmuñ pertevi
6. İ' tîkâf u zühdü ḳo sūfî semâ' vü zikre gir
Varsa 'aqlıñ dâi'm ol ehl-i sülûkuñ peyrevi
7. H'âce geç cehl-i ta'aşşubdan çalış 'irfâna kim
Bezm-i ehl-i 'aşḳa gir olma mürâyi münzevî
8. Deşt-i 'irfâna sefer ḳıl Ḳays-veş Leylâ için
Bu tariḳ-i müştâḳımıñ mürşid-i pîř-revî
9. Ver cilâ âyine-veş Hû zikriyle mürde dile
Ol Mesîḥ-âsâ ḥayât-ı câvidâniñ reh-revi
10. Bülbül-i şeydâ gibi gülzâr-ı 'aşḳı ḳıl mekân
Kâḥ-ı şehden saña ulu câ-be-câdır pîr evi
11. Dergeh-i Monlâdadır şahbâ-yı vahdet şâgarı
Fâzılâ nüş eyle andan mest-i 'aşḳ et can evi

293

mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün

(Vr.130^b-8)

1. Baña nev-ḥodbinlikle ḥitâb etdi bu şeb sâḳî
Tehevvrle ḡaḏübâne 'itâb etdi bu şeb sâḳî
2. Ayağın istedim pūs etmegi bir ḳatre mey için
Terahḥüm etmeyip redd-i cevâb etdi bu şeb sâḳî
3. Bu şahn içinde kibr u naḥvet ile şubḥa dek
Nice kezḑ-i riyâ ile dolâb etdi bu şeb sâḳî
4. Piyâle elde baḳ kâfir raḳîbe pek tekellüfsüz
Pey-â-pey vermege bâde şitâb etdi bu şeb sâḳî
5. Dedi iç bâb-ı Monlâda ḥaḳîḳat bâdesin Fâzıl
Baña mürşid gibi re'y-i şavâb etdi bu şeb sâḳî

294

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.130^b-14)

1. Çeşmiyle cismi görünmez ismi var 'anķā gibi
Emn u āsāyiş gezer dillerde hep rü 'yā gibi
2. Bilmeyip nīk u bedī bāde-keşim şanma şaķın
İnkılāb-ı hāl mest etdi beni şahbā gibi
3. Mār-ı sermā dīdeye oldu tecellī yār kim
'Āleme içdirdi zehri bāde-i sārā gibi
4. Şahñ-ı kām-ı maķşūda pā ermedi ķaldı 'aceb
Kesdi dīn aģyārı rāh-ı vuşlatı dārā gibi
5. Cürmümüzle nuşretinden kaç' -ı ümid etmezüz
Fāzılā olmaz sened kim rahmet-i Mevlā gibi

295

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(Vr.131^a-1)

1. Taharrī eyle sālīk mürşid-i vālā-yı 'irfānı
Bu gülşende bulursun ol gül-i ra' nā-yı 'irfānı
2. Oķu bir kerre Mecnūn ile Leylā kışşasın 'āşık
Temellük eylemekse maķşadıñ şahrā-yı 'irfānı
3. Düşünce Kays-veş deşt-i belā-yı 'aşķa bī-şüphe
Görürsün ol teħassür ettiğīñ Leylā-yı 'irfānı
4. Ara bul fülk-i 'aşķ üstādını şehir-i muħabbetde
Bulursun nā-Ĥüdā-veş sū-be-sū deryā-yı 'irfānı
5. Hevāya çıkma yoķdur sellemi şayd u şikār olmaz
Tutarsın lāne-i dil içre tüt 'anķā-yı 'irfānı
6. Degildir āşinā-yı meslek ehl-i yakīn vā' iz
Ĥaber vermez saña ol mescid-i Aķşā-yı 'irfānı

7. Eger ister iseñ feyyāz-ı mutlakdan naşib almak
Ara kendiñde dāi 'm gevher-i yektā-yı ' irfānı
8. Cenāb-ı Mevlevīdir ehl-i ' aşkıñ şāh-ı sultānı
Çalar muṭrib der-i pākinde her dem nāy-ı ' irfānı
9. Hülüşāne devām et bāb-ı pīre bende ol Fāzıl
Görürsün bir gün ol ḳuṭb-ı cihān peymā-yı ' irfānı

296

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.131^a-11)

1. Rāh-ı ' aşkıñ mürşid-i pāki uyandırdı beni
Hāl-i müşkil etdi her dürlü inandırdı beni
2. Teşne -dil ḳalmış idim rāh-ı mecāz içre hele
Bir ḳaḳıkat nehrine erdim o ḳandırdı beni
3. Perde çekdi güyyiā çeşmānıma ehl-i riyā
Devr edip ' uşşāḳdan ḳayli dolandırdı beni
4. İns u ülfet olmaz ehl-i zāhir ile bir zemān
Ḳāce-i bī-' aḳl u iz' ān pek uşandırdı beni
5. Bende oldum Ḳazret-i Monlā-yı Rūma Fāzılā
Ḳurtarıp çirk-i sivādan Ḳaḳḳa ḳandırdı beni

297

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(Vr.131^a-17)

1. Şalāḳ ḳāline olmaz numūne şūfiyāne ziy
Ḳayālīñ zāhir et şevb-i riyādan ne giyersen giy
2. Ḳoma hergiz dıraḳt-ı mā-sivāyı ravza-i dilde
Çalış ḳal' eyle destinde iken hevvāre-i yā Ḳay
3. Bütün ' ālem lisān-ı ḳalle tesbīḳ eder Ḳaḳḳı
Bunu muḳber degil mi āyet-i Furḳānda "in-min şey "

4. Şimāh cānıyla gūş etmege muhtācdır ey dil
Duyarsın zıkr-i Hüyu sem' ine girse şadā-yı ney
5. Dem-ā-dem dāmen-i Monlāyı Fāzıl tūt semā' eyle
Devām üzre enīs olmaz saña zıkr u Hüdādan ey

298

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.131^b-4)

1. Meslek-i ' aşk-ı hüdāda iç şarāb-ı vahdeti
Cezbeye gir ço gönlünden nā-şavāb keşreti
2. Tīşe-i zıkr ile kaç' et ikilik zıkkımını
Hakki bil nā-hakki tarh et bul nişāb-ı sīreti
3. Diñle nuşhu Meşnevīden terk edip ğill u ğışı
Ma' nevi feyze çalış diñle Hattāb-ı ' İzzeti
4. Nerdibānsız çıkma eflāke a zāhid yol budur
Rehberi bul ki gözün görsün bu bāb-ı devleti
5. Geç pul-i inkārdan gir rāh-ı ' aşka şıdqla
Zıkr u tevḥīd eyle gel seyr et kabāb -ı rahmeti
6. Zāhidā bezm-i ezelden böyle ikrār eyledik
Münkirāne lābis olma bu şiyāb-ı zilleti
7. Her bir uzvuñ şāhid olmuşdur belī peymānına
Kā ' il olduñ nefy u işbāta cenāb-ı Hāzreti
8. Med eyle lāmı uzat kaçr ile olma bu'l-heves
Gör tefāsīr-i selefde bu cevāb-ı şıḥḥati
9. Bul ḥakīkat kimyāsın Hākka sen kulluk ile
Maḥrem-i esrār olup ref' et niķāb-ı ğafleti
10. Gir ma' ārif şehrine yoklukla var ol tā ebed
Kıfl-ı' irfān ile meftūḥ eyle bāb-ı hikmeti
11. Çok ' ināyet görmüşüm Hünkār-ı ma' nide bu şeb
Fāzılāne bende oldum kāmyāb-ı himmeti

299

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr.131^b-16)

1. Degildi raşha raşha eşk-i çeşmim celbe müştākī
Ne dürlü külfet etdimse zafer-yāb olmadım sāķī
2. O zālīm bağrımı pür hūn etdi nāz ile ben de
‘ Aceb mi iltizam eyler isem tebdil-i ahlākı
3. Civānlık ‘āleminde ol perī der hātır etmez mi
Ki şemm-i verd-i ruhsārı degildir dāi ’m u bāķī
4. Dıraht-ı mīve-dārīñ vaķtı azdır ey nihāl-i naz
Perişan etme bāğ-ı vuşlatından bāri ‘ uşşākı
5. O şūh -ı serv-i kad mānend çok meh-pāreler gördük
Şihāb-āsā göründü zā ’il āhir hūsn-i berrākı
6. Eger zerre kadar ‘ izāmı varsa o şehiñ añlar
Vefāsızdır şebāb-ı iklīmīniñ iksīr u tiryāki
7. Der-i Monlāda Fāzıl buldu ma’ şūķ-ı hāķiķī-yi
Kaḅul etmez olur olmaz şeh-i bī-raḅm u eşfākı

300

mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

(Vr.132^a-5)

1. O sāķī āşīķānı meclis-i vuşlatda mest etdi
Ne devlet hātır-ı ağyārı incitdi şikest etdi
2. Cihāna gelmemişdir öyle kāfir mecrā maḅbūb
Ḫayāl-i ‘ arızı ‘ āşīķları āteş-perest etdi
3. Nedir ḅaşşiyet-i keyfiyyet-i pīr-i meyiñ bilmem
Nice zenginleri bu ālem içre teng-dest etdi
4. Şaķın ol şūh-ı bī-inşāfa meyl etmekden ey ‘ āşīķ
Çün erbāb-ı kemālīñ kaḅrini ‘ ālemde pest etdi

5. Ne mümkün Fâzılı aşhâb-ı zâhir eylesin mehcür
Añı dergâh-ı pîre müntesib rûz-ı elest etdi

301

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr.132^a-11)

1. Ol perî kesr eyleyip Cemden kalan peymāneyi
Bâdeden maħrûm etdi ' aşık-ı mestāneyi
2. ' Aqlımı aldı bu şeb sevdā-yı zülfü ol mehiñ
Degme bir zîncîr zabt etmez dil-i dîvāneyi
3. Devr ederken sūziş-i ' aşkla yanınca bu şeb
Etmedi şâyân-ı vuşlatı ol perî pervāneyi
4. Göñlünü almağ için bî-h'âb kaldım şubha dek
Almadı sem' ma o kâfir yazdığım efsāneyi
5. Eylemem dünyâ için bāy u gedāya ser-fürû
Sikkeye Fâzıl değışmem efser-i şāhāneyi

302

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(Vr.132^a-17)

1. Vech-i pâki ol şehiñ mihr-i ziyâ bahşâ gibi
Ol siyeh ebrûları mäh-ı nev -' garrâ gibi
2. Dâne dâne rüyuna benler dökülmüş sū-be-sū
Kıt' a-i kâfûr üzre ' anber -i sārâ gibi
3. Zevrağ-ı şahbâyı işletmez o âfet bezmde
Dilberân içre taşaddur eylemiş Dārâ gibi
4. Etmiş erbâb-ı dili mecbûr gül-i ruhsârma
Her biri feryād eyler bülbül-i şeydâ gibi
5. Nâliş-i ' aşk ile işbât eylerim bu kavlimi
Fâzıla hüccet olur mu nāy-ı Mevlānâ gibi

303

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.132^b-4)

1. Gördüğün şahsa açılma sevdiğim lāle gibi
Kıl hāzer etme tenezzül her yere jāle gibi
2. Kākül-i ruhsārını teşbîhde etmem hāta
Bezme pertev vermededir nücüm-ı dūnbāle gibi
3. Ol meh tábānı gördüm dün gice mehtābda
Eylemiş zülfü ihāta vechini hāle gibi
4. Hıffet etme meclis-i 'uşşākda ey mäh-rū
Mu' teber ol dāi 'mā tüccār-ı menķāle gibi
5. Fāzılā dāi 'm kitāb-ı Meşnevīden al sebaķ
Sözleriñ maķbul ola yāķūt-ı seyyāle gibi

304

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(Vr.132^b-10)

1. Ol büt-i kāfir nizārīñ hañçer-i ebrūları
Zahm-dār eyler dem-ā-dem ' aşık-ı ğam-perveri
2. ' Aşıkān bī-tāb olur nazżāresiyle hūsnün
Vāleh u hayrān eder her gördüğünü ol perī
3. Tīr-i müjgānı çekip etdi dilīrāne hücüm
Bir kemān-keş mi nedir bilmem o şūh-ı serveri
4. Ey perī sen bir zemān aħbābına me 'nūs idiñ
Hātırından mı çıkardıñ ol dem şüy-ı āveri
5. Bir nigāh-ı germ ile yakdıñ bütün 'uşşāķıñı
Az mıdır bu etdiğñ terk et bu hūy-ı bed-teri
6. Taht-gāh-ı ' işvenin sensin bu gün şāhenşehi
Bend etdiñ kalb-i 'uşşāķı yeter şimdengeri

7. Tıg-1 cevriñden seniñ etmez hazer hiçbir zemân
Fâzılñ Hünkâr-1 ma' nî dergehinde var yeri

305

fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün

(Vr.132^b-18)

1. Rüzgârñ yoğiken âb u hevâda eşeri
Baña gösterdi felek baır ile berriñ seferi
2. Vaţanımdan beni dūr etdi қаза ile қader
Âteş-i hicreñ ' aevlendi kül etdi cigeri
3. Ğurbete düşdü gönül etdi Sitanbula maқar
Luţf-1 Hâkқ yâver olup görmedi cevri u kederi
4. İlticâyî қomadı bâb-1 kibâra hâcet
Tarf-1 Şemsden erdi bu ' inâyet nazarı
5. Neyzen mağfilini Fâzıl edindi mesken
Dergeh-i Pîrde buldu ne müferreğ bu yeri

306

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

(Vr.133^a-5)

1. Bu şeb şavvetle geldi meclise bir Қahramân sâķî
Elinde cām-1 şahbâ devri eder şahib-қurân sâķî
2. ' Aceb hâle giriftâr oldu hayret geldi ' uşşâқа
Nigâh-1 çeşmiyle mest etdi halkı ol yamân sâķî
3. Hücûma leşker-i müjgânıyla arş etdi ' uşşâқа
O tıg-1 ebruvânı ile dökdü nice қan sâķî
4. Şürâhîye uzandı oқ gibi cemi' yyet-i bezme
Hülâgü-veş қuruldu cenge etdi bî-kemân sâķî
5. Der-i Hünkârdan ister bu Fâzıl-1 teşne-dil cāmñ
Şarâb-1 ' aşқdan mest olmaқ içün her zemân sâķî

SONUÇ

Türk edebiyatında yedi yüzyıllık bir yeri olan dîvân edebiyatının son dönemi üzerinde çalışmalar tamamlanamamıştır. Bu dönemin, edebî malzeme ve müessirlerinin çoğu ortaya çıkarıldıktan ve incelendikten sonra dönemin özelliklerini daha iyi anlayıp, yorumlayabileceğiz. Çalışmamızda 19. yy şairlerinden Mehmed Fâzıl Efendi ve dîvânındaki gazellerini incelemeyi amaçladık. Osmanlı'nın yenilik fikri ile her alanda batılılaşmayı benimsediği 19. yy'da dîvân edebiyatının genel olarak üç koldan varlığını sürdürmeye çalıştığını söyleyebiliriz.

Biz çalışmamızda Mevlevî bir şair olan Mehmed Fâzıl'ı ve şiir anlayışını tanıtmayı amaçladık. 19. yy'da geçirdiği uzun ömrüne rağmen, gerek Boşnak kökenli bir siyaset adamı oluşu gerekse Mevlevîliği ile yeterince tanınmadığını, eserlerinin de gün ışığına çıkarılmadığını tesbit ettik.

Divan edebiyatının en çok tercih edilip kullanılan nazım şekli olan gazelden 306 örneğini incelediğimiz şairin bu konuda çok özgün olmasa da dîvân edebiyatının kurallarına vâkıf olduğunu ve belli bir fikri yayma gayesine ulaştığını söylemek mümkündür. Mehmed Fâzıl hemen hemen her gazeline Hz. Mevlânâ'yı anmış, klasik mazmunlar eşliğinde rindâne ve hikmet yüklü şiirler oluşturmuştur. Ancak aşınan kullanımları tekrarlaması nedeniyle de şiirinde büyük bir orijinalliğe rastlayamadık.

Bu çalışmamızın önemi Mevlevîlik kültürüne, Türk edebiyatına ve genel olarak bilim dünyasına yeni bir eser kazandırmaktır. Tezimizin alanına katkıda bulunup, yeni çalışmalara da kaynaklık etmesini umuyoruz. El yazması olan eseri Latin alfabesine çevirerek Türk kültürü ve edebiyatına da bir eseri daha kazandırmaya çalıştık.

Her ne kadar özenli ve dikkatli çalışmaya gayret etdiysek de istemeden hatalar ve eksiklikler yapmış olabiliriz. Bu hatalarımızın bulunup, düzeltilmesi hem bizim gelişmemiz hem de alan için önemli olup, ilim camiasından istirhamımızdır.

Bu çalışma sayesinde alanımla ilgili daha fazla bilgi ve tecrübe kazandığımı söyleyebilirim.

KAYNAKÇA

- Bursalı Mehmed Tahir Efendi,(2000)*Osmanlı Müellifleri* s.103,Bizim Büro Basımevi Yayınları, Ankara.
- ÇIPAN,Mustafa (2003), *Fasih Divan İnceleme-Tenkitli Metin*,MEB ,İstanbul.
- Davut Fatin Efendi (1283), *Tezkire-i Hatimet'ül- eş'ar*.
- DAYIOĞLU,Server(2003),*Galata Mevlevîhânesi* ,Yeni Avrasya Yayınları,Ankara.
- DİA(2003), *Mesnevî ve Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî* maddeleri, Ankara.
- HORATA Osman(1998),*Esrâr Dede Hayatı-Eserleri-Şiir Dünyası ve Dîvânı*,Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- ERAYDIN,Selçuk(1997),*Tasavvuf ve Tarikatler*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları,İstanbul.
- Fâzıl,Mehmed,*Dîvân*,Halet Ef.703
- GİBB,E. J. Wilkinson(1999),*Osmanlı Şiir Tarihi,A History Of Ottoman Poetry* 111-v s. 553-554,Akçağ,Ankara.
- GÖLPINARLI Abdülbaki(1999),*Mevlânâdan Sonra Mevlevîlik*,İnkılap Kitabevi,İstanbul.
- HADZİOSMANOVIÇ, Lamija(3-5 Mayıs 1990), *Fadıl Paşa Şerifoviç Bosnevî (19 yy.) Eserlerinde Mevlevîlik Hattı* II.Milletlerarası Mevlânâ Kongresi, Selçuk Üniversitesi Araştırmaları Merkezi Yayınları 155-158,Konya.
- İNAL,Mahmut Kemal (İbnül'emin) (1999),*Son Asır Türk Şairleri (Kemalî's-şuarâ)*Cilt 1,A.K.M. Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- İPEKTEN, Haluk, (1999), *Eski Türk Edebiyatında Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergah Yayınları, İstanbul.
- İSEN,Mustafa,Kurnaz ,Cemal(1992),*Türk Dünyası El Kitabı*,3. Cilt,Ankara.

- KALKIŞIM, Muhsin, *Şeyh Gâlib Dîvânı* (1994), Akçağ Yayınları, Ankara.
- KARABOYUN, Emre (2004), *Mehmed Fâzıl Efendi Divanındaki Kaside ve Tahmislerin Transkripsiyonlu Metni*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, SAU.
- KAYA, Bayram Ali (2007), *Osman Nevres ve Dîvânı*, Gökkuşbuğu, İstanbul.
- KIRKKILIÇ, Ahmet (1996), *Başlangıçtan Günümüze Tasavvuf*, Timaş Yayınları, İstanbul.
- KOCAKAPLAN, İsa (2002), *Açıklamalı Edebî Sanatlar*, Türk Edebiyatı Vakfı, İstanbul.
- KOLCU, Hasan (1998), *Ziya Paşa'nın Zafernamesine Reddiye ve Tekzibiyye*, Can Yay., , s. 12-13
- KÜÇÜK Sezayi, (2007), *Mevlevîliğin Son Yüzyılı*, Vefa Yayınları, İstanbul.
- LEVEND, Agah Sırrı (1984), *Türk Edebiyatı Tarihi*, TTK, Ankara.
- MAGLAJLIĆ, Munib (1990), “*Mevlevî's Tarikat in Bosnia*”, II. Milletlerarası Mevlânâ Kongresi (3-5 Mayıs) Selçuk Üniversitesi Araştırmaları Merkezi Yayınları, 159-162, Konya.
- Mehmed Süreyya (1997), *Sicill-i Osmanî yahud Tezkire-i Meşâhiri Osmâniyye IV/V*, Haz. Mustafa Keskin, Ayhan Öztürk, Hamdi Savaş, Havva Kurt, Sebil Yayınevi, İstanbul.
- MUM, Cafer (Güz 2003), *Halepli Edîb Dîvânına Göre XVIII. yy. Türkçesinin Bazı Fonolojik Özellikleri*, Bilig, , sayı 27 ,s., 51-70.
- NAMETAK, Fehim (1991), “*Bosna-Hersek'te İslâm Kültürünün Bir İfadesi Olarak Dîvân Şiiri*,” Priştine Yıl XVIII, Sayı 81-82.
- NAMETAK, Fehim (1990), “*Türkçe Yazılmış Bosna Edebiyat Mirasını Araştırmak*” Priştine Yıl XVIII, Sayı 75 Ocak-Şubat (61-67)
- PALA, İskender (1998), *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- REDHOUSE, Sir James W. (2001), *Turkish and English Lexicon*, New Edition, Çağrı Yay., İstanbul.

ŞENTÜRK, Ahmet Attila ve A. KARTAL, (2004),*Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı*, Dergah Yayınları, İstanbul.

TANPINAR,Ahmet Hamdi(1997), *19. Asır Edebiyat Tarihi*,Çağlayan Kitabevi, s. 325,İstanbul.

Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu,IV.Cilt s.957.

Türk Dil Kurumu Küt.Yazma Eserler Kataloğu,s.333.

ULUDAĞ, Süleyman(1995),*Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*,Marifet Yayınları,İstanbul.

ÜNVER,İsmail(1988), *19.Yy Dîvân Edebiyatı Büyük Türk Klasikleri*, Cilt 8, söğüt-Ötüken,

کما قصده صدرای نشتر از صفت قادر نظم سخن انگیز هر وا دیده کس فیض در نه خرد ابدی نقدید	دو نوزاد با دلی ایچ آهید آهید کس فیض در نه خرد ابدی نقدید	بجای خود خوشتر کس بجای اولندی او را در وقت خجید	عاشق شوره دیده هر عالم نه نا یادید ناملی بنفش خنجر و کشتیم دور زده چون کس که کینه ز آرزو بجز کمال کس از طغیان شنند از آینه سنازل آتش رخسارینه با قد خجید کس که کمال نه ز نوسه ز جنت و کنگرین آتش نا	بجای ایچم که کون سلطان دهره فاضلا صفت حکما معانی کشف راز ابدید	عاشق با دم ز ننگ برف بار کون کاشن و کجی کس و بد را کز کینه جانف طوبی بر کس که کون عیب جانان بارون بر خطه دور اوسم اوله جانان عاشقی بو تیره دل فاضلا کس با اوی بکلمه بی کس است نیشن	عیل از ارکان نشه خار او ابدید جانینی تا بو در کس سخاوار او ابدید کودم خجید روی اصلا تر از او ابدید انوان او که بر وجهش نه خنده با او ابدید مس او از زین ابدی بو خا کده که او ابدید عقل و عجز او کس که او از نشا او ابدید
--	--	--	--	---	---	---

کس در حوض آب است در بی بینی اشکار کس در اولدی بی حوض کس خد کس عالم صفت آهید می کرد و آهید به لاتی راستی او که کس ایله بر ناخا طلب ابدید صورت عیان ان عیان خلق زبون آسمان صفت ایچون آید کس خشیخ خلق زبون	جانب صفیران و بر کس زین کس آهید کس که اراجال آید کس جهان کس صفت کس که در کس کس کس کس کس ابدی او که کس کس کس کس کس صفت او که کس کس کس کس کس کس کس کس کس کس کس کس	روز خجید ده آهید کس کس کس دعا اولندی هر کس کس کس کس صفت او که کس کس کس کس کس	کس که او را کس عالم کس کس کس صفت او که کس کس کس کس کس صفت او که کس کس کس کس کس صفت او که کس کس کس کس کس صفت او که کس کس کس کس کس صفت او که کس کس کس کس کس	کس که او را کس عالم کس کس کس صفت او که کس کس کس کس کس صفت او که کس کس کس کس کس صفت او که کس کس کس کس کس صفت او که کس کس کس کس کس صفت او که کس کس کس کس کس
--	--	--	--	--

بهرمان و بربری که در کتب گفته شده است ولایتی	برگزیده و حکومت استبدادی آغاز محبت
از باب غمزه خوانی که در باره کور کور کور	از روز و کور و لعل کور به روز محبت
صوفی نه بدینور تا عده نه در شب غمزه خوانی	به سود و طوار که در شب غمزه خوانی
روح نکلند غمزه خوانان و سوز و دل زار	حوض بندای نوسته زنده تنهنه از محبت
	بمجلس اولی شب در کوشک کار
	بهر با به و انگاره در احراز محبت
اولی و کس با انگین که در کتب گفته شده است	ایده به با کانی شب نوبت اولی و نوبت دولت
بهرت انی هیچ تو که در کتب گفته شده است	در بر بی بهره به کس کس از نوبت دولت
در علم و بهر سوزی بهمانه و فالاری نوبت	منبع به اولی و نوبت نوبت به نوبت دولت
نگار بلور می هیچ با نوبت اولی و نوبت	حقیقت و صفت بر بی کس کس به نوبت دولت
در باب کتب غمزه خوانی که در کتب گفته شده است	تو کله و بلور نقد را اصل بر ما نوبت دولت
محمد غمزه خوانی که در کتب گفته شده است	او در وقت نوبت غمزه خوانی به نوبت دولت
	چون اوله حضرت سناری رو نوبت به نوبت
	عجبی که بر نوبت کس کس به نوبت دولت
کل حاشی که در کتب گفته شده است	بوسه نوبت دور زنده و آه در بر نوبت دولت
همان طوطی و کس بر نوبت نوبت به نوبت	ایده نوبت کس به نوبت غمزه خوانی نوبت دولت
کله نوبت نوبت نوبت نوبت نوبت	سوز نوبت نوبت نوبت نوبت نوبت دولت
در نوبت نوبت نوبت نوبت نوبت	اولی نوبت نوبت نوبت نوبت نوبت دولت
دعای بی نوبت در کله و سوز نوبت نوبت	

بهرمان و بربری که در کتب گفته شده است	بهرمان و بربری که در کتب گفته شده است
از باب غمزه خوانی که در باره کور کور کور	از باب غمزه خوانی که در باره کور کور کور
صوفی نه بدینور تا عده نه در شب غمزه خوانی	صوفی نه بدینور تا عده نه در شب غمزه خوانی
روح نکلند غمزه خوانان و سوز و دل زار	روح نکلند غمزه خوانان و سوز و دل زار
	بمجلس اولی شب در کوشک کار
	بهر با به و انگاره در احراز محبت
اولی و کس با انگین که در کتب گفته شده است	اولی و کس با انگین که در کتب گفته شده است
بهرت انی هیچ تو که در کتب گفته شده است	بهرت انی هیچ تو که در کتب گفته شده است
در علم و بهر سوزی بهمانه و فالاری نوبت	در علم و بهر سوزی بهمانه و فالاری نوبت
نگار بلور می هیچ با نوبت اولی و نوبت	نگار بلور می هیچ با نوبت اولی و نوبت
در باب کتب غمزه خوانی که در کتب گفته شده است	در باب کتب غمزه خوانی که در کتب گفته شده است
محمد غمزه خوانی که در کتب گفته شده است	محمد غمزه خوانی که در کتب گفته شده است
	چون اوله حضرت سناری رو نوبت به نوبت
	عجبی که بر نوبت کس کس به نوبت دولت
کل حاشی که در کتب گفته شده است	کل حاشی که در کتب گفته شده است
همان طوطی و کس بر نوبت نوبت به نوبت	همان طوطی و کس بر نوبت نوبت به نوبت
کله نوبت نوبت نوبت نوبت نوبت	کله نوبت نوبت نوبت نوبت نوبت
در نوبت نوبت نوبت نوبت نوبت	در نوبت نوبت نوبت نوبت نوبت
دعای بی نوبت در کله و سوز نوبت نوبت	دعای بی نوبت در کله و سوز نوبت نوبت

تخلف بجزئی و نه در همه و تکوینی اولی است	درائی عیسی برکت بیهی با نود رحمت
طریق حصول پناه فاله ای نهیست و در این وقت	
بنده بودیم در اینست و بعد اول کار رحمت	
نظم تر خط اول تمود بند رحمت	شوقی قوی اوله بر دست در رحمت
بهم ز نمانه آیفیم کلمه با دانه تر	ت به برکتی سپید بند رحمت
قد برکتان زود و طایفه وجود کلمه	تک نام اوله به خلق حسد رحمت
دلها را اوله یعنی خارش عمل تبه	ناله جلیل از بار رحمت در رحمت
اهل دل کو کر که قید صند و در نظر ای	بکسان محنته رب در عذبه رحمت
لو قدر حکمت و عدل بود اوله زین غایب	دستک نور یکی اوله اب رحمت
جلی در در دستکاره که کلمه در	فانگت نارسه جف اوله رحمت
فی حرف عیسی	
موی قلند رنگد هویج ز دره غرض است	انیمه سبل نس کل و کاله عرض شجاع
خرقه عیسی تبس لیبان اوله جویس	بایضا بهما بوم بهواره عرض شجاع
لقیه فخر و غمته اوله ان مهر مکتوب	ایز سر کز چون تجاره عرض شجاع
زلفت باره سخن ایسان ابواب دل	برونده ایلر شیاره عرض شجاع
باب حفتان غری که کوز کوزی عاشقانه	مال بچون انجمن را اینکاره عرض شجاع
در خط ایتر سر فرور و جمله اهل کمال	بے خرد در ایلیان بے عار عرض شجاع
تفسیر تیری کبھی خاک کاش و کاش نونی	
فاصله آینه سبب ز طکاره عرض شجاع	

غوم در شب آب و آب حرمت در بکار اوله	صیحه رک با ایستگف بر همه با با رحمت
سخت گنک که در سبیل است ای فانی کمال	بسمه از ایله و زان کونک و کانه رحمت
کو در کف ای اوله کجایکی بر کوه کف	مشوره دک ایله ابد کت عین رحمت
اهل دل صرحت ه جمع ارباب	نه عجب ایلر اب بودی کت کمال رحمت
بنده و جا کبر حضرت مولانا کف	
بغض الی بوسه روا اوله در اوله رحمت	
لو نشه اضطراره اوله کوزی نهیانه بند	حق بودیم برین ان بکوشلیا بند رحمت
کو کل عین ه ریزه و کاره اوله رحمت	وطن کیم زین ابیم اوله سواد رحمت
قوما ز در باغ باغک اهل شمع بیروانه	ب باغ شمع سید رحیل بند رحمت
در سخنان درین در خط آبریزه زان بسوا	ارکاش فی کوزی عجب صیحه مبد رحمت
رب عیسی که ز کوه کوی اوله شمع	لو وضع نا کجا به صحبت خلوه بند رحمت
تخلیف که کوزی در وقت کسلی	بجست بند کیم اعمال با رحمت
کجه کوزی در ز کار کوی کوزی	کجه کوزی در ز کار کوی کوزی
زود با براف چه که در کبھی ز ویله بند رحمت	
در شرح کرسی کبھی کبھی در رحمت	کوه کسلی بر در کوه کبھی در رحمت
بیه اوله کسب کارین کوزی کوزی	رفیقک باره باره اوله شمع در رحمت
تفاصلی بیه سوره کبھی کبھی	حقیقت اوله عرض کبھی کبھی در رحمت
کوه کوزی در کسلی عین کوزی	جهان کوزی در کسلی عین کوزی
در شرح کسلی کوزی کوزی	کمال شمع در صحنه جهان بر و در رحمت

زاد لرغنی غلامساره لغه و پردی و زار	انندی غنچه سید کسب لری ایشلیج
دوخته نجو کبری چار سوره همت اکتیوار	اور مره جویاب صاوت لاله ده در خارج
شندی نو کسبه و دونه ی کبری زور بلایع	نذر لاله و ده حجب بود و صبر استرایج
فاصله کسب بن ولده و پر ز خندان جنین	
بایسته فزونی کسب کسب طلف که و نایع	
ال بر خرابانند اینها نیکه کویج	شراب عشقی زوشن یس جرمه و پند کویج
نظر لایله او سر و تمانه تبیم صوفیست	بویایع او هر دو اول محبت کسب نایع کویج
سید کمال بر عالم نجو کبر جوسله لرندی	ظرا با کسب بودین طوفت کسب با کویج
سات زور و کلین بیایه کاه و دونه ی	پوسن نیا او کاره عاشق دیوانه کویج
صاف لاله شهنشون او کور و تبیم کسبه	آل جبرت صافی با فتنس او کور و نونی کویج
ارالوب شوره و کسب کسب شمس به اولوم	سماحه کبر علونوت کسب سخا کویج
دوام ایست بوب بولانا به جاسل صندق لیلیلم	
ملای با کسب هی با اولو کسب نیکه کویج	
فی حرف الحیا	
مطایع شکار در سر خنده جلال صباح	نور طوغوش قوت اول در کسبه و پند لیلیج
لحد خاک لجره بانو بره عالمی رشوق	زائن اولنه با نیاست محبت رشوق صباح
سبحه زار سوره جلاله عین بیزه دوام	ایستقده در وقت سحر و در کبریه نمان صباح
سید کسب او لایح الجوه صوف کور	المره اول کسبه و طولان کسب صباح
بهر علم لدنی نجو و شططه و کلین	کاسن صافی در لاند و واضع کسب صباح

عاقل و لرست و فاده و رشوق	دور اندایس ایلرافی لر رشوق جیح
کسب غو و جابله کبر غمه غم اسیان	پردی عالنده اولو رشوق است جیح
بویله در حال طبع عالی اولان کسب کسب	عالم اسنا ده کور رشوق و رشوق جیح
خوب کسب زور رشوق اولور رسد به ایلور	ایلمن نظر برده کسب و عطف جیح
عاشقانه و بوق بر اوزن و رشوق ارمهی	اکتویون از ایلور رشوق جیح
کویج بهتا به رشوق رشوق اولان عاقده	عالم ایلور کور رشوق رشوق جیح
عاشقانه دور اندایس کبری رشوق رشوق	
باب سوزال اولون رشوق رشوق جیح	
جیح بر رشوق رشوق رشوق رشوق	را ایلور بر با ایلور رشوق رشوق رشوق
بر رشوق رشوق رشوق رشوق رشوق	امر ناخوارده رشوق رشوق رشوق رشوق
طبع رشوق رشوق رشوق رشوق رشوق	استقامت بوق رشوق رشوق رشوق رشوق
کسب رشوق رشوق رشوق رشوق رشوق	بویجه ننده رشوق رشوق رشوق رشوق رشوق
کسب رشوق رشوق رشوق رشوق رشوق	شهر رشوق رشوق رشوق رشوق رشوق
جابت رشوق رشوق رشوق رشوق رشوق	اسب طبع رشوق رشوق رشوق رشوق رشوق
حضرت رشوق رشوق رشوق رشوق رشوق	
فاصله رشوق رشوق رشوق رشوق رشوق	
بویله رشوق رشوق رشوق رشوق رشوق	دوستان رشوق رشوق رشوق رشوق رشوق
کویج رشوق رشوق رشوق رشوق رشوق	ارمنی کسب اولور رشوق رشوق رشوق
کسب رشوق رشوق رشوق رشوق رشوق	چار رشوق رشوق رشوق رشوق رشوق

سنداری سنی در شگفت رخا بندد قریح	سنداری سنی در شگفت رخا بندد قریح
جهش غشکف محب بر قهر ما بندد قریح	سینه زاده دایع آنجا غشلی بندد از دراز
بادون هاشمکف عنوان برسان بندد قریح	غشق حاکم ذاتش از تیر عایتند قصور
غش کسکف همداستانا بندد قریح	دلبره کی بر دوشی می ایستد کسیر بلبل
عاشق بر دانه کف مانند جان بندد قریح	شعور دار ایچکه در سر بر زنی مهر و مهری
کاه همبزم عالی که او ایستد قریح	ز کون ککه کسیر بر حالده ایچمز نور
هر زاریا خودوند به جا و ایستد قریح	صیحه در بر کسنا وی به دوام ایچکه در
خواجگ کف اولی لاکف همداستانا بندد قریح	هر اصوله آستانا بنزنده ما بر کوشنا
	در کوشنا ده ایچ می یعنی علوم
	سک کاشی غش و شگفت غش بندد قریح
اول سیدون را در شگفت طرک بندد قریح	جانقا سر غشیه آب را دایع در قریح
شسته نجفی می جهان کت ه زمانه در قریح	هم کپی می صاحب سر بر دوشند در دایع
عاشق عالمی عالمه در کسکف ستاندر قریح	راب روی کس قی کس لیت کیم غش طرا بود
عاشق دیدیم نیم شغف هما بندد قریح	دو دوشه کیم بر عده با را بله آلام ایچم
عالمه ناموشه طوره بر به مهنو بندد قریح	شسته در وایک بیکه کیم کون ایچمز عذر
زاهد هاشمکف بوسه سر کز اندر قریح	ضرا غشالی نه دوشه بر زین بر زمان
	باغ مولانا ده فاشل بر کسکف غش طریقه
	کاشی غشقی ایچره محل رعوا اندر قریح
عالم ایچره غشقی ناموشه اولدی لاشق	عالم ایچره غشقی ناموشه اولدی لاشق

80

مولود بر ایچره بر اولدی و در کوشنا ایچم	کوشنا ایچره بر زاریا غش طریقه
عینک ککک غشقی ایچره بر اولدی	دور در حوضه کسرا اولدی بر کوشنا ایچم
غش طریقه غشقی ایچره بر اولدی	کیم غش طریقه ایچره بر اولدی
	زاریا کیم غش طریقه ایچره بر اولدی
	کوشنا ایچره بر زاریا غش طریقه
اولدی عالم طریقه غش طریقه ایچره بر اولدی	کندی آواک کت اولدی لاشق ایچم
سینک غشقی ایچره بر اولدی	غش طریقه ایچره بر اولدی
باغ عالم غش طریقه ایچره بر اولدی	دایع غش طریقه ایچره بر اولدی
غش طریقه ایچره بر اولدی	سینه زاده دایع ایچره بر اولدی
هر سنان ایچره بر اولدی	کوشنا ایچره بر اولدی
ایچ غش طریقه ایچره بر اولدی	بوغدی اولدی از غش طریقه ایچم
	کوشنا ایچره بر اولدی
	سینک غش طریقه ایچره بر اولدی
هر سید موشه بر اولدی	ماست ایچره بر غش طریقه ایچم
بغش طریقه ایچره بر اولدی	دوره ایچره بر کیم کوشنا ایچم
سینک غش طریقه ایچره بر اولدی	کیم کوشنا ایچره بر اولدی
کوشنا ایچره بر اولدی	لشقه ایچره بر اولدی
باغ غش طریقه ایچره بر اولدی	باغ غش طریقه ایچره بر اولدی
دور در حوضه کسرا اولدی بر کوشنا ایچم	دور در حوضه کسرا اولدی بر کوشنا ایچم

سیر عشقی سوید با غم و اندوه بود قدر اعتماد	حال سودا بشود در با لاله بود قدر اعتماد
همی بر می سوزد و آرزوی دلش در جوی جهان	طنایع بلور سکنی در آرزوی بود قدر اعتماد
عالم کار و دنیا و غمی که کنگر کنگر که کنگر	کنگرت عانیده لاله کاس تا نیز بود قدر اعتماد
هر نه زنده معنی دلش که غمگینی آن است	اوله دلست ز بس طاعت بود قدر اعتماد
دافق که غمگینی آن است و دلش که غمگینی	و عد مغز و دلین او کاس بود قدر اعتماد
عقله آن ال انوب کستی سوزانده طمان	روزگار را بدم بیم غم تا بود قدر اعتماد
سزگی که کس نیست نه محراب و کس نه کس	بیار دارا رخسار و آرزوی بود قدر اعتماد
کمانی اوله غمی اعانه از بود مظلوم آواز	خبر داران اول خون که ندرت نیز بود قدر اعتماد
در که شکسته معنی بود و دام است که کبر	
نهفت از بود کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم	
ان طبعی که کنگر کنگر کنگر کنگر کنگر کنگر	بوندان او که غمگینی طایف بود و کمال زاید
نور عین کفایتان اوله کسین بلبلان	جب ای سبیلان صاف عیند و طرا بود
ایز نظر از غمی کسین کسین کسین کسین	عجب غمگینی که کسین کسین کسین کسین
ایز کسین کسین کسین کسین کسین کسین	زای بود کسین کسین کسین کسین کسین
غمنه ایست قوم اوله غمی حرد و کنگر	قول غمگینان کنگر دل شفیقه و کمال زاید
دشمن آن بود کسین کسین کسین کسین کسین	روز غمگینه سپهر کیمی کسین کسین کسین
و کسین کسین کسین کسین کسین کسین	
ایز کسین کسین کسین کسین کسین کسین	
سنت اوله از غم و غمگینی کسین کسین کسین	بیخ و کوردی کسین کسین کسین کسین کسین

صاحب کسین صفا نیست از کسین در اول بیخ	بزرگوار با کسین در کسین کسین در اول بیخ
جهان و کسین کسین کسین کسین کسین کسین	شانی بوی جهان کسین کسین کسین کسین کسین
شانی سر و کسین کسین کسین کسین کسین	نمکن کسین کسین کسین کسین کسین کسین
راضی از کسین کسین کسین کسین کسین	کسین کسین کسین کسین کسین کسین کسین
مقال مال بود بر صبح کسین کسین کسین کسین	مشغول بر آن کسین کسین کسین کسین کسین
مغامر کسین کسین کسین کسین کسین کسین	محب ناز ای دلبری کسین کسین کسین کسین
کاران کسین	
نی و فایان بود و کسین کسین کسین کسین	
فی حرفه التوال	
همای دو دونه بر مال بود عارف کسین	کسین کسین کسین کسین کسین کسین کسین
ان طوطی که کسین کسین کسین کسین کسین	در میان کسین کسین کسین کسین کسین کسین
در عالم و کسین کسین کسین کسین کسین	نیوضات کسین کسین کسین کسین کسین
عجب از بود کسین کسین کسین کسین کسین	سوی کسین کسین کسین کسین کسین کسین
عقل کسین کسین کسین کسین کسین کسین	اوله کسین کسین کسین کسین کسین کسین
دل غمگینه که کسین کسین کسین کسین	کسین کسین کسین کسین کسین کسین کسین
نظر و مشی بود کسین کسین کسین کسین	کسین کسین کسین کسین کسین کسین کسین
کسین کسین کسین کسین کسین کسین	
کسین کسین کسین کسین کسین کسین	

خارگاه و سراسر فی بعض اوقات	بندی آفت ویرانی بکامرین لریز
و حدت غنی بکامرین و بی شکری بی	غروب غمگین بنی قالدی و کالریز
رهنمای است چاره خادم درین سپهر	دو جهان در چشم بچون اولی سالیز
بیش چشمه کف است آینه ای کسلی بی	فدیه کس ایستون خورت و دیار لریز
بن و دکلو حال عصیان بیدار لریز	لطف و احسان کف بود ویر بکامرین لریز
نهان کسر دیر و کاه باندن نجات	
ساخت داری بطنه آکر کوفتار لریز	
فی حرف الزام	
چنگ کف مایه بود که ضرب کوا لریز	اولی زین شایع شای کسب کف آه لریز
نور خاست کوهی بر آینه و نظیر لریز	عجب عالمه هه نور و عجبی زار و لریز
مجازات عمود بکوه کف بود و در جنگ	سنی صانم کف کوه طاک کوه لریز
سوز در کف کس از پیش لریز عالمه لریز	عی بود کسب در آن کوه کسب کوه لریز
بسیور کس کس و در عجب کوه لریز	عجب کوه که باوقتی بود جهان لریز
صدا رفت از فریب بنده لایق و کسب کوه	سک کوه لریز لریز و کوه لریز
سرای بر کس عجبی فی بعضی عجبی لریز	
در داری ای مولانا با اولی لریز	
بزرگ کسب دنیا و کوه کسب کوه لریز	دفع غم صهاره که کوه کسب کوه لریز
و در کسب از کوه کسب کسب کوه لریز	کف کسب و کوه کسب کوه کسب کوه لریز
عاجل کوه کسب کسب کسب کوه لریز	سند علیا و کوه کسب کوه کسب کوه لریز

در کسب کسب کسب کسب کوه لریز	فی بعضی علم لریز و لریز
تبع عالمه کوه کسب کسب کوه لریز	سجود کسب کسب کسب کوه لریز
دشت کسب کسب کسب کسب کوه لریز	علم کوه کسب کسب کسب کوه لریز
اول کسب کسب کسب کسب کوه لریز	بشم کوه کسب کسب کسب کوه لریز
کسب کسب کسب کسب کسب کوه لریز	صغ کسب کسب کسب کسب کوه لریز
الف کسب کسب کسب کسب کسب کوه لریز	ایندی حال طلعتی دل و کسب کسب کوه لریز
کوه کسب کسب کسب کسب کسب کوه لریز	ایموم اول کسب کسب کسب کوه لریز
عاص کسب کسب کسب کسب کسب کوه لریز	ایندی کوه کسب کسب کسب کوه لریز
فی بعضی علم لریز کسب کسب کوه لریز	
علم و عرفان لریز و کسب کسب کوه لریز	
کسب کسب کسب کسب کسب کوه لریز	ایسیان کسب کسب کسب کوه لریز
کوه کسب کسب کسب کسب کسب کوه لریز	عاجل کسب کسب کسب کسب کوه لریز
کسب کسب کسب کسب کسب کوه لریز	جام کسب کسب کسب کسب کوه لریز
کسب کسب کسب کسب کسب کوه لریز	منقطع کسب کسب کسب کسب کوه لریز
کسب کسب کسب کسب کسب کوه لریز	نار کسب کسب کسب کسب کسب کوه لریز
کسب کسب کسب کسب کسب کوه لریز	بشم کسب کسب کسب کسب کسب کوه لریز
فی بعضی علم لریز کسب کسب کوه لریز	
داری کسب کسب کسب کسب کوه لریز	
اولی کسب کسب کسب کسب کوه لریز	

	فاصله شکاری روگفت بدکان درگهی		
	خزانه کوکبک علی پیر خوره دامم سوگن کوسه		
	دقایق بختی سنی کسی او پیر و نه فانه	جهانک علی نون بکش برده فانه	
	عجب ناموس عالم کو که بر باطله	عمر سر آینه بک بر و پیر و نه فانه	
	بوطون باجی بر شنگ تیت می خندان	مراقب ارباب دلد به داده ساخوده	
	بیرا بر منقول باب عالم حاله کرد	بولرس بو ته اما پیری بچورده فانه	
	درنگ ازنی وار کوس	جهنم سل بو عالمه	
	سنهوان تپه شفا و ازنی کیم زرد فانه		
	عاض بک کت ای دانه فانه با را پیر	فاده نه انگف از زوب پرده با را پیر	
	جهنم سنگ تانه بولرس کین غی ازین	بیسو رصکله که کبر ایله زده خرا به را پیر	
	بچه بکف دشت زرسون و دال بولرس	بکونک بک سنگ را جو کیم اما از را پیر	
	فتقی با علف سر بکس بکرم غنی ای نو کیم	تا بکف علف تو بکیم بزرگه تا را پیر	
	در که شکاره و جنس ایله ن الهی		
	باب صیاس را به انش به تا را پیر		
	کس بکش کس ان بچره و کج غن به فانه	فانه ای بو با کف بکس کو با به فانه	
	نمکن دم به ری کور کت غنا با پند	بولوبت عالم بچره عا کس بکله به فانه	
	سنگ بک بولرس به که کندین زلف فانه	صفای بک به فنی بدمه با به فانه	
	کوکل بکس به جوری بخت و دلو با	و دنگف ازین و سونی زلف ایله با	
	در مشوره و جنس کس و کف دانه		

اوله مال بخر له منتظر عالم و کیم	صیقلی بخراده که موجود که تا را پیر		
و عدوی می ایچک عاشقانه وار علی فانه	منج کیم در باره که موجود که تا را پیر		
قریب جهم اوله سوز را طوره دنیا کوار	عالم با لاده که موجود که تا را پیر		
	می خطله عالمی دور بیلوب ایچک کیم		
	باب سوال نامه که موجود که تا را پیر		
رکبی بخر نوار کت کت غرای بخر	نخسه فیاض عالمه عطا با به بخر		
اوله مزلورد و صوب کاب کالای بخر	سخته لر اعمال بخر بختی با به بخر		
بختی ایچک بجه بزار کت که کت	بوقه کر لب فریکه که مزارای بخر		
لازه بختی و بختی از و اچ بختی	کلب عامه به با بخر بختی بخر		
بختی به بخر بخر سر زور ارباب دل	فایلی بچره دور ایله بخر بخر		
ما فانه کت غنی و صفت بخر بخر	کومول عا کت غره در حفظ در با به بخر		
	مستوبون ازین و فوره را پیر بخر بختی		
	جهنمی اسکا و ارباب کیم غنا فانه ای بخر		
سینه ای باب عکف بخر بخر	سعله ایچ دامم زور سنگ کوسه		
دککه عالمه را لوار آکر لاله لوله	زور مدنی و لستن فی بخر بخر		
ایچ کس به بک کین غن ارباب	بخر بخر را و بخر بخر بخر		
بوی و دنده بختی بختی بخر	عا کت غن کت بخر بخر بخر		
کوسه کت غن کت بخر بخر بخر	بختی بخر بخر بخر بخر بخر		
	بخر بخر را و بخر بخر بخر		

طبع فاضله که کف بر طرف مشرق و اول	بایست سوزانایا به داغ و آتش بکن گوشت سوز
لور و در کله آرمند و همه قوی و قوی کف در	خلوصا نه همان کفند و است بهی قی کفند
دخند و قلمه می در حقیقت کف کف کف	به عصر با یا جا ده طوط و به شمشیر قی کفند
کجا هر طبع با کبریا در هر حال چون	به سوز و داغ و آتش و کف ارضی کفند
عجلی کف کف کف کف کف کف کف کف کف	ذاتی عزیزان اولانده و جای به شمشیر کفند
خط با است هلی و لقی طالع کف کف کف کف	کو کف عالم بجزه کفند و عاقبتی کفند
غرض کف کف کف کف کف کف کف کف کف	سکا کف کف کف کف کف کف کف کف کف
در کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کف کف کف کف کف کف کف کف کف
کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کف کف کف کف کف کف کف کف کف
کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کف کف کف کف کف کف کف کف کف

کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کف کف کف کف کف کف کف کف کف
کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کف کف کف کف کف کف کف کف کف
کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کف کف کف کف کف کف کف کف کف
کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کف کف کف کف کف کف کف کف کف
کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کف کف کف کف کف کف کف کف کف
کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کف کف کف کف کف کف کف کف کف
کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کف کف کف کف کف کف کف کف کف
کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کف کف کف کف کف کف کف کف کف
کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کف کف کف کف کف کف کف کف کف
کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کف کف کف کف کف کف کف کف کف

از باب سلفا شبی مرغ که برین	ترک ناموس بیاسن با همی بود	
چندوی انگارم هم آن وقت از بنیان	بهر دوش حالت همتی کما همی بود	
	بهر او را بنگار گشت اولیب چشمل	
	بهر آن صا در اولان امر صامی بود	
عزابت همتی ترک نمی صبا بهر آن بود	کجیون آستان بر می بر دم کما بود	
نواله ذرا در پیش مرغی که حکیم است آهی	اویسیر لب نگاره کاشی اولی قدرت	
اوشو کشت دیده دل کویش برنگار آن	همان وصف حسنی ولده دانم کما بود	
فصل خوار در بندن صوا دل تو بهنگام	نگ نیست دل بعدی ابریز نمود	
	نواله عیبی کنی تا که بر عمر حسنی اینه فافلس	
	بهر درگاه مولانا چنان که گفت تا نمودر	
سنگار شده ارلان صاحب همت کبیر	بویان عوس خلوص این عبارت کبیر	
این صاف نه کنی بوله غذا اقبال	صدا و اعلا من زمان بجز به تمام کبیر	
میوه کنیزه بیدان قطع عزت باهر	زرد و لته به بر بستم درایت کبیر	
زای این مرغی بر بوله آن کوب	و عکلف بلوکمی بند و لایف کبیر	
	هش آری که صدقین صحبت درون نون	
	س زینت بهر روی اوست کبیر	
کله برده ای تا که بدیج افندی بوله در	خود بر مرغی از نوری کبیر بوله در	
جام جمیل برنده همتی دران ایدر	بهر سخ صد ره نورش بولوی بونده در	
کاشی دار هفت بهرانی معلوم کیم	دلده صدای بولای نورس بونده بونده در	

ترازوی کاه باره کایر اولوی نیست	بهر بزرگان او به فحلی غنی نیست	
دوام اوزر با بد کنی این حرف است	دریغ سخن کسی صاحب کمال عالم نیست	
دکن خوابت ز می لطف اول با نطق	جهانم ه عرض صبا تا کس لب است	
اورد مرغی علوتیده در کیم عشق با قایل	ای اقیق ه امر ایلیک صفت نمون در	
شراب بیخ بعد کن بر طردن اولی لاله	اوه اولی نظر لم ز می طولدر دیک لذت نیست	
		بزرگشای رنگ اندوه می فاضل خلاص لادق
		از او اولی بچگون کویست به حرف ای نمودر
عاشق به حال مدحش اعلا نشد در	این حرفی که کوه سیر ناماست نشد در	
نگار ایله طبع فنده اولی وقت با نود	بیشی به ندرت کبیر در جز نشد در	
منه الف نجیب حاشی حسرت	چاکه جامی کس لک و دلال نشد در	
کوه عطفان درایت کن بری بوله راه	سبحه حیران نفس در کت نشد در	
دشت مخزنه واعظ ز زمان کوزید	بانی غنی طبع نهید بهر کمال نشد در	
لست کمان حل بده دار کنی در الوصف	ساقی کاردیک در جام بر نشد در	
		ادوق اولی کس ای کوه کوه فاضلما
		فادیت ایچک و کیشا و کمال نشد در
عاشق لطف بچک عالمده فاضل ندر	بهر کس ترک در عیال و رفیق نمی ندر	
سخن کرات اولی کنی پیش عالمده	بیش کورد زلف اولی فاضل ندر	
فلقه نورس بند طوره برین صبح کویا	سخن درونی عجب کس صفا همی ندر	
از او بهر کس که کردی بشورن ای کوه	عجا بوی کاس کس بهر صفا همی ندر	

نارسن محبوب عشق که بخت طوره کجورک که بر شاکت ذوقی رسیده بمخم خالکی در غنچه توری دلگه کانی بیز اولوی و طبع ناز ایزت بختی غوری	الده دانه رقص تری قلی آری سرور او مهر در لطف چشم سیدی سرا با ده اکو ترجم ایوبی بر جوان الده دف الطور دلدار صفتی بر که کلکرت اولیست مجبور	تراست از پرده بر حجاب مولودت بر بمکن و در اولی غنچه و کشته درون غور	توفیق بخت ای دل غنچه عشق که کج عزت آت رو بکند و کند بوی غنچه همه صفتان بر لطف لاجون شفت بختی غنچه اکرم هم شکر اعزاز بختی غنچه	در ستاره هفت فصل طلوعی شرمه غنچه توفیق بختی و دل غنچه عشق که کج	بمهر نایب دانه الهام غنچه غنچه لمکن حین غنچه عشق که کج و غنچه شاید بختی غنچه عشق که کج بر بوی غنچه عشق که کج	آنکه کتف است ذوق غنچه عشق که کج آنچون اولی غنچه عشق که کج بوی غنچه عشق که کج غسل اولی غنچه عشق که کج	در ستاره هفت فصل طلوعی شرمه غنچه توفیق بختی و دل غنچه عشق که کج	اولی غنچه عشق که کج بختی غنچه عشق که کج	صفت غنچه عشق که کج
---	---	--	--	--	---	---	--	--	--------------------

بمهر نایب دانه الهام غنچه غنچه لمکن حین غنچه عشق که کج و غنچه شاید بختی غنچه عشق که کج بر بوی غنچه عشق که کج	آنکه کتف است ذوق غنچه عشق که کج آنچون اولی غنچه عشق که کج بوی غنچه عشق که کج غسل اولی غنچه عشق که کج	در ستاره هفت فصل طلوعی شرمه غنچه توفیق بختی و دل غنچه عشق که کج	اولی غنچه عشق که کج بختی غنچه عشق که کج	صفت غنچه عشق که کج
بمهر نایب دانه الهام غنچه غنچه لمکن حین غنچه عشق که کج و غنچه شاید بختی غنچه عشق که کج بر بوی غنچه عشق که کج	آنکه کتف است ذوق غنچه عشق که کج آنچون اولی غنچه عشق که کج بوی غنچه عشق که کج غسل اولی غنچه عشق که کج	در ستاره هفت فصل طلوعی شرمه غنچه توفیق بختی و دل غنچه عشق که کج	اولی غنچه عشق که کج بختی غنچه عشق که کج	صفت غنچه عشق که کج

صاحب قبا لهو جانند که کون تقاضی دار	رسم و آداب و رسوم استقامت اهل باب
تخصیص مورد نگاه بود و نسبت از نیمی دار	طوبه و نیکوکاری و وفای جانند که از ابرام
اندرن عالی السعال صاحب صوت شهرت دار	کنند و در بیان بازی بخیل و سخاوتمند در بهر
بودن علما و نجیبان زود به بر لندی دار	لقبه نامت قویوب سیدانه بود و زنی کو
عزیز شریف علیه فیاض کبار عظیم و نایب	
باب مولانا ابوبکر رحیم دین علی	
کمال فکرت در ابروی ابرو اوست در	بودت رباب دل بخش جام اوست
سنگ لعل لبت کو رنگه کو کلمه شرم اوست در	کلور نشسته که چو بهین برده میدان سخن نما
عجب از ان سخن عقلی یعنی برده که که اوست در	کله بختی کس ندانست عقل و اولاد است
که خردمندان لوح ازله هوشم اوست در	عجب نگیند نقدی ندی بر ابرو اوست در
صفای ذوق صدق و نوری عالمی اوست در	سازان خلق دره دار استی جسمی بودی کما
نمایند چه چنانکه کم و رسدی تو اوست در	در زمینی عالمی زینت زینت عالمی اوست در
در مسلمانیه زینت اوست در جان بزم دلان	
انگیزان شوخ ز نظر اوست کمال علم اوست در	
فکره سخن چنانکه اوست بویست در با طریز	مخاشق بود اگر کثرت فریادی نیایم طریز
در دایمی بود بیان و صیغ با لای طریز	بکس نه خوش طوبت فریاد آید در بیان
زاری علوم او را کثرت علما و دای طریز	سینت نیکان کجاست بیکدیگر بلای طریز
عند سب زاری هر کجاست در عای طریز	باغ عالم کثرت بود در لب کو اوست
فان شادان بود به بند اول طریز شکاه درده	

چهره زینت خلاصی یعنی دلده در	اهل صدق یعنی کیم آزار ذات زمانه کیم بود
این صفت که در پی غیرت یک کثرت در حال	مسئول علمه و شگفت دلار از زبان کیم بود
فکره که بر عهد و عوای غلام طوبه اوست در	دار در عالمه همه آسکان کیم بود
چگونه صبر شرف دلگروه و خوار گوید	بر صور بار و رفیع جوهرت عالمه کیم بود
بر زبان عالی که کیم بر کیمه اوست در	لطیف احسان کیم کیم زان کیم بود
باب مولانا ابوبکر رحیم دین علی	
دیر زاری اهل با کثرت است اهل کیم بود	
ای کوه کثرت اهل با کثرت اوست در	انگیزان ز مره سخن قد و چشمت کیم بود
زینت ابرو صوفی زخم اوست ز کیم بود	سنگت اوست کس اوست هر کله کیم بود
چگونگی از چرخنده و طوره که اوست اوست	کریسانند هر چه اوست در او کیم بود
کمال سخن کمال با کثرت اوست در	انگیزان زخم اوست در و چشمت کیم بود
سخن سخن اوست غلامان کمال اوست در	او طایره کیم کیم بر مفردان صفت کیم بود
آن کثرت عال خیر نام با کثرت اوست در	عجب عاب کثرت اوست در عاب کثرت
این کثرت و عفاف کثرت اوست در	او شوخ و لوری فریاد عالمه کیم بود
چنانکه کیم کیم که کثرت اوست در	سینه برون نوری طایفه اوست کیم بود
صفای فصل در کما	
سنگت نامت کس کس اوست اوست	
اوست طیف اولاد شریف کس کس اوست در	کبر و طوبت اوست عالمه بر نعتی اوست
اهل سعاد و اولاد کثرت اوست در	ضمیم شاه و منزلت با نعتی اوست

دو که بود و اعطای او یک سبب بود حقیقت سر نیزه آشفته که کفر نامی بود نظاره با کت از کس جز به معنی کرده بود	ضرب زخم تمام جان او کمر بستار با سینه اولو می خاک گدازد خنی مقبول بر او سینه اوله می سبب مخالف و چون سبب و این	در مشاهده نامش عیبی اجاب بر می بود عیب هوئی ز کس کی شکست ناک جانتر	ساکت راه مجتهد ندر است شادتر ما سوتن ندر بیله دل بهر او تر نفس اولی طلسم کرد و زوی می تر نموده ما تر اینتر سه نوله تر با او تر درخ غلغله به نتر انجبان اصبا در نظره نتراره بر زوره وار در کس در تر	بابت غمزه عرض حاجت بپوش بر در کلمه استان بر زرد بر دم استمداد تر	سبب غمزه کف بازل بولانه سید کوکله نمده سبب بغول ولور زرد بنون شای بزره بابت بپوشست لادت کله تر چهره تو سید ه مانند صد ندر چشم تر خواه بدون داس لرز بر اوله افش بپوش تر بجز غمزه کف شکست بپوش بولور در ده
---	--	---	---	---	---

عاشق کف ای هوئی باغ عطایه طوز سبب آری که در باغ نفاکت ارباب کس نماید بر کس کاتب قدرت بزانه می کس همان مجنون وقت به در راه بر و نشانی کس سکا و من کاتب بر سر کس کاتب کس در جوی کس کس کس کس کس کس کس بجای از راه وار سنده وار سه رجوب کس	رایب نو که کس کس کس کس کس کس کس کجاکت وار کس کس کس کس کس کس کس	ز کس کس کس کس کس کس کس کس کس کس را غول کس کس کس کس کس کس کس کس بجای کس کس کس کس کس کس کس کس نمودی اولی کس کس کس کس کس کس کس اول کس کس کس کس کس کس کس کس عاشق کس کس کس کس کس کس کس کس در کس کس کس کس کس کس کس کس	عاشق کس کس کس کس کس کس کس کس عاشق کس کس کس کس کس کس کس کس عاشق کس کس کس کس کس کس کس کس عاشق کس کس کس کس کس کس کس کس عاشق کس کس کس کس کس کس کس کس عاشق کس کس کس کس کس کس کس کس عاشق کس کس کس کس کس کس کس کس	عاشق کس کس کس کس کس کس کس کس عاشق کس کس کس کس کس کس کس کس عاشق کس کس کس کس کس کس کس کس عاشق کس کس کس کس کس کس کس کس عاشق کس کس کس کس کس کس کس کس عاشق کس کس کس کس کس کس کس کس عاشق کس کس کس کس کس کس کس کس
--	---	---	--	--

سایه شمشاد و انگس همزه است	در جوان دلریج جانم و بر زمی است ط
ناتکلف لونی کمن عروق اناسی علط	بر نهمه رویش خاطر زان طانه و بر زمی است ط
	با و فاکو را یله بیانه و بر زمی است ط
	کنده جسم باز که نوبانه و بر زمی است ط
	دستلی آبا و ان سوزانه و بر زمی است ط
	دیف خط غارشی دیوانه و بر زمی است ط
باب نولانا ده افصل اولسم اسوده مال	
هتف نونکا در دین نه و بر زمی است ط	
داعتکف کندنه یونک لافصله و ان است	دو نتر انجوتان دینان بر زمان کون سراط
اشخو ط منکر و عاشق خندان رکول	بجو نوره و نا جان از بر زنده لیل لیل ط
کاره فصل رسما زنده جهاننده مینبر	دانه در بر غت دکلی آنکه اول لیلی ط
لا اربالی مشه با عدر و انما فاقه بین	صد و دکن بجز عالمه اهل مشا ط
بار لیه اشیا زینتر ایده و بر زمی است ط	دور اولوب ایله فصل لیل لیلی ط
عکس عاشق روی لشدن لولونک سبط	ساقی صبا دن عال نمان کون زمی است ط
عکس رخ فان و رسن نشود ان است م	
فاضله بر طعنی خشن بین بر اهل سما ط	
دو طره دارده مایان اولدی تیری است ط	عقلیه زنده کیم کندی او کون غارشی است ط

دعطف غرار شی کبر صوت بد سفر بر ایدر	طوطی کنگه اول کبر کن کنگه اول غار غار
هول ضحاف کنگه لال بخر کنگه اشخ	دانس حق کوانان غداره بلوغ لولون
بلیبان اول ظراحی زنده ایله ناضما	
منقوی صفت زنگاره ایله اعتراض	
فی حرف لفظ	
عکدی زنده اول سخن ارای است ط	ساقی فقیله فوجی سینه سالی است ط
شوخ کومری دلی عاشقی بیاره کرک	کوسه بر زنده اگر کوزاری حوی است ط
نوروزی بر لیلی کنگه نذینه ایله دلی	آه و ارایله اول کل عفت است ط
با و کیم حور انکسر صفای دلدن	خطره سالی کسه نوله زینت عفت است ط
ار لوز و لوزده حرف لیل لیلی است ط	ساقی انیمه کونکیم او در اطر است ط
سخت لیل اول کون کسری عجب کونیم	دایغ اول بار ادر و پ لیل لیلی است ط
ویردی لولیت بر اخیاره جهاننده نالین	
جنت بری ایلر ایلدی احراری است ط	
ماله باری اولده خط اول ایله علط	ایتمش اراز جنت فورا خط است ط
ضیبت کیم کای کایب بخش کند و	رابط با بس بر ایللی نمانده است ط
طعن بد رسم جو نیند اول کمال اول ای	کلیت بیز سوزاری ساجیه تم سسی خط است ط
فانین آفران اولمش کسری اول ای	کنده دیمه کایب خاطر بجز کرات است ط
عالم زینت اول فصل اولوب لیل لیلی است ط	ساقی زینت آغاسی کیمی دواسی خط است ط
خرف اولنبره دکور مشه کنگه بر دی	عقلی نمانه زنده ناضله کون طلی است ط

عاشقان فصل بهار آهسته بکند و بارش می آید	از سر به ایثار عالم بر و با حسن و عشق
باب سوزناخا به فاضل در دشت بیرونم	
بندگان اندوه بگره هم جلال عشقش	
عاشقان آن به زبان تندی فزونی	
عاشق خرد دل نمی سملدی کسبوردی	
عاشق خرد دل نمی دادان تندی فزونی	
دل به بره و آهنگی دوران تندی فزونی	
با کبر و بیخ کنی کبر است آن تندی فزونی	
سینه به بره درین راه طغیان آید تندی فزونی	
گر که آید بکند به باقی طوفان آید تندی فزونی	
سایر بند و ناخج را بر ایسم عشقش	
صفت بخشش که سلطان آید تندی فزونی	
حضرت خنک از جبهه جهانده شاه عشقش	اوستی عالم فان عالم همزه عشقش
کوه مهور دشت سرور در کلاه سولوکش	ایک بیک کاکان ولقد دره در کاکه عشقش
تیم بیک بنای حضرت کزانه در	بزار مان اولد طرا به زار بیج در کاکه عشقش
زاده ناخج که در مقام عشقش کیم	اولد کس ز کاکس بر لب کاکه عشقش
بوجیان در دخیه ناست رضا و توی	اولد اول و لمر طرا کاکه عالمه مهره عشقش
بیلد ز فزونی کک کشنده نای بر است	آید تندی فزونی بیکت داغ دله عشقش
فاصلت کسبک به منقاد غیره سر ازاد	
رواد بر تری شد هاستی بیج اوست عشقش	

۱۵۷

خط از برای بر کوه محراب کبی	اوه کنگ اوجی ابر جماعت کبی خرب
عارف فایقی کز کوه خجالی علم	عارف اولد کس تندی بیکت به نام طرف
باده شرفه در راه اولد لاله عشقش	اولد کس تندی فایقی را بیکت خرب
توی بیلی در تری اوه فو ایلمه سلج ایله	
سلطه اولد بولوی فایق کبی در دین عشقش	
فی حرف القاف	
لله کنگ بیرون کویا اولد عشقش	لوهان سلطه خاطر فزونی در اولد عشقش
کاکان عالی کسیرت سلج ایله کین	خون اولد اولد لاله و بره و آهنگی کاکان عشقش
سوز ایزنه جهانه کیم به اوی کس کون	هر تری حرکت کاکان است کس سلطان عشقش
اولد اولد ان عظیم عشقش هر که کیمک ابر	صید کزانه فو کس کیم ادمه در دین عشقش
عشق کس کنگ سالانه درین طوفان جهان	بیکت از آن کز کزانه در آن کسیرت عشقش
کس کاکه کوه در ایدر کاکان سوا کاکه کبی	الگوی حرکت ایزنه در کاکه در آن عشقش
واظف کیم به سلطه استخفاف کس	
فاصلت کس ایزنه در اولد لاله عشقش	
هر مان عین کس در بند زین کس عشقش	بیکت لاله در اولد لاله در اولد عشقش
صورت کس کس در عیان و عین و عین	عکس کس بر ایزنه فید کس کس عشقش
لوتف در حال غنچه اوز به هم عالمه کیم	هر تندی کس با ایزنه کس عشقش
از اوست خنک عاشقان فزونی اولد لاله عشقش	عین کس بر اولد کس کس کس عشقش
کس کس کس کس کس کس کس کس کس کس	عالمی کس کس کس کس کس کس کس کس کس

ملاحتکار اولوب مجنون کی نالده در عاقبت	بیای و صلت با روی عجب کوبه در عاقبت	ملاحتکار اولوب مجنون کی نالده در عاقبت
بیای و صلت با روی عجب کوبه در عاقبت	بو عالم سه نکون اولسه نینه زنده در عاقبت	بیای و صلت با روی عجب کوبه در عاقبت
بو عالم سه نکون اولسه نینه زنده در عاقبت	نور الایتمه سفتاییم بایند در عاقبت	بو عالم سه نکون اولسه نینه زنده در عاقبت
نور الایتمه سفتاییم بایند در عاقبت	ویر عفتک لطف بی بابا نده ندرده در عاقبت	نور الایتمه سفتاییم بایند در عاقبت
ویر عفتک لطف بی بابا نده ندرده در عاقبت	کورن کفند کلن ابوی کلکند در عاقبت	ویر عفتک لطف بی بابا نده ندرده در عاقبت
کورن کفند کلن ابوی کلکند در عاقبت	او مهر کت ترسار یولتا نده در عاقبت	کورن کفند کلن ابوی کلکند در عاقبت
او مهر کت ترسار یولتا نده در عاقبت	برالرت در کس عشقی ده که زشکار در عاقبت	او مهر کت ترسار یولتا نده در عاقبت
برالرت در کس عشقی ده که زشکار در عاقبت	انکون نعت نمنس به هر کهنده در عاقبت	برالرت در کس عشقی ده که زشکار در عاقبت
انکون نعت نمنس به هر کهنده در عاقبت	عجای نسیم بیکر له صارا کونکند در عاقبت	انکون نعت نمنس به هر کهنده در عاقبت
عجای نسیم بیکر له صارا کونکند در عاقبت	عشال صودت دیوار سر کونکند در عاقبت	عجای نسیم بیکر له صارا کونکند در عاقبت
عشال صودت دیوار سر کونکند در عاقبت	نر با مسئله جود که درش نمانده در عاقبت	عشال صودت دیوار سر کونکند در عاقبت
نر با مسئله جود که درش نمانده در عاقبت	انکف حافی سفا دیه بیات بنده در عاقبت	نر با مسئله جود که درش نمانده در عاقبت
انکف حافی سفا دیه بیات بنده در عاقبت	وجودی کوی اولو را قایم بایند در عاقبت	انکف حافی سفا دیه بیات بنده در عاقبت
وجودی کوی اولو را قایم بایند در عاقبت	همان طین انجمه کیم خطی طراف لطف و خنده در عاقبت	وجودی کوی اولو را قایم بایند در عاقبت
همان طین انجمه کیم خطی طراف لطف و خنده در عاقبت	نظایر و فاضل و کفایت او بجه کبریا بونولیم	همان طین انجمه کیم خطی طراف لطف و خنده در عاقبت
نظایر و فاضل و کفایت او بجه کبریا بونولیم	دوموز شغفون بخت انجمه و نمنده در عاقبت	نظایر و فاضل و کفایت او بجه کبریا بونولیم
دوموز شغفون بخت انجمه و نمنده در عاقبت	بایق خلوص و دره بهار تویند خیر اولوبون	دوموز شغفون بخت انجمه و نمنده در عاقبت
بایق خلوص و دره بهار تویند خیر اولوبون	کبر اولوب کونک بولور کونک کونک صا دانی در عاقبت	بایق خلوص و دره بهار تویند خیر اولوبون
کبر اولوب کونک بولور کونک کونک صا دانی در عاقبت	بیر کونک بایر نینه دامن اولوبون برکت و نمنی	کبر اولوب کونک بولور کونک کونک صا دانی در عاقبت
بیر کونک بایر نینه دامن اولوبون برکت و نمنی		کبر اولوب کونک بولور کونک کونک صا دانی در عاقبت

بهری عفتک کیم درونی و سکر غمز اولوبده	کلهی کورچت بیره جده سحی اولوبون	بهری عفتک کیم درونی و سکر غمز اولوبده
کلهی کورچت بیره جده سحی اولوبون	بایق سیمی بونه سکر کونکیده فالدیله	کلهی کورچت بیره جده سحی اولوبون
بایق سیمی بونه سکر کونکیده فالدیله	مصدقی اولوبی کور کور فاسکون کلکون	بایق سیمی بونه سکر کونکیده فالدیله
مصدقی اولوبی کور کور فاسکون کلکون	بیر ایزکیم عفتک کونک کونک کونک	مصدقی اولوبی کور کور فاسکون کلکون
بیر ایزکیم عفتک کونک کونک کونک	فاصله کس شمع بیات راه نده اولوبون	بیر ایزکیم عفتک کونک کونک کونک
فاصله کس شمع بیات راه نده اولوبون	کیرکیز منزل نمنده به هم اولوبون	فاصله کس شمع بیات راه نده اولوبون
کیرکیز منزل نمنده به هم اولوبون	کندر بوش جانانه کفایت کونک کونک کونک	کیرکیز منزل نمنده به هم اولوبون
کندر بوش جانانه کفایت کونک کونک کونک	عشال طبع و مال و جاه و زور و نمانده در عاقبت	کندر بوش جانانه کفایت کونک کونک کونک
عشال طبع و مال و جاه و زور و نمانده در عاقبت	دل جباری غیبی زنده سندن انکون کونک کونک	عشال طبع و مال و جاه و زور و نمانده در عاقبت
دل جباری غیبی زنده سندن انکون کونک کونک	بیر نمنه بجه راه ارفع کونک کونک کونک	دل جباری غیبی زنده سندن انکون کونک کونک
بیر نمنه بجه راه ارفع کونک کونک کونک	اکر اول او کونک کونک کونک کونک	بیر نمنه بجه راه ارفع کونک کونک کونک
اکر اول او کونک کونک کونک کونک	نیم کونک نمنس بجه راه کونک کونک کونک	اکر اول او کونک کونک کونک کونک
نیم کونک نمنس بجه راه کونک کونک کونک	اکراه خداداده بار و به هم اولوبون	نیم کونک نمنس بجه راه کونک کونک کونک
اکراه خداداده بار و به هم اولوبون	عاطفه در آرزوی اولوبون	اکراه خداداده بار و به هم اولوبون
عاطفه در آرزوی اولوبون	بیر نمنه به جام بونک کونک کونک کونک	عاطفه در آرزوی اولوبون
بیر نمنه به جام بونک کونک کونک کونک	انکون کونک کونک کونک کونک کونک	بیر نمنه به جام بونک کونک کونک کونک
انکون کونک کونک کونک کونک کونک	دلده بر نمنه کونک کونک کونک کونک	انکون کونک کونک کونک کونک کونک
دلده بر نمنه کونک کونک کونک کونک	فاصله کبر خافتا به مولوی به صد کونک	دلده بر نمنه کونک کونک کونک کونک
فاصله کبر خافتا به مولوی به صد کونک	عفتک کونک کونک کونک کونک کونک	فاصله کبر خافتا به مولوی به صد کونک
عفتک کونک کونک کونک کونک کونک		عفتک کونک کونک کونک کونک کونک

خطاب باد طالبه آرن هموار باد اول	نار باد جا کا و کچین و اما اسکت دکلی	نرم خنده عاشق در دشتنا اسکت دکلی	نرم خنده عاشق در دشتنا اسکت دکلی
جام شرفس الطول و ذوق وصف اسکت دکلی	جام شرفس الطول و ذوق وصف اسکت دکلی	کوتک سنجا تکی کبی واری بر جانایان	کوتک سنجا تکی کبی واری بر جانایان
جدس نشا توره س از رواد اسکت دکلی	جدس نشا توره س از رواد اسکت دکلی	ساقی امبار ه سباب طلب لولر شه	ساقی امبار ه سباب طلب لولر شه
سج سوزا قله ه جمع صف اسکت دکلی	سج سوزا قله ه جمع صف اسکت دکلی	بج خنده روشدی تکف دل بوغی شلم	بج خنده روشدی تکف دل بوغی شلم
طبع جانانه و فنا ایم جفا اسکت دکلی	طبع جانانه و فنا ایم جفا اسکت دکلی	عاطر ویرانی کای بی سار کای بی قیاد	عاطر ویرانی کای بی سار کای بی قیاد
واد کر ز کلمه کو راکم کجف ویرا اسکت دکلی	واد کر ز کلمه کو راکم کجف ویرا اسکت دکلی	شهر اغاری نهشت ایتم یسه بوسنر	شهر اغاری نهشت ایتم یسه بوسنر
جا کر صلاهی روی طولر نوجون فاشکف	جا کر صلاهی روی طولر نوجون فاشکف	طبع در آکنده نظم و کف اسکت دکلی	طبع در آکنده نظم و کف اسکت دکلی
بهران آستان باد عیما و اسکت دکلی قابل	بهران آستان باد عیما و اسکت دکلی قابل	تجلید ر سب ازایش اقبال دنیا به	تجلید ر سب ازایش اقبال دنیا به
بچان شمشک فو ضعی ستر در اسکت دکلی قابل	بچان شمشک فو ضعی ستر در اسکت دکلی قابل	جهانده هکف نام ایفا سینه قیل خلی نام	جهانده هکف نام ایفا سینه قیل خلی نام
بود پرکت ذوق و شو قمن است او کچین کهر قابل	بود پرکت ذوق و شو قمن است او کچین کهر قابل	خلاف جنبه هدم اولمه و ان ایلمه مندیزل	خلاف جنبه هدم اولمه و ان ایلمه مندیزل
سکینو یله عاقل ای و اینکف کول قابل	سکینو یله عاقل ای و اینکف کول قابل	ایمان الحق دیدی مشو رفتی کدی عاقل	ایمان الحق دیدی مشو رفتی کدی عاقل
سند غافله فرسو جهار اینکف دکلی قابل	سند غافله فرسو جهار اینکف دکلی قابل	جهانده شه و همدکن نهوار و لیمان نفسی	جهانده شه و همدکن نهوار و لیمان نفسی
کرا اولرک نلم ارت و اینکف دکلی قابل	کرا اولرک نلم ارت و اینکف دکلی قابل	طایفه ز اید ایله فاضل لطف ان طولر یله	طایفه ز اید ایله فاضل لطف ان طولر یله
کلیت ان خنده درلوب درلوب عشق و ایکی	کلیت ان خنده درلوب درلوب عشق و ایکی	در مصلایه کجکف اقیبا و اینکف دکلی قابل	در مصلایه کجکف اقیبا و اینکف دکلی قابل
بالا لب بر واکه کینی غصه سنده سب عشق و ایکی	بالا لب بر واکه کینی غصه سنده سب عشق و ایکی	اسکینش درون اولمه چرخ ب عشق و ایکی کول	اسکینش درون اولمه چرخ ب عشق و ایکی کول
		تکلیف باغش بر کجا و جهانه قدر زلف کف	تکلیف باغش بر کجا و جهانه قدر زلف کف

فاصلی واره بندی سجال بر کف	سودی کولم اول شنه ناکرک آسن بر کف	کودی سیم بری رود لر کسن بر کف	کودی سیم بری رود لر کسن بر کف
هر کجک کجک لینه بر کف کسن بر کف	هر کجک کجک لینه بر کف کسن بر کف	بر کف کف لینه بر کف کسن بر کف	بر کف کف لینه بر کف کسن بر کف
کلی دورک کور سورا و اما سیم س بر کف	کلی دورک کور سورا و اما سیم س بر کف	بر کف کف لینه بر کف کسن بر کف	بر کف کف لینه بر کف کسن بر کف
کجه اسکا ر بر کف زون وصف کسن بر کف	کجه اسکا ر بر کف زون وصف کسن بر کف	کلی دورک کور سورا و اما سیم س بر کف	کلی دورک کور سورا و اما سیم س بر کف
وار سیمه جرج به به کف کسن بر کف	وار سیمه جرج به به کف کسن بر کف	کجه اسکا ر بر کف زون وصف کسن بر کف	کجه اسکا ر بر کف زون وصف کسن بر کف
باق زینت و کسن بر کف	باق زینت و کسن بر کف	وار سیمه جرج به به کف کسن بر کف	وار سیمه جرج به به کف کسن بر کف
بولم م س کجه فاضل وصفی عرض سیم	بولم م س کجه فاضل وصفی عرض سیم	باق زینت و کسن بر کف	باق زینت و کسن بر کف
کودرم س س کسن س کسن بر کف	کودرم س س کسن س کسن بر کف	بولم م س کجه فاضل وصفی عرض سیم	بولم م س کجه فاضل وصفی عرض سیم
فی حرف الله	فی حرف الله	کودرم س س کسن س کسن بر کف	کودرم س س کسن س کسن بر کف
در کجا که کف لیلان کف لیلان	در کجا که کف لیلان کف لیلان	کودرم س س کسن س کسن بر کف	کودرم س س کسن س کسن بر کف
صروف ایله و اصفا بر کف لیلان	صروف ایله و اصفا بر کف لیلان	در کجا که کف لیلان کف لیلان	در کجا که کف لیلان کف لیلان
کجک به عاری و ای صفت شهره و اسل	کجک به عاری و ای صفت شهره و اسل	صروف ایله و اصفا بر کف لیلان	صروف ایله و اصفا بر کف لیلان
بججوست که در کف صدف و عله سید	بججوست که در کف صدف و عله سید	کجک به عاری و ای صفت شهره و اسل	کجک به عاری و ای صفت شهره و اسل
کلی مقصود و ای سلی و ای کسن ک کسن	کلی مقصود و ای سلی و ای کسن ک کسن	بججوست که در کف صدف و عله سید	بججوست که در کف صدف و عله سید
جهانکف عان افغان لیلان اولر کسن	جهانکف عان افغان لیلان اولر کسن	کلی مقصود و ای سلی و ای کسن ک کسن	کلی مقصود و ای سلی و ای کسن ک کسن
کوکونکف مال جان بر کف لیلان کمال	کوکونکف مال جان بر کف لیلان کمال	جهانکف عان افغان لیلان اولر کسن	جهانکف عان افغان لیلان اولر کسن
کف کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کف کف کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کوکونکف مال جان بر کف لیلان کمال	کوکونکف مال جان بر کف لیلان کمال
مراوی لیلان روی لیلان کف لیلان	مراوی لیلان روی لیلان کف لیلان	کف کف کف کف کف کف کف کف کف کف	کف کف کف کف کف کف کف کف کف کف
مفهوم از کجه بر کف اسکا به سورا باجه جوان فاضل	مفهوم از کجه بر کف اسکا به سورا باجه جوان فاضل	مراوی لیلان روی لیلان کف لیلان	مراوی لیلان روی لیلان کف لیلان

انقلابات یعنی درکت اور راجسہ ستال	اولیٰ انجذاب خرد عادم سواری من
حالت مجاہدی و لوہر ہر تالیب عقربت	بوسہ تہذیب ایلہ کجرا الہ خولای ہی امن
نقد نفس مرصعہ با تفریق الطیب	نقد زرد ایلہ و بنود ککدر اجڑای من
ناظر البیوتی کشنی ایلہ التیمہ سفر	کلہر سر آرا تھک اصل دریا ہی من
عادی اولیٰ تہذیب توکن ایک ککدن طردت	جسم حق بکنی سنی بلوشہ ہمای من
طاردی بخاندہ غفلت و بیوان ای کرا	اکلاس کز کیدر غلغندہ خوفا ہی من
	دوست خوش اولد ز ککدن کون نظریت
	ایتمہ خواستہ نفس حق نشانی من
ماست ککدن سوزنا ہر تہذیب ککدن	خواب غفلت کون تہذیب انشاہ ککدن ککدن
بوسن فاکم و سواری ایلہ ہر عالی	مالی ایستہ ہر تہذیب ہر تہذیب ککدن
سکندر اول بلخ صل اولو بوہ زندہ	ہر تہذیب محول بیلوب وصل آرا ککدن ککدن
ہر تہذیب نفس طین بیرون فی اللطاف	ہب آرا ککدن سوزنا حلوہ کاہ سوز ککدن
	ما الزوال ان انجذاب اولت نفس و نلا ککدن ککدن
	برس و فاکر سادہ غافلہ اکس ککدن ککدن
انجاب دیکم جزا ککدن ککدن اول	لطفا ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن
ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن	بہل ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن
الکس عشق و تہذیب ہر تہذیب ککدن	سوز ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن
عالم الجبرہ ککدن ککدن ککدن ککدن	وعدہ الام ایلم ککدن ککدن ککدن ککدن
بیلوب ہر تہذیب انشاہ ککدن ککدن	بنی ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن

ککدن

تعلیم بیلای کور و تہذیب انشاہ انشاہ	بھی با جو ہر از عا ککدن ککدن ککدن
	دورا اولد خا خا خا ہر ککدن ککدن ککدن
	فاصلہ زمانہ ہی ککدن ککدن ککدن ککدن
روضا بیلوب تہذیب ککدن ککدن ککدن	تاسو ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن
انظارا اور زہد ایلم ککدن ککدن ککدن	دوکدی ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن
ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن	رقبا سوز ہی ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن
حالی در دلی سوز ککدن ککدن ککدن	بوسہ اول با یو ککدن ککدن ککدن ککدن
خیلیہ دلخ دروان اولدی ککدن ککدن	لطف افسانہ ہی ککدن ککدن ککدن ککدن
اولوب بیلوب ککدن ککدن ککدن ککدن	چو ہی اولد ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن
	فاصلہ بوہ ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن
	در ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن
بوی با جینی ویر ککدن ککدن ککدن	ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن
ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن	ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن
قطرہ صہبا ایلم ککدن ککدن ککدن	ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن
اروج نفس ہر تہذیب ککدن ککدن	ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن
	واقف حال و بیلای ککدن ککدن ککدن
	مجلس زمانہ ہر تہذیب ککدن ککدن ککدن
ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن	ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن
ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن	ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن ککدن

ککدن

چشمه پسته پیوسته ابتدای چشمه ساه	باکتر فامادی کوکل چکبده شنی بومون
حال فامادی بند کوکل ساه ابتدای عالمه	بکتر بروسه ویر رابوی اکوبین بدن
کجندی تا هم نشنا کجندی بهما راکت م	دیده به کج کجستس کو بندر محسن جهن
ناخن کجندی بوس پر و او نو به کجیری به	
هفت هزار علمه اعضا بندای زای ذردن	
نشسته بولم اوسته عالمه کجی کور بدن	کیف اولر زنده مستر بزرگ کور بدن
بولومنا نه میل بدن عمارتیه البرون	ذغلی نمبره ایله جابه بزرگ کور بدن
سایه بزرگوان کج کجست کجست بیجانیه	ویر کجست ظالم بزرگ مهسا کج کور بدن
ایله کجست ذوقی فیم کجست کجست کجی	مستد کما بدن درسن کما کج کور بدن
واقف اسرار مولانا اولو بوی بدن نه	صوت نایه طبع بدن چکست زبانه کور بدن
کجست غفیس علمه تره بهما نه کجستی	عارف اولر مستد ذوقی کج کور بدن
ابتدوی فاضل اوقی کجستی اوسته بهما	
طوطی عشق ولی کجست نایه کور بدن	
جان کجستی کجستی بهما نه کجستی کجستی	آنکله نشسته دارا اولر کجستی کجستی
بهما نه کجستی بهما نه کجستی بهما نه کجستی	نظر قبلی کردن بهما نه کجستی کجستی
کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی	صفا کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی
قرار بیلیم و امام کجستی کجستی کجستی	لوا کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی
صفا کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی	بنوا کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی
بنوا کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی	عموم عالی ولدن چما کجستی کجستی

درمنا ده ناس کجستی کجستی کجستی	سماج اولر کجستی کجستی کجستی
میل علم و کجستی کجستی کجستی	شعری کجستی کجستی کجستی
اعتبار و کجستی کجستی کجستی	واصل اولر کجستی کجستی کجستی
الفاظ اولر کجستی کجستی کجستی	صرف کجستی کجستی کجستی
عاشق کجستی کجستی کجستی	بسته کجستی کجستی کجستی
کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی	الطهارت کجستی کجستی کجستی
نواز بون کجستی کجستی کجستی	صورت کجستی کجستی کجستی
باب مولانا ده ناصی حضرت نایه دیده	
ایله کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی	
عاشق صا کجستی کجستی کجستی کجستی	سایه نایه کجستی کجستی کجستی
نظر کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی	فامانه کجستی کجستی کجستی کجستی
هر کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی	آرور زرد کجستی کجستی کجستی
کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی	آرور کجستی کجستی کجستی کجستی
کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی	فنی کجستی کجستی کجستی کجستی
کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی	ایله کجستی کجستی کجستی کجستی
عاشق کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی	کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی
کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی	اولر کجستی کجستی کجستی کجستی
کجستی کجستی کجستی کجستی کجستی	بار کجستی کجستی کجستی کجستی

انتریاق بارالیم در باک کوری کو باشم	آه ابر کین طبعی خندکار کوری خاطر
بوخال سولیت ری کون حال غرت ناله	
نظم ابر کین بار هم غلبا کوری خاطر	
مخمل بوی جفا یه بول زار زار بوننده	ایر ده دران دالم اول بری بکوره ندر
وصاکله سوبدای دکن خوقی اولو ازون	زاکلف ی بری دشور کور دم دونونده
جانای ایلمری شیخ صور دم اوله لعلی	دیدی کیم سحر کاکون وارشم فیه بونده
سینی بی جفا روی طرب خیم بکوش فنا	مفاتی تعلم نیدی قلب غرت بونده
عورت سنی سیر ایلیجیت شریک بون	دیکر بر جند بر طرا اولدی شیخ ذوق نونده
کمان ابر اولرین بکوری کور بونور غلتاری	اویز غوغره اکریم کیم بونور غلتاری
اولا کالامت لیل اکین غافل خیا لکه	
در مغلاده بولورم ایمل قلب جنونده	
ارزجاج منزلت عین غلامند بزه	القطاع وانزوا من وکما غلامند بزه
نور نوحیدی مجلس وقت غلغند بزه	دالده که سوز و محبت بر علامند بزه
بر لطف ده بیچ مرده دلکوجا ایلیز	سکک بیخیره بوسن بکن نولاند بزه
سهم مرغ غصفت با بر علی نده بزه	اهل دلون غیر علی الفت سقا مند بزه
اهل غلغند طعلی بر شیخ مرایه دستنی	دینکک هر ده جمله جرم و دما مند بزه
بغض قدر و نرف بوستقا مند بزه	باعت قدر و نرف بوستقا مند بزه
بغیر عا لمد و دعوی صدفت بر زمان	
صفیلم در کاه سولانا بر نسیل کرشمند	
سکر بخص نانو اولین بر کرامند بزه	

فیض لوری چمن کیمز و طالع لور بونج	
جان دولن آستان بره شتانی اولسه	
درونی اولر غلغند کیمک و باک اولسه	کیم طالع بر حزابا تته تراز اولسه
کیم طلع و طالع ابرج کت خانی بود بونده	سین غلط دار به شکک کتا بیه اولسه
ما جله اقبال کون اولر ادری لسه لاله	مخلی ادر باره ناکه انقلاب اولسه
دور ایلر ایدم رفیق کوی باک بوندن	روز فرخ اولر کور کور حرف بیه اولسه
ابراج شکف خانی باشم بیلور کیمه قیب	
حرف شلاری روم اش بیه اولسه	
لا بد کور کور هم نیر بوز که با نمده	مشعل کجکده اکین دیمک ایلماند
کین غلغند غلغند طالع ابرج کون بون	بچمه دخل بیه بیلور آبا بنه جانانده
محسن غلغند کیمش بار طبع بوم اوجکده	بیه ساینغ ترک کوی کیمه سخی جانانده
غلبت بچره کیمش بیلور کیمک بوم در دینی	اشش ذوق طبع نیدی کسینه سوزانده
اشش اتم استکان بیره در فاضل نم	
اول نوبه کیمیا ن لکله قویم یانده	
کنته کورم اکون کور کور خاطر	سوز و با قدم قامت اولر کور کور خاطر
م عزت هون ک سانی صیبا بوندی	دور کور سبیل کلزار کوری خاطر
دوشت بچره اتمه لیلی صوفت کتک آت	نقد بچون عجب کور کور کوری خاطر
رنگار چار باره زین کیمی جابری بونی	سیر جوی هماین ناکه چار کوری خاطر
الفت لانی با کت کیمه رفا ستر بارالیم	کل ندر اولر استراخ غار کوری خاطر

خون و ناری بر سرین بلوت قاف دانگا	برگون اولور که کلمه جوری اولور
دایه مندر فیض طلب ولتبر در فاضلا	
سایه شنداده هرگز اعتراف اولور	
خار و خاک است که بی عالمه نلفت ورم	بردا سزایه و ذنوب کبیر ورت ورم
بوم کله که ریایه قور و کمدن صوفی	بر طاق نوم اهل نام و هم و کدورت ورم
هر کسک فدی بنی بین اهل خرد عالی بود	صفت عجب لمبه آقا فدی و شرت ورم
دل معذوری کسک نایمده طو تر ای کسفی	کسره نخورتم با قوب عالمه نلفت ورم
فاضل حرکت سوادان دکسی تطهرت	در شنداده اولور کسک کتمه زحمت ورم
فی حرف النوار	
کور یکلف نخصه اهلیمه در سخا کسبی	نرم سباده دور اهلیمه چسایه کسبی
آهیمه نایمده هر ناران دکسک کف کجکین	بورم بیکش راه مار فدی به دیوان کسبی
کسبیم به اولمه صفتین حالنی نشا اچیمه	بورم حلقک دهنم سزگی نشا کسبی
بوزلمه کسبینی اوائله و عالی اچیمه	قد کف علا اولمه جمو هر کسک کسبی
ایمده نقره هوس غفوره عشقی غلته	قبلمه دنداک کف لده کزان شاکسبی
دوشیمه ارباب ولی عینت و است عککک	اولمه شعور جهان و اعلا بیکا کسبی
شعور و شمع دلمه و کده مولانا داده	
عاطله ایلد سماع عاشقین یروانه کسبی	
دولمه و اولم بونوب نرم زینان قدم کسبی	عجب نور و اولور عالی نزلده دم کسبی
کوزلمه اول مایه نطق اولور کسک طو غری	کوکس معلوم کسکین ناکه سوره هوس و کسبی

بوم جم جانان بوم اولمه کور شاده	ساحل بر باره بر مشورق دگر شاده
سین آریک و مور بر مشورق کسبی	کسب بر عشق قی نلفه زب فو شاده
شند اولور بونوب سحر قدر اولور	سوی بچره ایلد عطف نظر شاده
کوی یاره نوم بوم کویک شاده	بشفه بر حالت دور بر مد نظر شاده
قوب خود سکه کور دن بره شوق بود	بلف بون اهل ک ک کسک دگر شاده
نرفش در دگر کسک کسبیم به صیحاچی	و عطف کسک اولد کسک در دگر شاده
	خواهر و بر مر سبیلی کسان مولوی
	فاضل کسک بود کور جوان در دگر شاده
برهای اولور کسک ان اولور	بسه زینا به سبزه شاک اولور
نختره کاسی هوس کسبی اولور	اولد بوم کسک کسک کسک کسک اولور
اولد سبای کسک کسک کسک اولور	بام جم کسک کسک کسک کسک اولور
کسک کسک اولور کسک کسک کسک	برلا نوم داغ در داغ اولور
	شعور کسک کسک کسک کسک کسک
	باب مولانا کسبی راستان اولور
کسک کسک کسک کسک کسک کسک	مسل کسک کسک کسک کسک کسک
کسک کسک کسک کسک کسک کسک	نمای مولانا کسک کسک کسک کسک
کسک کسک کسک کسک کسک کسک	دایه خرد با فک کسک کسک کسک
کسک کسک کسک کسک کسک کسک	عالمه طو علی کسک کسک کسک کسک
کسک کسک کسک کسک کسک کسک	طالع اقبال کسک کسک کسک کسک

تلقیم

بویا به شیب اوستی در عالمه - با علامه در
نیم استام قدم شمس تیز را بدین شکل در

تلقیم

سستی آل عبا به در به حال در کنگ
زالی اوستی شمس در نوبی هر دو کنگ

تلقیم

خلاف ترمیمه نظر اولوید است که لکن
طریق مولوی مکدی سلسل اول یک کون

تلقیم

طریخ خانقاها در ستای مولوی بزر
اوج خوشه سنا اوزره بهای مولوی بزر

تلقیم

شمس مولوای عالی و کنگ بر و نوبی
قدرت است سنده اول کو کنگ بر و نوبی

تلقیم

صفت سنگا بر سفید بریم استام در
ظا هر باطله هفتاس مولوید را در نوبی

تغییر در دست کی کوکی شدی استام در نوبی

الطیف من با در اولوب کو در نوبی کو کنگ

طرف شمس ان بر روی به معانی نظری
نیزین صحنی شمس انید نوبی کنگ
در کونیه در نوبی شمس بویری

نوش سلا که مکدی محلی بر نوبی کنگ
کجا به شمس کنگ است نوبی کنگ الی کنگ

اوقیع ابرو طالع ایلو و مکدی نوبی کنگ
هر کو کون نوبی کنگ الی کنگ الی کنگ

در خط کنگ در نوبی استام در نوبی کنگ
نوش صفت کنگ در نوبی کنگ الی کنگ

در خط کنگ در نوبی استام در نوبی کنگ
نوش صفت کنگ در نوبی کنگ الی کنگ

در خط کنگ در نوبی استام در نوبی کنگ
نوش صفت کنگ در نوبی کنگ الی کنگ

در خط کنگ در نوبی استام در نوبی کنگ
نوش صفت کنگ در نوبی کنگ الی کنگ

در خط کنگ در نوبی استام در نوبی کنگ
نوش صفت کنگ در نوبی کنگ الی کنگ

ÖZGEÇMİŞ

1981'de Aksaray'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Konya'da tamamladı. 1999 -2003 yılları arasında Osmangazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde lisans; 2003 2004'te aynı üniversitenin Eğitim Fakültesinde tezsiz yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2004 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsün'de tezli yüksek lisans eğitimine başladı. Bilecik ili Bozüyük ilçesi Şehit Zafer İpek lisesinde bir dönem Edebiyat Öğretmeni olarak çalışan Zeynep Koyuncu İngilizce bilmektedir.